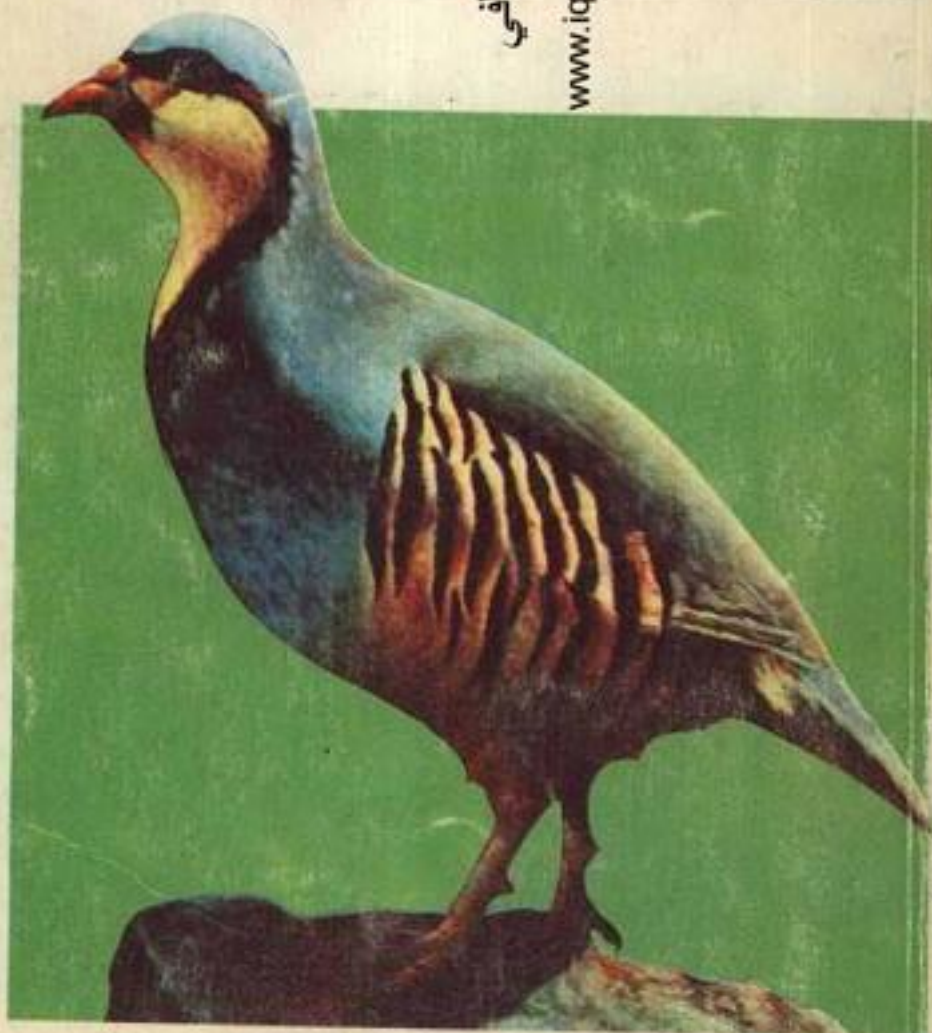


نورس هري كورد
مندى اقرا الثقافى
www.iqra.abiamontada.com



بۆدابه‌زاندنی چۆرهما کتیب: سهردانی: (مَنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مَنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای داتلود کتایه‌های مختلف مراجعه: (مَنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com



www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

نووسه‌ری کورد

کوفاری

یه‌کینی گشتی نه‌دیبدو نووسه‌رانی عیراق

نووسینگه‌ی روشنبیری کوردیه

ژماره (٤) خولی سیه‌هم مایس ١٩٨٦

سه‌ر نووسه‌ر

محه‌مه‌د به‌دری

جیگری سه‌ر نووسه‌ر

نافع ئاکره‌یی

ده‌سته‌ی نووسه‌ران

صلاح شوان

محمود زامدار

حسین احمد جاف

عبد‌الکریم فندی

محمد امین پینجویینی

ده‌ره‌ینانی هونه‌ری

عبد‌القادر علی مردان

سه‌ر په‌رشتی چاپ

محمد زه‌هاوی

خوینهری نازیز

● به ده رکردنی سی ژماره له گوڤاره که مان سالی ۱۹۸۵ مان به سه ربرد ، نه و سالی نهی که سالی سه رکه وخته مه زنه کاشی ولاته که مان یوو دژ به رژیمی فارسی ره گز پرست ، له م سالی تازه په شدا به ننگه هه ندی که من بهر سی بوجی « نووسه ری کورد » تانیستا که دواکه وت ، یوو لاسی نه م بهر سیاره نه توانین بلین راسته نه م ژماره به دواکه وت به لام نیمه توانی مان ژماره به کی تایبه تی له گوڤاره که مان به زمانی عه ره بی ده ریکه یین به بوته ی به سستی کونگره ی هه فده یه می به کیتی گشتی نه دیبان و نووسه رانی عه ره ب و ژماره به کی زوری لی پلاویکه پنه وه به سه رته و برا نه دیبان وه ..

● شتی دووه میس که رووی دا گرتنی دوهم کونگره ی به کیتی نه دیبان و نووسه رانی عیراق بوو ، له م کونگره یه دا زیاتر له نه وه د نه دیب و نووسه ری کوردی به شداری کرد ، هر له م کونگره یه ش دا بریاری شه وه درا که سه رکه ی به کیتی و نه دیبانی کورد ببینه جیکری به که می نه میداری گشتی نه دیبانی عیراق و نه دیبانی کورد خویمان حه وت نوینه ره که یان هه لیبزیرن بو شه نجومه نی سه رکه زی و ده سته ی به ریوه به ری به کیتی نه دیبان و

نووسه رانی کورد له ناوچهی کوردستاندا هه مان دهسه لاتی مه کتبه بی
ته تفیزیان هه بی ... بهم جوړه داواکانی کوپونه وه که ی هه ولیر به گشتی و
زیاتر چی به چی کران .

● نه مه به راستی شتیکی زور که وره و مه زنه بوو به تاییه تی له م کاته دا ،
که ولاته خوشه ویسته که مان تووشی هیرشینیکی زور دربندانه بووه له لایه ن
ریژی می ره که ز به راستی فارسه وه ، نه ده به که مان وا به ره بسینی و نه دییان
بتوانن به و به پری سه ره به سستی یه وه کۆنکره بگرن و نوینه ره ی خویان
هه لیزین ... ئیتر هه ر بژی وشه ی ره سه ن و به شه ره ف ... هه ر شه کاوه
بی ئالای عیراقی سه ره که وتوو به سه رو کایه تی سه روکی سه ره که وتوو
تیکوشه ر صدام حسین ...
نه مری بو شه هیدان عیراق
مردن و سه ره شوژی بوژی می خومه یینی و دوژمنانی عیراقی
خوشه ویستمان ...

— نووسه ری کورد —



کوردستان له تورکيا

له ناماده کردنی
د. نه حمده عوسمان به کر
۱۹۸۵/۹/۱

تی بینیه کی گشتی^(۱) وولات و هاو نیشتمانان

کوردستانی تورکيا فره وانترین به شه کانی وولاتی کورده، وه که وره ترین به ش له که لی کوردی لی نیشته جی بوه.

نم به شه بریتیه له ۲۳۰۰۰۰ کیلومه تری چوار گوشه که (۳۰٪ تورکيا ده گزیته وه)، وه (۱۸) پاریزگا له تورکيا دا کوردیه، واته: (نه دیامان، ناگری، بینگول، بدلیس، دیاربه کر، نعله زیز، نهرزنجان، نهرزه روم، غازی عانتاب، چه کاری، قارس، مه لاتیآ، موش، ماردین، سعرت، تونجیلی، نوره، فان).

به پیی سه رژمیری دووایی له سالی (۱۹۷۰) دا، ژماره ی دانیشتوانی کوردستان له تورکيا که یشتوه به ۷۵۵۶۰۰۰ که س، له مانه ۰۰۰ و ۲۰۰۰ کوردن واته ۸۲٪؛ به شه که ی تربیتیه له تورک (به تاییه تی فرمانیه ر، سه ربا ز..) و عه رب (له ماردین، سعرت، غازی عانتاب) و نزیکه ی نو ه زار شه رمه نی له دیاربه کرو قارس دا ده ژین.

زیاتر له مه، له سه رژمیری له ترکیادا پیویسته ئەم راستیەش له بهر چاویت که وا ژماره ییکی زۆر له کورد به کۆمه‌ل له چەند ناوچه‌ی ئەنه دۆلدا نیشته‌جی بووینه وه‌کو ناوچه‌ی (جیهان بیلی، هه‌یامانا، کورتۆغه، توقات، سانگری، هند)، هه‌میشه سه‌ده‌ها هه‌زار کرێکاری کۆچ کردوی کورد له‌شاره‌گه‌وره‌کانی تورکیادا جی گیربونه؛ ته‌نیا له ئەستانبولدا نیو ملیون کورد هه‌ن. ئەم کۆمه‌لگایه‌ی کورد له‌ده‌روه‌ی کوردستان به‌ژماره‌ دوو ملیون تا دوو ملیون نیو ده‌گرنه‌وه‌ له‌سالی ۱۹۷۰دا..

به‌کورتی له‌تورکیادا ۸۵ ملیون کورد زمان له‌سالی ناوبراودا هه‌بون که ۲۲٪ سه‌رژمیری جه‌مهوریه‌تی تورکی ده‌گرنه‌وه.. به‌لکو ئەم ژماریه‌ش ته‌واوو وورد نیه.. چه‌نده‌ها سه‌رژمیر له‌نیوان ۸۵ تا ۱۲ ملیون کورد هه‌ن. کاربه‌ده‌ستانی تورک سوون له‌سه‌رئه‌وه‌ی ژماره‌ی کورد که‌م بکه‌نه‌وه؛ له‌لایه‌کی تر به‌شیک له‌میله‌ت په‌روه‌ران ئەم ژماره‌یه‌ له‌را ده‌ی خۆی پتر له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن.

هه‌روه‌ها پیویسته ئەوه‌ش بو‌تریت که‌وا سه‌باره‌ت به‌وچه‌وساند نه‌وه‌و زۆر ئی‌کردنه‌ دروندانه‌ی نیوسه‌ده‌یی که‌ کورد دو‌چار ی بو‌ه له‌تورکیای تازه‌دا به‌شیک له‌کورد به‌ده‌گمه‌ن خو به‌کورد له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن، ئەمه‌ش له‌سه‌رژمیری سالی ۱۹۶۵دا روون بو‌وه‌وه که‌خۆم [واته‌نوسه‌ر] به‌شداریم تیدا کردوه. وه‌ختی په‌رسیار له‌کوردیکی هه‌ژارو بی ده‌رامه‌ت کرا، (تایا زمانی زگاکت چیه؟) ئەم کورده‌که‌ ووشه‌ییک له‌زمانی تورکی نازانیت، له‌وه‌لامدا ده‌لێت «باشتر وایه‌ زمانی تورکی بنوسییت، چونکه‌ ده‌مه‌وی له‌گیروگرفت خۆم بپارێزم».

ژماره‌ی کورد به‌رده‌وام به‌رامبه‌ر به‌ژماره‌ی گشتی له‌په‌ره‌سەندن دایه. له‌سالی ۱۹۴۵ تا ۱۹۶۵ ئەندازه‌ی زۆربوونی دانیشتوان له‌کوردستان به‌ ۲۰۸۸٪ به‌رامبه‌ر به‌ ۲۰۶۵٪ له‌گشت تورکیادا گه‌یشته...

له‌گه‌ل ئەوه‌ش، کوردستان هیشتا زۆر دووره‌ له‌وه‌ی که‌ به‌ ناوچه‌ی هه‌ره ئاوه‌دانی جیهاندا بژمیردیت. له‌سالی ۱۹۷۰دا ته‌نیا ۲۲ که‌س له‌هه‌ر کیلومه‌تریکی چوار گوشه، به‌رامبه‌ر به‌ ۴۲۰۹ که‌س بو‌گشت تورکیا ده‌ژیان.

ئەم نیشتمانیا نه‌ به‌ شیوه‌ییکی درشت له‌ناوچه‌که‌دا نیشته‌جین... له‌لاییکی تر دا پله‌ی ئەم ژماره‌یه‌ به‌رزه‌ له‌ناوچه‌ روژ ئاوایه‌کانی کوردوله‌ موعه‌ده‌لی تورکیا تیپه‌ر ده‌کات.

کۆمه‌لگای کوردی هیشتا دیهاتیه‌و له‌سه‌رشویه‌ی کشتوکالدا ماوه‌ته‌وه. له‌سالی ۱۹۶۵دا، ته‌نیا ۲۷۰۸٪ له‌دانیشتوان له‌ ۱۴۶ شاروچه (ئێلسه‌)ی

کوردی و ۱۸ شار ده ژیان. شەش لەم شارانە زیاتر لە ۱۰۰،۰۰۰ دانیشتوی هەیه، وەك (غازی عانتاب، دیار بەکر، ئەرزەرۆم، مەلاتیا، ئەلەعەزیزو ئورفە)، بەشەكەى دیکە، واتە ۷۲٪ لە ۱۱،۱۲۰ گوندو ۹۷۱۷ دییى بچووك نیشته جى بوینه. لە سالی ۱۹۶۵دا، هیشتا نزیکەى حەفتا تا هەشتا هەزار نیمچە كوچەر هەبوون. ئیمروته نیا ۲۰،۰۰۰ كەس دەبن.

لەو سالانەى دواییه دا شار ئاوه دان کردنه وه به خیرایی به رهو پیش ئه روات. ئەمەش لە بەردوو هۆی بە ییک بە ستر او هن: زۆر تر بوونی ژمارەى لە دى دەربەدەر کراوه کان و كوچ کردنیان بو شارەکان لە ئەنجامى تراکتور و ماکینه بەکارهینان لە کشتوکال چى کردندا. بەلام ئەم شارنشینە ریکوپیک نیه، وه سەرەنجام کیشەى زۆرى لە دواییه لە رووی ئیش دۆزینە وه و خانوی گوزەرانی دا. شارە مەزنەکانى کورد ئیستایش بە خانوی تەنەکە و شپرو شەق دەوره دراون.

پهروهردەو روڤنڤیری

نە خویندەوارى لە کوردستانى تورکیادا تانیستایش داخیکى گه ورهیه، وه پاش په نجا سال له ژیر رژیمی (دیمراتی و عیلمانی - لاییک) دا ۷۵٪ له خەلکی ناوچه که له تەمەنى سەروى شەش سالییدا هیشتا نە خویندەوارن. لە گشت تورکیادا نە خویندەوارى لە رادهى ۵۱٪ دایه، وه له نیو هاو وولاتیانی تورك ته نیا ۴۱٪، واتە دووقات نە خویندەوارى لە ناوچه کوردیه کان لە ئەوانەى تورکیه کاندایا زیاتره. تا وه کو ئیمروڤ زۆربهى گوندهکانى کورد قوتابخانەى سەرته تایی ی تیدا نیه. لە گوندی به قوتابخانە ته نیا یه ک ماموستا به تورکی ئەزمون به پینچ پۆل دەلیته وه. هه مان نه بوونی ماموستا له قوتابخانە ناوه ندیه کانى کوردی که به ژماره په نجا دەبن بەدى ده کرىت.

پاش دەرچوون لەم قوتابخانانە، قوتابیانی کورد بو وەرگرتن لە دانیشگاکاندا پویسته بەر بەرهکانى له گەل قوتابیانی به شکوی تورکی ئەستانبولو ئەزمیردا بکەن! وه له تاقي کردنه وه کاندایا دهرباز بن. بویه ماوهى

سه‌رسورمان نیه که‌وا ژماره‌ی قوتابییانی کورد له ده‌زگاکانی فیئرکردنی به‌رزبی ئە‌ندازه‌که‌م بن. له‌سالی ۱۹۷۵ له‌تورکیادا که‌ ۱۸ وەنیشگا و ۱۵۷ ده‌زگای به‌رزبی فیئرکردنی تیوابو، ته‌نیا یه‌که‌دانیشگا له‌کوردستان (له‌ئه‌رزهروم) دا‌هه‌بو، وه‌یه‌که‌کۆلیجی بزیشکی (له‌دیار به‌کر) و‌چوار ئامۆزگای ئە‌ندازیاری و‌مامۆستایان هه‌بون. ته‌نانه‌ت له‌م ئامۆزگایانه‌شدا ژماره‌ی قوتابییانی کورد له‌نیوه‌که‌متره‌. تورکی زمانی فیئرکردنه؛ زمانی کوردی له‌سالی ۱۹۲۵ وه‌قه‌ده‌غه‌کراوه‌. له‌چاپ‌دانی په‌رتوک و‌گوفار به‌کوردی تائیم‌روش یاسا‌غه. به‌لام به‌په‌چه‌وانه‌ی سیاسه‌تی زۆر لی‌کردنو دامرکاندنه‌وه، چاپ‌کراوه‌ی سیاسی و‌ئه‌ده‌بی نه‌ینی کوردی ده‌ره‌ده‌چیت و‌بلا‌ده‌بیته‌وه... ئە‌مه‌ش له‌راستیدا جولانه‌وه‌ییکی نوییه؛ تا وه‌کو ئە‌م ده‌ورانه‌دا روشنبیرانی کورد به‌زمانی تورکی بیرو هه‌ستی خویان ده‌رده‌بری، نوسه‌رو ئە‌دیبانی کورد زمانی تورکیان به‌کار ده‌هینا نه‌که‌ته‌نیا بو ئە‌وه‌ی نوسراوه‌کانیان بو‌چاپ‌کردن به‌ره‌سمی وه‌رب‌گیرین، به‌لکو هه‌میشه له‌به‌ر ئە‌وه‌ی چونکه‌ئاگاداریان له‌ئه‌ده‌بیاتی نه‌ته‌وه‌یی یاسا‌غ کراو زۆر که‌مه، بویه‌توانیان له‌زمانی میله‌تی خویان نزمه. به‌لام ئە‌م روشنبیرانه‌ی کورد له‌راستیدا ده‌ستیان هه‌یه‌له‌په‌ش‌خستنی ئە‌ده‌بیاتی تورکی. که‌وره‌ترین رومان نویی تورک، یه‌شار که‌مال، له‌کتیبه‌کانی «ستون» و «مه‌مه‌د هه‌لوپه‌که‌م» که‌هه‌ردوکیان بو ۲۰ زمانی تر وه‌رگیردراون، ده‌رده‌که‌ویت، خوی کوردیکه‌، هه‌ر وه‌کو خوی له‌هه‌موو هه‌لیکدا ئە‌م راستیه‌ ده‌رده‌به‌ریت.

هه‌ستیار جاه‌ز صدقی تارانجی و‌ئه‌حمه‌د عارف، وه‌زابه‌ری سینه‌مای به‌ناوبانگ یه‌لاماز گونای، هه‌مویان کوردن. به‌شیک له‌فلیمه‌کانی گونای ناوه‌روکی کوردیه‌وه‌له‌چوارچیوه‌ی کوردستاندا گیراون. زۆر گورانی بیژی ناوداری تورکیا وه‌کو نه‌سیمی و‌روحي سوورهمی سالتوک هه‌ر کوردن.

له‌سالی ۱۹۶۵ وه‌جوړه‌که‌رانه‌وه‌یه‌که‌به‌ره‌و گیانی نه‌ته‌وايه‌تی به‌دی ده‌کریت. هه‌ست به‌په‌یوستی ده‌ره‌پرینی هه‌ستی ده‌روون به‌زمانی نه‌ته‌وه‌له‌لایه‌ن روشنبیرانی کورد له‌په‌ره‌سه‌ندندا یه‌. له‌لایه‌کی تره‌وه، نه‌خوینداری کورد ته‌نیا به‌زمانی زگم‌اک قسه‌ده‌که‌ن، وه‌زمانی تر نازانن. ئە‌م جوړه‌نه‌ته‌وايه‌تیه‌که‌تیکه‌لاوه‌به‌هه‌ستی جه‌ماوه‌ری بی‌گومان بناغه‌یه‌که‌بو‌بوژانه‌وه‌ی روناکبیریو ئە‌ده‌بی کوردی ده‌چه‌سپین

نزیکه‌ی هه‌مو کورد (واته ۹۹٪) موسلمانن... زۆر گوند له‌کوردستاندا مه‌کته‌بی ئایینی تیدا یه‌که‌مندا لان به‌عه‌ره‌بی هه‌ندی زانیاری شه‌ره‌تایی ئایین و‌قورئان فی‌ر ده‌بن. هه‌ندی له‌مامۆستا ئایینی‌ه‌کان (مه‌لاکان) هه‌میشه‌قوتابیان

فیری ئه‌دهبی کلاسیکی کوردی ده‌که‌ن وه‌کو نویسنه‌کانی (ئهمه‌دی خانی، مه‌لای جه‌زیری، باتنی، ته‌یران، بابا تاهیر، وه‌ حاجی قادری کوچی، هتد) ئه‌مه‌ش بی ئه‌وه‌ی کاربه‌دهستان هه‌ستی هه‌ بکه‌ن. ئه‌م مه‌لایانه ده‌وری زوریان له هه‌ستی گه‌ل هه‌بو له سالانی په‌نجاو شییسته‌کانی ئه‌م جه‌رخه‌دا. بویه کار به‌دهستان ئه‌مانه‌یان لا‌برد و له جیگایاندا ئایینداری مه‌ده‌نی (سیویل) یان دامه‌زراندوه بو ئه‌وه‌ی ئایدولوجیه‌تی ره‌سمی وه‌ پیش‌بخه‌ن...

باری ئابوری و کومه‌لایه‌تی

کومه‌لگای کوردی هه‌یشتا له پله‌ی کشتوکال دایه. وه‌ هه‌روه‌کو له سه‌ره‌وه‌ش ووترا ۷۲٪ له کورد له گوندو له‌سایه‌ی کشتوکالو مه‌رو مالاته‌وه ده‌ژین. پیشه‌سازی ته‌نیا بو ۵۰۵٪ بو خه‌لکی ئیش مسوگه‌ر ده‌کات. به‌شه گه‌وره‌که‌ی تر له دانیشتوانی شار به‌بازرگانی و خزمه‌تی مه‌ده‌نیو وورده ئیش خه‌ریکن.

مه‌رومالات به‌خه‌یو کردنی ئاسایی به‌شیکه‌ی گه‌وره‌یه له کارو به‌ریوه چو‌ندا. به‌راستی کوردستان سه‌رچاوه‌ی گرنگی وشه‌ وولاغ و مه‌رو بزنو وولاغ به‌خه‌یو کردنه له تورکیادا.

ئه‌و ته‌کنیک و ئامرازو ئامیری له کشتوکال چی کردندا به‌کار ده‌هینرین کۆن و له‌وانه‌ی له به‌شه‌کانی تری تورکیادا به‌کار دین زۆردوا که‌وتوترن. کوردستان ۲۹٪ عاره‌بانیه‌ی تورکیا بکار دینیت به‌رامبه‌ر به‌ته‌نیا ۲٪ ماکینه‌ی کشتوکال چی کردنی گشت وولات. به‌لام له‌و کاته‌یه‌وه که به‌شیک له‌خواهن زه‌وی (ئاغا) کان بوون به‌سه‌رمایه‌دار ئه‌م جو‌ره‌ ماکینه‌انه‌ش روویان کردووته کوردستان. له‌سالی ۱۹۶۵ تاوه‌کو ۱۹۶۷ دا ژماره‌ی تراکتور که له کوردستان له‌کاردا بوون که‌یشت به‌ ۴۶٪ زه‌وی و زاری کشتوکالی کوردی هه‌میشه‌ ناهه‌موار دابه‌ش کراون.

نژیکه ی بهك له شهش خاوهن زهویییهکان سی له سهر چواری عهردیان بهدهستهوهیه، له لاییکه تر ۲۸٪ له دانیشتوانی دیهات بهتهواری له زهوی بی بهشن. وورد بونهوه له تومارەکانی عهرد له تورکیادا بومان دهر دهخا که ئەم ناهه مواریه له پهرسه نندن دایه، له وکاته یهوه که تورکیا یاسا قانونی سوپسری له سالی ۱۹۲۶ دا پهسند کردوه به لام ئەم جیاوازیه له نیوهه بوونوو نه بوونی زهوی تائیمروش نه بوویته هوئی نهوهی تیک هه لچون و بهر بهرەکانی فراوان له نیو جهماوهری جوتیارانی هه ژار (۸۲٪ له دانیشتوانی دیهات) و خاوهن زهویه دهوله مهندهکانی که لایهنی کار به دهستانی رهسمی دهگرن روو بدات... له لایهکی تر دوور نیه ئەم باره بهردهوام نه بییت.

ئهگه رچی کشتوکالی کوردی کونه له رووی تهکنیک و دابهش بوونی زهوی، به لام له روویهکی ترهوه ئەم کشتوکاله باش رووی له جیهانی دهرهوه کردوه، وه تا رادهی زور تیکه له به بازاری سهرمایه داری تورکیا بووه. بو وینه لوکه و چه وهندهری شهکر، وه توتن ده چیندین و چی ده کرین بو ههردوو بازاری تورکیا و هه ندهران، وه ئەمان بهر بهرە جیگای بهرهمی خوارین دهگرنهوه... ههروهه ها چه ند کار خانه بیک هه ن، وهکو شهکر پالوتن له (ئه لعه زین، مه لاتیا) و کارخانه ی چیمه نتو له (قارس، ئه رزه روم) و توتن پاکردن له (بدلیس، مه لاتیا) و کارخانه ی چین و هونینه وه له (دیار به کر) دا... به شیک له کارگرتەکان بو کان هه لکه نندن له لایه ن حکومه ته وه به کری گیراون. ژیر خاکی کورد دهوله مهنده له چه ند جور کانیک وهکو فوسفات، نیله، سفر، ئاسن، کروم هه ندیک نه وتیش هه یه. شاروچه ی (مه عده ن) له نیو دیار به کرو ئه لعه زیزدا به دهوله مهنده ترین سه رچاوه ی کرومه له جهاندا. له سالی ۱۹۶۷ به هه لکه ندنی ۸۲۲۰۰۰ تون له م کانه تورکیا له دووا به کیه تی شو رهوی دا به دوهمین کزوم دهرهینەر گه یشت. رابهورتی جهانی وای راگه یاندوه که وا له سالی ۱۹۷۲ دا دوو ملیون تون له م کانه له ترکیا بهر هه م هینراوه. به شی زوری ئەم کانه بو ئەمه ریکا نیراوه.

بهرهم هینانی سفر که له ئه رغه نی نژیک به دیار به کر دهرده هینریت که یشتوه به ملیونیک تون له سالی ۱۹۷۰ دا.

بهرهمی ئاسن له (دیفریکی) دا به ملیونو نیوله سالی ۱۹۶۷ گه یشت. هه ر وه ها ختی شومه ندو فیر چه ند ناوچه ی کورد دهگریته وه...

به شیک له بازرگانه گه وره کان له دیار به کرو ئه رزه روم له گل هه ندهران نالوگور دهکن...

ته نیا ۱۷۹ [واته ۹٪] دایه‌ره‌ی به‌نک (مه‌سره‌ف) له کوردستان دامه‌زراوه، به‌رامبه‌ر به ۱۹۸۱ دایه‌ره له گشت وولاتدا. پارهی یارمه‌تی ئەم دایه‌رانه له ناوچه‌کانی کورد ئیگجار که مه به پێچه‌وانه‌ی به‌شه‌کانی تری تورکیا. هه‌وه‌ها جوړه قاچاغچیه‌تی که له‌سه‌ر سنوور هه‌ست پێ ده‌کریت.

دایه‌ره‌کانی حکومه‌ت (۱٪) له دانیشتوانی کوردستان به‌کار دینن. کورد فه‌رمان ره‌وایی بچوک داگیر ده‌که‌ن.

شهری سه‌ربه‌ستی تورکیا (۱۹۱۹ - ۱۹۲۳) وکورد

هه‌ر وه‌کو موسته‌فا که‌مال به‌ئه‌نه‌دۆل له‌ مایسی ۱۹۱۹ دا گه‌یشت، خۆی راسه‌ خۆ وه‌کو «رزگاری خوازی کوردستان» له‌قه‌له‌م‌دا، هه‌میشه‌ وکو پارێزگه‌ری (خه‌لیفه‌ ی به‌ندکراو له‌ لایه‌ن هێزی داگیر که‌رو وه‌کو ئازاد که‌ری عه‌ردی ئیسلام خۆی پێشان ده‌دا؛ بانگه‌وازی ئەم سه‌روکه‌ بو «هه‌مو موسلمانان» واته‌ بو کوردو تورک و بو ییکه‌تی هه‌موو ئەم گه‌لانه‌ له‌ پێناوی خه‌بات بو‌ده‌ر کردنی بیگانه‌ له‌م خاكانه‌ دا بوو. له‌ سه‌ره‌تادا ئەم سوور بووله‌ سه‌ر براهیه‌تی تورکو کورد..

بیکه‌م ئانجامی رامیاری جولانه‌وه‌ی که‌مالیه‌کان له‌ کوردستاندا ئەوه‌ بوو کونگره‌بیککی گه‌وره‌ له‌ ئه‌رزه‌روم‌دا له‌ ته‌موزی ۱۹۱۹ دا به‌سترا. په‌نجاو چوار نوینه‌ر له‌ پێنج ولایه‌تی کورد له‌ کونگره‌که‌دا ئاماده‌ بوون. که‌چی له‌ دیار به‌کرو خه‌ربوت و سه‌رت که‌س ئاماده‌ نه‌بوو.

کونگره‌ی ئه‌رزه‌روم بیکه‌م سه‌رکه‌وتنی رامیاری فوسته‌فا که‌مال بوو. چه‌کدارانی کورد له‌ ژێر فه‌رمانی کازم قه‌ره‌ به‌کر پاشا بیکه‌م سه‌رکه‌وتنیان له‌ روژه‌لاتی ئەنه‌دۆلدا به‌دی هینا... ئەم هێزه‌ کورده‌ له‌ ئازاد کردنی ئەنه‌دۆل به‌رده‌وام بوو، وه‌ ده‌وری زوری له‌ سه‌رکه‌وتنی دووایی له‌ شه‌ری سه‌ربه‌ستیدا هه‌بوو.

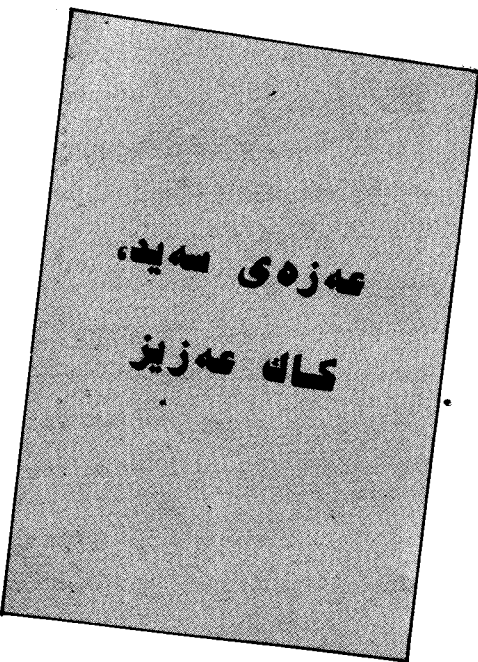
- ماویه‌تی -

(۱) له‌ کتیبی: که‌لیکی بی وولات - له‌نده‌ن ۱۹۸۰

PEOPLE WITHOUT A COUNTRY (THE KURDS AND KURDIS TANI)

(EDITED BY G. CHALIAND). LONDON 1980





شۆره سواریکی له بیرکراوی دهشتی گهرمیان

حسین به‌رزنجی
که رکوک

ماوهیه که له مه‌وبه‌ر له گوڤاری نووسه‌ری کورد ژماره (١) ی خولی سییه‌م که له مانگی ئازاری سالی (١٩٨٥) دا ده‌رچوو بوو... چیرۆکی کاک (غه‌فوور ساله ح عه‌بدوللای) تیدا بوو که له ژیر ناوونیشانی (داستانی گوندیکی له بیرکراو) دا نووسی بوو، وه له کوتایی چیرۆکه که ی و له په‌راویزه که یدا ده‌سس نیشانی نه و شیعرا نه ی کرد بوو که له نیو چیرۆکه که ی دابوو، ده‌لی:

(شیعره‌کانی نیو چیرۆکه که چه‌ند به‌یتیکی ده‌ماو ده‌می خه‌لکی هه‌ندی له شوینه‌کانی گهرمیان و ده‌وروبه‌ری شاری که رکوک که له سه‌ر کورپکی ئازاو

نه ترسی ناوچه که هه لبه ستراره که ناوی (عه زهی سهد) ده بی و به دهستی پولیسه کانی حوکی پاشایه تی گوپرکراو کوژرا ئەم به یه تانهش به زوری کابرایه کی شیت ده بیوت به (جه باره شیت) ناسراو یوو به لام خوم ناوه که ی و هه ندی له به یته کانم دهسکاری کردوو). ئەم دهقی ووتاره که ی کاک غه فوور بوو. جا بو پرون کردنه وهی ئەو لاپه ره شاراو به بی میژووی ژیان له ناو چوونی ئەو پوله ئازاو چاونه ترس و هه لکه وتوو، ئەو پوله نیشان شیکین و جه ره به زه و دهست راسته دهخه یه به رچاو خوینه رانی خوشه ویست. ئەم پوله یه هه لویه کی چاونه ترسی ئەو سه رده مه یوو که هه ره له دووره وه چاوی هه موو ئەو مروقه ناپاکانه ی دهر ئەهینا که دهستیان به سه ر پژی می ئەو کاته دا کرتیوو. به هه موو چوری ئازاری خه لکی هه ژارو قور به سه ریان ئەداو ئەیان چه وساندنه وه.

به ئی ئازاو... نه ترس و... یاخی بوو، هه رگیز ملی بو ئەو دالاشه گوشت خورانه ی ئەو پژی مه بوگه نه که چ نه ده کرد که ئەویش پژی می پاشایه تی ئینگلیز بوو.

زیاتر کاتی خوی له شاخ و کیوو دهشت و دهر به سه ر ئەبرد هه ره ک شیر ئاسایی و هه ره وه کو بلیت من شیرم و جیگی شیریش بی گومان دهشت و دهر و ژیانی سه ره به رزی یه. له ناوچه ی قه ره چه سه ن و دهر و به ری که رکوک و چه چه مال بو ئەم پوله یه به کی بوو له وانه ی که هه ره وه کوو سه یده تارو خوله پیزه و مه جید شانشین و... و... و زوری تر له و جوړه که سانه ی که هه رگیز له کاتی زولم و زورداریا ملیان بو پژی مه کانیا ن که چ نه ده کرد و یاخی ده بوون و چیاو چه ک ده بووه هاوپی و هاوسه بریان و بروشمی سه ره به رزی و سه ره به سستی یان هه لده گرت. بویه تا دوا دلوپه ی خوینیا ن هه ره به رگریان ئە کردوو له شه ری به رده وام دا بوون له گه ل سه ر یازو پولیسه چاو چنوکه کانی ئەو سه رده مه دا.

ناوی ته واوی ئەم هه لویه (عزیز سیده عه لی) یه که له ره گه زه وه ئە چنه وه سه ر شیخه به رزنجه کانی (کانی که وه) بویه تا ئیستاش خه لکی ئەو ناوچه یه ده لین:

ناقه گه نجه که ی شیخ کانی که وه
دوژمنی ئە گوشت له نیوه شه وا.

هه ره وه کو له هه ندی شیعری فولکلوری دا به (عه زهی سهد) ناوی هاتوو، که به زور شیوه گورانی و ناوازی تاییه تیا ن بو دانه ناو ئەیان وته وه، که تا ئیستاش زور که س هه یه که ئەم جوړه ناوازه تاییه تی یه و هه لبه سته کانی زور به باش

دهزانی... به تاییه تی له خه لکی ناوچه که ژن، پیاوو که وره منال نه که روزو به بیان نه یزانی هه ر گوییان لی بووه و بیستوو یانه... ته نانه ت وه کو مه قامی ئای ئای وه کوو لایه لایه وه هندی جار وه کو قه تار الله وهیسی ووتراوه و زور جار له کوپو مه جلیسا دهنگ خوشه کان به گورانی وپیا هه لدان نه و شیعرا نه بیان ووتوو به تاییه تی نه و کابرایه که ناوی (جه باره شیئ) بووه که خه لکی گوندی (سیاه منصور) ناوچه ی قه ره حسن بووه.

زور به چاکی ده ییوته ووه.... خه لکی ناوچه که ش کا که جه بار بیان خوش ده ویست بویه به جووش و خرووشه وه گوییان بو شل ده کرد.

نازایه تی یه که ی به جووری بووه که هیچ کات هاوپی یه کانی خوئی نه بیان توانیوو که تۆزی قوولی بشکینن وه کوو ده لین: له هه موو جووره یاری یه کا به تاییه تی را کردن و سی بازو بازدان و غار غارین و سوار چاکی و زوران بازی دا هیچ که سیکیان پی ی نه ده که یشتن. به هیز بوو پرنده بوو ده برسیتی و شه و نخوونی نه بووه هیچ کاتی به ته نگ له شی خویه وه نه ها توه هه نا بلی ی روح سووک و گورج و گولیکی وه ها بووه که سه رنج پاکیش خه لکی هه موو ناوچه که بووه. وه کوناسکه. له دست راستی و نیشان شکاندا نه وه هه ر هاوپی ی که م بووه هیچ کاتی گولله ی به خو رای ی نه رویشتوو ده لین گوایه چه ند جار ئافره ته کانی خزمی خو یان که له کانی و ئاو هینان ده ها تته وه نه ویش له دووره وه نیشانه ی نه گرت له وجه ره یا کوژه یه که به سه ر شانیانه وه بوو، لی ی نه داو چه ره که ی نه شکان و ئاوه که به سه ر له شی ئافره ته که ده ها ته خواره ووه. یا ده لین که ر هاوپی یه کی خو ی یا خزمیکی جگه ره ی به ده مه وه بووایه به گولله نه یدا له جگه ره که وه ناوه راستا نه یکرده دوو که رته وه به بی نه وه ی گولله که به ر کابرا که بکه وی. وه هیلکه ی به گوله له ناو له پی مروفا هه لگرتوه هه روه ها ده لین زور جار ئاسکه و که رویشکی به دم را کردنه وه کوشتوو و زور جار دوو ئاسکه ی به یه ک گولله کوشتوو... هه روه ها چه نده ها جار پیش نه وه ی دوژمن لی ی بیته ده س نه م زووتر له دست ی راستی دوژمنه که ی داوه و په کی خستوو. ده لین به دم غاردانی ماینه وه داویتی له نالی نه و ماینه ی که هی سواره که ی پیش خوئی بووه به بی نه وه ی سمی ماینه که زاماری بی یان جار یکیان له بان مه قان تووشی نه بیته تووشی کومه لی له پولیس و باش چاوشه شوربا خو ره کانی ئینگلیز. به ته نها خو ی ده بی و نه وانیش (۹) پولیس ده بن هه ر له دووره وه بانگی لی ده کن: تسلیم به کاک عزیز تسلیم به نه گینا کوژراوی، نه ویش له وه لامدا ده لیت، بی گومان به کالته بی کردنه وه: وازم لی بینن به خوا من به نیوه ناخوریم.

ئەوانىش دەلەين: ھەرگىز واز ناھىين.

ئەم دەلەيت: بە خۇاى گەورە خۇتان (۹) كەسەن لە نۆگوللە زىياترتان پىوھ نانيم وا بو. نمونە جەبار چاوش خۇت راگرە وا لە دەستى راستت ئەدەم، ھەر لەگەل قەسە كەردنە كەيا ئەدا لە دەستى راستى باش چاوش. ئەوانىش وازى لى دەھىين و خۇيان و ئەسپە كانيانە وە ھەل دىين. ھەر وەھا لە و عادەتانەى كە ھە پىوھ ھىچ كاتى ئازە لى لە ناو خە وا نە كووشتوھ ئەلەين چە پلەى لى دەدا و ئاسكە كەى بە ئاگا ئەھىنايە وە ئىنجا لە كاتى راكرەنا لى ئەدا.

ئەمە چەند دىرپىكى كەم بوولە پارەى خوو پەوشتى ئەو پۇللە ئازايە كە لە كەس و كارەكانى خۇيم و ھەرگرتوھ. خەلكى ناوچە كەيش زوربە يان ئەم پووداوانە ئەزانن و ئاگادارن و لىرەشا ھەندى لە و دىرە شىعرانە بلاودەكە مەوھ كە دەماو دەم خەلكى ئەيلەنە وە بە ئاوازى تايبەتى و بە دەنگە خۇشەكەى كاكە جەبارى خۇا لى خۇشبو. جەبار ئومرى سىيامە نسورى كە پىيان ئەووت كاكە جەبارنە خۇتى گورانىكەى كاكە عەزىز بلى ئەویش بە بى سىو دو لى كەردن دەسى پى ئەكرد مچورپكە بە لەشى مروفا ئەھات كە ئەىوت. (ئەرى ھوھوكاك عەزىز....).

دايك دانىشى پۇللەى و ابىنى

وھك عەزەى سەيد پولىس بگلىنى

تا بەخۇتى لە ھات خۇدا يارى بوو

شورقەو باش چاوش شەرمەزارى بوو

كاك عەزىز وھك شىر بەر لە بەيانى

ھەلسا و كەوتە رىتى بىرنە و لە شانى

تاقە كەنجەكەى شىخ كانى كەوھ

لە شكرى ئەشكان لە نىوھ شەوا

ھو ھو باش چاوش نەجمەكەت جوانە

خۇتم بو دەرخە بو گوللەى كارخانە

تو خۇا كاك عەزىز مەچوو جەبەل بوور

خۇت مەكە نەچىر شورقەى مامر خور

نەم ووت كاك عەزىز مەچورە بەرزى

نەوھك بىتكوزى گوللەى ئىنگلىزى

ئاسكەكان مەقان بەر بەرەللایە
 چونكە دەنگ بېرنەو كاك عزیز نایە
 رەشاشیان دابەست لە بان شاخەكان
 كاك عزیزیان كوشت لە ناو باخەكان
 كاكە شیخ عزیز سمیل قەیتانی
 كی بوو وا توی كوشت سوزەى بەیانی
 ئەرى ھو ھو..... فیشك لغ لە پشت
 چون لە دلت هات كاك عزیزت كوشت

ئەم كۆرە ئازایە لە یەكی لە پوێژە تۆف و كۆپۆه كانی ساردی زستانا كە یا لە سالی ۱۹۴۴ وەیا ۱۹۴۵ بوو بە تەواوی بۆم ساغ نەبوو تەو ە چ سالیكە.... بە پیلانی بیس و گلاوی چلکاو خۆرە كانی ئەو كاتە و ئینگلیز، دەمە و بەیانی یەكی زوو دەوری ئاواپی (شیخ جگری) ناوچەى قەرەحەسەن لە ھەموو لایەكە و ئەگرن و ئەيكە نە تەق و تۆق و دەس پێژ كردن....

كاك عزیز ئەو كاتە لە ناو گوندەكە دەبی و زیرەكانە بېرنەو كەى ھەل ئەگري و ئەپەوی خوی بگە پینتە ناو باخەكان تاكو سەنگەریان لی بگری و نەھیلی بینە پېشەوہ... بە لام فریا ناکەوی و ناتوانی بگاتە شوینی مەبەست، ھەر چەندە چەند تەقە یەك ئەكات و چەند كەسێك زامار دەكات و لە دەستی ئەو پولیسە دەدات كە رەشاشەكەى بە دەستە و یە بۆیە سلی لی ئەكە نەو ە ماو یەك بی دەنگ ئەبن ئینجا لە پشته وە فرسەتی لی وەر ئەگرن و شەھیدی ئەكەن... لەو كاتە یە تەمەنی ئەو ھەلو بە جەرگە (۲۶، ۲۷) سال بوو، دواى ئەو ی خوینە سوورە گەشەكەى دارو بەردی گوندەكەى و خاك و خۆلی گوندەكەى ئەنە خشینی داستانیکى تری قارەمانی بو گوندەكەى تۆمار دەكات... گیانی پاکی بە خاکی گەرمیان ئەسپیری و تەرمەكەى ئەھیننەو ە بو شارى كەركوك و لە گۆرستانی شیخ محى الدین بەو خاكە پیرۆزەى خەلات دەكەن.

ھەزاران سە لاو لە گیانی پاکی خوا لی خوشی بوو ھەموو ئەوانەى وەكو ئەو شورە سوارە پیناوی خاك و سەربەرزى دا بە رەنگارى پولیس و چلکاو خۆرە كانی ئەو پزیم و ئەو سەردەمە بوونە تەو ە.

سەرنج: لە پېش ھەمو دیرە ھەلبەستەكانا وشەى (ئەرى ھو ھو كاك عزیز) ی ئەخستە ناوی دیرە ھەلبەستەكانەو ە و بە ئاوازیكى بە سوۆزی خەمناكە وە ئەوترا.

توری کوردیسی که نسن و ناقری یسه که

ریکیش نامیدی
دهوک

تشته کی ناشکه رایه کو توپه وینه کی (فوتوگرافی یه) بوژین وژیارا ملله تا نو نه یکه کا (خودیکه کا) روهنه مروف چاک تیدا دبینیت وان پیلیت میژویی بی بسه ر ملله تارا بورین.

ژیهر فی ئیکی نه گهر مروف چاک هزارا خو دکوردستانی دا بکه ت ئو باش بهری خوده ته ملله تی کورد دی مروف زانیت کو گه له ک ژمیره توره بیته دناف مه دا په یادبوی دگهل خویابونا نژادی کوردی لکوردستانی دا.

ژپه خه کی دی نه گهر نه م باوه ربکه یین کو نه ف نژاده بهری (۲۵۰۰) سالآ خوجهی کوردستانی به ئو نه م بزانی چ ملله تا ژته مه ت ملله تی کورد ژار وژییری نه دیتیه ئو دیسا چ ملله تا وه کی ملله تی مه ئاهین و نالین وسته م و فه کوشتن لسه ر دهستی بیانیا نه دیتیه ئو که سی هنگی وا ژیردهستی نه دیتیه هر ژده می پیچبونا (دهوله تا میدیا) هه تا روزا نه فرو.

فیجا ئو که سی فا تشتیت ژووری بزانیته دی هر زانیت کو توری مه ژی هه می ده ما دگهل مه بی هاتیه دانانی ئویی هاتیه داریتن ئو جارا مه زنا گوتی (چ دکه نه کاری نه و تیتیه خاری). ئو نه گهر نه م ژلایه کی دیفه بهری خوده یینه فا چیا و گه لی وزیرک و نهالا بیته تژی کانی و نافیته سار دیسا فی ملله تی خنی ژگه نج و تولاز و کچیت نازدار نه ف تشته هه می بونه نه گهر کو هوزان چیبین و بهینه خوار. توری کوردی چه ند توخمن:

توری کوردی تینه لینگه کرن بدوور هنگا:-

۱ - توری کلاسیکی

۲ - توری رومانسی

۱ - توری کلاسیکی:-

نه و توره یه بی پیفان و کیشان و به رانبه رکرن نو هه لسه نگرانندن تیدا هه بیت نو نه م دبینه فی رهنکی هوزان (شه عر) هه ر چنده نه ف نافه که له کی که فن نینه به لکی پشتی دیار بونا بسلمانه تیی به له جهی کوردا.^(۱) نوئه و که سیئت بقی توخمه توره ی فه مژیل بوین نو فه هاندین هه می ژزانا و خاندنه فان و تیگه هشتیا بوینه وه کی:-

۱ - بابا راخ راوندی بی کو دچاخنی چاری کوچی دا ژیای نو نه ف هوزانفانه خه لکی هه کاریا بو.

۲ - بابه راخی هه مزانی ساللا ۱۱۲۳ زی بی مری^(۲).

۳ - بابه تاهری هه مه دانی

۴ - عه لی تهرموکی (ته رماخی) نه وژی خه لکی هه کاریا به.

۵ - عه لی حریری هه ف چه رخی هوزانفانی فارسی (فرده هوسی) بو کو فرده هوسی دفی مالکا هوزانی دا نافی عه لی حریری بچاکی بی ئینا:

(مردی دیده م دهر جزیر شیری دیده م دهر حریر).

۶ - مه وله وی (۱۸۰۶ - ۱۸۸۲) ز

۷ - مه لاری جزیری (۱۵۹۰ - ۱۶۴۹) ز

۸ - نه حمه دی خانی (۱۶۵۰ - ۱۷۰۶) ز

۹ - مه لا حسینی باته بی.

۱۰ - مه لا مه نسوری گیرگاشی کولدیماهیا چه رخی یانزدی کوچی دا بی ژیای.

۱۱ - شیخ نورالدینی بریفکانی (۱۲۰۵ - ۱۲۶۸) ک کو (۶۳) ساللا ژیایه.

د. بلیج شیرکو دبیره اتنیت خودا دبیزیت ژزارد هفی (ن. فیلیامینوفی) زانانی ئیرس بی بناف و دهنگ: کو زانانیت شینه وارا (علماء الاثار) بی بسه ر دوو کیلیا هه لبوین لباکوری (ژووریا) ئیرانی هه ر ئیکی ژووا کیلیا چه ند پارچه هوزانیت کوردی لسه ر نفیس بون پارچه ک ژووا هوزانه کا کلاسیکیا که فن ژتوخمی کلاسیکیا کوردی یا که فن یا مروفه کی بونافی وی بورا بوژ (PORAOI) بو. نو یا دی ژتوخمی رومانسی بو یا توره فانه کی نه نیاس بو نو دبیزیت (ن. فیلیا مینوف) میژویا فا پارچه هوزانا دکه هیته ساللا (۳۳۰ - ۳۲۰) به ری بونا مه سیجی.

بو نموننه ئەفە پارچەك ژھوزانا پورا پوزژی: یی کونیزیکی (۲۳۰) سالا
بهری بونی ژیاى: (۳)

خوازدی ئەز تو بهیفرابین	بهیفرای هیرین خورینی
وهردی بهیرین گوترا بین	بانگ دین بهیفرای نارینی
دیونی، گوترا هی رابوم	ئاواز ژچر دخوینی
فیرا پیل و بهیابان	هاوار ژدهست ئەفینی
ئەز تو، واتو، یهك وین	هیزان جوا دی دینی
فیرا پیکرا خوفته وین	بچرینی، یا بنفینی

ئو ئەفا ژیری پارچه کا دی ژھوزانه کا نه نیاس یا کو دیسا ل ژووریا وه لاتئ
ئیرانی هاتیه دیتن کو ئە وژی ژتوخمی رومانسی به - ستران خوبی له لیف
خریبانی

چاخئ روھلی (هیل)

له بنیا گولی

له جوش و پهیمانای
له دلالی دلا
ئه نگشین «هیل» سوزتره واراھی گولی ؟

دلا: بووا «هیل» خوشتره
وا: راخی گولی ؟

کهردون، وای به په ناھو په نار

وا گولی ؟

«هیل» ژومه را ببه هیلز و یار

وا گولی ؟

دلا: ئە نگشین «هیل» سوزتره، واراھی گولی ؟

دلا: بووا «هیل» خوشتره
واراخی گولی ؟

وهرن دا چاره کادی فهگهرین سهر توری کلاسیکی یی کوردی مه گوتبو:
توری کلاسیکی کوردی ئە و توره به یی چیفان و کیشان و هه لسه نگاندن ئو

ليک ئيناندىن تيدا ھەببىت ئوبەرانبەرىكىن دىكەرى پېشىيى (شطر) ئويى پاشيى دا
(عجز) ھەببىت ۋەكى:

۱ - ئيروژنو پىر ئاتە شىم دىسا ژرەمزا دولبەرى^(۱)

مە جىروھى قەۋسى پىر ۋە شىم تىر دانە نىفا جە گەرى.

۲ - گوھىدە ئاھ-ۋىفىغان ۋە لەرزە ۋە كوفانە دل

دل دولدا يى دىسوزتەن پېش ۋە كا ۋ

خەرمانە دل نىف شەفى زىمار ددە رچىت رۈندكىت

كەل ھاتنە خار ئە ۋىروكانى مە

ھەكىم ۋە ھوگىر ۋە رمانە دل

د. مسعود كتانى

۳ - بسكان تو ژخمىريان جودا كە^(۲)

زولفان شەكە بىكفە بەر ھەۋاكە

دا سونبول ۋە سورگول آشنابن

رىحان ۋە بنفشە تابە تابن

۴ - لروى ئاڧا دەمى ئىڧار

مە دىن دىتا لسەر بانى رەشە پۈشى كرى بو خوار

پىرويسك كەفتىنە ئەسمانى

تۈنۈكە چاك بەرى خۇبىدە ئەف ھوزانئىت بۈرىن دى بىنى ھەمى بىكشان ۋە

پىڧانن بەھەلسەنگاندىن ئۈ لىكدانن، كەرى پاشيى بەرانبەرى كەرى پېشىيە

دىكشانى دا، تورى كلاسكىي كوردى نىزىكى (۲۱) دەريا بىت دەھىن.

۲ - تورى رومانسى:

ھوزانا رومانسى چى دىبىت ھندەك ژوۋا سى گوشە بن ھندەك چوار گوشە بن

ئان پىنچ گوشە بن ئانكو پىتر ژى بن ئو گەلەك جارازى دى دىماھىك ھىت سەر

بەندەكى ۋەكى:

ھاي گولى گولى گولى ئەسمەرى نازى گولى

مە سلاڧە لئەردى تو لى ئەسمەرى نازى گولى

ئو ديسا وهكى:

ئەزىدى بىسەرى سىپانى بېژم بىكە روڧە ئوبمژە لاوكى مانا چەند جارا من خو
هاڧىتە بەختى تەدا تو بەس فى دىمى شىرىن لمن بىكە گژە لسەر فى ئىكى ئەڧە
ناڧىت ھىدەك ھوزانڧانىت رومانسى بىت كولناف مە رابوین:

۱ - بەكر بەگى ئەرزى كورى بە ھدەر بەگى بى كو سالا ۱۷۶۷ ز ژدايك بوى
خودانى ڧا بەيتىت (داستانىت) ژىرى:

ا - بەيتا كەوى ۱۷۸۱ ز.

ب - بەيتا چولى بەگى ۱۸۰۶ ز.

ج - بەيتا طەرگى.

د - بەيتا بەارى.

۲ - حاجى قادرى كوفلى: ئەڧ ھوزانڧانە خەلكى گوندى كوفلى بو ئىكە ژگوندىت
دوسكىا بى چووپە بەر دلوفانیا خودای دسەدى چارى مشەختىدا.

۳ - ھەسەن بامەرنى كورى مەلا ئە ھمەدى بابەك يە بىگوندى بامەرنى بى ژدايك
بوى سالا ۱۸۶۸ ز ئولويىرى بى مرى سالا ۱۹۴۰.

۴ - نادر كانىساركى: خەلكى گوندى كانىساركى يە ئەڧ گوندى ئىكە ژگوندىت
بەروارى بالا ئەڧى ھوزانڧانى ژىي خو ھەمى بى شڧانىي ڧە برىي دويىر بو ژتىكە ليا
زانا وتورەڧانا سالا ۱۹۴۸ ز بى مرى.

۵ - ڧەقى تەيران: دنىڧا چاخى يانزدى كوچى دا بى ژىاي.

۶ - شىخ تاھايى مايى بى كو سالا ۱۸۴۳ ز ژدايك بوى لكوندى مايى ئو سالا
۱۹۱۹ ز بى مرى خودانى (بەيتا دەرزيكى).

تورى روماننى كوردى دىبىتە دوو پشكىت مەزن:-

ا - ستران:

ستران كەڧنتىرىن پارچە يە ژتورى فولكلورى.

ئەڧ ھونەرە گەلەك ژكەڧندا بى پەيدا بوى ھەر چەندە جڧاك لوى دەمى
دېڧلىت نزمدا دژيا ژلايى رەوشە نىبرىڧە.

ھىدەك زانا بى لوى ھزرى كو سترانىت شڧانا ژھەمى رەنگىت دى بىت سترانا
كەڧنتىرە چونكى ئە ووى ھزرى دكەن كو شڧانى كەڧنتىرە ژچاندنى ئانكو مروڧى
بەرى (كەڧن) شڧانیا كرى ئاژەل و چاڧى بى بخودان كرىن بەرى كو بزانىت
چاندنى بىكەت.

ژلايەكى دىڧە دى بىنن كو فولكلور دوو ھزرا بەرچاڧ دكەت سەخمەراتى
دىاركىنا دەستپىكرنا سترانى ئو ئە و ھەردوو ھزرى ئەڧەنە:-

۱ - هزارا ٹيڪي: دٻيڙيت ڪو سترانيت ڪارڪرنِي (شول ڪرنِي) ڪه فنترن ڙهه مي رهنگيت دي.

۲ - هزارا دوويي: دٻيڙيت سترانيت ٺولي (ستائيشيت ٺولي) ڪه فنترين رهنگيت سترانانه.

ستراني ڪلهه ڪ رهخ ورويت ڙياني نيت فهگرتين ٽيڪ ڙووا رهخا (ديروڪه) ٺوبونموونه له ورپا بارا پيترزستراانيت والسه رجوتياريني وشفانيني بون لدهمي بهري به لي پشتي شورهشا پيشهسازي (الثوره الصناعيه) لناف رابوي ڪودگل هندي ديروڪا وهلاتي نه ورپا هاته گوهرين سترانيت ڙياني وان دهست هافيتن ستران بهاله وڪارخانادا گوتن.

ٺويا هه ڙي به نه م نوڪه ٺافريه ڪي بدهينه سترانا ڪوردي ڪودي بينين نه ف رهخ وروي به نيت فهگرتين:-

۱ - سترانيت داوهتي (سهري زافاي و نارينگيت بيڪي).

۲ - سترانيت ڪور وڪچا (حهيرانوڪ).

۳ - سترانيت پيره پائيزوڪ.

۴ - سترانيت ګيا دوريني.

۵ - سترانيت شفانا.

۶ - سترانيت دستار هيراني.

۷ - سترانيت بجيڪا وهڪي (هه فال هه فالوشڪي)

۸ - سترانيت دبه ر لاندڪي را (دهلوري).

۹ - سترانيت ٺاده و شيلانا برنجا.

۱۰ - سترانيت هيڙوڪي.

۱۱ - سترانيت شهر وجهنگا (لاوڪ)

۱۲ - سترانيت زيماري (تازيا).

۱۳ - ستائيشيت ٺولي.

ٺو..... هتد:

ٺويا هه ڙي به ڪومه ٺافني هندهڪ سترانيت ڙا ڙه ربن نيت ڪوڙله ڪي زهلال و پري باوهر سه رکيشيا ڪارواني سترانا ڪوردي ڪري ٺو بو نمونه نه فه هندهڪ ڙووا:

۱ - حه مه ڪوري باديني (حه مڪي توفِي).

۲ - زيروي هه ڪاري.

۳ - هه ره گولي بوتاني.

۴ - مريه م خان.

۵ - کاویس ناغا.

۶ - سه عيد ناغا و..... هتد.

۲ - داستان (بهیت)

داستان گرنگترین پارچه یه ژفلکلوری^(۱) نو ژه می ره نگیت دی بیت
فلکلوری پیترا داهینان (ابداع) یا تیدا هی.

داستان رویدانه که بشیوه کی چبروکی تیته گوتن ژلاینی سترانبیژه کی فه نو
نه و چبروک برهنگه کی په خشاننی یا هاتیه داریتن نو ژنافا هنده ک گفتوگو. بیت
تیدا هه بین نه و گفتوگوژی هه می پارچیت هوزانی نه بکیش و فه کیشن نو تشته کی
دجهی خودایه کو پیشکه فتنا داستانا یا په رچیمه کریه ب پیشکه فتنا ملله تی فه.

هندیکه داستانه پلیت سه رکه فتن و داکه فتنا دهسته که کی نان یا ملله ته کی
به رچاف دکه تن لده مه کی دا، بو نمونه هه چینی نوکه کویر داستانا مه م و زینا
بخوینیت دی چاک زانیت کو ملله تی مه بی کورد لسره ده می نه حمه دی خانی د چ
کاودانادا دژیا، نانژی هه چینی چهپروکا خه ج و سیامه ندی گولی بوی چاکی زانی
کانی کچا کورد هه تا کیژ په یسکی دمینیته سه سوزاخو نو یا به ره فه خوبده ته
کوشتن سه خمه راتی هندی کو سوزا خونه شکینیت.

نانژی نه و که سی داستانا شیخی سه نغانی گولی ببیت دی بو دیار بیت کو
نه فیننی چ توخیبیت خونین.

براستی من لبر نینه نه زگه له که خوبه رده مه ناف فی بابه تی کویر و دویردا
به لی دسه ر هندیرا یا فره بزاین کو که فنترین داستان هاتیه دیتن داستانیته
سومه رینه (۲۵) چه رخا (سردا) به ری بونی وه کی داستانا (گلگامیش) یا کو
به هرا پیترا نه فسانه تیدا.

دیسا داستانیته یونانی گه له که دکه فتن وه کی (ئیلیاده) و (ئودیسا) بیت
هومیروسی ل چه رخی نه هی و هه شتی به ری بونی نفیسین تولدیف فان را که رنه م
سه حکه ینی دی بینین داستانیته هندی بینچ چه رخا به ری بونی بیت دهاتینه
دانان وه کی داستانا (مه ها به هاراتا) و (رامیانا)، نو داستانا (ئینیدا) یا
(فیرجیل) ی کو ئیکه ژداستانیته لاتینی بی بناف و دهنگ تولدیمایی دی بینین
داستانا (شه هنامه) یا فیردهوسی فارسی. داستانا هر ملله ته کی رهنگه کی
دیمه نی تاییه تی دگل میژوویا وی ملله تی دیار دکه تن له و ما نه م دکارین بیژین کو
داستان پارچه که ژدیروکی.

داستانا روژه لات:

هنده ک داستان بیت دهه بین هه فبشکن لنافه را ملله تیت روژه لاتنی نو
بگه له که زمانا بیت دهاتینه نفیسین و فه گیران به لی نه مه رجه کو لناف هه میادا

بنيك رهنګ بهينه څه ګوهاستن چارا هې شينه وار ئان نافيټ قاره مانيت وي
داستاني تينه ګوهرين هر ملله ته كي لديف وي نو سر في نيكي هنده ك داستان
بيټ دهين بچند زمانا بيټ دهاتينه نفيسين نو هر ملله ته ك ژووا بخو دادنيټ
وهكي.

داستانا (شيرين و فهاد) بګوردې و فارسي و توركي و نازربايجاني و
هنده ك زمانيت دي بيټ روژه لاتي يا هاتيه نفيسين نو هر ملله ته كي في داستاني
بخو دادنيټ به لي پا هم دبيژين كو ته څه داستانه كا كوردايه چونكي هه تا روژا
نه فروچيائي بيستوني جهي رويدانيټ في داستاني بي لناف ناخا كوردا ا نو هر
وهكي يا ناشكرا كو نه ف داستانه بزمني فارسي يا هاتيه نفيسين ژلايي (نيزامي ي
ګه نجه وي و نه مير خوسره وي دهله وي) نو ديسا بزمني توركي يا نفيسي ژلايي
(نازم) حيكمه تي) څه ژبلي في داستاني دي بينين داستانا (له يل و مه جرويم) يا
لناف مه به لافه هر وهكي يا لناف عه رها به لاف بنافي (له يلا و قه يسي كورې
موله وهحي) يا ګوهاټيه نفيسين ژلايي (نه څمه د شه وقې) څه بنافي (قه يس و له يلا)
نو نه ف داستانه ديسا يا هاتيه نفيسين بزمني توركي ژلايي (فضولي) څه نو
بفارسي يا هاتيه نفيسين ژلايي (نيزامي ګه نجه وي) ثويا هه ژي ګوتني به ببيزين كو
هر ملله ته كي نه ف داستانه لناف هاتيه نفيسين بشه قله كي تايبه تي (طابع
خاص) يا نفيس و يا بخوداناي نو جهو و جل و بهرګيت وي بيټ بخودانين.

داستانا كوردي:

داستانا كوردي دبټه دوو توخميټ سهره كي

۱ داستانا قاره ماني:

په يفا قاره مان، نازا، پليمه ت په يڅه كا بها ګرانه لناف ملله تي كوردا نو
مروفي قاره مان جهه كي تايبه تي بي دناف جهرګي هه مي ملله تي دا هه ي نو نه ګه را
وي چه ندي ژي نو ته نګافي و دهد و سته م و نه خوشينه بيټ كو بسه ر ملله تي
مه دا هاتين نو ده رباري في نيكي مه زنيټ مه بي ګوتي:
(بمړه بسه ر بلندي به لي نه ژي بسه ر شورې).
(ديكلي روژه كي به نه مريشكا ساله كي).

(ګه ر نازادي بومه نينه مرن بومه ژينه) لديف في چه ندي هم نه چار دبين
شهرې دګل دوژمن و دلخارا بګه ين نو بسه دا مروفيټ چه له ك و بچرګه لناف مه
رابون ديروكا څه ملاندي بګرياريت خو بيټ بها ګران، نو براسټي نازايي و
قاره ماني يا بويه پارچه ك ژيانا ملله تي مه نه ف تشته يا خويا و ناشكرايه
د داستانا (خاني له پ زيړين) دا ده مي نه و رازي نه بوي بسه ر شورې بزيټن بن
دهستي شاهي فارسي^(۱) داستانا قاره ماني چيروكه هاتيه ګوتن بسه ر هكي لنافه را

دوو جینا نان دوو ملله تا هه لیهت فی چیروکی ژئی قاره مانیت خو بیت دهه یین نو لدیفرا هوزانفانه کی هاتی ئەف چیروکه یا داریژتی دچار چوپه کی هوزانیدا نو ئەگەر هاتو مه ناھی وی هوزانفانی کا کی یه ئەف داستانه ژفلکلوری دی چینه ریزا توری نوسراو (بی بخودان).

لنای وه لاتی مه دا بهزاره ها شه رو جه نگا بی رویدا ی نو گه له ک ژووا بیت بوینه داستان و نو دهسته ک لدیف دهسته کی بی ژبه رکرین ئانژی بیت دهاتینه نفیسین ژلایی هنده ک هوزانفانه کووا بیت ریزگارکرین ژدهردی مرز و نه مانی نو بو نمونه ئەفه ناھیت هنده ک ژووا داستانا.

۱ - خانئ له پ زیرین (بهیتا خانا).

۲ - عەمی گوزی و بشاری چه توی ۲ - سیه بان ۴ - دوانزده سواری مه ریوان
۵ - چولی به گ ۶ - شهرئ تیاری ۷ - شریف هه مه وهند ۸ - کاکه میر
۹ - خانزاد وله شکرئ ۱۰ - نافده را ۱۱ - بهیتا حه سه ن و حوسه ینا و.....
و... هتد.

نو ژبلی فا داستانا کو مه ناھیت قاره مانیت وان زانین گه له ک قاره مانیت دی بی لنای ملله تی مه رابوین و سه رکیشیا ملله تی یا کری دشر و جه نگیت گراندا هه ر چهنده کو ئەفه هیژ که سی نه داریژتینه برهنگه کی داستانی نو ئەگەر هنده ک هاتبته داریتئ ژئی ئەز نزانم به لی پا دسه ره مینی را ئەفه نابیته ئەگەر هندی کو ئەم وا قاره مانا ژبیرکه یین و کرباریت وان بیت پر بها بپشت گوھی خوڤه پافین نو نمونه لسه رفی چه ندی

۱ - شیخ سه عید پیران ۲ - شیخ مه حمود یا کو ژلایی کاویس ئاغای فه بویه
ستران ۳ - گه نج خلیل دیسا ژلایی کاویس ئاغای فه یا بویه ستران ۴ - قازی
مه مه د ۵ - سمکویی شکاک ۶ - ئەمینی لای پەریخانی ۷ - دهرویشی عه بدی
و..... هتد.

به لی هه ره کی ئەز دزانم بارا پیتری ژفا شه را بیت بوینه ستران خه لکی بیت گولی بوین. دقیرده ا ئەز گازندا ژهوزانفانیت مه بیت نوکه دکم کو هه تا نهو که س ژووا بقی کاری پیروز نه رابویه کو شه ره کی ژفا شه را بکه نه بهیت و فه هینن نو ئەو که س بشیتن فی تشتی بکه تن و نه که تن ئەو که س مروڤه کی خه مسار و گونه هباره بهزارا چیروک لسه ره شه و جه نگ و ئەفینی بی لنای مه په یدابوین و بهرزه بوین نو مه گولی نه بوینه به لی پا دهولت ژسه ری فان هوزانفانا (ئه حمه دی خانی و فه قی تهیران و مراد خانی بایه زیدی و به کر به گی ئەرزی و..... هتد) مه ئەف چیروک و سه رهاتیه بیت پر بها گولی دبن نو چجارا بهرزه نابن [مه م وزین،

شېخى سەنعانى، زەمبىل فروش، بەيتا كەوى و بەيتا چولى بەگى، بەيتا تەركى،
بەيتا بهارى..... هتد]

۲ - داستانا دلدارى (ئەفینى)

(ئەگەر ئىككى ئىك نەفىت دى خەونىت نە خوش پېفە بىنىت).

دوژمن و نە خەزىت مللەتى كورد فەدگىرا و دگوت (كورد ل چەل و چيارا
دژىن ژبلى شەرۇچەنگا چ ژدونىيى نزانن خودى ئەفین باھرا وا نەدایە) لسەر
پارچا ئىكى ژئاخفتتا وا كەسا: بەلى راستە ئەم دسەر كەرىن و گەلەك خەژ شەرا
دكەين بەلى دگەل كى ؟

دگەل وى كەس بى بەيت زوردارى لى بەگەتن، دگەل وى كەس بقیت
ئاخامە داگىركەت دگەل وى بى خەژ مروفايەتتى نەكەتن ئو تىشتەكى ديارە مە
چجارا تولا خو بەگسى نەھىلايە ئو ئەگەر خودى خەزكەتن ئەم تولا خو بەگسى
ناھىلین. شامى فارسى دفا ئاخامە داگىركەت بەلى خانى لەپ زىرىن بژىنا
سەرشورى رازى نەبو كو بەگەفیتە بن دەستى وى ئو بسەر بلندی مر. پارچا
دوویى ژئاخفتتا بورى كو ئەم چ ژئەفینى نزانن دىروكامە یا پرى بەلگە و نیشانە
كو ئەم ئەفیندارىن و فى تىشتى بەيى خو بى گران بى لناف مەدا ھەى ئو
(ئەحمەدى خانى) بو فى چەندى بى چوى و گوتى:

ھەم ئەھلى نەزەر نەبىن كو كورمانچ
عەشقى نەكرن ژبو خوھ ئارمانچ
تېكدا نە دتالبن نە مەتلوب
فېكرا نە موھىبن ئەو نە مەھبوب
بى بەھرەنە ئەو ژعەشقبازى
فارىغ ژحەقىقى و مەجازى

بەلى خانى بى بەقل بى دىت:

بلا كەس نەبىت كو كورد چ عەشق و ئەفینى نزانن بەھزارەھا ئەفیندار و
بەردەك بى لناف مە رابوین.

گەر ھاتو داستانىت ئەفینى بىت روژھالاتى ستىربن لئاسمانى توری
جیھانى داستانىت ئەفینى بىت مللەتى كورد وەكى ھەقىقەتە لنافدا چنكو یا ديارە
كو ئەفیندارىت مە مەم و زىنا و خەج و سیامەندا و.... هتد ژيانا خویا دانایە سە ر
ئىك ئو بىت خودا ینە كوشتن ھەر وەكومە گوتى سەخمەراتى ھندى سوزاخونە
شكىنن. ئەرى ما چ ژوى مەستەرە خەجو خو دچپایى سىپانى دا پاقىت ئو مىرا
پىشتى سیامەندى لخوا (حەرام) كەت ئەگەر كو ئەفیندار نەبىت ژدەلەكى راست و
دروست.

زین خیشکا میری جزیری ئەوا کوژینا خو هەمی بخوشی بری دی چەوا خو
 ئیخیته تالی و نه خوشیا ئەگەر سەرا مە مویی ئە فیندار نه با ئویا دیاره کورگه فندا
 دەسته کا میر و حاکم و زهنگین و دەره به گا خزمانیا چینا هه ژار و خه زان نه دکرن .
 شیخی سەنعانی گەر نه زانییا عه شق و ئە فینی چیه ! دا چهوا رابیت
 پشتی (۸۰) هه شتی سال ژی بوراندین ئو (۵۰) پینچه هـ جارا چویه حه جی و
 (۵۰۰) پینجسه د مرید هه مین نوی بو عاشق و حه ژ (سه رطه می) دکه تن ئە و کچکا
 ئەرمه نی (فه له) ئو دسه ر فی خوری را ئولی خوده یلیت و دچپته سه ر ئولی دلدارا
 خو. دیروکا ملله تی مه یا پره ژداستانیت ئە فینی ئو ئە فه چه نده ک ژووا داستانا
 ژبو نمونه :-

۱ - مەم و زین (ئەحمەدی خانی) ۲ - شیخی سەنعانی (فه قی تهیران)
 ۳ - زه مبیل فروش (مراد خانی بایه زیدی) ۴ - خەج و سیامه ند ۵ - له علیخانا
 گوڤه ی ۶ - شرین و فه رهاد ۷ - حەسن و مریه م ۸ - حەسو و زلخ ۹ - سیران
 خاتوین و خورشیدی چاف بخال و..... هتد .

ژبلی قا هه ردوو توخمیت داستانا (داستانا قاره مانی و دلداری) مه هنده ک
 داستانیت دی بیته وه مین هنده ره خ و رو بیته دی بیته ژیانیت بیته فه گرتین وه کی .
 ۱ - به یته که وی ۲ - به یته طه رگی ۳ - به یته بهاری^(۸) ۴ - به یته کیچی
 ۵ - به یته کیژ و کورا ۶ - به یته کینکی ۷ - به یته قیامه تی^(۹) و..... هتد .

ئو لدیماهی هیقیدارم ژه می خه مخور و دلسوزیت توری کوردی کو
 ستران و به یته که فن کومکن و بده نه چابکرن بزیتترین دەم ئو دیسا هیقیدارم
 ژده زگه هیک به لافکر نیت کوڤار و روژنامیت کوردی پیتر پیتته ی بده نه به یته که فن
 ئو به لافکه ن ئەگەر نه شین ژی هه می به یته بئیک جار به لافکه ن بلا بکه نه سی
 چار خه له ک سه خمه راتی ساخکرنا توره و دیروکا ملله تی کورد .

ژیدەر و نائیری:

- ۱ - گوڤارا روناهی ژمارا ئیککی سالا ۱۹۶۰ بن ۳۰ .
- ۲ - الاکرد فی بهدینان للمرحوم انور مانی ص ۱۹۸ .
- ۳ - گوڤارا روناهی ژمارا ئیککی بپ ۳۱ .
- ۴ - دیوانا مه لایی جزیری توپژان صادق بهاء الدین بپ ۴۴۷ .
- ۵ - مەم و زین بپ ۹۴ .
- ۶ - الواقعية في الادب الكردي . د. عز الدين مصطفى رسول ص ۲۷ .
- ۷ - ئەو داستانه یا خه باتا ملله تی کورد دیارده که تن بسه روکاتیا خانی له پ زیزین دژی شاه
 عه باسی ئیککی شاهمی فارسی لناقبه را سالیته ۱۶۰۸ - ۱۶۱۰ .
- ۸ - ژفه هاندنا به کر به گی ئە رزی به .
- ۹ - به یته قیامه تی (به یته نه سیحه تا) ژفه هاندنا ئەحمە د نالبه ندی به .

عبدالله جهوههرو پوژگارێکی

ئه دهبی کوردی

ئومید ئاشنا

سلیمانی ۱۹۸۵

بهشی یه کهمی ئهم باسه له ژماره
دووی «نوسهري کورد» دا بلاوکراوه ته وه.

«هه لویستی یه کهم»

ئه گهر بێت و بێن بناغه ی رهخنه ی زانستی کوردی له لایه ن - ره فیه ق
حیلمی -^(۱) یه وه دانرا بومان ده چینه سه رو ده توانین بیسه لنین. هه ردو کتیبی -
شیعرو ئه ده بیات -^(۲) و نوسینه کانی^(۳) تری نمونه ی ئه م راستیه ن.^(۴) ئه مسالیش
سی سال تی په ر ده کات به سه ر کوچی دوا یی ماموستایه کی ئه دیب و ره خنه گرو
په خشان نووسی وه ک - عبدالله جهوهه ر - ع. چالاک - دا. له م یاده دا به پپو یستم
زانی ئه و دوو نوسینه رهخنه یی به که عبدالله جهوهه ر به ناوی - ج -^(۵) وه چلو
یه ک سال له مه و بهر سه باره ت به لیکولینه وه یه کی ره فیه ق حیلمی نووسیوی
بخه یه پروو. له و کاته دا که نووسین و رهخنه گرتن له ئاستی توانای داهینان و
زانستی ئه دیبیککی وه ک و ره فیه ق حیلمی کاریکی شیاوو توانایه کی ئه ده بی به رزی
ده ویست، به لام «ع. چالاک»^(۶) ئه وه ی سه لماند که له رهخنه ی مه وزوعی وه باردا
بو خزمه ت به ئه ده ب دیاره ئه دیبیککی وه ک - ره فیه ق حیلمی - زوری لا باش
ئه بێت و ئه گه رچی مه سه له که خو ی ده گرت ه وه.

له بنه ره تدا لیکولینه وه که ی ره فیه ق حیلمی سه باره ت به دلداری شاعیر
بوو - عبدالله جهوهه ر - یش وه ک نووسه ریککی ئه و سه رده مه وه ژیر ناوی - ج -
دا رهخنه له لیکولینه وه که ده گریت. له دوا ی ئه مه نووسه رو میژوونوس خوالی

خوش بوو - په مزی قه زاز - به وتاریک وه لومی په خنه کانی - ع. چالاک -
ده داته وه، به لام به داخه وه نه ی پیکاهو و نووسینه که ی ته نها لومه کردنی -
ع. چالاک - ه که چون ری ی خوی دواو په خنه له نووسینی په فیق حیلمی بگریت.
له دواي نه مه (ع. چالاک) زور به هیمنی و به شیوه یه کی مه وزوعی و زانستیانه
وه لومی په مزی قه زاز دده داته وه دوا جار خاوه نی بپهرتی باس که - دلدار - (۷) ی
شاعیره نه میش وه لومی عبدالله جه وهر «ج» دده داته وه هر له سهره مان
رپیازی په مزی وه لومه کانی دهنووسیت. نجا لیږده دا بو ټاگلار بوون له شیوه و
چونیه تی پوژانیکي په خنه ی نه دبه که مان و له یادی سی ساله ی کوچی دواي -
ع. چالاک - ی نه دیب و په خنه گدا سهرتا په خنه که ی «ج» سه باره ت به
لیکولینه وه که ی په فیق حیلمی دهنووسین هتا په خنه گران و نووسه ران کاتیک
هاتنه سهر کاروانی په خنه ی نه دبه ی کوردیمان نه م مه سه له یه یان وه ک خالیکی
گرنگ له یاد نه چیت. عبدالله جه وهر واته «ج» دهنووسیت «نه مجاره له سهر و
گویلاکی باسیک ټالوم خوم نه وه هیچ، باوه ریشم به که م که س هه یه له ویزه ی پی،
نه و باسه پر نه ندیشه و به سامه ش - شیعو نه دهبیاتی کوردی - یه که به قه له می
ماموستا په فیق حیلمی به گ - بلاو نه کرپته وه، نه گهر که م و کورپه که له م باسه دا
بخه مه به رچاوی ماموستای ناوبراو تو بللی که س بمینی نه حه په سی و وه ک شاره
زهرده واله لیم نه وروژین و ستارم لی هه ک نه گرن ؟! باس کوردنی شیعر زوری پی
دهوی نووسراوی - شاعره کانمان (۸) - نه خه مه پیش چاوو نه لیم شیعر ته نها
جوانیه، په ریه که بالدار، موسیقایه که هه موو نه غمه یه کی مرچک بی، نه مه کورت
ترین مه عنای شیعره، نجا فه رمون شیعره کانمان بخویننه وه بزانتن بو ټاهی
سویند نه بی کامیان له شیعر نه چی بویه من نه لیم شاعرمان زور که مه و به ده گمن
هه مانه. ماموستا له لایه که وه نه فه رموی - جیگه ی شک نی یه که دلدار شاعیری
عه سری و ناوداری دوا پوژ نه بی، له لایه کی تریشه وه له سهر قه سیده ی - قه ل و
پیوی - (۹) نه فه رموی، نه م فکره به لای منه وه له دواي نه وه که وه رگیراوه ته سهر
زمانی کوردی جوانترو شیرین تر بووه. نازانم ماموستا چون له وه ی نومیدی لی
نه کات یه عنی هیشتا نه گه بیه ته نه و پایه یه ی کورد چاوی تی بریوه له ملاشه وه
چون داویه ته پال شاعیریکی گه وره ی فرانسه وه ک و - لافونتین - دوباره
له لایه کی تره وه نه فه رموی، مند الیک که هه موو ژیانی له گه ل خویندن رابوارد بی و
هیشتا له خویندنی په سمی رسکاری نه بووی ناتوانی بی به شاعیریکی -
کسی - یه عنی هیشتا شاگرده و شاعر نی یه، نه ی که وایه له ولاتره وه چون
نه فه رموی خوزگه هه موو لویکی کورد له سهر نه م پی و شویننه ی برویشتایه ؟
نازانین نه گهر دلدار هیشتا ههر شاگرو بیت له نه دبه دا چون هانمان نه دا

به پیره‌وی بکه‌ین ؟!»^(۱۰) هر دوا به دوا‌ی بلا و بونه‌وی ئه‌م ره‌خنه‌یه باسه‌که بوه جیگای مشت و مری ناو کۆره ئه‌ده‌بیه‌کان. له نووسینه‌که‌ی «ج» دا ئه‌وه‌ی سه‌رنج راده‌کیشی و هه‌نیشانی پیکاره‌و بوته ره‌خنه‌یه‌کی مه‌وزوعی ئه‌م خالانه‌ن:

۱ - له‌باره‌ی ئه‌وه‌ی که زۆری شاعرو بازار گه‌رمی بونه‌وه‌ی شاعر مانای ئه‌وه نی‌یه که هه‌رچی نووسی شاعره‌و ئه‌وه‌ش که بلا و بوه‌وه به مانای شاعر شاعره. ۲ - نووسه‌ر دل‌داری شاعیری وه‌ها داناوه که نه‌گه‌یوه‌ته پله‌ی شاعیری ته‌واو «بی گومان ئه‌و کاته واته ۱۹۴۴» وه‌ چاره‌ه‌ری‌ی دوا پۆژه‌که‌چی دراوه‌ته پال شاعیریکی جیهانی وه‌ک - لافوتین -.

۳ - ئه‌نجامی پرسیماری نووسه‌ر وه‌ها که وتۆته‌وه که ئاوات ده‌خواری هه‌موو لایکی کورد وه‌ک ئه‌و بونایه‌وه له‌سه‌ر ری و شوینی ئه‌و برۆیشتنایه‌ ئه‌ویش ده‌پرسی که هه‌شتا ئه‌و له‌شاعرا - کسبی - نه‌بیته وه‌شاگرد بیته چون په‌یره‌وی بکه‌ین ؟!

ده‌قی دوهمی ئه‌م نووسینه‌مان ره‌خنه‌که‌ی - په‌رمزی قه‌زازه‌که‌ پێشتر باسمان کرد، نووسه‌ر ده‌لیته‌:

۱ - مامۆستا ره‌فیع حیلمی له‌ نووسیندا هه‌میشه‌ ری‌ی - تشجیع - ئه‌گری به‌ پیچه‌وانه‌ی بو‌چوونی «ج».

۲ - له‌ وده‌مه‌دا ئه‌و ده‌ستی دایه‌ قه‌له‌م ئیمه‌ له‌ و بیره‌ دوور بوین.

۳ - لیکۆلینه‌وه‌ی ئه‌ده‌بی کوردی ته‌نیا به‌یه‌کیک نه‌سه‌په‌راوه‌.

۴ - خو‌شاردنه‌وه‌ له‌م پۆژه‌دا «واته‌ نووسه‌ر به‌ ناوی «ج» وه‌ ده‌رکه‌وتوه» گوناوه‌یکی زۆر گه‌وره‌یه‌ لی خو‌ش بوونی نیه‌. ئه‌گینا ئه‌مه‌ش نه‌که‌سه‌ له‌گه‌ل خو‌شاردنه‌وه‌شا بی به‌ درک له‌ سه‌ر ری‌ی ئه‌دیبه‌کانمانا برۆی‌ی، له‌وانیش بی به‌شمان ئه‌که‌ی.

۵ - ئیستا تۆش (واته‌ - ج -) له‌ قورۆلیته‌ مرواریت ده‌ر نه‌هه‌یناوه‌ سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش که هاتیه‌ کایه‌ ده‌ست و کوته‌ک هاتوی ری‌ی له‌ ئه‌دیبه‌کانمان ئه‌گری ؟!»^(۱۱).

ئه‌مه‌ ده‌قی نووسینه‌که‌ی په‌رمزی قه‌زار سه‌باره‌ت به‌ ره‌خنه‌کانی - ج - که دیاره‌ ناچیه‌ته‌ ریزی ره‌خنه‌وه‌و ئاشکرا لایه‌ن گرتن و نامه‌وزوعی ره‌خنه‌نیشان ده‌دات. وه‌ - ج - له‌ چل و یه‌ک سال له‌مه‌ و پێشدا به‌م جووره‌ وه‌لامی ده‌دات وه‌.

۱ - جوانی خو‌شاردنه‌وه‌ چی‌یه‌ ؟ له‌ ناوچه‌یه‌کی وه‌ک ئیمه‌دا بچوک نرخی نیه‌ هه‌ر چه‌ند دانا بی و باش بنووسی.

۲ - ئه‌و که سه‌ی خو‌ی ئه‌شاریه‌ته‌ وه‌ به‌ ره‌خنه‌ و پلار چاوترسین نابی چونکه‌ که‌سه‌ یا زۆر که‌سه‌ نایناسی.

۳ - ئەگەر وتمان خوشاردنه؟ ناشیرینه نابى ھەر بەخۆمانەوہ بوہستین ئەبى پروبکەینە عالەم چونکە کەم گوڤار ھەيە لە ھەموو دانەيەکیا یەکیک بەنەناسراوی خوئی نیشان نەدا بى.

۴ - ئەگەر نیاز لە نووسین جوانی و بەکەلکی بى ناوی بىی یا نەبى نووسین ناشکی خو ئەگەر بو ناسینی پیاوی گورە بى ئەم مشت و مړەي بو چی یە ؟ ھەمویان باش ئەناسین.

۵ - ئەفەرموی - لیکۆلینەوہی ئەدەبیات تەنیا بە یەکیک نەسپیراوە - گوايە من وتومە تەنھا بە من سپیراوە ؟ نەك من ھەموو کەس وەك و خوت ئەفەرموی - ھەموو کەس لە توانایا بى و بە خوئا راپەرەموی لەم بابەتەوہ دواوہ و ئەدوی - منیش خۆم بە یەکیک لەوانە نیشان داوہ جا بتوانم یا نەتوانم ئەوہ باسیکی ترە -

لەلایەك ئەفەرموی ئەدەبیاتی كوردی زۆر قوڵە وەك و دەریایەکی بى بن وایە. دیارە كە ئەفەرمویت ئەدەبیاتی كوردی قوڵە یە عنی زمانەكەشی پێشكەوتوہ كە چی نازانم بە چە نیازی و بە چە باوہرێ دوا بە دواي ئەوہ یەك دو دیر بەسەر ناروا ئەفەرموی - زمانەكەمان زۆر لە دوايە پێش خستنی پبویست ترە - زۆر قوڵی ئەدەبیات لە كوی و لە دوايی زمان لە كوی ؟! (۱۷) لە کوتايدا مەبەستمان لەم چەند لاپەرەيە ئەوہ بوو كە پوژگاریکی چل و یەك سال لەمەو پێشی رەخنەي ئەدەبی كوردی لەیادی كوچی دوايی سی سالەي عبداللە جەوہەر - ی ئەدیب و رەخنە گرا بئینینەوہ یاد و وەك لاپەرەيەکی شاردراروہ و بايە خدار بیخەینە پروبو گەشە پیدان و بەرەو پێش چوونی بابەتی رەخنە لە ئەدەبەكەماندا كە دیارە چەندە گرنگ و سوود بەخشە.

ھەلوپستی دووہم: - چل و دوو سال تی پەری بە سەر ئەو ھەژاندن و تەقینەوہ ئەدەبیەي كە ئەم نووسەرە (۱۷) لە پوژنامەي - ژین - ی سالی - ۱۹۴۳ (۱۸) دا بەئەنجامی گەیاندا، ئیمە لەم نووسینەدا نامانەوی وەك شتیکی باو بەچەند دیریک یادی نووسەرێك بکەینەوہ بەلکە دەمانەوی یادی دیارەيەکی فەرمانوش کراو زیندوو بکەینەوہ كە ناوینەي بى گەردی پوژگاریکی گرنگ لەژیانی ئەدەبی و دەوری ئەدەب لەژیانی کۆمەلایەتی ئەو سەردەمەدا. لەو مروفە نەمرانەي ھەمیشە نووسەر و شاعیرە لاوہکانی ھان دەداو بەرھەمی بو بلاو دەکردنەوہ پیرەمیردی نەمر بوو، یەکیک لەو لاوہ نووسەرە ھەلکەوتوانەي ئەو پوژگارە - ع.چالاک. - (۱۹) بوو. ئەم نووسەرە لەسالانی سی یەوہ بەرھەمەکانی لە پوژنامەي ژیندا دەبیرنی بەلام ھیچ کام لەو بەرھەمانە وەك ئەو نووسینەي گرنگ نەبوو كە سالی - ۱۹۴۳ - لەژیندا بلاوی کردوہ. ھەژاندن و بزواندنکی وەھای خستە كۆری ئەدەبی ئەو سەردەمەوہ كە ماوہیەکی زۆر بە نووسین و باس کردن

له ئارادا بوو. ئەمە چل و دوو سال لەمە و پېش كە - ع. چالاک - نووسینی -
 هاوارژنینه - ی بلاوكردهوه ویستی به و نووسینه له كۆمە ئی كوردهواری ئەو
 سەردەمەدا شوپشیککی كۆمە لایەتی بەرپا بکات. بە داخەوه له بەر ئەوهی
 نووسەر و پەخنە گره کانمان به وردی ته ماشای زۆر له دیاردهو روداوی ئەدهبی
 ئەو سەردەمە ی ئەدهبی كوردیان نه كردهوه كه ئی مەسه له ی وها وهك خوی
 ماوه ته وه و ری ی تی ده چیت به پابوردنی پوژگار بیر بچیتە وه. له كاتیكدا له
 ئەدهبیاتی ولاتانی پیشكه وتودا ئەم جوړه لیکولینه وانه بایه خی خوی هه یه و
 ته نانه ت پارهیەکی زوړیش خەرج ده كړیت بو دۆزینه وه و ساخ كړدنه وه وشی
 كړدنه وه یان. چونكه باری ئەدهبی ئەمرومان به ستراوه به دیاردهو روداوه كانی
 دوینی وه و ئەمروش به ردی بناغە ی سبه ینی ده بیته ئەو نووسینه ی - ع. چالاک -
 بوه جی ی باسی نه ك پووشن بیران به لكو خەلكی به گشتی و دوو به ره ی بو پیک
 هات. به ره یه كه به راستیان زانی و هانیان دەدا، به ره یه کی تریش به ره به كانی یان
 ده كرده به لاویکی سەر ره پوو به ره لایان ده زانی. ئەو مەسه له گرنگە ی دیاره به
 پهی ی ئەو پوژگارە و چل و دوو سال لەمە و پېش كه (ع. چالاک) خستیه ناو كۆمە لانی
 خەلكە وه و له پوژنامە ی - ژین - دا سەرنجی نووسەرانی بو لای خوی پاكیشا
 بریتی بوو له وتاری - هاوارژنینه - ئەم نووسینه له پاش بلاو بونه وه ی له
 پوژنامە دا جگە له كۆمە لانی خەلكی نووسەرانی پاكیشا بو نووسین له و
 باره یه وه و په یتا په یتا ئەو نووسینانه بلاو ده بوه وه و ئەو نووسەرانه ش ئەمانه
 بوون و ناوی نووسینه كانی شیان ده نووسین.

۱ - پیره میرد - به سی نووسین به شداری كرد. به ناوی - ئادابی مناظره -
 نۆرە ی ژینه - بهر له روو نه پووشین - (۱۷)

۲ - ئەحمەد هەردی به وتاری - روو پووشین و نه پووشین - (۱۷)

۳ - نوری بابە عەلی به وتاری - طرفداری حجاب. (۱۸)

۴ - م. تاله بانى به وتاری - سفورو حجاب - (۱۹)

۵ - فاضل محمد به وتاری روو پووش. (۲۰)

ئەمانه هەر یه كه به وتاریك و پیره میرو به سیان رای خویان لەم باره یه وه
 نووسی ئەو مەسه له گرنگەش به پهی ی ئەو پوژگارە كه ئەم پینج نووسەر به -
 ناوبانگە ی پاكیشا بو نووسین مەسه له یه کی كۆمە لایەتی بوو، له ئەنجامی دوا
 كه وتوی كۆمە ئی كوردهواری ئەو سەردەمە ئەویش - په چه - بوو، كه چون
 كاریکی وها بکری ئەم دیارده ناهه موارە له ناو ئافره تانی كۆمە ئی كورده واریدا به -
 تاییه تی له شارەكان دا فری بدری و ته نانه ت ئافره ت بتوانی - سفور بیت. له و
 پوژگارە دا كه م كهس به ئاشكرا و به نووسین دە ی ویرا به لای داوا كاریه کی وها

د اېچیت. به لام (ع. چالاک) ی نووسه روږه خنه گر به یاریده ی پیره میردی عاشقی خویندن و پیشکه و تنی نافرته تان هم مه سه له گرنگه یان خسته ږوو. هر له پاش بلا و بونه وهی نووسینه که دوا به دوا ی یه که نه و و ته و تاره و نه و پینج نووسه ره به ناروانگه ی نه و کاته که ناومان بردن که و تنه نووسین و وه لام دانه وهی عبدالله جه وهه. ننجاً پیش نه وهی دهقی نووسینه که ی ع. چالاک - بنووسین با بزاینن ئایا نه و دیار دیه نه وهی دهینا و هها خه لکی پیوه سه رگه رم خه ریک بکریت؟! له وه لامدا ده لین! نه که ر ئیستا نووسه ریک بیت و وه ک چل و دوو سالی له مه و به ر باسی شتیکی و هها بکات نه که رچی به ئوسلوبیکی نویش بیت دیاره سه یروسه مه ره په و شایانی پیکه نینه. به لام له و ږوژگار هدا نه مه و هها نه بوه و لابر دنی هم ږواله ته له ناو کومه لی نافرته تان دا به شوږش و کوډیتایه کی کومه لایه تی داده نوا هه موو که س له بارپانه بوو یاخود له به ر دهسه لاتی ئایینی نه و کاته نه یان ده ویرا توخنی بکه ون. به لام له نه ده بی کوردی دا هه همیشه کومه لیک له و شاعیرو نووسه رانه له هه موو سه رده میکدا هه بوون که واقعیکی تال و دواکه و تووناله بار په ت بکه نه وه و نازایانه بیته پیشه وه، کوری سه رده مه که ی خویان بن. بو نمونه هر له و ږوژگار هدا له زور موناسه به ی شیعر دا باسی په چه و فری دانی په چه کراوه. نه مه ش با هندی نمونه بیت له نه خشی نه و قه له مه به هیزانه پیره میرده لیت:

«په چه ت لاده له ږوو، بنواږه ږوژی حه شری حه سره تکار
له حه شرا ترسی ئاگر، لیره شه و قی ئاگری ږوخسار»

شیخ نوری شیخ صالح ده لین:

دای گرن توخوا فری دهن بیخه نه ته ندوره وه
حه یفه ږوژی ږون نه نینه ناو شه وی ده بچوره وه

گوران «مابوی بگاته عاستم چه ن هه نگاوی
درزی که و ته په چه و دیم نیگای چاوی»

نه خول «په چه ت لاده ببینم ږوت نه من خو سه یری تو ناکه م
له ږوی تو تی ده گم یه زدان چلون نه خشی نه خشینتی»

بی که س «هسته تیکوشه تاخوینت که رمه
سه ږوش فرین ده چ واده ی شه رمه»

ته نانهت له گورانی کوردی ئه و کاته شدا ئه مه باس کراوه و - عه لی
مهردان - (۳۱) و گه لی گورانی بیژی که باسیان لیوه کردوه. گرنکی ئه م مه سه له یه ش
ته نها لابرندی په چه نه بووه به لگسو به سترابوو به دوو شتی گرنکه وه، یه که م
داهانتی - سفور - !!، دووهم سه ره به ست بوونی ئافرهت و شکانندی چوارچیوه ی
ژیانی مال و هاتنه دهره وه و کار کردن له بواره کانی ژیان دا له ته که پیاویدا. لیوه دا
کاری ئه دهب له کومه لدا دهر ده که ویت. ئه و نووسینه ی - ع. چالاک - بوه
راپه رین و ته قینه وه یه کی کومه لایه تی و له مه شدا نووسه ر تووشی گه لی قسه و
هیرشی نارپه وای نووسین هات به لام کولی نه داو دوا ی ئه و ممش به ناو نیسانی
ته ته له - هوه و تاریکی پر بایه خ تری نووسی و لاپه ره یه کی گه شی نووی به و کاره ی
له ئه ده بی کوردی دا تو مار کرد ئنجا ئیستا دهقی وتاری - هاوارژنینه - ی عبدالله
چه وه ر ده نووسین که چلو دوو سال به سه ریاد کردنه وه یدا تی ده په ری و سی
سالیش به سه ر مه رگی نووسه ره که یدا. ئه و وتاره ی ئه و شویش هه ژاندنه
ئه ده بی و کومه لایه تیه ی دروست کرد. ع. چالاک ده نووسیت «هاوار دایکینه،
هاوار خوشکینه، هه موو ئه یزانی ژیان به خوشی و ترشی دل وه به نگه. خوشی دل
گوشه گیری دامانی یاره و ترشی دلش دوری دلی یاره. خوشتان ئه مه نه ژانن و
له و سه ره یه وه هاتو نه ته وه که چی سه ره پای ئه وه ی به زه ییه کتان به که ساسی
پیاوانایه ته وه، هینده دل ره قن، تروسکه یه کتان له ولیانا نه هینشتوته وه و کردوتانه
به داوی دلی بی سه رو سامانتانه وه خستوتانه ته ته ویلی و سه رگهردانی له ری ی
بزه یه کی لیوی ئالتانا، تیلاییه کی گه شتانا، ئه مانه هه موی له ولاوه بوه ستی
هیچتان پیاوی نه کوشتوه. ئه و پارچه په رو ره شه ناهه مواره تان نه بی ئه یده ن
به پرو لاله زارتانا، نازانم چ خوشیه کتان به م په لاسه ره شه دا چوو ه؟! نازانم چ
دلک به ی ئه کریته وه؟! چه دهرونیک ملی بو که چ دهکات؟! بپم نالین ئه م په رو
ره شه که لکی چی یه؟! لام وایه ئه گه ر هه موتان بکه ونه سه ر چاکه یه کی بو
نادورنه وه هه ره گه وره ترین بیانوشتان ئه مه یه که دینی ئیسلامی فه رمانی پی داوه
بو پاراستنی حیا له مه زیاتر قسه یه کی ترتان نیه. به لام توخواو تو تافته ی خوارو
توزولفی خه یاته ی خاوتان تاویک گو ی له هه له شه و په له شه ی ئه م برایه تان شل
که ن ئه وسا چو نی به چاک ئه ژانن وه ها بهر په رچم بده نه وه. توخوا خوشکینه ئه و
ئافره ته ی خوی دارای ناموس و حیا بی به نه بونی په چه بی حه یاو چاوله دهر
ئه پی؟! ئه گه ر دوریا له خوشیا خراپ بی په چه خراپه ی ئه گه ریته وه؟! په نگه
بلین ئه گه ر رومان به ره لا که ین هه تیبو مه تیبو بگره هه موو پیاوی کوناو کون به
دوامانا ئه گه رین و ره فتاری خراپه له ناو ته شه نه ئه کات. ئه وه ی به غدا ی دیبی بو
دهر ئه که وی و بایه خ به م قسه یه تان ناکات. چونکه هیچ ئافره تی نیه له به غدا دا به

رووکراوهیی نه گه ری و شان به شانی گه نه گه کان نه روا. که چی له و شوینه تاییه تیا ته دا نه بی که دانراون هیچ خراپه یه که پرو نادات. به لی راست نه که ن یه که مجار له هه لگرتنی ته م په چه یه دا چاو برکی زور نه بی به لی نه بی بی چونکه چه کچ چه کوپ به وه را نه هاتوه. هر خواخوای ته مه ی بووه له درزی دهرگاوه له پر ناکاو چاویان به یه که پکوی و بلیسه ی ناگری دلایان دابمرکیته وه. به لام پرواش به وه بکن که ته م حاله به رده وام ناپی، هینده زوو نه برپته وه به خه وی هیچ که سیکدا نه یه ت. له لایه کی تره وه نه لین دینی نیسلامی نه مر به پوشینی په چه نه کا؟! حاشا هزار حاشا، خوشکینه بو چی لادی یه کان که سه وقاتی نیوه نه بن شان به شانی گه نه گه کان هه ل نه سوورپین و دهر ودهشت نه که ن و دینی نیسلامی ری یان لی ناگریته؟! نه ی ری له نیوه بو نه گریته؟ خوشکینه نه مجاره به مه نده کوتایم به م گفتو گو یه هینا، دهسم دامینتان به دلسوزانه سه رنجیکی بدن و بمکه نه نیشانگای تیرو توانجتان تا به هه موومان تی که وین و له نه نجاما هه ره چاکترین ریگایه که بو له ناو بردنی په چه بزوزینه وه ئیتر خوتان و خواتان».^(۳۳)

ننجا پوخته ی مه به سته کانی نووسه ره له م خالانه دا دهر ده که ویت:

- ۱ - نووسینه که تیکرا بو له ناو بردنی په چه یه و هاندانی ئافره ته بو سه ره به ست بوون و کار کردن له ته که پیانودا.
 - ۲ - نه وه دهسه لمینی که په چه نه رییتیکی ره سه نی کورده واری نیه و خواستراوه یاخود به زور سه پینراوه. نه ویش به به راورد له که ل ئافره تانی لادی دا که په چه به کار ناهینی.
 - ۳ - ته م ره وشته له ناینه وه دوره و ئاینی نیسلام به کار هینانی په چه ی به پیویست دانه ناوه.
 - ۴ - نه گه ئافره ت روی خوبی داپوشی و پیان نه ی بینی ته وا کاری په نهان و ره وشت خراپی له ناو کومه لدا زور ده بیته له لایه ن هه ردوو لاره بو نه وه ی له پشت ناگای خه لکه وه نه مان به یه که بگن.
 - ۵ - نه وه دهسه لمینی که لای بردنی په چه و داهاتنی سفور له داهاتودا - هه روه ک روی دا - ده چه سپی و په چه باوی نامینی و ئافره ت سفور ده بی. سنوری چوار دیواری مال ده شکینی و بو خویندن و کار کردن له ته که پیانودا دیته پیشه وه. نه مه ش هیچ په یوه ندی به بلا بونه وه ی ره وشت خراپه وه نیه.
- سه باره ت به نه و حه وت نووسینه ی دوا ی بلا بونه وه ی وتاره که ی عبدالله جه وه ره - پینچ نووسه ر بلاویان کرده وه برپارم داوه له داهاتودا له ته که ته م لیکولینه وه یه دا بیکه مه نامیلکه یه که له چاپی بدهم. چونکه لی ره دا ناکری نه و وتارانه بنووسینه وه.

سەرچاوه و بهراویزهکان:

- ۱ - ره‌فیع حیلمی - نه‌دیپ و ره‌خنه‌گرو ماموستایه‌کی شاره‌زا له زمان و نه‌ده‌بی کوردی دا به‌رگه‌کانی یاداشت و شیعر و نه‌ده‌بیاتی کوردی و شیعر و نووسینه‌کانی حیگای تاییه‌نیان هه‌به له نه‌ده‌بی کوردی دا. سالی ۱۸۹۸ له دایک بووه سالی ۱۹۶۰ کوچی دوا‌بی کردوه.
- ۲ - شیعر و نه‌ده‌بیات «دوو به‌رگه».
- ۴.۲ - پیشکه‌وتن سالی ۱۹۵۸ ده‌رچوه و شه‌فه‌ق له سالی ۱۹۵۸ ده‌رچوه.
- ۶.۵ - ج - عبدالله جه‌وه‌ر به‌م ناوه‌وه نووسینی زوره.
- ۷ - دل‌داری شاعیر سالی ۱۹۱۷ له دایک بووه سالی ۱۹۴۸ کوچی دوا‌بی کردوه.
- ۸ - بیروانه یادگاری لاوان.
- ۹ - قه‌ل و ریوی - دل‌داری شاعیر به‌شیعر کردویه به کوردی.
- ۱۰ - گه‌لاویژ ژماره (۱) سالی ۱۹۴۴.
- ۱۱ - گه‌لاویژ ژماره (۲) سالی ۱۹۴۴.
- ۱۲ - گه‌لاویژ ژماره (۶) سالی ۱۹۴۴.
- ۱۳ - عبدالله جه‌وه‌ر سالی ۱۹۲۰ له ناوچه‌ی قه‌ره‌داخ له سلیمانی له دایک بوه خویندنی سه‌ره‌تایی و شاماده‌بی له سلیمانی بووه. یو خویندنی زانکو چوته به‌عندا. ریکه‌وتی.
- ۱ - ۶ - ۱۹۸۲ کوچی دوا‌بی کردوه.
- ۱۴ - ژین ژماره (۷۱۲) سالی ۱۹۴۲.
- ۱۵ - عبدالله جه‌وه‌ر به‌م ناوانه‌وه نووسین بلا و کردوته‌وه (ع. جالاک. ع. جه‌وه‌ر. ع. ج. ع. ج).
- ۱۶ - ژین ۷۱۵ سالی ۱۹۴۲.
۱۷. ۱۸. ۱۹. ۲۰ - نه‌و نووسیتانه دوا به دوا‌ی یه‌ک له ژماره (۷۱۵) هوه بلا و بوته‌وه.
- ۲۱ - گوردانی - کولان به کولان جاده به جاده
ته شمیله‌ی چاو جوان به چه‌که‌ت لاده.
- ۲۲ - ژین ژماره ۷۱۲ سالی ۱۹۴۲.



مامۆستا قەناتی کوردۆ، ش مەرگ رای دە پێچی...!

پاییزه ، دارو دهوهن رهنگ زهرده
باقه زوو سهرده به تۆز گهرده
دیاره لای شهختهیه ناخۆش خهوه ری
داره خوی ده رنی ، خه زه ل هه ل دهوه ری
هه وره ره شیوشو به گریه و ناله
سه ره تای شیوه نی مەرگی ساله

«.....»

ممتاز حیدری

٤٤م سال ، زهمین له سوورانه وهی خۆیدا له ئاستی که له ئەدی و روشنبیری و
زانایانی کورد له بوومه له رزه و بورکان و ته قینه وه دایه ، مەرگی ناوهخت دیاری و
پاداشته ... (١) به ئی . ناوه ناوه له سووچیکی چوار گوشه ی کوردستان ، یا له
دوره وهی نیشتمان ، له پریکا بوومه له رزه ی نه فرهت لی کراو ، یان بورکانی
سه ران سال داخ له دل ، ئەدی بیککی ناسراو ، روشنبیریکی هه لکه وتوو ،
روژنامه نووسیکی ئیها توو . زانایه کی گه وره که له میردیککی ناودار قووت ده داو له
زه وی سی سته مدیده دا ده یان با ته خواری ...!

مهگره هر خوی ئەم زهوی یه سته مدیده یه ، بزانی ، ئەم پۆلانی به چ مال ویرانی و شار به دەری وشه و نخونی و به ژبانی کوێره وهری په روورده بوون و تا قه له مه ناسک و خاوینه کانیا ن پرسکاون ، بۆنه ته مه شخه ل و تیکۆشه ر - ی ریگای پیش که وتن و سه رفرازی ی وشه ی ره سه نی نه ته وه یی کوردی به تایه تی ، ره وتی نازادی ی کۆمه ل و خاکی نیشتمان به گشتی ...!

ئه وه تا زه مین ، سالیکی له سوورانه وه ی خویدا ته واو نه کردووه ، چه ند ئه ستیره ی گه ش و پرشنگدار له ئاسمانی ئه ده ب و زانست و روشنیری کوردیدا چوونه ته خانه ی هه رگیز نه مرانه وه ، وه ک « ئالانه دین سجادی ، جگه ر خوین ، برهان قانع ، غازی فاتح وه یس و چه ندی دیکه ش ... به ئی هه ر له م خوله شدا ، له سه ره تای مانگی گه لاریزاندنا ، دره ختیکی مه زنی کولتووری کوردی گوێزرا یه وه به هه شتی نه مری نه ته وه یی و مرو فایه تی ئه ویش زانای که م وینه ی کورد : ئه ندای کارای کۆری زانیاری کورد و سه روکی به شی کوردی له ده زگای رۆژه لاتناسی لیتنیگراد پروفیسور قه ناتی کورد و بوو ...؟!

● ده بی ئەم که له زانایه کتی بی و چ هه ورزیکتی ئیجگار

دژواری برپوه و تا گه یشتوته لوتکه ؟! جا چ لوتکه ییک ؟!

به ئی ، ئه و مندا له برزوک و ژیره ی کورد ، له خیزانیکتی هه ژاری ده ر به ده ری گوندی « سووسز » ی ناوچه ی « قاقزمان » ی کوردستانی ناوه ندی ی سه ر ده وله تی داگیرکه ری عوسمانی و سالی ۱۹۰۹ له دایک بووه ...!

سالی ۱۹۱۸ تورکه عوسمانی یه کان ، به سه ر ئه رمه نی یه کان زال بوون ، بینه ماله ی ماموستا قه ناتی کورد و له ده ست زولم و زۆرداری ی کۆمه لایه تی و نه ته وه یی تورکه عوسمانی یه کان . خو یان ده رباز کرد ، پیشه کی له ئه رمه نه ستانی رووسیا نیشته جی بوون ... پاشدان له سالی ۱۹۲۰ دا روویان له شاری قلیس کرد ... به لام له م سه اله دا هیشتا ده سه لاتی سو فیت دانه مه زرابوو ، ئه و بینه ماله کوردانه ی له ئه نجامی سیاسه تی تورکه کان رایان کرد بوو ، له گورجستانی رووسیا ش تووشی جو ریکی دیکه ی زولم و زۆرداری بوون ، ته نانه ت نانی رۆژانه به ده رۆزه کردن و حه مالی و بو یا غچیتی پینان دابین نه ده کرا ...؟! تاله سالی ۱۹۲۱ دا به ته واوه تی دام و ده زگای کریکار و جووتیاران له سه ر تاپای وولاتی سو فیت دا جی گیر بوو ، جا نه ک ته نیا مه سه له ی

په یداکردنی روژانه دهست کرا به چارهسه رکردنی ، بگره مهسه له هره گرنه که دابین کرا ، ئه ویش ئازادی ولات وسه ربهستی مروّف بوو ...!

به لام ههر له و ساله دا ، واتا ۱۹۲۱ ، باوکی قه ناتی کوردو مرد ...! به مه قه ناتی کوردو زیاتر توووشی چه رمه سه ری ژیان هات ... تا به پیکه وت روشنبیریکی دلسوزو مروّف په روه ری ئه رمه نی به نیوی «لازو» ئه و کومه له منداله کوردانه ی له بهر خویندن دانا ... به کی که له و قوتابی یانه قه ناتی کوردو بوو ، واته ماموستا کوردو به - ۱۲ - سالی دهستی به خویندن کردووه ...! ئه وه ی شایانی باسه ، هه موو روژی پاش دهرسه کانی به حه مالی ، یان بویاغچیتی ی نانی روژانه ی ودهست ده هیئا ، ته نانه ت پاش ئه وه ی ته مه نی گه وره تر بوو ، دهستی به رهنجه ری کرد ...! به هه ر حال - ژیانه که ی زور دژوار بووه - ، تا سالی ۱۹۲۸ قوتابخانه ی لازوی ته و او کرد ... له هه مان سالدا ، واتا ۱۹۲۸ ، پاش ژانیکی زور قه ناتی کوردو و چه ند قوتابی یه کی دیکه ی کورد له [کولجی کریکاران] وهرده گرین ... له ئه نجامی هویشیاری و ژیری وشه ونخونی قوتابی یه کان ، ئه م قوناغه یان له ماوه ی سی سالدا ، واتا سالی ۱۹۳۱ به سه رکه وتوانه بری .

ماموستا کوردو . هیشتا له کولجی کریکاران بوو ، دهستی به نووسین کردو له چالاکی یه هونه ری یه کانی کولججه که دا به گه رمی هاوبه شی ده کرد ... ته نانه ت روژنامه ییکی دیواریشیان به ناوی « شاگردی کورد » به زمانی کوردی ده رکرد ...!

له سالی ۱۹۳۱دا ، له زانکوی لنینگراد به شی زانستی زمانه وانی وهرگیرا ... له ماوه ی ئه و پینچ ساله ی زانکوی لنینگراددا ، ئه م مادانه ی ده خویند : زمانی کوردی ، فارسی کون ، زمانی بلوژی ، زمانه کانی ئیرانی کون ، تیوری زمانه وانی هتد ... ته نانه ت له سالی ۱۹۳۴دا هیشتا قوتابی پۆلی سی یه می کولجی زمانه وانی بوو ، کرا به ماموستای زمانی کوردی له کولججه که ی خوی و کولجی کریکاران ...! تا سالی ۱۹۳۸ به پله ییکی بهرز زانکوی لنینگرادی به شی زانستی زمانه وانی ته و او کرد ...!

ماموستا کوردو ، له بهر ئه وه ی به دریژی ژیان قوتابی ته ی زیره ک و هه لکه وتوو بوو ، بویه پاش ته و او کردنی کولجی زانستی زمانه وانی یه کسه ر له به شی خویندنی بالا - کاندیدات - وهرگیرا ...!

پاش بهرپابوونی دووهم شه‌ری جیهانی بو ماوه‌ی شه‌ش مانگ له ده‌وره‌یه‌کی توپچی‌ی خویندی ، سالی ۱۹۴۳ تا ۱۹۴۵ وه‌ک ئه‌فسه‌ریکی توپچی‌ی دژی فروکه‌کانی دوژمن ده‌جه‌نگا ...!

پاش برانه‌وه‌ی دووهم جه‌نگی جیهانی ، ماموستا کوردو له کولێجی زانستی‌ی زمانه‌وانی سه‌ر به زانکوی لینینگراد زمانی کوردی به قوتابییانی به‌شی ئیرانی ده‌گوته‌وه ،... له‌هه‌مان کاتیشدا کاریگه‌ری [عامل - باحث] زانستی‌ی به‌شی ئیرانی ئاموزگای روژه‌لاتناسی ئه‌کادیمییه‌ی زانستی‌ی سوؤقیته‌ بوو له لینینگراد . له‌سالی ۱۹۶۸ ییشدا پروانامه‌ی دوکتور علمی - دوکتور ناوک - وه‌رگرت .

له‌سه‌ره‌تای شه‌سته‌کاندا ، پاش ئه‌وه‌ی به‌شی کوردی جیا کرابوه‌وه ، ماموستا کوردو به‌سه‌روکی به‌شه‌که هه‌لبژیرا تا کوچی دواپی کرد .

پله‌ی زانستی و ناوه‌روکی به‌ره‌مه‌کانی

مرو‌ی دلسوزو مه‌زن ، ئه‌و که‌سه‌یه ، که به‌هره‌و تووانا و بلیمه‌تیه‌که‌ی ، به‌کار و کرده‌وه‌ی سوود به‌خش له پیناوی پیش‌که‌وتنی کومه‌لایه‌تی و روشنبیری و زانستی ته‌رخان ده‌کات ، به‌مه‌ئه‌و مرو‌یه‌ سه‌رمایه‌ی هه‌رگیز نه‌م‌ری هه‌تا هه‌تایی مسوکه‌ر ده‌کات ، به‌تایبه‌تی ئه‌گه‌ر بیتۆ سه‌ره‌تای ژیانه‌که‌ی دو‌لی ژان و زی‌ی خه‌م و ئازار بی ، وه‌ک سه‌ره‌تای ژیانه‌که‌ی ماموستا کوردو که‌ به‌ پیچه‌وانه‌ی دو‌لی ژان و زی‌ی خه‌م و ئازار ، کار و کرده‌وه‌و به‌ره‌مه‌ کومه‌لایه‌تی و ئه‌ده‌بی و روشنبیری و زانستی و نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌کانی ، ده‌ریایه‌کی روونی بی بن بی ، که هه‌تا هه‌تایی شینایی ژیانی ئه‌ده‌بی و کولتوری نه‌ته‌وه‌یی و مرو‌قیایه‌تی شین‌تر ده‌کا ...!

به‌پی‌ی ئه‌و به‌ره‌مه‌مانه‌ی که له ئه‌نجامی شه‌و‌نخونی و لیهاتوویی و گیانی نه‌ته‌وه‌یی و هه‌روه‌ها به‌هوی جو‌ری رژیمی ئه‌و ولاته‌ی ، که ماموستا کوردو له باوه‌شیا په‌روه‌رده‌بووه ، هاتۆنه‌ته‌ به‌ره‌م ، قه‌ناتی کوردو نه‌ک ته‌نیا به‌زانا‌یه‌کی

کوردی گهره‌ی ولاتی سوڤیت ده‌ژمیردری . به‌لکوله مه‌یدانی پسروری خودا
به یه‌کیک له زانا گهره‌کانی جیهان ده‌ژمیردری ...!

ئه‌وه‌تا له ماوه‌ی [۵۵] سالی ژبانی قوتایی و ماموستایه‌تی و نووسین و
بلاوکردنه‌وه‌دا ، واتا له‌سه‌ره‌تای ده‌ست به نووسین کردنی‌دا - ۱۹۳۰ - تا
کوچی دوایی نیزیکه‌ی (۱۰۰) سه‌د وتارو لیکولینه‌وه‌ی قوول و فراوان و کتییی
به‌نرخه‌ی ده‌براره‌ی زمانی کوردی و زانستی زمانه‌وانی و ئه‌ده‌بی و فولکلوری و
فه‌ره‌نگ به‌ئاکام گه‌یاندووه ...! شایانی باسه‌ هه‌ندێ له‌و به‌ره‌مانه‌ به‌ دوو قوولی
یان سی قوولی له‌گه‌ل چه‌ند زانایه‌کی کوردو سوڤیتی به‌ئه‌نجام گه‌یاندووه ...
ئه‌وه‌ی زیاتر مایه‌ی سه‌رنج و هه‌لسه‌نگاندنه ، زوربه‌ی به‌ره‌مه‌کانی ماموستا
کوردو ، له‌لایه‌ن زاناکانی ولاتی سوڤیت و ئه‌روپا په‌سه‌ندکراوه ...! وه‌ک :
د ئی . ئی تسوکه‌رمان ، دوکتور چ . خ به‌کو - به‌کالیف - دوکتور ئوردوخانی
جه‌لیل ، کوردناسی به‌ناو بانگی فه‌ره‌نسی روژی لیسکو ، کوردناسی ناسراو
توماوا ، ئابینینگسین هتد ...

هه‌میسان شایانی باسه‌ له‌م رووه‌وه ، نابیی ده‌وری کاریگه‌ری رژیمی
سوشیالیستی راسته‌قینه‌وه‌ول و کوششی مرووف‌په‌روه‌ری و زانستانه‌ی (ئاکوپی
گازاریان - لازو ، یوسف ئه‌بگارفیچ ئوربیلی ، عه‌ره‌بی شه‌موو چه‌ندانی دیکه ،
له‌باره‌ی یارمه‌تی دان و پیگه‌یاندنی ماموستا قه‌ناتی کوردو ، به‌هیچ جووری
فه‌راموش بکرین ...!

له‌ رووی ناوه‌روکو پله‌ی زانستی به‌ره‌مه‌گران به‌هاکانی ماموستا
کوردو ، من‌به‌ش به‌حالی خۆم نه‌ک تووانای ئه‌وه‌م نی‌یه‌ شی‌یان بکه‌مه‌وه‌ بگره
لێره‌دا ته‌نانه‌ت ده‌ورکردنه‌وه‌ییکی هه‌لسه‌نگاندنه‌یان زور زه‌حمه‌ته‌ ئه‌وه‌ی
راستی بی‌یه‌کیکی وه‌ک ماموستا دوکتور ئه‌وره‌حمانی حاجی مارف بلی : ” لی
دوان له‌ کاره‌ زانسته‌کانی ماموستا کوردو چه‌ندین کتیب و سالی گه‌ره‌که ...؟! ،
ئه‌وه‌تا دوا به‌ره‌می که‌ فه‌ره‌نگی کوردی - رووسی‌یه‌ به‌ دوو قوولی له‌ گه‌ل دوکتور
زاری یوسف له‌ سالی ۱۹۸۲ له‌ موسکو به‌ چاپیان گه‌یاندووه ، کاریکی مه‌زته ، که
پسروری تاییه‌تی خۆی ده‌وی تا لایه‌نی ناوه‌روکی زانستی و ئه‌ده‌بی
هه‌لبسه‌نگینی ... ئه‌م فه‌ره‌نگه‌ یه‌که‌م فه‌ره‌نگی کوردی - رووسی‌یه‌ له‌ ولاتی
سوڤیت و هه‌نده‌ران که‌ به‌لیکسیکی زمانی ئه‌ده‌بی‌ی هاوچه‌رخه‌ی کوردی

کوردستانی خوارو له سەر بناغە ی لیکسیکی زاراوی [دیالیکتی] خوارووی
زمانی کوردی « سۆرانی » تۆمار کراوه .

له م فرههنگه دا نیزیکه ی (٢٥) هه زار وشه ی زمانی ئه ده بی کوردی تیدا
هاتونه ته تۆمار کردن ... هه رهه ک دوکتور ئه وره حمانی حاجی مارف ده ئی : « ئه م
فرههنگه به یه کیک له فرههنگه به رزه کانی کوردی ده ژمیریته و به رهه میکی
گه وره ی زانستی به له کاری کوردناسی ی سو فیتدا » .

به کورتی ، به کورتکراوه ی کورتی ، کارو کرده وه و به رهه مه زانستی به
گه وره کانی ماموستا قه نات ی کوردو له رووی خزمهت کردن ی زمان و زانستی
زمانه وان ی ئه ده ب و فولکلور و ئه تنوگرافیا ی کوردی دا فره ده وه له مه ندن ،
سه ره رای پی گه یاندنی ده یان قوتابی کورد و بیانی ... له م چه ند دیره دا ، نه ک
ته نیا قه له مه که م له باره ی ناو بردیان شه ره مزار ده بی ، به لکو ده ورکردنه وه و
هه لسه نگاندن و لیکۆلینه وه یان به ده یان بگره به سه دان باسی فراوان و کتیبی
زانستانه به مافی په وای خویان ناگه ن ..! بویه کوچ کردن ی ئه م که له زانایه ی کورد
له په وتی میژوویی و نه ته وه بی زمان و ئه ده ب و روشنبیری ی کورد به زیانیکی
ره سه نی نه ته وه بی ده ژمیری ... هه رده م که ئینه قوولینه قووله که ی پر
نابیته وه !...

یادگار و ئاوات

له مانگی کانوونی به که می ١٩٧٦ له لنینگراد بووم ، باسی ئه وه م کرد ، که
ئه م سال (١٨٧٦ - ١٩٧٦) بیره وه ری ی سه د ساله ی له دایک بوونی مه لای
گه وره - مه لا محمدی کو بی به - ماموستا کوردو به م بوئه یه وه کۆره ئیواره یه کی
به ره سه می به ناوی به شی کوردی سه ر به ئاموژگای رۆژه لاتناسی له لنینگراد
سازکرد. له سه ره تای کۆره که دا ، ماموستا کوردو به شیوه ی کرمانجی خوارو
وتاریکی به نرخی ده رباره ی مه لای گه وره له گه ل چه ند پارچه هه لبه ستیکی
خوینده وه پاشدان هه ندیک له ئاماده بووانی کۆره که وتاریان خوینده وه .. شایانی

باسه ، وتارو گفتوگوکانی کوږه که به شیوه یه کی رسمی له بهرهمه کانی به شی کوردی تو مار کران ... له وانه یه له دوا روژدا بینه چاپ کردن .
 ئەمه دهگپرمه وه ، وهک به لگه له هه لویستی نه ته وهیی و تووانای ماموستا کوردوډا له پرووی فیربوونی شیوه ی کرمانجی خواروو به ره وانی هیچی ترنا ...
 ماموستا کوردو، مرویه کی مه زنو زور قسه ناسک و خوش مه شره بو و سوحبه ت چی بوو ... ئاواتیکی گه وری ئەوه بوو ، که سهردانی کوردستانی عیراق بکات ... به لام به داخه وه ئەم ئاواته گیانی و نه ته وه په ره وری یه ی له گه ل خوی دا برده ژیر خاکه وه ...!

هه زار و یه ک حه یف و مخابن
 هه زار و یه ک چه پکه گوئی رهنگین
 بوگیانی پاکی ...!

● چه ند نمونه یه ک له بهرهمه کانی :

لیردها ، زور به کورتی ناوی هه ندی له بهرهمه کانی تو مار ده که یین ، بی ئەوه ی ناوی ئەو گوڤارو روژنامانه و دهزگا زانستی و روشنبیری یه کان و بسالی چاپ کردنیان بیین ، یان ناوی ئەو که سانه ی که بدوو قوئی یان سی قوئی له گه ل پروفیسور قه ناتای کوردوډا هه ندی له و بهرهمه مانه یان به ئاکام گه یاندوو ، چونکه درێژی دادری هه لئاگری ...!

- + : ئیزافه له زمانی کوردیدا ...
- + : نیرومی له زمانی کوردیدا ...
- + : له باره ی زمانی ئەدهبی کوردی ئەرمه نستانه وه ...
- + : چه ند وشه یه ک ده رباره ی فه ره نگی ئەرمه نی ی .. کوردی ی ...
- + : یاسای نووسین له زمانی کوردیدا ..
- + : ره خنه له « ریزمانی کوردی ی »
- + : له باره ی پیشکه وتنی زمانی کوردی یه وه ..

- + : کتیبی ریزمانی کوردی ...
- + : چه ند به ره میکی فولکلوری کوردی ...
- + : کوردی سوڤیت له ئە دەبی کوردی دەرەوهدا ...
- + : شیواندنی میژووی کورد له زانستی میژووی بۆرجوازی فارسدا ..
- + : رهخه له بیروباوهری هه له بهرامبه رزمانی کوردی ..
- + : خ . ئابوڤیان وه کو کوردناس و ئە تنوگراف ...
- + : رینووسی زمانی کوردی
- + : کورد ، « میلله تانی روژهه لاتی ناوه راست » ..
- + : زمانی کوردی ، « ئیرانی ئە مرو » ...
- + : ریزمانی زمانی کوردی
- + : درووست بوونی وشه له زمانی کوردیدا
- + : سه رکه وتنی کوردناسی سوڤیت
- + : دهرباره ی دوو بنچینه ی بوونی وشه له زمانی کوردیدا ...
- + : کاره کانی پ لیرخ له باره ی کوردناسی یه وه ...
- + : مانا و فه رمانی پاشگری - ك (هکه) له زمانی کوردیدا ..
- + : فه ره نگی کوردی (دیالیکتی کرمانجی ژووروو) ...
- + : کوردناسی له لنینگرا ..
- + : ئە حمه دی خانی و به ره می ئە دەبی ...
- + : میژووی نووسین و له چاپدانی فه ره نگی کوردی یه کان
- + : په ندی پیشینانی کوردی (په ندی پیشینان و قسه ی نه سه ته قی گه لانی روژهه لات) ..
- + : مه می ، ئایشی - داستانی رومانتیکی کوردی ، چیرۆک و گۆرانی داستانی کوردی .
- + : پیشگرو پاشگر له زمانی کوردیدا فیلو لوژیای ئیرانی ...
- + : بییلوگرافیای میژووو فیلو لوژیایو ئە تنوگرافیای کوردی ...
- + : بیروباوهری قاره مانی یه تی له به ره می ئە دەبی ئە حمه دی خانی دا .
- + : شی کردنه وه ی به لگه کانی که زنه فون دهرباره ی کاردوخه کان .
- + : به ره می فولکلوری کوردی
- + : فه ره نگی کوردی - رووسی (سۆرانی) ۱۹۸۳ .

له سه زانیاری یه کانی ناوئه م : وتاره سوووم له م سه رچاوانه
وهرگرتووه :-

۱ - روژی کوردستان - ژماره - دوو ته مووزی ۱۹۷۱ - دوکتور مارف
خه زنده دار .

۲ - پروفیسور قه ناتی کوردو « کوردییف » هه ندیک بیروباوهر له باوهری هه له
له باره ی زمان و میژووی کورده وه ، وهرگیژانی دوکتور ئه وره حمانی حاجی
مارف .

۳ - کاروان : ژماره ۱۷ هه والیکی مه زن - دوکتور ئه وره حمانی حاجی مارف .
۴ - قه ره نگی کوردی - رووسی (سووانی) . کوردو د . زاری یوسف . موسکو
۱۹۸۲ .

هه ولیر

ناوه راستی مانگی تشرینی دووهمی

۱۹۸۵

داس به داس و چه واشه كردن

محهمه د عه لی قهره داغی

له ژماره (۲۶۷۶) ی روژی ۱۱/۲۱/۱۹۸۴ ی (العراق) دا وتاریکم به ناونیشانی « میرزا ئولقادر وه لسه نگاندنیک » نووسی . به ماوه یه کی که م دواي ئه وه ، واته له روژی ۱۳/۲/۱۹۸۴ ی (العراق) دا ماموستا محهمه دئه مین هه ورامانی به ناونیشانی « هه لسه نگاندنی هه لسه نگانده که ی ماموستا قهره داغی » وه لامي وتاره که ی دامه وه .

له وتاره که ی ماموستا هه ورامانیدا هه نديک له ريگه لادان و له بابه ت دوور که وتنه وه و چاوه سترکردن له خوینه رانم دی و ، سه ره پای ئه وانه ییش هه نديک ته شهرو قسه ی ناره وای نووسیوو . بویه وتاریکم به ناونیشانی « جاريکی دیکه ییش له گه ل میرزا ئولقادر دا به لام بی هه لچوون » نووسی و ، بو ئه م گوڤاره م نار دو ، به هیوام روشنایی ببینی و له سه ر لاپه ره کانی جیگه ی خوی بگری .

له م روژانه دا که ژماره (۳) ی ئه م گوڤاره - نووسه ری کورد - که وته بازاره وه . زور جیگه ی سه رسورمانی من و ، بگره زوریه ی خوینه رانیش بوو ، که جاريکی دیکه هه مان وتاری به هه ندی جنیوو تومه ت بو ئه م و ئه وو ، بگره بو ئه م ده زگا و ئه و ده زگایشه وه کرتیوه خوی !

لیره دا من و - بگره خوینه رانی ئه م گوڤاره ییش - مافی ئه و گله بی یه مان له ماموستایان و براییانی ده سته ی نووسه رانی گوڤاره که هه یه که بلین : خوتان باش ده زانن ده یان و ، بگره سه دان ، وتاری باش له فایله کانتاندا رزکراون و چاوه ریپی سه رهن که روژیک له روژان بلاو بکرینه وه ، ئا له م کاته دا بو ده بی

وتاریکی نامه وزووعی بو جاری دووم له گوڤاره که دا بلاو بکه نه وه و (۱۵)!

لاپه ره ی پی ره ش بکه نه وه ، که ده کرا له و ئەندازه دا دوو سی وتاری باش
بلاو بکه نه وه؟!*

ئەم وتاره ی مامۆستا هه ورامانی - وهک له بلاو کردنه وه ی دوومه ی وه
ده رده که ویت - له جاری یه که مدا دهستیکی شاره زا دوستانه بو ی دهسکاری
کرده وه و ، که لی قسه ی ناره واو ، تو مه ت بو ئەم و ئەوی لی لایر دوه ، به لام
مامۆستا هه ورامانی به و کاره قابل نه بو وه ، جاریکی دیکه وتاره که ی داوه ته وه به
بلاو کردنه وه .

ئەوه ی راستی بیته به هیچ جوړ ناره زووی ئەوه م نه بوه که جاریکی دیکه
له م بابه ته بنووسم ، کاتی خو م و خوینه رو ده رفه تی گوڤاری پیوه بگرم ، به لام
وتاره که ی مامۆستا هه ورامانی به جوړیک راستی شیواندوه - به هیوا یشم ئەوانه
هه مو هه له بن و به ناره زووکاری وای نه کردبی - بی دهنگ بوون له عاستیدا
ده بیته هو ی ئەوه ی چه ند هه له ی گه وره له میژووی ئەده بی کوردیدا
بچه سپییت . بویه - به ناچاری - له عاستی (هه ندیک) له و قسه و باسانه دا
ده وه ستم و ، به کورتی وه لامیان ده ده مه وه و ، هیمنانه و له گه ل به لگه دا رووی
راستی ده رده خه م و ، ئەوه یش ده لیم : شیوه ی په روه رده بوونم و ریبازم ریگه ی
ئەوه م ناده ن وه لامی قسه ناشیرینه کانی بده مه وه .

مامۆستا هه ورامانی له ل : (۱۵) ده لی :

« به شیوه یه کی روونتر ، له توانادا هه یه بیژین به هو ی له
بیژنگدانی سه ریپاکی هه لسه نگاندنه کانی - هه ر له و هه لسه نگاندنه
ره شبینی یه ی که له بازه ی به ره مه که ی عوسمان هه ورامی یه وه بلاوی
کرده وه تا ده گاته ئەوه ی خلیل مونه وه رو ئەوه ی (میرزا ئولقادریش) جگه
له تاکه مه بهستیکی تایبه تی خو یی نه بی هیچ جوړه مورکیکیان پیوه دیار
نییه ئەویش ئەو په رده ره شه یه که به رچاوی چاویلکه ی هه لسه نگاندنی
کاک حه مه عه لی گرتو وه ته وه ... »

پیش وه لامدانه وه یه کی کورتی ئەم قسه ده لیم : ریبازی نووسینی
زانستی یانه داوا له مامۆستا هه ورامانی ده کا که خوینه ر چه واشه و سه رگه ردان

نه کات . ئه و که باسی (وتاریکی) من دهر باره ی (به ره مه که ی) عوسمان
 هه ورامی ده کات نابیی به خوینهر بلیت ئه و وتاره به چ ناو نیشانیکی نووسراوه ؟
 که ی و چ سالیکی نووسراوه ؟ له چ گوڤارو روژنامه یه کدا بلا بووه ته وه ؟ ئه و من -
 له بهر ئه وه ی وتاره که په یوه ندی به خوومه وه هه یه - رهنگه بزانه له کویدا
 بلا وکراوه ته وه ، ئه ی خوینهر چوو زانی وتاریکی پیش ده سال بلا بوویته وه له
 کویدا بلا بووه ته وه ؟ یان بو ئه بی ئه و ئه رکه بخریته ئه ستوی که ته ماشای گوڤارو
 روژنامه کوردی یه کان به ته وایی بکات تا شتی به شتی بکات ؟ یان خوینهر
 چوو زانی من دهر باره ی کام به ره می عوسمان هه ورامی نووسیومه ؟ عوسمان
 هه ورامی ده یان به ره می له گوڤارو روژنامه کاندایا بلا وکردوه ته وه ! بویه پیویست
 بوو ماموستا هه ورامانی ناوی به ره مه که ی ماموستا عوسمانی بیردایه و ، ناو
 کات و شوینی بلا وکردنه وه ی وتاره که ی منیشی بنووسیایه .

دوای ئه مه ییش ده لیم : نووسهر ، یان هه رکه سیکی که قسه یه کی یه کیکی به
 دل نه بوو ، ئیتر نابیی دنیا یی لی تاریکی بیی و ، بو سوو ککردنی به رانه ره که ی و
 سه لماندنی قسه ی خو ی راستیی پی شیل بکاو ، چی به خه یالیدا بییت بی لی و
 بی نووسی . ده لیم : کاتیکی ئه و وتاره ی من له ژماره (۳۲۴) ی روژی
 ۱۹۷۶/۷/۱ ی (هاوکاری) دا به ناو نیشانی ئه نجامی په له کردن له چاپکردنی
 دیوانی وه لی دیوانه دا ، دهر چوو ماموستا هه ورامانی پیروزیایی لی کردم و وتی :
 شتیکی وردو راستت نووسیوه و، هه ندی قسه ی دیکه ییشی کرد ، که من
 نایان که م . رهنگه خوینهر دوو دلی یه کی له م قسه یه هه بییت و بلیت : بو سه پاندنی
 قسه ی خو ت وا ده لییت ! به لام من به لگه ی ئه م مه به سته له نووسراو (نه ک
 قسه ی ده می) ی ماموستا هه ورامانی خو ی دینمه وه . ماموستا هه ورامانی
 دوایه دوای وتاره که ی من له گوڤاری (روشنیبری نوی) (۱) دا دهر باره ی (وه لی
 دیوانه) که ی ماموستا عوسمان هه ورامی نووسی و ، به م جو ره دهستی پی کردوه .

« له هاوکاری ژماره ۳۲۴ ی ۱۹۷۶/۷/۱ دا ماموستا محمه د عه لی
 قهرداخی به ناو نیشانی « ئه نجامی » په له کردن له چاپکردنی دیوانی وه لی
 دیوانه « دا هه ندی ره خنه ی (به جی ی) له کتیبه که ی ماموستا عوسمان
 هه ورامی (وه لی دیوانه) گرتبوو . منیش له گه ل زور به یان دامو ... »

ته نها ئه وهنده له ماموستا هه ورامانی ده پرسین : بو ئه و کاته ره خه کان (به جی) بوون و ئیسته رهش بینانه ن ؟ بو ئه و کاته په رده ی رهش سه ر چاویلکه ی نه گرتبوو. و ئیسته ئه یگری ؟ خو وتاره که یش جاریکی دیکه بلاونه کراوه ته وه تا ده ستکاری کرایی .

● ماموستا هه ورامانی له ل : (١٨) دا دوا ی کومه لیک قسه ی ناره وا ده ئیت : « وینه شمان ، بو ئه و وته یه مان ، بلاوکردنه وه ی هه ندی شیعی ناله باربوون که (له لاپه ره - ١٩٢ - تا - ٢١٢) ی به رگی دووه می که له پووری ئه ده بی کوردی دا بلاو بو بوونه ته وه و بو بوون به هو ی به رپا کردنی ئاژاوه یی له نیوان کوردی کاکه یی و کوردی ئیسلام دا و له وان ه شو ؛ ته شه نه بسینی و بیی به هو ی خسته وه ی دوو به ره کی یه وه ئه گه ر دلسوزی هه ردوو لا ، نه که وتنا یه ته ناو نیوانیا نه وه .»

ئه وه له خوینه رانی کورد ئاشکرایه که ماموستا هه ورامانی به نووسینی کتییی (کاکه یی) هه ندیک دلی به ره ی کاکه یی له خو ی ره نجانده و، تا ئیستا گه لی قسه و باس له سه ر کتییبه که ی کراوه و، چه ند وتاری له سه ر بلاو کراوه ته وه^(١) ، له وان ه زیاتریشی له سه ر بنووسری . جا من وا هه ست پی ده که م که ماموستا هه ورامانی به م قسه ی ئیره یه ده یه وی توژیک باری سه رشانی خو ی سووک بکات و، به لکو سا هه رچوون بیی کاریکی وا بکات کاکه یی به کان نه ختیک رووی قه له میان له وهر بچه رخنین و بابه نه وه به لای مندا ، بو ئه م مه به سه تیش په نای بردو ته به ر ئه م قسه که خو ی دروستی کردوه ، ئه وه یش به لگه ی روون هه ر له ناو دیره کانی ماموستا خو یه وه :

ماموستا هه ورامانی - وه ک له مه ولا باسی ده که یین - خو ی ده ئیت : کاتی له چاپدانی به رگی دووه می (که شکو لی که له پووری ئه ده بی کوردی) ئه و - واته ماموستا هه ورامانی - به رپرسی به شی روشنبیری ده زگای روشنبیری کوردی بووه ، ئه م کتییبه ی به داش به داش بو چاپ کردووم . بویه دوو پرسیار له ماموستای هه ورامانی ده که م :

که چه نابتان به رپرسیاری به شی روشنبیری بوون و ، خو یشته ده لی ی ئه و ئه ندازه ی کتییبه که (شیعی ناله بار) بوو بوچی ریگه ت دا بلاو بیته وه ؟ ئایا له لی پرسینه وه نه ده ترسایت که سووچیکی ئه و ئاژاوه به رپا بوه تو یش بگریته وه ؟ با

بَلَّيْن رَهَنگه بَلَّيْت - هه چهنه د بۆ بهرپرسيار شتی وايش نابيْت - من ناگام له و
شته نه بوه و به سه رما تپپه پيوه . ئه ی :

نه ده بوو خوینهر له کات و شوینی ئه و ئاژاوه بهرپابوه ناگادار بکه يت که
له وانه بوه دووبه ره کی بخاته نیوان موسولمان و کاکه بی وه ؟ ئه وه ی من بزانه تا
ئیسته (یهک!) کاکه بیش دهر باره ی ئه م باسه قسه یه کیان له رووی مندا (که
مه لایه کی موسولمانم) نه کرده ، چ جای نووسین و بلاوکردنه وه . ته نها
که سپکیش له م باسه دوابی ماموستا عوسمان هه ورامی^(۲) بوو ، ئه ویش
موسولمانه و، له روانگه ی باسه که ی، ماموستا هه ورامانیسه وه قسه ی نه کرده و،
منیش وه لامم داوه ته وه .^(۳) جا ئه که ماموستا هه ورامانی شتی بزانی و له ئیمه ی
شارد بیته وه ئه وه شتیکی دیکه یه .

● له دوا ی ئه م قسانه یسه هه ماموستا هه ورامانی سه رگوزه شته یه کی
دوو رو دریزد دروست ده کات و ، له وتاری پیشوودا وه لامی به شی زوریم
داوه ته وه ، به لام هه ندیک قسه و تومه تی زیاد لیزه دا هاتونه ته گوپی و ،
لی بیده نگه بوونیان کاریکی شیواو نیه . پوخته ی سه رگوزه شته که یشی ئه وه یه که
عه سرانیک هاتوه بۆ مالی ئیمه و ، داوا ی یارمه تی لی کردووم بۆ به ره می میرزا
ئولقادر و ، گوایه داش به داشی له گه ل کردووم و من ویستوومه به رگی دوه می
که شکولم - به و هوپه وه که ئه و بهرپرسياری به شی روشنبیری یه - بۆ چاپ بکات و
منیش یارمه تی بده م . دوا بیش ده لیْت :

«وه لامی من بۆ ئه م داوا یه ی ماموستا ، هه ر ته نها ئه وه بوو ، که ئه و
له سالیک دا هه ققی له چاپدانی یه ک به ره می هه یه و تا سالیکیش به سه ر ،
به ره می پیشووی دا تی نه په ری ، مافی ئه وه ی نییه که به رگیکی تری بۆ
له چاپ بدری (به پی ی یاسای ده زگا که) ...» ل : ۱۸ .

ماموستا هه ورامانی له کوتایی ئه م سه رگوزه سته وه ده نووسی :

«په یماندانی ماموستا و پووچکردنه وه ی هه مان په یمانی له لای
خوپه وه و سویندخواردنی (له ماله وه) که ... بیگومان بروای خوینهر
ده خاته گیزاوه وه هه روه ها واشی له من کردووه ، که ناو به ناو به شریتی
فیدیوتیبی سه رگوزه شته که دا برومه وه نه وه کو هه له یه کی تیدابی و
ديسان له وه دنیا ده بمه وه که من زور راست ده که م ناهه قق له گه ل
ئه ودا یه»

که ماموستا هه ورامانی ئه وهنده به پشته سووری ئه م سه رگوزه شته بگپرتته وهو پشتیش به فیدیوتیپ ببهستی گومانی ئه وه که م ده بیته وه که هه له ی تیدا کردبیت ، بویه بوونی هه له یه کی زهقی میژوویی که ریگه ی چاره سه رو پینه کردنی نه بی گپرانه وه که ی ماموستا بی بایه خ ده کات و ، سه ره له بهری سه رگوزه شته که ی هه له وگپراو قلمپ ده کاته وه .

ماموستا که ده لی : «وه لأمی من بو ئه م داوا یه ی ماموستا ...» وا پیشان ده دات که پیش به رگی دوهمی که شکوله که (به رگیکی تری) له هه مان ده زگاوه له و سه لاله دا چاپ کرابیت . بویه ئه و مه گه ره له بهر خاتری (داش به داش) (شق القمر) بکات ئه وسا ئه و به رگه م بو چاپ بکریت . به لام سه رانسه ری ئه م قسه یه نادرست و بی جی یه : چونکه نه ک سالی دوو کتیب ، به لکو ئه وه ته ی ده زگای روشنبیری کوردی هه یه و من شت ده نووسم (به شیوه ی کتیب) ته نها (دیوانی جه فایی) سالی ۱۹۸۰ و (به رگی دوهمی که شکولی که له پووری ئه ده بی کوردی) سالی ۱۹۸۲ بو چاپ کردوم . به لام به رگی یه که می ئه م کتیبه م له چاپخانه ی (الحوادث) به یارمه تی یه کی (سولفه) ی کوپی زانیاری عیراق (ده سته ی کوردی) و سالی ۱۹۸۰ له چاپ دراوه .

واته گپرانه وه ی سه رگوزه شته که ی ماموستا هه ورامانی (ته نها له م خاله دا) دووشتی نادروستی تیدا یه :

یه که م : ئه و ده زگایه له و سه لاله دا هیچ کتیبکی دیکه ی - نه به یارمه تیدان و نه له سه ره رگی خوی - بو من چاپ نه کردوه .

دوهم : به رگی یه که می ئه و کتیبه له سالی ۱۹۸۰ دا ، واته دوو سال پیش به رگی دوهمی ئه و کتیبه ، چاپ کراوه . نیتر بو ماموستا هه ورامانی خوینهر ناخاته گپراوه وه قق ! به لای ئه وه وه بی نه ک من ؟ !

پر سیاریکی دیکه پیش ئاراسته ی ماموستا هه ورامانی ده که م : ئایا چون ده گونجی پیاویکی روشنبیر که به پر سیاری به شی روشنبیری ده زگایه کی گشتی بی بسپیری و ، ئاماده یی خوی بو ئه وه ده ربخا که له پیناوی مه به ستیکی بچوکی خویدا (داش به داش) بکاو ، به رژه وه ندیی ده زگا که بخاته ئه و لاره ؟ !

● به وهنده ده سه به رداری ئه م خاله - هه رچه ند زیاتری ده ویت و منیش زورتهم لایه - ده بم و لاپه ره هه له ده مه وه ده پروم تا له (۲۶) دا لووتم به لووتی ته شه رو توانجیکی ناره وادا ده ته قیت ، که ماموستا هه ورامانی ده لی :

«نه و تراوه و ناوتری - جگه له وانه ی که روشنبیری یه که یان هه ره له
 بنه رته وه عه ره بی بوه و له م ئاخره ئوخرده لایان به لای روشنبیری
 کوردیدا کردو - له ژیر ناوی شاهو دا ناوانراوه !» !!

له بهر ئه وه پیش ئه مه م هه لئه بژارد که ته شه رو توانجی ناره وای تیدایه ؛
 چونکه ته شه ره له وه زورتره وه لام بدریته وه ، به لام بهر ئه وه که له په نای
 ته شه ره که دا هه له یه کی گه و ره ی میژوویشی کردوه و زیاتر خووی له (هه قق)
 دوورخستوتته وه . چونکه من به ماموستا هه ورامانی ده لیم : نکولیم له وه نیه که
 روشنبیری عه ره بیم هه یه و ، شانازیش به وه وه ده که م که قه له مه که م له م رو وه
 دووسه ره و ، ده توانم شان به شانی نووسینی کوردی به عه ره بیش بنووینم و ؛ له
 هه ردوو لایشدا له هاوشانی خوم که مم نه بی . به لام ئه وه - به به لگه - بو
 ماموستا هه ورامانی روون ده که مه وه که له کاتی که وه بیرم کردوته وه وه دهستم
 قه له می گرتوه شه یدا ی زمانی زکماکی خوم بووم و ، ئاواتم ئه وه بوه بتوانم به هه ر
 شیوه یه که بیت خزمه تی بکه م و ، یه که م جار که دهستم داوه ته نووسین و شتم
 بلاو کردوه ته وه به زمانی کوردی بوه و ، یه که م نووسینم به رگی یه که می (اقتران
 النیرین فی مجمع البحرین) هه کی ماموستا مه لا ره شید به گی بابانه که سالی
 (۱۹۷۳) چاپ کراوه و ، نووسراوو بلاو کراوه ی شتی دیکه ی کوردیشم ده
 چه ندانی نووسینی عه ره بیمه . جا ئه گه ر ماموستا هه ورامانی شتیکی دیکه
 بزانی که من (خوم) نه یزانم و ، ئه و میژووی (لاکردنه وه می به لای روشنبیری
 کوردیدا) تومار کردبی ئه وه پیش شتیکی دیکه یه .

● ماموستا هه ورامانی له نووسینه که یدا به وه وه نه وه ستاوه که رووی
 تومته و تاوانبارکردن بکاته من و بهس . به لکو ده زگا کوردی یه کانیشی
 تیوه تلاندوه و ، ئه وانیش له ده می رزگار نه بوون ، دوو لاپه ره ی دوایی وتاره که ی
 ئه م لایه نه به زهقی ده گزنه وه و من - له بهر کورترکردنه وه و که م جیگه گرتن -
 لاپه ره یه کیان ده بویرم و توژی که ده رباره ی دوا لاپه ره ده دویم . ماموستا
 هه ورامانی ده لی :

« ناشو کیری نه بی روشنبیره هه ورامی زانه ئه ده بدوسته کان زور
 که من و ئه توانین بلین ، که له شیخ ئه مین نه قشبه ندی و حه مه که رهیم

هه ورامی و عوسمان هه ورامی به و لاوه هیشتا که سی دیکه سه ری
هه لئه داوه .

له لایهن دهزگا روشنبیری یه کوردی یه کانیشه وه ، هه ربو سوودی
گشتیی و سوودی خوشیان ، زور کهم بیریان له و کورد واته نیه کوردی یه
کردو وه ته وه ، که ده ئی : (نان بو نانه واو گوشت بو قه ساب) زوربه ی
وهخت له و رووه وه که وتوونه ته دوا ی رازه کورده واریه کان ، که ئه وه ی
بو ئه م شیاو هه له بهر ئه وه دا دانه و هه که بو ی نه شیاو هه ، بیگمان ، کرده وه ی
وه ها جیکه ی لومه یه « !!

ئه وه روونه که ئه م وته یه له بابته لادان وله مه به ست دورکه وتنه وه یه کی
بی مه به ست وه ، نه ده بووشتی وا روو بدات ، جگه له وه یش په یوه ندی یه کی زوری
به منه وه نیه ، وه ک ئه وه ی که ئی که سو و دهزگا ده گریته وه ، به لام له بهر ئه وه ی له
وه لامی وتاری مندا هاتوته کایه وه ، منیش وه لام ده ده مه وه ، هه ندی شتیش
ده رباره ی ئه م لایهنه ده زانم ... وای به باش ده زانم هه ندیکی له سه رب دویم .

له گه ل ریزمدا بو ماموستایان : ئه مین نه قشبه ندی و ، عوسمان و
حه مه که ریم هه ورامی ، من ئه وه ناسه لیم که دهزگا کوردی یه کان نووسراوی
هه ورامی - له بهر ئه وه که هه ورامی یه - بده نه دوا وه چاپی نه که نو ، ماموستا
هه ورامانیش ، بو ئه وه ی قسه که ی خوی به ریته سه ر ده بو له پال داوایه کی وا
که ورده ا ئه وه ی روون بگردایه ته وه که ئه م هه ورامی زانانه تا ئیسته چه ند کتییی
باشیان بو ئه و دهزگایانه برده وه ئه وان ده رگایان له روویاندا کولوم کرده وه
یارمه تی یان نه داون ؟ یان هیچ نه بی ناوی دوو سی کتییی له وانه بنووسیا یه .

له لایه کی دیکه وه من به ش به حالی خوم ناسراویم له گه ل ماموستا ئه مین
نه قشبه ندی هه یه و ، که ئی جاریش پیکه وه دانیش تووین و قسه و باس کراوه که چی
هیشتا روژی له روژان لیم نه بیستوه که بلیت : شتیکم برده بو فلان دهزگای
کوردی و داویانه ته دوا وه ، به لکو به پیچه وانه وه دهزگا کان خویان داوای شتی ئی
ده که نو ، نووسراوی ئه و دواناخه ن .

وه ک به لگه یه کی دیکه یش من له عاستی خومه وه - هه رچه ند لای ماموستا
هه ورامانی هه ورامی زان نیم نه یوه و نابی هه ورامی زان بم - تا ئیسته دهیان

به ره می هه ورامیم بوئه و ده زگایانه ناردوه و روژیک له روژان به ره میکم له بهر
ئه وهی که به هه ورامی گوتراوه و نووسراوه .. نه دراوته دواوه .

ئه و پرسیاره ییش له ماموستا ده که م : که ئه و به و جوړه دلی به ئه ده بی
به هه ورامی نووسراوه ده سووتی له و کاته دا که خوئی به رپر سیاری به شی
روشنییری ده زگای روشنیری بو بوچی لایه کی به لای به ره می هه لچنراوه
ریزکراوی ئه و هه ورامی زانانه دا نه کرده وه ، که خوئی به هه ورامی زانیان
ده زانی ؟! دیاره خویشی له م روه وه له لومه رزگار نابی .

پرسیاریکی دیکه ییش ماوه : که وه که ئه و ده لی جگه له و سی که سه هیشتا
(که سی دیکه - واته هه ورامی زان - سه ری هه لئه دواوه) ... ئه ی ماموستا مه لا
عه بدولکه ریمی موده رپسی خاوه نی دیوانی مه وله وی و ، کاک محه مه دی کوری که
(شیرین و خوسره و) ی بلاوکر دوته وه و ؛ کاک فاتیحی برای کاکه حه مه که ئه رکی
زوری فه قبی قادری هه مه وه ندی به ئه ستووه ، بووه ، خوا لی خوش بوو ماموستا
کار دوخی که ئه م خوئی (له یلی و مه جنوون) هکه بی بلاوکر دوه وه ، نیک ره فتاری
له مهر بیسارانی و .. ده یان که سی دیکه به چی ده زانی ؟ بو تا ئیسته په ساپورتی
هه ورامی نووسینی لی نه سه ندوونه ته وه ؟!

خوینه ری نازیز ! له گه ل داوای لی بوردندا له توی نازیز به م ئه ندازه
ده سه بر دار ده بمو ، کورد ده لی : « مشتی نمونه ی خه راوریکه » و . وا بزانه
له ودا که نووسیم به لگه ی روونی ئه وه م پیشان دواوه که ماموستا هه ورامانی
له بهر ئه وه ی سه رنجه پیشوه کانی من وه رنه گری و نه یان سه لینی په نای بر دوه ته
بهر ئه و شیوه نووسینه که له راستیدا نه خزمه تی خوئی و نه خزمه تی ئه ده ب
ده کات . ده با هه موو مه به ستمان خزمه تی راستیی و ئه ده ب و زمانی کوردی
بیت و سه رنجه ره خنه ی یه کتر به سنگی فراوانه وه وه ربگرین .

سەرچاوه و بهراویژه کان :

- (۱) - بېروانه : محمد أمین غفور ، جارێکی تر له گه‌ڵ دیوانه‌که‌ی وه‌لی دیوانه . گوڤاری
روشنبیری نوی ، ژماره : ۵۴ . سالی ۱۹۷۶
- (۲) - بېروانه : هاشم کاکه‌بی و ، هه‌رده‌واییل که‌که‌بی ، روشنایی یه‌ک بو‌میژوو . گوڤاری
کاروان ، ژماره : (۲۸) سالی ۱۹۸۵ .
- (۳) - بېروانه : عوسمان هه‌ورامی ، پیاچوونه‌وه‌یه‌ک به‌ که‌شکوێی که‌له‌پووری ئه‌ده‌بی
کوردی دا (به‌رگی دوهم) گوڤاری کاروان ، ژماره : ۱۲ ، ئه‌یلوولی ۱۹۸۳ .
- منیش دوا‌به‌دوای ئه‌مه‌ وه‌لامی کاک عوسمانم دایه‌وه‌ باسه‌که‌ به‌ خو‌شی و دوستانه
کو‌تایی هات .
- (۴) - بېروانه : محهمه‌د عه‌لی قه‌رده‌اغی ، سه‌رنجدانیکی پیاچوونه‌وه‌که‌ی کاک عوسمان
هه‌ورامی به‌ به‌رگی دووه‌می « که‌شکوێی که‌له‌پووری ئه‌ده‌بی کوردی » دا . گوڤاری
کاروان ، ژماره : ۱۶ ی کانوونی دوهمی سالی دوهم ۱۹۸۳ .

(*) - وه‌کو‌چو‌ن ماموستا محمد علی قه‌رده‌اغی وه‌لامه‌که‌ی ماموستا محمد امین هه‌ورامانی
به‌ نامه‌وزوعی و ... هتد ده‌زانی ، بیگومانه‌که‌ ئه‌ویش ئه‌مه‌ی ئه‌م هه‌روا ده‌زانیت ، ئه‌م
نوسینانه‌رای نووسه‌ره‌کاتیانز و ، ئیبه‌ به‌ینی سه‌ربه‌ستی بیروباوه‌ر بلاویان
ده‌که‌ینه‌وه .

« نووسه‌ری کورد »



مسه والددز

نووسینی : رهوف حه سهن

سه ردهم (سه ره تاي چه رخی بیسته مه ... ۱۹۱۰ - ۱۹۲۱)

[به ره له وهی چراکانی هول بکوژیتته وه به چه ند چرکه یهك .. هیوا له ناو هولدايه]

هیوا : بیتاقه .. یانسیب ، دهرئه چی .. به ختی خوت تاقی بکه ره وه [بیتاقه دابهش ئەکات]

[شانو چوله ... «یه کهم» به تراکسووته وه یه .. فتبولیکی پی یه و یاری پی ئەکات تا ناو هول بی دهنگ ئە بیته ... ئە مجا دیتته پیشه وه .. فتبوله که به دهستی راستی به رز ئە کاته وهو .. ئە وهستی .]

یہ کہہ: [بو بیہران] بیورن ... ئەم توپہ ... ئوھ .. جاریکی تریش
 بیورن .. ئەم گووی زهوی یه ی هه موومان له سه ری ئەژین و
 ئەمرین پڕه له نهینی ... زیاد له چوار هه زار ملیون مروقی
 له سه ره .. له هه ناویشیدا ملیونه ها ملیون تهرمی مروقی هه ل
 لووشیوه .. هه ر بیگه یان نهینی یه کی سه ر به خوون و جیهانیکی
 تایبه تی . به ئاوات و هه ست و نه ست و بیرو باوه رو تاوانباری و
 بی تاوانی خوینانه وه .. بیگومان هه زاره ها نهینی تریش له
 ئاسمان و دهورو به ریدا خوینان مه لاس داوه [وهک پسیوریکی
 وه رزشه وان یاری پئی ئەکات] مه ترسن .. هیچی ئی نایه ت ..
 هه مووی توندو تول ... توکمه .. شه ته ک دراوه ..

[ئەوهستی ..] ئەم گووی زه مینه مان به ده ست چه ند دام و
 ده رزگایه وه شه ق شه قینی پئی ئەکریت ئەئاوا [تئی هه لئه دات و به
 سه رو به ده ست و به هه موو له شی یاری پئی ئەکات] ئەئاوا ..
 [ئەوهستی] هی واش هه ن بیر له چوار هه زار ملیون مروق ئەکه نه وه
 که پاشه روژیکی پڕ له ئاسووده گیان بو بخولقینن .. [به
 دلسوژی یه وه ده ست به فتبوله که دا دینی] تا ئەم نیشتمانه
 بچکولانه یه ی مروق بکه نه به هه شتیکی ئاوه دان له هه موو
 که ردووندا .. به لام .. [به سه ر یاری پئی ئەکات و ئەیکریته وه]

پروانن .. ئا له م سووچه دا .. ئا لیره شدا . ئیره ش
 ئیره ش ... [به په نجه نیشانه به هه ندی شوینی ناوه پراست و
 خوارووی توپه که ئەدات]

چه ند کومه ئی مروقی سه رگه ردان و مالویران ئەژین .. له
 زه لکاودا .. له دوژه خدا .. له برسیتیدا .. له زیرابی دوا
 که وتوویدا .. نازانم چوون و به چ ووشه بیگ وه سفی ئەوژیانه یان
 بکه م .

ئالیره شدا .. [په نجه ئەخاته سه ر به شی سه رووی توپه که]
 خه ریکی جه نگی ئەستیره کانن .. ستارز وور stars war

دووم : [به تراکسووته وه رادیویه کی پی یه وه گه یشتوته به رده می شانو]

جهنگی ئه سستیره کان .. به هوی چهند ئاوینه یه کی تاییه تی به وه
تیشکیکی تاییه تی نه گرنه مووشه که نه تومی و نیوترونی به کان و له چاو
تروکاندنیکا بی یان نه گات و نه یان ته قینیته وه .

سی یه م : [به تراکسووته وه پروژنامه بیکی پی یه له پشته وه هاوار نه کات]
هه وال .. هه وال .. دوا هه وال .. جهنگی ئه سستیره کان .

دووم : هه وال .. هه وال .. خو پیشاندان و مانگرتتی گه لان دژی بوږ بوږینی
چک که له که کردن .

یه که م : هه وال .. هه وال ..

دیموکراتیتی پیره ژنه ده م و لیوجوانه که ی ئنگلته را له

ئایرله نده ..

دادپه روه ریتی زایونیزم له سه براو شاتیلای لوبنان
په یکه ری سه ره به سستی نه مه ریکایی له گرینادا و سلوادورو
نیکاراگوا ..

به زه می و سوزی چه ته کانی مافیا له دادگاو زیندانه کانی ...

دووم : [پنی نه بری] به سه .. به سه .

[بو بینه ران]

هه وال .. هه وال بردن و هه وال هینان .. به هوی گوی و چاو
هه زاره ها ئامیری جیا جیا .. ئامیری گه وره به قه دهر که شتی
ئاسمانی . بگره به قه دهر هه موو کوشکی بنتاگون و هه موو ئورگان و
که ره سه بی CIA سی ئای . ئه ی Central Intelligence Agency .. تا
نه گاته بچووکتترین ریکورد یان قوچچه یه کی بچکولانه ی چاکه تیکی
براده ریکت .

یه که م : هه وال به سه رتاپای نه م جیهانه دا [نیشانه به توپه که نه دات] وه کو
داوی جالجالوکه ده وری داوه .. شه پوولی دهنگو وینه .. له لایه ن
په یامنیرو هه وال دزانه وه بلاو نه بنه وه .. به راست و چه پدا .. به راست و
به دروو به چه واشه کراوی و به پروپاگانده .

دووم : خوشه ویستان .. بیگومانم بیستوتانه .. که ژیزک نه رم و نیانترین

ناژله .. توخوا وانی یه ؟

سئیه م : حه ز ئه كه يت هه ر بو تا قير كرده وه .. ته نيا جار يك پيستته كه ي بكه ره
مليچ .. يا سه رين .. يا دوشه ك ..

يه كه م : وريا به .. نه كه ي توخني كو تر بكه ويت .

سئيه م : بيگومان درنده ترين ناژهل و بالنده ي جيهانه .

دووهم : ناژانسي يونانيتد پريس ئه ئي .. واشه يه كي به سه زمان به ده نووكي تيژو
درندانه ي كو تريكي سپي هه پروون به هه پروون بوو .

يه كه م : به يامنيري ناژانسي ئاسوشيتد پريس له سه رچاوه ييكي باوه ر پيكر اوه وه
رايگه ياند .. هه مان كو تر هه ردوو چاوي راوچي يه كي تا پر به ده ستي
هه لكولي و وي نه ي كابر اش به گوجانيكه وه له روژنامه كاني سه ر له
ئيواره ي ئه مرودا بلاو ئه كر يته وه .

دووهم : ناژانسي روپته ر ئه وه ي سه لماند كه كو تر زيانيكي زور گه وره به زانستو
ته كنولوزياو سه ره به ستي و ناشتي و ديموكراتي ده گه يه نيت .

يه كه م : سه رچاوه ييكي باوه ر پيكر او له كيپ كه نه دي يه وه ئه مه ي سه لماند كه
تاقه كو تريكي سپي .. به ئي .. تاقه كو تريك بووه مايه ي ته گه ره له به رده م
كه شتي يه كي ئاسمانيدا كه بو مه به ستي ناشتي وه هه والقوزتنه وه
هه لئه درا .

دووهم : روژ روژي هه والذزانه .

يه كه م : [به توپه كه ي ياري ده كاو ئه وه ستي] هه والذز [به ره و دوا ئه كشيته وه]

سئيه م : [سه يري روژنامه كه ئه كات] هه والذز [ئه كشيته وه]

دووهم : [گوئي به راديو كه وه ئه ئي] هه والذز [ئه كشيته وه]

ئافره ت : [له م كاته دا گه يشتوته به رده مي شانو .. سه دري يه يه كي پزيشكي له
به ردايه .. ئه لقه ي ده زگيراني له ده ستي راستدايه] [بو بينه ران]

خوشه ويستان .. شانوگه ري يه كه مان ناوي « هه والذز » ه .

هيو ا : [به ناو بينه راندا ئه گه ري و سه فته يه ك بيتاقه ي بي يه .. هه نديكي
به ناوياندا بلاو ئه كاته وه] .. بيتاقه .. يانسيب .. ده ر ئه چي .. به ختي خوت

تاقى بكه ره وه ..

ئافره ت : [سه ير ئه كات و سه رسامه .. هول تاريخه .. هيچ نابيني] تكاية ..

شانوگه ريه كه مان لي تيك مه دن .. تكاية بي ده نكي با پيكه وه سوودي

لي وه رگرين ..

هاورپیکانم ! به سیفه تی که من پزیشکیکی دهروونیم له گه ل ئەم
هونه رهنه ندانه دا [دهست بو هه رسیکیان رانه کیشی] هه ندی راستیان
دهر باره ی هه والذران بو پروون ئە که یه وه . رهنگه هه ندیکتان بلین ..
ئی داده گیان .. بو ئیجگاری له بنی کووله که که نادهن و چی له
کاسه دایه بو مان ناکه نه ئە سکویوه ؟! به لام .. به داخه وه .

دووهم : به داخه وه ... هیچی ئە و توله ونهینی وه هه قیقه تانه نازانین .. هینده
هه یه ئە توانن له مشتیککی بچکولانه ، نمونه ی خه رواریک به چاوی
خوتان ببینن .

ئافرهت : زانایانی دهروونی و کومه لایه تی .. هه والذرانیان له جیهاندا کردووه به
سی به شه وه .. ئە مه یان [دهست بو یه که م رانه کیشی] نمونه یه کی
گرینگه .

یه که م : به تی :

ئاژانسه کان له کوتاییی سالی ۱۹۸۴ دا رایان گه یاند که و له
شاری پوپالی هیندستان دا کومپانیایه کی تیدایه بو دروست کردنی گازی
ژهراوی ..

دووهم : کومپانیای یونین کارباید ... به ناو کومپانیایه کی هه مه رهگه زه وه
راستیدا ئە مه ریکایی پروته .. له بیرتان نه چی .. زوربه ی خه لکی ئە و
شاره ی ئە م کومپانیایه ی تیدایه نازانن ئیمزای خویان بکن .

سی یه م : چل تن له گازی ژهراوی کومپانیاکه سه ره تاتکی ی له گه ل ئە و
خه لکه دا کرد .. هینده ی خوش ئە ویستن له مال و کیلگه کانیاندا بووه
میوانیان وله هه ناویاندا جیکیر بوو .

دووهم : له ئە نجامدا دوو هه زارو پینجسه د مروفی ئە و شاره سه رگه ردا نه
مردن و نزیکه ی دوو سه د هه زاریشیان گاز لپی داون که زیاد له په نجا
هه زاریان خه تهرن و ژیانیان له مه ترسیدایه .

سی یه م : کومپانیا هه مه رهگه زه که . ناوی هه موویانی نووسیوه و برپاری داوه
زیانه کانیاں بو بیژیریت به دۆلار .. Dollars .

ئافرهت : ئە مه پوخته ی هه واله که بوو .. خه لکی ئاسایی وه ک من و تو
ئە مه نده مان بیست .. واشمان زانی مه سه له که هه ره ئە وه نده یه و
هه له ییکی ئاساییه .. به لام له ژیر ئە م هه واله دا ... هه والیکی هه قیقی

سامناك ههيه .. ئەم هه والڌزه [نیشانه به یه کهم ئەدا] چۆته بنچ و بناوانی هه واله که وه .. بازرگانی و قاچاخچیتی پیوه ئەکات ... به هه موو جیهاندا ئەیکیریت .. کئی پارهی زیاتری بداتی بهوی ئەفرۆشیت .. بیگومان کو مپانیاکه و دوسته کانی ته نانه ت بیدهنگ بوونه که یشی لی ئەکرن .. تا نهینی یه که . سه ره ونگون که ن .. فه رموون ئەمهش هه قیقه تی هه واله که یه تا بزانه له گه ل رووکه شه که یدا چهند جیاوازه .

یه کهم : کو مپانیا یی یونین کاربایدی سه ره به ئەمه ریکا .. به دهستی ئەنقسه ت شاری پوپالی کرده ئەزمونگه (موخته بهر) یک بو تا یکردنه وهی مه فعوولی گازه ژه هراوی یه که ی .. بو دیاریکردنی پله ی کوشنده یی به نیسه ت که م و زوری خه لکه که و دووروزیکیان له شوینی ته قینه که وه .. تا له جهنگیدا له جهنگه کانی ئەم سه ر زهمینه دا به کاری بیئی .. چ خوی یان دوستانی .. بو له ناو بردنی مروف .. نه ک میش و مه گز .

نافرته ت : [به سه رسامی یه وه له یه کهم ئەپروانی] رهنگه بپرسن و بلین .. خو ئەم کابرایه به خت و خو رایی نهینی هه واله که ی درکانه .. دیاره زور ده بهنگه .. یان ئەوه تا مشتتری باشی لی هه لئه که وتوووه .. به لام هاوړیکانم .. وانی یه .. ئەم جوړه هه والڌزانه زور زیره ک و چاپوکن .. ئەوی راستی بیت منیش سه رسام ماوم .. دیاره له بهر خاتری نیمه ئەمه ی درکانه .. [بو یه کهم] وانی یه ؟ .

یه کهم : ببوره خانم .. نه خیر وانی یه .. من خاترو ناتر نازانم ... بوچی من هیچم درکانه وووه ؟! [بو بینه ران] به ریزان .. کاری من ... یان بازاری که ره ی من له و کاته وه دهست پیئه کات که ئەو بو مپا کیمایانه ئەکاته دهست لایه نیکی جهنگ .. به ژماره و پله ی کوشنده بیانه وه . ئەو کاته هه واله کهم دهگاته بازاری رهش و قسه له گه ل سه فته دولاردا ئەکه م .. جا یا ئەوه تا هه واله که به ژماره یه ک دولار ئەکه م به ژیر گله وه .. یان ئەوه تا به ژماره ییکی زیاتر دولار ئەیکه یه نمه لایه نی دووه می جهنگ .

[که می به توپه که ی یاری دهکات] .. ببورن .. هه رکه سیک ئەو چه که نه فره تی یه ی که ره که .. هه ر ئیستا که ئەتوانم بو ی په یدا بکه م

پېويست ناکات چاوه پروانی به ره مه کانی کو مپانیای یونیون کارباید بکهین .. ئەو تا سه دو په نجا هزار تا وانبارانی دووه مین جهنگی جیهانی .. سه دو په نجا هزار تا وانباری نازی په کان تا ئیستاش به نهینی و به ئاشکرا قاچاخچیتی به و بومباکیمیاویانه وه ئەهکن که له وساوه لایان ماوه ..

ئافرهت : [بو بینه ران] که سه کانم . جوړی دووه می هه والدزان ..
دووه م : [دیته پیښه وه] به ئی .. منم .. من له به ره ی تیکوشه رانه وه ئەچمه نیو ریزه کانی دوژمنی داگیرکه ر .. دژی تیکوشه ران زماندریزی په کی زور ئەکه م .. ته نانهت به کرده وه و ره فتاریش دژیان ئەوه ستم ئەگه ر زانیم پېويست و بی زیانه .. هه موو میلله ت نه فره تم ئی ئەهکن .. هه رده م پروژیه کیشم بو مه رگ کوشتن .. چ له لایه ن تیکوشه ران و میلله ته وه به هه له .. یان ریکه وت . چ له لایه ن داگیرکه ره وه کاتی که ئاشکرا ئەبم لایان ... کاری من ئەوه یه .. نه خشه و پیلان و ژماره ی چه ک و زه خیره و هیزی دوژمن و ئەلقه ی لاوازی یان بگه یه نمه هاوړی تیکوشه ره لکام .

ئافرهت : ئەم جوړه یان نه ک هه ر زیره ک و به توانان به لکو به تیکوشه ریکی شه رفمه ندومه زنیش دانه نرین .

دووه م : به مه رجیک به پوختی و خاوه ن بروایی په وه ماینه وه .. به لام سه واو مامه له به ئیمه شه وه ئەکریت و .. جارمی واهه یه وه ک بیباریک .. ئەبینه که ری نیو جوگه .. له هه ردوولا ئەخوین .. یان هه ر به ته واوی ئەهک وینه نیو زه لکاو ی خیا نه تکار ی و خو دوړاندنه وه وه ک [دهست بو سی یه م پرائه کیشی] .. جوړی سی یه می هه والدزانمان ئی دیت .

ئافرهت : ئەم بابته یان .. [ئیشاره تی سی یه م ئەکات] له نیو ئیمه دا له هه موویان زیاتر باوه .

سی یه م : [بو بینه ران] .. برایان .. خوشکان .. پروا نه کهن .. ئەم ئافره ته ئەیه وی له خسته تان به ری . هه موو خه لکی من ئەناسن و ئەزانن من نیشتمانپه روه ریکی بی گه ردم .. پیشکه و تنخوازیکی نه به ردم .. دلسوزی شاخ و هه ردم .. بپرسن چه ند ئازاو مه ردم .. له بنه ماله ییکی خانه دانی کوردم .. ئا ئەمه [دهست بو ئافرهت پرائه کیشی] .. ئا ئەمه

من ئەیناسم .. دووزمانه .. بوختانم بو ئەكات .. هەوینی نو قازان
شیره .

ئافرهت : [بو سۆیەم]

تەنانەت بە تەمسیلیش پیت شەرمە ئەو دەورە بینی .. وەرە
پیشەوہ ..

[بو بینەران] .. ئەم کابرا هەوالدزە .. جیاوازی یەکی زۆری
لەگەڵ ئەو دووانە ی تردا هەیه . حەز ئەکەم خۆی بو تان پوون
بکاتەوہ .

سۆیەم : [بە شەرمەوہ دیتە پیشی .. روژنامەکە ی ئەکاتەوہو دای ئەخا]
برایان .. ئەم کارە ی من .. یەعنی ئەوہ ی من دەستم داوہتۆ ..
مەبەستم ئەوہ یە .. من خەریکی کاریکم .. لە راستیدا .. من ..
ئافرهت : تکیایە بۆ پیچ و پەنا .. هەلیکە و دەستمان کەوتووہ .. باکاتی خویمان
ئەو میوانە ئازیزانە بە فیروئە دەین .

سۆیەم : ئۆ .. تو لای خۆت پزشکیت و شارەزای دەروونیت .. قابیلە خۆم جار لە
خۆم بدەم !!

ئافرهت : باشە .. ئیمە دەستەکەت ئەخەینە پروو

[بو بینەران] ئازیزانم .. خەلکی زۆر خراپ لەم بابەتە یان
گەیشتوون .. وا ئەزانن زۆر زیرەک و کارامەن . چالاکن . وائەزانن
ئەریکیکی زۆر گرانیان بەسەرەوہ یەو بەهەموو کەس ناکریت .. بەلام
کارو پەفتاری ئەم جوورە هەوالدزانە نەک هەر زۆر ئاسانە ، بەلکو
بەهەموو دەبەنگو و گەلحوو هیچ لەبارا نەبوویە کیش مەیسەر ئەبۆ ..
بگرە بە زۆری ئەوانە ی ناتوانن بەریگەییکی شەرفمەندانە و پەنجدانە ی
خویان بژین و پێبگەن .. ئاسانترین و کورتترین ریگە ئەگرە بەر بو
دەستکەوت و دەسەلات .

سۆیەم : [لەم کاتە دا خۆی دزیوہ تەوہ بو ئەو دیو شانۆ] .

ئافرهت : [سەیر ئەکات] ئەوہ کوا؟! .. بە هەر حال .. ئەچی دەست لەگەڵ
دوژمندا تیکەڵ ئەکات و ئەمجا ..

سۆیەم : [بە دزی یەوہ لە پەنایە کەوہ گوێ هەلئەخات] .

ئافرهت : ئەمجا بەدزی یەوێ بە ئاشکرا گوێ ئەگرێ .. خەلکی دینیتە قسە ..
سەر بە هەموو کونیکدا ئەکات .. بە زسانی لووس خۆی لە گەل ئەوانەدا
رێک ئەخات کە بۆی دەستنیشان کراون . هەوای تیکۆشەران و
ئەندامانیان و نەخشەیان ئەکاتە دیاری دەستی بووژمن .. ئەنجام ..
مال ویران ئەبێ .. سەر بە فەتارەت ئەچێ .. بەرگی ئاودامانی رەش
ئەپۆشرێ .. بەرەمی میلەت نوشوستی دینێ ..

دووهم : بەلام ئەوێ جیبی داخە .. خەلکیکی زۆر پێیان هەلئەخە لەتین
چەپلەیان بوو ئەکوئن .. داکوکی نەفامانەیان لێ ئەکەن .. چونکە وەك
وتمان خویان بە نیشتمانپەرور و پیشکە و تنخواز پێشان ئەدەن .

سێیەم : [لە پەناوە] ئیوێ خۆتان خۆتان بە درۆ ئەخەنەوێ ... چونکە ئەگەر من
گێل و گەمزە و گەندەل بم .. چۆن ئەتوانم بە جوورە خۆم نیشان بدەم !؟
دووهم : نەخێر ... ئەمە نیشانە ی زیڕەکی و چالاکی خۆت نی یە .. بەلکو
ئەوانە ی لغاویان کردوویت ئەمەت بوو ئەرەخسین .

یەكەم : بە لێ .. رەنگە بتگرن و ماوێبیک لە بەندیخانەدا هەڵدزیتیت پێ بکەن ..
لەم لاشەوێ بە ناو خەلکیدا بلای بکەنەوێ کە لە سەر میلایکی تیکۆشەران
گیراویت ..

رەنگە گروپ و کۆمەلێکی بەر هەلستکارانەت بوو دا بێمە زڕین و
پەپرەو و پروگرامیشت بوو بنووسنەوێ کە هەمووی دژی داگیرکەربێ ..
رەنگە لە کۆبوونەوێبیکێ فراواندا بتکەنە ووتار بیژوشتی وات بوو
بنووسن .. هەر کە خۆبندتەوێ خەلکی سەبووری پیا بیت و ئیسپاتی
دیموکراتیچێتی داگیرکەرو نیشتمانپەرورێتی خۆتی پێ بکەیت .
رەنگە .. رەنگە .. هەزاران داو و فاقە و تەلە ی وات پێ بنینەوێ کە
خۆبشت سەرت لێسیان دەر ئەچێ ..

سێیەم : ئی باشە .. بپرایەوێ .. شانۆ گەری یە کەمان هەمووی لە سەر منە ..
دەبا دەست پێ بکەین .. [ئەروات] .

ئافرهت : [بۆسێیەم] مەرۆ .. جاری ماوتە .. هەر وای خۆیت و ئەنجام .. کات و
پوژی خۆت دیت و بەر نەفرەتی میلەت و گەوپی میژوو ئەکەوویت .
سێیەم : [دەنگی دیت] ئیوێ کەرن .. نەفامن .. نازانن بیخۆن .. ئەنجام ..

ئەنجام !! ئەنجام چى ئىبى قىروسىيا .. سەگ لە قەسابخانە نەمرى
عەمرى بەزايە ئىچى .. ھەر منم لە ھەموو سەردەمىدا دەستم
ئەروات .

[لەم كاتەدا دەنگى سەگوپ ئەبىستىرى .. دووھم ويەكەم ئەچنە
ئەودىوشانوو .. ئافرەت دىتە خوارەوھە لە پەنايە كدا ئەوھستى]

« دىمەنى دووھم »

سەگەكان : [دەنگيان دىت] وھو .. وھو .. وھو .. [تووتە لە سەگىك و بەدوايدا
كەماليك « پىرەمىردو لاويك » لاي چەپى شانوو دىن و پەتتىكى
درىزيان پىوھى . سەروكار ت لە ملياندايە] وھو .. وھو .. وھو .

سەگەوان : [دەنگى دىت] .. وەرنەوھ ... وەرنەوھ .. ئەوھ جووتى سەگ
نايابلر .. ئەوھ لىابلر .. تەنزىلات .. [سەگەوان دەر ئەكەوى
سەرى پەتەكەى كىر دوتە مىل خوى .. نانىك و ئىسقانىك بە ھەردوو
دەستى يەوھى .. بەرگى سەردەمى عوسمانلى لە
بەردايە] وەرنەوھ .. جووتى سەگ .. ئىكى كىو پەك .

سەگەكان : وھو ... وھو ... وھو ..

ئافرەت : [بۆبىنەران] ھارپىكانم .. زور جار چاووگوى ومىشكى مىشكى مروف
دەرك بە ھەقىقەتى شتەكان ناكەن .. جا بوئەوھى كەسمان سەرمان لى
تىك نەچىت .. براى دەھىنەر وای بەباشى زانى بوئىكەمىن جار ئەمانە
[دەست بو سەگەكان رانە كىشى] تان بەم شىوھى پىشان بدات ..
چونكە لە وپروايە دايە ..

دەھىنەر : [لەو لاي شانووھ .. بو ئافرەت] سوپاس .. سوپاس .. [بو
بىنەران] .. ببورن .. ئەمە بو چوونى نووسەرى شانويى كەيە ..
منىش وای بەراست ئەزانم كە ھەقىقەتى پرووتتان پىشان بەدەين ..
ئەوھش دەزانين كە تا نەھىنى يەك ئاشكرا ئەبى سەدان و ھەزاران
قوربانى ئەدرىت .

هيوآ : [به ناو بينه راندا] بيتاڤه .. يانسيب .. دهر ئه چي .. به ختي خوت تاقي
بكه ره وه .. [بيتاڤه بلاوئه كاته وه]

سه گه كان : [بو هيوآ] وه .. وه ... وه ..

ئافرهت : هه رچه نده ئه و دهنگه به گويم ئاشنايه يه .. به لام تكاي لي ئه كه مين با
له گه ل بينه راندا سوود له شانوكه ري يه كه مان وه رگريت . [بو بينه ران]
خوشه ويستان .. ئه گهر ئيوهش وهك ئيمه ئه م گه مال و تووته له
سه گه تان بناسيايه .. ئه وا ..

سه گه كان : [به رووي ئافرهتدا] وه .. وه ... وه ..

ئافرهت : [بو سه گه كان] توذي كوري باش بن .. بيه لن قسه كه م بكه م . [بو
بينه ران] ... به ريزان ... ئه لين سه گه به ئافرهت ناوه ري .. دياره ئه م
سه گانه له م لايه نه وه پر وايان به بيكساني نيوان ئافرهت و پياو هه يه ..
يه كسان پيمان ئه وه رن .

سه گه كان : وه ... وه ... وه ..

ئافرهت : به ريزان ! ئه گهر ئيوهش وهك ئيمه ئه م جووته سه گه تان بناسيايه ..
ئه وا براي دهره ينه ر هه ر به چا كه ت و پانتو له وه ، يان به كه واو
سه له ته وه .. يان به رانك و چوغه ي شاله وه پيشاني ئه دان .. به لام دو اي
ئه وه ي ليره دا هه قيقه تيان ئه بينن .. ئه وسا كه چوونه دهره وه .. له
سه رشه قام و كو لان و گو پره پان و نيو كو رو كو مه له كاندا به چاوي
هه قيقه ت . ئه يان بينن .. ئه يان ناسنه وه .. جائيتر چييان له به ردا بوو
گرينگ ني يه .

سه گه كان : وه ... وه ... وه ..

سه گه وان : وه رنه وه .. گيل بوره .. گيل .. كورپينه پاره كه تان به خه سار
ناچيت .. ئه لي ي چي ... قيسمه تله ر ... روژه كه ي ره شه ... ئه گينا
ئه مانه نرخيان هه ر ته واو نابي .. ئه مانه زي رن ... ئالتوونله ر
گيلن ... بابم .. گيلن .

سه گه كان : [به بينه ران ئه وه رن] وه .. وه .. وه ..

سه گه وان : گو ي بگرن .. چ ئاوازو موسيقايه كه له قورقورا گه ياندايه . به دوو
قو لي كه ئه وه رن .. ئه لي ي ئاهه نكي روژئاوايي ئه گي رن .. وه رنه وه ..
سه ير كه ن .

که مال : [تہ یوئی نانہ کہی لہ دست بسینئی قہ پالی لی تہ گری] وہو .. وہو ..
تووتہ لہ : [قہ پال تہ با بوئیسکہ کہ] وہو .. وہو ..

سہ گہ وان : نا .. نا .. روئہ کانم .. پہلہ مکہن .. تہ تساندہ می .. نا ہہ قتان
نی یہ .. عہ مری خواہیہ .. تہ گہر من وا پیرو کہ نہفت نہ بووماہیہ
قہ سابخانہ یہ کمان ہہ بوو .. ہیچ عہ بیی نہ بوو .

سہ گہ کان : [بہ گہ ساسی یہ و] وہو .. وہو .. وہو .. وہو .. وہو ..

سہ گہ وان : تہ گہر ئیستا بیکیباشی یہ ک .. میرئالائییک .. ناغایہ ک کاربہ دستیکی
گہ ورہ .. بیگانہ بیکی ئاروپایی لیڑہ تہ بوو .. ہہر لہ ئاسمانہ وہ
تہ یانقوئستہ وہ .. نازانم خہ لکی ئیرہ بوچ نہ فرہت لہ م ئاژہ لہ
بہ سہ زمانہ تہ کەن !؟

ہیوا : [لہ ناو ہوئہ وہ] چونکہ گلآون .

سہ گہ کان : وہو ... وہو ... وہو ... وہو .. [بہ توورہ بیہ وہ بوہیوا]

سہ گہ وان : نا .. نا .. توورہ مہ بن خوئشہ ویستہ کانم .. تہ و برایہ ی ووتی گلآون
راست تہ فہ رموی .

سہ گہ کان : [بوئسہ گہ وان] وہو ... وہو ... وہو ... وہو و

سہ گہ وان : [دہست بہ سہ ریاندا تہ ہینئی] .. بہ پیئ شہرع و ئایین راستہ
گلآون .. بہ لام نازانی لہ ہہ موو دہورو دووکانیکدا ئاوو سابوون و
تہ نانات ووسلخانہ یش ہہ یہ .. بہ پیئ شہرع و ئایینیش مردوون
زیندوو بہ ئاو پاک تہ بنہ وہ .. وہرنہ وہ .. تہ نزیلاتہر .

[ژن و میردیک دین]

میرد : [بوئژنہ کہی] ئافرہت .. تہ لئی چی ؟ بوئ پاسہ وانی بہر دہرگا چاکن

یہ کیکیان رائہ گرین .. پاک و تہ میزیش دیارن .

ژن : تہ یہ پرو پیاوہ کہ ... سہ گہ بکرین !؟ بہ خوا من ہہر لہ خوئمہ وہ رقم لہ و
کہ مالہ یہ .

کہ مال : [بوئژنہ کہ] وہو ... وہو ... وہو ... وہو و

میرد : تہ لیم ہہ ردوکیان .. بہ مہرجی ہہ رزان بن .

ژن : تہ و تووتہ لہ یہ خراپ نی یہ .. جوانکیلہ یہ .. یا ہہر لہ باخہ کہ ماندا بیت و

بچیت ...

سه‌گه‌وان : گیلن .. گیلن .. ته‌نزلیات .. باخن .. باخن .

[نانه‌که بو‌گه‌ماله‌که رانه‌گریټ] .. بروانن .. نه‌وو‌له‌زات نه‌م گه‌ماله‌ پیره .. شه‌و تا به‌یانی پاسه‌وانی مولک و مال نه‌کات و حه‌په‌ی دیت .. چ قووره‌ته دزو پیاو خراب و له‌برسا مردووان توخنی نه‌و ناوه‌ بکه‌ون نه‌م گه‌ماله زور نایابه .. چوخ نه‌بیدهر .. هر به‌بون .. نه‌گه‌ریه‌کیک له‌کونی هه‌تیته‌شدا خوئی شاردیټه‌وه هر به‌بون پیشت نه‌که‌وچی و نه‌بیته‌چاوساغت .. تا نه‌یدوژیټه‌وه ده‌سبه‌ردار نابئی .. نه‌له‌ه‌قی من خوم زور لئی پزای بووم .. خزمه‌تی زوره‌وه له‌ئیشه‌که‌یدا قال بووه .. هه‌تا بلیی موخلیسیشه .. باوکی ره‌حمه‌تیشی هه‌روا بوو .. به‌ویراسه‌ت هه‌روا بوون و هه‌رواش نه‌بن .. ته‌نیا ییک عه‌یبی هه‌یه ..

گه‌مال : [بو‌سه‌گه‌وان به‌تووره‌بییه‌وه] وهو .. وهو .. وهو ..

سه‌گه‌وان : باشه .. باشه .. نایلیم .. [له‌تییکی بچوکی نانه‌که نه‌کات به‌ده‌می‌یه‌وه] .. باخن .. بروانن .. هر مه‌سره‌فی نی‌یه به‌له‌تی نان قه‌ناعت نه‌کات .. به‌هه‌مووشتی شوکره .. نه‌وو‌هل مه‌زات .

تووتک : [به‌چالاکئی نه‌وه‌ری و په‌لاماری ئیسقانه‌که نه‌دات و

خوئی نه‌باته‌ پییشه‌وه] وهو .. وهو .. وهو ..

سه‌گه‌وان : روله‌که‌م .. په‌له‌په‌لی هپته .. توژی ره‌وشت له‌باوکتته‌وه فیژه .

گه‌مال : [بو‌تووته‌له‌که‌ی] وهو .. وهو ..

سه‌گه‌وان : ناوا .. فیژی‌که ..

تووتک : [به‌په‌له] وهو .. وهو .. وهو [قه‌پال به‌ئیسقانه‌که‌دا نه‌کات .. سه‌ره‌که‌ی تری ئیسقانه‌که به‌ده‌ست سه‌گه‌وانه‌وه‌یه]

سه‌گه‌وان : نه‌م تووته‌له‌قوزو جوانکیله‌یه .. هیچ عه‌یبیکی نی‌یه .. ته‌نانه‌ت وه‌ک گه‌ماله‌ پیره‌که‌ی باوکی له‌گورگیش ناترستی ..

گه‌مال : [به‌عاجزی‌یه‌وه] وهو .. وهو ..

سه‌گه‌وان ، ولگیر مه‌به‌روحه‌که‌م .. له‌گورگ ترسان عه‌یب نی‌یه ..

تووتک : [خوئی نه‌باته‌ پیشته‌وه .. ده‌می له‌ئیسقانه‌که به‌رداوه] وهو .. وهو .. وهو ..

سه‌گه‌وان : نه‌م تووتکه له‌هیچ ناترسنج .. هرچی‌یه‌ک بیت سنگی پیوه نه‌نیت و بوی نه‌چیت .. په‌له‌یه‌تی .. شیرزه‌یه .. نه‌یه‌وی زوو پی بگات .

می‌رد : [ده‌ست نه‌بات بو‌کارتی ملی گه‌ماله‌که‌ولیی وورد نه‌بیته‌وه]

سه‌گه‌وان : وه‌رنه‌وه .. وه‌رنه‌وه .. [بو‌می‌رد] کاکئی برام .. عه‌زیتی خوټ مه‌ده .. به‌که‌لکی تو‌ناپه‌ت .. نه‌وه سه‌جه‌ره‌ی خیزانه‌که‌یه‌تی سه‌گی ئنگلیزی ره‌سه‌نن .. فستی کلاس .. ئیتر نه‌لئی چی قه‌زاو قه‌ده‌ر و زه‌مانه‌ی بی نه‌روای به‌سه‌ر هیانوان .

ژن: [خه ریکی سه یرکردنی کارتیی ملی توتوکه که یه]
 کوپه کابرا.. قارداش.. قه زاو قه ده ری چی و سه کی ئینگلیزی چی؟! ئه م توتوکه
 سه گه، سه گی وولاتی خوْمانه و فپری به سه ر په سه نی ئنگلیزه وه نی یه.
 سه گه وان: دایکم توْ نایزانی.. خوشکم توْ نایزانی.. من ئه یانناسم
 میرد: به زاتی خوا خه ریکه له و نمان لی ئه گوپری. قارداش.. هه ی به ردت لی باری..
 قابیله منیش نه زانم.. [دهم ئه نی به گوپیی گه ماله که وه.. وه ک قسه ی له که لدا
 بکات].

گه مال: [به تووپه یی] وه.. وه.. وه.. [په لاماری لاقی ئه دات]
 توتوکه: وه.. وه.. [له گه ل گه سالدا په لاماری لاقی ئه دهن]
 میرد: [ئه سه له میته وه] ئه وه چی یه. ئی مه مخون.. خو کفرم نه کرد.. ئه تانناسم [بو]
 سه گه وان: قارداش.. باشه ئه م گه ماله [چه پوکیکی پیا ئه کیشتی] به چه ند؟
 سه گه وان: کاکه به که لکی توْ نایه ت.. برام به که لکی توْ نایه ت.. ئه زانم
 کرپیار نیت.

میرد: بیا وه لّاهی قارداش هیچ نازانیت.. چونکه مادام ئه مانه سه گن.. به که لکی
 هه موو که سیک دین.. ده ی بابزانم ئه م گه ماله [پیا یا ئه کیشتی] به چه ند
 ئه فروشی؟

گه مال: [خوی له میرد هه لئه سوئی] وه... وه... وه... وه...

سه گه وان: ئه وه له بهر خاتری توْ به په نجا روپیی.

ژن: ئه یه روْ پیاوه که.. په نجاروپی بوْ گه ماله پیریگ... ئاخو زه مانه.

میرد: ئاخو ئافره ت ئه م گه ماله شاره زاو که وره یه.. بوْیه وا گرانه..

ژن: که واته پیاوه که با بزائم توتوکه که به چه ند ئه دات په نگه ئه میان زور هه رزان

بی... له بهر پاک ته میزی یان ئه گه ر به ده روپیی بات خراپ نی یه..

[دهست به سه ر توتوکه که دا دینی].

توتوکه: [به خوْشی یه وه به ده وری ژنه دا دیت و به نه رمی ئه وه ری] وه... وه...

وهو... وهو...

ژن: باشه قارداش ئه م توتوکه به چه ند؟

سه گه وان: خانم.. ئه و توتوکه به سه دو په نجا روپیی.

ژن و میرد: [به سه ر سامی یه وه] بوووو!!؟

سه گه وان: [لاسا بیان ئه کاته وه] نازانن بوووو!!؟

میرد: چوْن ئه م گه ماله زله وا هه رزان و ئه و توتوکه بچووکه وا گرانه!!؟

سه گه وان : قوربان ئه م گه ماله به په نجا روپي .. چونکه ئه ميان [چه پوکي پيا
ئه کيشي] ته نيا سه گه .. به لام ئه م تووته له يه [چه پوکي پيا ئه کيشي]
به سه دو په نجا روپي ... چونکه ئه ميان سه گه کورپي سه گه . [پي
ئه که ني] ها .. ها .. ها ..

سه گه کان : [به ئاوازه وه ئه وه پرن] وهو ... وهو ... وهو ..

وانسيشي له گه لياندا ئه که ن و به ره و لاي راستي شانو ئه پون
سه گه وان : [له گه لياندا هه مان دانس ئه کات و له گه ل ئاوازه که دا ئه لي]
وه رنه وه - ته نزليات .. وه رنه وه - ته نزليات .
[به دو اياندا ئه پروات ... ديار نامينن .. هه رده نگان ئه بيستريت] .

« ديمه ني سي يه م »

ميرزا : [به که واو سه لته وه .. په يدا ئه بي و به دهم روشتنه وه] ئه وه کوان ؟ بو
کوي روپيشتن .. دهر کوچا ره فته ن ؟
ميرد : نو .. ميرزا حسين ديمانته به خير .. ئه وه ماوه يه که دهر ناکه ويت !
ميرزا : وه للا قوربان .. سه رم قال بوو .. هه رله ماله وه بووم .. خه ريکي مووتالا
کردن بووم .. ئيستا خه به ريان دامی !
ميرد : خه به ري چي ؟

ميرزا : ووتيان سه گه مه زات ئه که ن ..
ميرد : ئي تو بو واخوت شيرزه کردوه .
ميرزا : خوم شيرزه نه کردوه .. هاتم بيان بينم تا بيان کړم .
ژن : ئه يه رو ميرزا شيرازي تو سه گت بو چي يه ؟! تو لاي خوت ئيمانداريت و
قورعان خوښت !

ميرزا : دا يکه که م ... خوشکه که م ! ... قورئان ئه وه تا لي ره دايه له سنگماو
سه گيش له بهر دهرگاو کولان دوور له خوم راي ئه گرم خوشکي براي !
ئه و خه لکه نازانن ئه و حه يوانه چهنه به که لکه سه ره راي ئه وه ش ئه ي
ره حم و به زه يي و خوښي خوا ياني چي ؟! هه رله رايي خوا دا رايان
ئه گرم و ... روژي له تي نان و پارچه ئيسکيک چي يه ؟!

ژن : ئۆي مېرزا شيرازى ... سەگىش ئەو حەيش ولوورە ئەهينى ؟ ئيمە ھەروا
 لە خومانەو سەوامان کرد ... قارداش وای ئەزانى ليرەى پەشاديمان پى
 ئەفروشىت .. بەسەرىنى باوکم نەم بېستوو سەگ بە پارە بفروشريت .. ئەو
 دەشت وکە لاوانە پرن لە سەگو کەس لىيان ناپرسى .. کە چى جخلوار زور
 گرانجانيش بوو .. نازانم بو ؟!

ميرزا : خانم .. بە ھەرچە ندىک بن گران نين .. پەك ناکە ویت ... با ئەو ھەش لە
 رايى خوادا بېت .. لە کوپوھ پوشتن .

ميرد : ئاليرەوھە ميرزا ..

ئافرەت : [لە خوار شانووھ] گودباي مستەر !

[بۆ بېنەران] ئەو ھەتا سەگ بە دوای قەسابخانەدا ئەگەر پىو

قەسابخانەش بە دوای سەگدا .

ھيوا : [لە ناو جەماوھرەوھ بە پەلە بېتاقە دابەش ئەکات] بېتاقە يانسېب ..

بەختى خوت تاقى بکەرەوھ ..

« ديمەنى چوارەم »

حاجى مەلا : [بە ھەلە داوان دیتە سەر شانوو .. جبەكەى لى بوۋتە بال ..

بېچوھكەى بە داواوھە ..] .

ئاخزەمانە .. دىن نەماوھ .. حەيا نەماوھ .. حەلال نەماوھ

[ئەمسەر وئەوسەرى شانوو ئەکات و بېچوھكەى لە داواوھە وەك

ئەو ئەکات] .

نەوللا .. حەلال نەماوھ .. فسق و فجوور تە شريفى ناموبارەكى

ھينا .. بۆ خاترى خوا ... بۆ خاترى پېغەمبەر .. كوپە بۆ خاترى

كاكە وجمەدى شىخ و شامى نە قشبه ند .. بۆ قسە ناكەن .. كەى

ئيمە وئەوھيان ووتووھ .. ئەم شارە ھەر لە وکاتەوھ برايم پاشاى

بابان بەردى بناغەى داناوھ .. سەدان سالىش لەوھوبەر ھەر

جېگەى شىخ و مەشايەخان بووھ ... ھەر مەر قەدى پيرو

نوورانى يەکان بووھ .. ئەو ھەتا خەلکينە .. بۆ قسە ناكەن ..

کویڻن ؟ که پڻ ؟ مزه عیل بوون ؟! ٺه وٽا تیاتروڻخانه

کراوه ته وه .. تیاتروڻخانه ... تیاتروڻخانه ...

ٺافرهٽ : [بوڻبینه ران] که سه کانم .. دلٺان خٽوره نه کات .. مه به سٽی ٺیستا

نی به .. حاجی چ خوی و چ بیچوهه که ی ده میکه شپرو شیتالیان

بیچاوه ته وه و چوونه ته وه به ر قاهی خوا ...

به ریزان ! ٺیمه ٺه و کارکته ره مان دا به م هونه رهنده ی هاوړپیمان و

ناومان نا « حاجی مه لا » ... ٺه وی راستی بی ٺه و زه لامه له نیو

کومه لگا که ماندا به خوین و ٺیسقانه وه مه وجود بووه و ناوی خویشی

هه بووه .. به لام بو ٺه وه ی که س نه بیاته وه سه رخوی ناومان نا

« حاجی » .

حاجی : ٺه وه کوا ؟! له شپه رزه پیدا مال که یانم لی ٺیک چوهه .. لیم ٺیک ناچی به و

خوایه ی بی مه کانه کاریکیان بی ٺه که م به سه گ نه کرا بی .. ناترسن له و

پوڙهی « لا ینفع مال ولا بنون » ؟ هر بو چوار عانه مه عاش بو پاره ی

چلکی ده ست ... په نا به خوا ... بووا ٺه که ن .. نازانن « يعطی الله من

یشاء ویذل من یشاء » .. سه ری بی رزق له ژیږ خاکدایه مال که یانم لی

ٺیک چوو ... شه یتان به له عنهٽ بی [خوی و بیچوهه که ی ٺه چنه ٺه و دیو

شانوه] .

هیوا : [به ناو جه ماوه ردا ده که رپیت] ... بیتاقه ... یانسیب ... دهر ٺه چی ..

[کارت بلاو ٺه کاته وه] به خٽی خوٽ تا قی بکه ره وه . [دیته نزیک شانوه]

دلسوز خان .. ٺیوارهٽ باش .

ٺافرهٽ : هیوا !! ٺه وه تویت .. [ٺه یه وی باوه شی پیا بکات ٺه سله میته وه] ..

هیوا .. ٺه وه بیتاقه ٺه فروشیٽ ؟!

هیوا : [بیتاقه یه کی لی ٺه کاته وه و بو ی رانه گری] به خٽی خوٽ تا قی بکه ره وه .

ٺافرهٽ : هیوا !! توو بیتاقه ؟!

هیوا : له م هه ریمه دا دووشت په وایه .. باوه ... ٺومیده .. هیوایه .. بیتاقه و

ته قاویٽی خه لکی چاوه پروانی یه کی له م دوانه ٺه که ن .. به ٺومیدی

یه کیکیانه وه ٺه ژین ... بیتاقه ... ته قاویٽی .

ٺافرهٽ : هیوا ! تویش ؟! تویش خه ریکی ٺه مه یت .

هیوا : سه رسام مه به .. هابگره

ئافرهت : نا .. هیوا .. نا .. مه حاله ... شتی وا مه حاله ...

هیوا : دلسوزخان ... شتی وا مه حال نی یه وزور ئاساییه [بو بینهران]

هاورپیکانم .. نازانم ... نازانم ئیوه قومار ئه زانن یان نا ؟ به هر حال بیستوتوانه ... بیگومانم بیستوتوانه له نیو کاغه زه کانی قوماردا کاغه زیکی سه یرو ئه نتیکه هه یه پپی ئه لین .. چوکه ر .. ئه م چوکه ره نه فره تی یه خوئی ئه هاویته نیوان دوو کاغه زی تره وه .. یان ئه مسه رو ئه و سه ریانه وه و پپر یان لی دروست ئه کات .. به لام ئه وهش بزنانن که ئه م چوکه ره قورمساغه له هه موو حاله تیکدا کاره که ی بو مه یسه ر نابی .. بو نمونه ناتوانی ته نانه ت کچی کووپ و باجای دینار پیکه وه بکاته پپر .. که واته ئه مه سه یرنی یه .. سه یر ئه وه یه .. هه ندی که س هه ن له چوکه ر جادوبازترن .. به هه موو چوریک پپر روست ئه که ن .. ئه وانه له کوپری سیاسه تبازاندا به دیپلوماسی ناو ئه برین له جی تریشدا .. به لی له جیی هه قیقی خویندا ... له سه نگی مه حه ک ئه درین و ناو ئه برین به هه له پرست .. ده لال .. لوئی .. به ربووک .. سوژا ...

ئافرهت : [پپی ئه بری] ... هیوا ! ئاگات له ده می خو ت بیت .. [به هیمنی] تو پیم

بلی : که ی به ربوویت !؟

هیوا : دوینی .

ئافرهت : بیتاقه ئه فروشیت !؟

هیوا : بگره .. دانه یه کیان بگره و ، به ختی خو ت تاقی بگره وه .

ئافرهت : هیوا .. ووتم نا .. که ی وه ختی ئه مه یه ...

ده ره ینه ر : [دیته پیشه وه] ئه م دوانه [نیشانه به هیوا و دلسوز ئه دات] چیروکی

تاییه تی خو یان هه یه .. ئه وی راستی بی .. ئه مه له

شانوگه ری یه که ماندانه بوو ... به لام ئه لئی چی ... خوا و راستان

له کاتیکدا که دلسوز خانی هونه رمنه ند ده وری خوئی له م

شانوگه ری یه دا ئه بینی .. هیوای هاوپی و خوشه ویستی جارانی ..

دوای شه ش سال له بیکتتری بران .. لیزه دا به ییک ئه گه نه وه ..

داوای لیوردنتان لی ئه که یین .. [بو هیوا و دلسوز] فه رموون ئیوه

ئەتوانن بچنە ئەودىوشانوۋەو .. رازوگەيى خوتان تەواوبكەن [بۇ
بىنەران] فەرموون ... بەردەوامىن لە سەر شانۆگەرى يەكەمان .

« دىمەنى پىنجەم »

حاجى : [دېتەوہ ... مالى ئاغا عەبدوللايەو قادرەفەنى كورپى بە بەرگى
ئەفەندىەوہيە ... حاجى بېچوۋەكەي بە دواوہيە]
ئاغا عەبدوللا ... وەللاھى ھەق نى يە سەلامتان لى بکەم ..

بېچوۋ : نەوہللا ... ھەق نى يە ..

ئاغا : [لەگەل قادرەفەنى كورپىدا لە بەرى ھەلئەسن] .. فەرموو .

قادر : فەرموو .. مامە حاجى فەرموو .

حاجى : نەوہللا سەلام ناکەم .. چۆن شتى وا ئەبى .. نەبووہ نەكراوہ ..
بەتايبەتى ئىوہ .. ئەوہ ھەرنابى .. نەعووزو بىللا .

ئاغا : حاجى ئەوہ خىرە !؟ . چى پوروى داوہ .. دەفەرموو دانىشە .

حاجى : دانانىشم .. دانىشتنى مالە كەشتان ھەرامە .. ئىترئاوى ئەم مالەش
ناخوۋەوہ .. ھەرنايەم .. سەر بەمالتاندا ناکەم ..

بېچوۋ : منىش ...

قادرەفەنى : مامە حاجى فەرموو قوربان .. تونىسراحتى بکە جارى .. وەللاھى
بەخىر ھاتنەكەشمان لەبىر چوۋە .. ياخوا بەخىرىيى .

حاجى : بەخىر نەيەم .. ووس .. تو .. تو ھەر قسە نەكەيت .. گوناحەكەھى
تويە ئەزانىت !؟ بەلى تو ..

ئاغا : ئاخىر حاجى مەلا .. توتوزى لەسەرخو بەو .. تىمان بگەيەنە قادرەفەنى
كورم چ گوناحىكى كىدوہ !؟ .

حاجى : ھىچ .. بابە ھىچ .. جا چى ماوہ نەيكات !؟

[بەتوورپەيەوہ بو ئاغا] ئاغا عەبدوللا .. گوئى بگرە .. گوناحەكە

ھەمووى گوناحى تويە .. تو .. تيگەيشتى !؟ گوناحى ئەوتولفەنى يە ..

ئەوا ووتمان ئەو بە جاھىلى و نەفامى خوئى غەلەتى واى كىد .. تو چۆن

قوبوولی ئه کهیت ؟! ئه وه ئه و فری به سهر شهرع و دیانه ته وه نی یه ..
خوتو ئه هلی جه ماعه تی و سهرت سپی کردوه .

ئاغا : [بو قادر] ئه فهنگی چی پویداوه ؟! چی بووه ... قسه بکه .
قادر : [بو حاجی] مامه حاجی ... قوربان .. تا ئیستا نه مانزانی جه نابت له بهر
چی وا خوئی سه غله ت کردوه ؟ ئه وهش بزانه که فریم به سهر شهرع و
دیانه ته وه هه یه و .. ده فرموو .. فرموو .. ساوه للا و ام ئه زانی بو
پیروزبایی لیکردنم هاتوویت . موباره کباییم لئنه کهیت .

حاجی : موباره کبایی چی ئه فهندی ؟!

ئاغا : ئه ی نه تزانیوه ... شوکور قادره فه نی کراوه به مه ئمووری خه زینه ؟!
حاجی : ئاغا .. ئه ی خو شیت نه بووم . ئه ی جه نابم بوچی ته شریفم
هیناوه .. دیاره .. ئه ی شه مکه درئی یه م له پای چی یه ؟! ئه ی بو ئه لیم .
نان و ئاوو مه رحه بابیتان هه رامه .. ئه ری وه للا بو ئه م موباره کبایی
کردنه هاتووم .

ئاغا : خوا ئاگای لئیه خه ریک بوو دلم به ربیته وه و وتم تو بلئی خوانه خواسته
قادره فه نی کوپم ئه تواریکی ناشیرینی لئیه وه شایبته وه .. و ام زانی
به چاوی ... خواجه تو به ...

حاجی : جا ئه وه چی یه ؟! شه للا هه زار ئه تواری ناشیرینی تری لئیه بوه شایه ته وه و
ئه مه ی نه کردایه .

بیچوو : شه للا ...

قادر : [به که می توورهبییه وه] مامه حاجی .. ئه مه وی تییگه م .
حاجی : ئه لیم تو ووس به .. ته داخولی قسه ی پیاوان مه که . [بو ئاغا] ئاغا
عه بدوللا ! ئیستا کوره که ت - جه نابی قادره فه نی - نه بوته مه ئمووری
خه زینه ؟!

ئاغا : به خووشی سه ری هه موومان ... ئه له میللا .. با ..

حاجی : ئاغا پیاوی چاک به ده هریم مه که .. ئه وا خه ریکه له که واو سه لته که م

دیمه ده ره وه ... به خووشی سه رو ئه له مدولیلای چی ؟

قادر : ده باشه مامه حاجی ... نه به خووشی نه ئه له مدولیللا .

بیچوو : ئه ری وه للا نه ئه له مدولیللا ..

جاسی : [توورپه] من ئەلیم با نه چم و هه قم چی به به سه ریانه وه . ئەم هه تیوه
[بو بیچوو هه که ی دهست رانه کیشتی] هه رامزاده یه نه یه هشت ... ئە گینا
هه سه رم به م کاوله دا نه ئە کرد . جوانه .. ئیستا ئە وه تا له جیاتی
قه درو ئیحتیرام ... قه شمه ریم بی ئە که ن [ئە یه وی برپوا] تیزم پیوه
ئە که ن .

ئاغا : [له گه ل قادردا بالی ئە گرن و ئە یگه پیننه وه]

حاجی .. خوا عافووت کات .. ئیستا چیت پی ووتراوه ! خوا نه خواسته
دلته نگ بیت ... تو خووت ئە لئی به شه ره وه هاتوویت ... ئاگات لی یه به خت و
خو پایی چیمان پی ئە که ییت و ئیمه سه رفی نه زهر ئە که یین .. ئیستا چی
بووه ؟! مال دزراوه ؟! پیاو کوژراوه ؟! چی ؟!

حاجی : ئاغا .. من له گه ل توودا قسه ئە که م ... پازیم نی یه ئە و [په نجه بو قادر
رانه کیشتی] له پروما هه لبداتی .

ئاغا : هه ددی نی یه .. ههسته [بو قادر] ده ی دهستی حاجی مه لا ماچ که .
بیچوو : ههسته ... ماچی که ...

حاجی : [دهستی بو دریز ئە کات و دوایی ئە یگیریته وه] ... نا ... نا ... نامه وی
نامه وی دهستم به ری که ویت .. [بو بیچوو هه که ی] هه تیو ... وه
ئە م لاوه ... توخنی نه که ویت .

ئاغا : فه رموو حاجی قسه ی خووت بکه .

حاجی : ئە وه ی ئیوه کردووتانه فه رماسونیش نایکات .. چون هیشتووته قاله
وه زیفه ی هوکوومه تی ئنگلیز قوبوول بکات ؟

ئاغا : وه للامی حاجی .. ئیمه ئە مه مان به لاوه شتیکی باش بوو .. پیشمان خووش
بوو ..

حاجی : ئاخو خوا له قورئاندا ئە فه رمووت « عسی ان تحبوا شیئا فهو شر لکم
صدق الله العظيم ... کورت و موخته سه ر ... ئە م ماله مه عاشی قاله ی تی
نایهت ؟!

ئاغا : با

حاجی : مه عاشه که یشی له خه زینه ی ئە و کافر بابانه وه رناگریت ؟!

ئاغا : بیگومان ..

حاجی : خه زینه ش پاره ی تیا تر و خانه که ی تی ناچیت که کافر بابه کان
کردوویانه ته وه ..

ئاغا : با ... به لام ..

حاجی : به لام و مه لام نه ما .. که واته مه رحه باییشان حه رامه .

ئاغا : حاجی .. خوٚت نه زانی ته شکیلاتی ئیداری کراوه و نه و خه زینه یه ش هی
دهوله ته و ، هه موو جوړه پاره ییکی تی نه چی .. پاره ی خیر و حه سه نات ..
هی نه وقاف .. باج و خه راج .. هی تر .. هه مووی تیکه لاره .. سه ره رای
نه مانه ش .. قادره فه نی کوړم مه ئمووریکه و هه قی ئیشی خوٚی
وهرئه گریت ..

حاجی : و وتم پاره ی تیا تر و خانه که یشی تی ناچیت ئاغا ؟

ئاغا : منیش و وتم ئا .. به لام ..

حاجی : ئی ... ته واو .. پراهه وه ... ئیتر به سه به سه باوایی ئاغا عه بدوللا ...

هه ر زانیم .. نه و وه خته ی کردت به مه کته بلی ، دیار بوو ئه م که تنه
نه گپری ... ساوه للاهی ... جاری تو پیم بلئ نیازتان نی یه ئیستیقاله
بکات ؟

قادر : نه خیر مامه حاجی ... من خوٚم له م کاره دا حسییم .

بیچوو : تو له قسه ی پیاواندا ته داخل مه که .

حاجی : سا وه للاهی .. وه بیلاهی ... ئه م سوینده به درو ته لاقی پی نه که ویت ..

تا قاله ، نه و مه عاشی چلکن سه که ، وهر گریت من له بزم له له بزتان
ناگه ری . [نه پروات]

بیچوو : [به دوایدا] ساوه للا منیش ..

قادر : تو ش چی !؟

بیچوو : وهك نه و [بو باوکی]

حاجی : [به دم پر وشته وه له بهر خوٚیه وه] ئاوا ... وا وا ... وهو ... وهو .

چوو : وهك نه و ... نه و ... وهو ... وهو .

« دیمه نی شه شه م »

[ئافره ت له گه ل هیوادا دیته وه سه ر شانو]

[بو بینه ران]

به پیزان : له بیرتانه که میرزا حسین غولام شیرازی دوی
 که مال و توتوکه که ی که وت ... له و دیوشانووه .. سه واو مامه له ی
 خوی کرد .. هر وه ها دیتان که حاجی و بیچووه که ی چ کاره ساتیکیان
 گیرا .. جا وه کوله سه ره تاوه و وتان ئه م جوړه هه والذزانه .. نه ک هر
 زیره ک نین ... به لکو توانای ئه وه شیان نی یه به ریگه یه کی
 شه ره فمه ندانه پاروه نانئ په یدا بکن .. به تاییه تی له م هریمه دا .
 ئینجا فه رموون که ین و به ینی حاجی و میرزا شیرازی ... ببوورن
 مسته رمیجه رسون .. ببین .

« بانئومایم »

میجه رسون : [به بهرگی ئه رووپاییه وه .. له گه ل حاجیدایه .. پیکه وه
 ئه دوین ... سون کاغه ز له گیرفانی دهر دینئ و پیشانی حاجی
 ئه دات ... بیچووش به ده وریاندا دیت و سه ر ئه باته پیشه وه ...

سون مورپیکی لی ئه کات

حاجی : [چه پوکی ئه کیشتی به کوربه که یدا و دووری ئه خاته وه و خوی دیته وه نزیک
 سون و بیچووش لاسارانه ئه یه وی فرسه ت بینئ و سه یر کات و گوئ
 بگری]

سون : [په نجه ئه خاته سه ر کاغه زیکیان و لیوی ئه جوو لی و ئیشاره ت بوچی یه کی
 دوور ئه کات ..]

حاجی : [سه یری کاغه زه که ئه کات و له گه ل ئیشاره تی سوندا سه ره له ئه برئ و
 سه ری تیگه یشتن ئه له قینئ]

سون : [بی ئه که نی]

حاجی و بیچوو : [پینه که نن]

سون : [ده مانچه بیگ به دزی یه وه دهر دینئ و ئه یدا ته ده ست حاجی]

حاجی : [لیی وهر ئه گری و خوی قیت ئه کاته وه ... وه ک بیه وی ته قه ی بی بکات]

دهنگ : ئەو شه خسه كه ئەيكرد به دووعا مه نعي موسييهت

ئىستاكه به لايه كه دهگا دهستي به وهره

ئەو پيره كه ئوفتادهيي مه سجيده بوو له بهر فەيض

ههلساوه وهكو فيتنه قه دي ميسلي سنه و بهر⁽¹⁾

حاجي : [ده مانچه كه نه خاته به رباخه لي ...]

بيچوو : [ئه چيته پيشه وه ... ئيشاره تي خوئي ئه كات و داواي شت له سوون

ئەكات ... ئيشي پي بسپيري]

سوون : [به دوو په نجه ي تهك ييك ... تيبان نه گه يه ني كه له گه ل باوكيدا پيگه وه

ئيش بكن]

بيچوو : [قونه ييك نه كات و چمكي كه واى حاجي نه گري]

حاجي : [چمكي چا كه تي سوون نه گري و پاي نه وه شيني و پيشاني سووني نه دات

كه نه و بهرگه باش ني يه ... دهست بو جبه كه ي خوئي نه بات و به

په سه ندي يه وه نيشاني نه دات .. كه نه ويش هر بهرگه كه ي جاراني

له بهر بكات باشه]

سوون : [سه ري تووره يي با نه دات و ئيشاره تيان بو نه كات برؤن كاره كه يان

بكن .. په نجه ي هه ره شه شيان نيشان نه دات ... نه مجا به (7) په نجه

تيبان نه گه يه ني پاش هه فته ييكي تر بينه وه و به دهست وهك پاره بژميري

پيشانيان نه دات كه هه قه كه يان نه وكاته وه رنه گرن ...]

حاجي : [دهستي خواحافيزي به رز نه كاته وه و نه پروا]

بيچوو : [هه روه ها .. دهستي هه ر به جبه كه وه يه و به داويه وه نه پروات]

« ديمه ني حه وته م »

هيووا : بيتاقه .. ده رنه چي ...

هه مو شته كان واين لي ها تووه وهك بيتاقه ده رنه چن .. هه ر بيتاقه ييكيش

به جو ري .. ناخو حاجي بيتاقه بو كي ده ر به چي !!

(1) حه مدي ساحبقران

[له م کاته دا حاجی و بیچوو له گه ل چه ند جه ندرمه بیگدان حاجی ئیشارهت
بو یه کیك ئه کات و جه ندرمه کان په لاماری ئه دهن و حاجی خو بو ته قه
ئاماده کردوه ... که له پچه ئه کریته ده ست گیراوه که و ئه بری]

هيو ا : حاجی بیتاقه ... بو زورکس دهر ئه چی .. هه مووتان به سهرتان
هاتووه . چون دهرگای مالتان پی گیراوه و کور له دایک سینراوه میرد له ژن
سه نراوه و که س نه یزانیوه تاوانیان چی یه ... سه ره ونگووم کراون ...
هه موو به سهرتان هاتووه یان دیوتانه چون کریکار له سهر کارو کاسپی
خوی په لامار دراوه و مال و مندالی سهرگه ردان بووه ..
[حاجی و بیچوو ... له گه ل جه ندرمه دایه ... ئیشارهتی نه ققاریك ئه کات
به پیکه که ی خه ریکی نه ققاری یه له گه ل به ردی ره ق و ته قدا ..
جه ندرمه کان بو ی ئه چن و ئه بیته مشت و مپر ... حاجی له په ناوه
ده مانچه که ی ئاماده یه جه ندرمه کان په لاماری نه ققار ئه دهن ..
نه ققاره که ش پیکه که ی به سه ری یه کیکیاندا ئه کیشی .. حاجی گولله
به نه ققاره وه ئه نی و ئه یکوژیت .. په لاماری جه ندرمه برینداره که ئه دهن و
ئهیبن ..]

هيو ا : به ئی ... حاجی بیتاقه ... دهرگای پی گرتوون و له مال و جیی کارو
کیلگه و ... ته نانهت له مزگه و تیشدا .. چه ندان پیایوی هه ژارو په نجه دهری
بی تاوان کوژران و سه ره ونگووم کران و چه ندان مال و ژن و مندال
سهرگه ردان بوون .. گرینگ ئه وه یه له ته نیا یه که هه فته دا ئه مه نده ی له
ده ست بی .. ئاخوتا ئه مرئ چیهای تر بکات !؟
نه ی دوا ی خوی !! بیگومان بیچوو هه که یشی ... ئه وتا له ئیستاوه پروقه
ئه کات ... به هه ر حال ... تا حاجی بیتاقه دیته وه سه رشانو بو وه رگرتنی
هه قده سه ته که ی .. زوری پی ده چی ..

[بو ئافرهت] دلسوزخان با ئه م کاته به فیرو نه پروات ... ها فه رموو
[بیتاقه بیکی بو رانه گری] تو بیتاقه بیکت هه ر ئی وه رنه گرتم ؟

ئافرهت : هیوا .. تکا ئه که م ... شانو جیه کی پیروزه و .. جی بیتاقه و قومار
کردن نی یه ..

هيو ا : دلسوزخان شانو به فیکرو به ره می مرو قایه تیانه ی پیروژ پیروژ

ئەبىت ... جاران وانەبوويت بەرامبەرم .. ئەگەر زەھرم بۆرا بگرتىتايە لە
دەستت وەرئەگرتم ئەتخواردەوہ ... ئىستا بيتاقە يىکم بۆرا گرتوويت ..
لیم وەرناگريت ؟!

ئافرەت : [بە توورپەيەوہ] هیوا !! ووتم ئیرە جیگەى بيتاقە فروشتن نى یە .

هیوا : [بە هیمنى] دلسۆزخان ! کى ئە ئى من بيتاقە ئە فروشم ؟!

ئافرەت : ئەى گوايە وەك گويزەبانە ئە يانبە خشیتەوہ !!

هیوا : بە ئى ... وەك گويزەبانە ئە يانبە خشمەوہو بەر لەوہى بيمە ئیرەش بەناو
ئەوجە ماوہردا بە خشیمەوہ .

ئافرەت : ئەمە ئە چیتە ئە قەلەوہ ؟!

هیوا : بە ئى دلسۆزخان ... چونکە بيتاقە فروش نیم ..

ئافرەت : ئەى چى ئە کەیت ؟! کارو کاسپى یە کەت چى یە ؟!

هیوا : بە دواى کاریکدا ئە گەریم .

ئافرەت : ئەى قوتابخانە ؟!

هیوا : تازە!! قوتابخانەى چى ؟! خۆت ئە زانى نە يانہیشت پۆلى بيکەمى کولیز

تەواو بکەم ... خۆت ئە زانى نە ققاریکی چاکم ... لە باوکمەوہ فیرى

بەردتاشى بووم .. باوکیشم لە باپیرمەوہ فیروبوو ... ئەوہ بوو باپیرم لەسەر

کار بەگوللەى ناپاکى کوژرا ... باوکیشم بەناچاری لەسەر کار بوو هاتن

بووى و پیلانە کە يانى ئە زانى ... بووى هەلات .

ئافرەت : [بە پیکە نینەوہ] هیوا !! ئەى کە نە ققاری و بەرد تاشیتان بە ویراسەت

بۆ ماپیتەوہ ... بو دەستت داوہ تە بيتاقە فروشتن .. [بە جدی] هیوا تو

لە کوی و ئەم پیشە یە لە کوی .. جاران شتیکی تر بوويت .

هیوا : هەر هیواکەى جارانم بە زیادەوہ ...

دلسۆزخان .. بە یادی پوژانى رابردوومان ... هەر بو ساتى وابزانە ئەو

سەردەمە یە و نامە بيکی دلداریم ئى وەرئەگريت ... مە ترسە و بيگرە ... بو

میوانە کانمانى بخوینەروہ ...

ئافرەت : [بە سلە مینەوہ وەرى ئە گرى] ... شتى لەسەر نووسراوہ ؟!

هیوا : مە ترسە ... یخوینەروہ ... ئە بوايە ئیوہى هونەر مەند ئەم ئەرکە تان لە

ئەستو بگرتايە و هە قیقە تتان بوخە لکی ئاشکرا بکرایە ...

ثافرهت : [به سوزه وه ئه خوينته وه]

هو پابه ره خو فروشه كان ...!
هو شاعيره ساخته چي به كان !..
له ژير سايه ي بيرو هوشي پوچ و ئفليجي ئيوه دا
هه موو پوژي بي شه زمانه
به دزي به وه به ئاشكرا
هه زاره ها ئافه رين و ده ستخوشانه
له جياتي نه فرهت و توله ... له جياتي تف
هه زاره ها ده ستخوشانه ي نامه رانه
له جه لادو پياو كوژ ئه كرى ...
له كچ كوژو ژن كوژ ئه كرى
له قه مه و له خوينمز ئه كرى ..
ئه وه ي نامه و بروسكه يان بو نه نيري ...
ئه وه ي چه پله ي ئافه رينيان بو نه كوتى
ئه وه ي نه يانكا ته بتى ..
ئه وه ي سه ري نامه ردى يان بو شوپ نه كا
زه حمه ته بواري بدن ... پاروه ناني بهيدا بكا ..

كوژس : [سى كه سن ... له پشت شانوه ... ديته ناوه راستى شانو]

هه ول و رهنج و تيكوشانمان
ته نيا بو پاروه نان نيه .
به لكو له پيش پاروه ناندا
كه رامه تي زه تكر او ه مان ئه ويته وه
بيرو هوشي بهنج كراومان ئه ويته وه

(1) له كوژس : دهنگى كه دهنگى ويژدانى جه ماوه ره

(2) له كوژس : واديه گويم و پيم ئه لى :

(له كورس : عزيزه تي نه فسم وه هايه ناسمان بارانه كه ي
 بي به منته بوم بيارى شهرت وعه هده نامه وي .. (1)
 وا : [بيتاقه بيك لي نه كاته وه ونه يخوينيته وه]
 بوئاگاداري ... بوئاگاداري

هاورپكانم :
 كيشه كه مان ... كيشه ي مروفه ... نه مجا خاك .. به لام نه وه بزنان .
 مروفه كاني نه م هه زيمه شيرو بيچووه شيرو پلينگ وه لوي ناسمان نين ..
 رس : به دروه هه ژاروسه رگه ردان ...
 به دروو بوختان
 نيمه ي هه ژاروسه رگه ردان
 گشت كراينه شيري مه يدان
 خراينه پيزي نازه لي درنده وه .. چه شني حه يوان .
 بوا : بوئاگاداري ..

هاورپكانم : نه م نيشتمانه ش به هه شتي سه رپوي زه مين ني يه .. مشتى
 خول و به ردو داره ... بست به بستيشي .. به تاپوي ره شه وه .. به
 پروانامه ي ره سمى و ناره سمى يه وه مولكى چه ند كه سيكه ..

رس : مولكداري به جاري عه يشي تال كردووين
 نيشتمان كه ي هي نيمه يه
 تا پيدا بزين .. بمرين
 له هه ر كوي يه ك كارمان هه بي ...
 له وي نه بين .

بوا : بوئاگاداري ..
 كومه لي مروفي له كاروان جيماوين .. هه رچي تواناو چه كمان هه يه ..
 له سه ر پي يه ... به رامبه ر زانست و بيرو باوه پي مروفايه تي و ره وشت و
 شارستانيتي .. نه زانن بو ؟!
 چونكه له و بروايه دايم كه هه رچي له ناميزي كاروانه جيماو كه ماندا سه ر

هه لئه دات .. ئه وه له ئه ستهرهيكي تره وه هاتوه و چي موشه كي زه مين
به هه واييمان هه يه تبي ئه گرين ... بيرو ره وشت و ره فتاري كه پرو
هه له پناوي خومان به كلووري زانست و فيكرو ره وشتي جيهان
ناگورينه وه ..

- (1) كورس : نازايه تي له فهره نكي چروكاماندا كوشتنه
 - (2) كورس : ئابرو و ناوگه ل .. سه ر به رزي تي خوين رشتنه
 - (3) كورس : زيره كي و ديپلوماسيه ت ... خودوران ه . خودروشتنه
- كورس (پيكه وه) :

ئهي ئه و مروقه ره نجه دهر ي
به نرخترين سه رمايه يت و
به شت گولله و قه مه و جوينه
به بيري مه زناني ميژوو ...
كلپه ي شوپشي هه قيقى هه لگيرسيينه .

هيو ا : [بيتاقه ييك لي ئه كاته وه ئه يداته ده ست دلسوژ]
ئافره ت : هو شاعيره شه هيده كان ... هو پيشه و شه هيده كان هو رابه ره
دلسوژه كان

به گژ ته ورو كوئه وژو مشاري كودا چوونه وه
به گژ دره وش و كيبل و زه رده و اله دا چوونه وه
هه تا ئيستاش خويني كه شتيان
به وينه ي كاني ي چواروه رزه
به پرووي قه مه ي فروشراوا ... هه لئه قوئي
به گشت بي ئابروان ئه لي

كورس : ده ستي زوردار سه ر ئه كا و ناكات ه دئي ..

ده ستي زوردار سه ده سه ر ئه كا و ناكات ه دئي⁽¹⁾

هيو ا : [بيتاقه ييك ئه خوينيته وه]

هو رابه ره دلسوژه كان .. هو پيشه و شه هيده كان
هو شاعيره نه مره كان

ئهي ئه وان ه ي ووشه ي « به ئي » ي سه رشوپيتان

گۆرى به « نه » ى راپه رين
 به بيري نوى ... به دهرسى مروقايله تى
 كيشه ييكي نويتان خولقاند
 تووى هه قيقه تى ئالى مملانىي چينايه تى
 له نيو چاوانه ى بريني كون و نوئي هم خه لكه دا چاند
 (۱) كورس : ربي هه قيقه تى بگره تاماوى نه كه ى لاده ى له هه ق
 (۲) كورس : هه ق بل نا هه ق مه لي .. نه كه ى له هه ق سه ر ق نه زهر
 (۳) كورس : ئاخري هه ر ئه مكورنى نابى له ده ستت دهر بجم
 هيوا : ئه مكورنى جار به جه هه ننه م وه ى به فينارى سه قهر^(۱) .

كورس (پيكه وه) : ئه وه ى به دريژايى ميژوو
 به هيژ لي مان زهوت كراوه
 به بي سي و دوو
 وه ك چاره نووسى كى حه تى
 ده يسي نينه وه بو هه موو ..

(۱) كورس : ئه وسا ئيتر كومه لكايك پيك ئه هيئن

(۲) كورس : له به ره م و دا هيئاندا ..

كورس (پيكه وه) : هه ره موومان هونه رمه ندين

[به ره و دوا ئه كشيئنه وه]

ئافره ت : هيوا ... به سه ...

هيوا : دلسوز ئه ترسى !؟

ئافره ت : ئه ى چون ناترسم !؟ وا دياره تو هه ر له سه ر فاك و فيكى خوئيت .

هيوا : دلسوزخان ئه مه ناو ئه نئى فاك و فيك !؟ زور هه له يت .. ئه مه هه ر پييازو

كاروانه كه ى پيشوومانه ... له بيرته !؟

ئافره ت : [خه يالاوى ئه دوى]

هيوا .. سه يرى دنيا كه ... پروانه چهند گوپراوه ... له وشه ش

ساله دا كه تو له تاريكايدا ئه ژيايت ... هه موو شته كان گوپراون ..

[ديته وه سه رخوى] كه چى تو هه ر وه كو خوئيت .

هيوآ : من هيچ شتئ نابينم گوڤرآبئ ... گوڤرآنئ هه قيقى ئه وه يه بنه ږه ته وه
خومان ئه يگوږين .. دلسوږخان تو هاتووږته سه ر ئه م شانويه ... تاخه لکئ
وريا بکه يته وه ؟ يان سهريان لئ بشيوږئئ ؟! ببوره .. من واهه ست ئه که م
تو گوڤرآوئ !

ئافرهت : هيوآ ! ئه م قسه ږه قانه چئ يه تيم ئه گريت ؟! وام ئه زانئ بو ږيروږزبايئ
ليکړدئم هاتووږت .

هيوآ : ږيروږزبايئ چئ ؟! ئوه .. دلسوږخان دوآ ږيښکه شکرديئ
شانوگه ري يه که .. بيگومان ږيروږزبايئ ده وره که تئ ئه که م .

ئافرهت : [به ږيکه نينه وه] کوږه که ي مه به ستم ئه وه يه .. ها ... ها ... ها ..
دياره نه تزانيوه [ئه لقه ي په نجه ي ده ستئ ږاستئ ږيشان ئه دات]
هيوآ : [به ماتئ يه وه] کئ هه يه نه يزانيئ که قه شه نگرين ئاهه نگئ ديار يکړدنت
بو کراوه ؟!

ئافرهت : چونت زانئ ؟

هيوآ : دايکم .. [به ماتئ يه وه] ... دايکم که دواچار هاته سه ردانم .. هه والئ
ږيکه ياندم .

ئافرهت : له به نديخانه ږي ووتيت ؟! باشه له وشوږنه دا په له په ل ئه م هه والئ
چون دايئئ ؟! سه ږه ... دياره چاوهروانئ ئه وه نه بووږت ...

هيوآ : دلسوږخان .. هه والئ شوو کړدنه که ت ئاسايئ بوو .. به لام ... به هر
حال کاري من ليره ته واو بوو ... دياره مانه وه م ئه بيته مايه ي دلته نگيت ..

ئافرهت : نا ... هيوآ .. تو هرگيز نه بووږت و نايته مايه ي دلته نگيم ..
نازانم ... هه ست به شتئ ئه که م .. ئه توانئ ناوئ بنئئ
شهرمه زاري .. خو ئه گه ږيروږزبايئ شوو کړدنه که شم لئ بکه يت ...
ئوه زياتر شهرمه زار ئه بم .

هيوآ : نا ... نا ... ږيروږزبايئ لئ ناکه م ... تا ئه وږاده يه گيل نيم .. ناشمه وئ
درو له گه ل وږژدانئ خو م دا بکه م ..

ئافرهت : هيوآ ... تو هر هيوآ که ي جارنمئ ... به لام ... [ئه وه ستئ] به لام
به ته مايئ ئه وه نه بووم به ربيت ... [ئه وه ستئ] توږيش هيئده
سه ربه گوږه ندي ... [ئه وه ستئ] ئه وئ ږاستئ بئ ... نازانم بلئم

چئ

هيو : [لېی دوور ئەكە ویتەوہ ... بەماتی یەوہ گۆرانی (تاوان) ئە ئی] (۱)

ئە ی نازەنین ... ئە ی بەرگ ئەرخەوانی
ووتە ی گەرم لەگەل تۆیەو ئەیزانی
سەو داسەری ئەو گفتوگو دیرینەم
سووتای ئەو بیکەم دەستگوشینەم
لەو دەمەوہ تۆم کردووہ بەتاسە
بې مەودایە کو ی دوو کە ئی هەناسە
بې دوا ییہ .. ئەشک باسوورو سویر بې
نا یە لەبن ئەگەر چی دیدە کویر بې
ئیتیر بوچی ئەم دەیتە بەر تیغی دەم
هیچ ناترسی بتسووتینی هەناسەم
ئە ی نازەنین .. ئە ی دوور لەنووک ی ریباز
لەو دەمەوہ تۆم کردووہ بەهامراز
هیچکار سەیرە ... هەر وەك ترازوو وایە
هەلسەنگاندن لەلای ئەم دنیا یە
دنیا سەیرە .. سەر شیواوہ بو کیشان
قورس بو زەو ی ، سووک ئەچی بو ئاسمان
زەهر شیرە ... مار ئەهینن بو بیژە
گالە شوخی و خاوەن خەرمان بو کیرە
گورگ پاسەوان .. شوان دانی لەگوشت جیرە
مر بو چەقەل مل دریزە بې قیرە
ئە ی نازەنین .. ئە ی بەرگ ئەرخەوانی ..
ووتە ی گەرم لەگەل تۆیەو ئەیزانی .. هتد ...

ئافرەت : [بەکەم ی توورەییەوہ] هيو ... من تاوانم چی یە ؟

هيو : [بەهیمنی] ... خاتون .. تو ئەتەویت لەسەر ئەم شانویە کیشەییکی
پیرۆزو گرینگ بو خەلکی پوون بکەیتەوہ ... بەلام ستمە وەك
هونەر مەندیك هەر قسە ی پووتتان هەبێ و لە ژیا نی خۆتاندا رەفتاری پێوہ
نەكەن .

(۱) شیعری محەمەد سەلح دیلانی شاعیر .

ئافرهت : [به توورهبییه وه] ئەمه تاوانه ئەیدههیته پالم . جیم کردووه ؟!

هیوا : [به توورهبی] ئەزانی دەسگیرانه کهت کئی یه ؟!

ئافرهت : ئەی چۆن نازانم ؟!

هیوا : ئەشزانی چی به سه رباوک و باپیرم و خیزانه کهمان هاتووه ؟

ئافرهت : هه مووی ئەزانم

هیوا : باشه هه ر هه موو سه رگه دانیه کهمان به هوی حاجی و بیچووکه ی و

ئەمسالی ئەوانه وه نه بووه ؟!

ئافرهت : ئەمجا ئەمه چ په یوه ندی یه کی به ده سگیرانه کهمه وه هه یه ؟!

هیوا : ئەی جه نابی ده زگیرانه کهت وه چه ی ئەو بنه ماله یه نی یه ؟! [به توورهبی]

ها ؟!

ئافرهت : [به توورهبی] هیوا! جه نابت وائە زانی پیاو خرابی به ویراسه ته ؟!

هیوا : [به هیمنی] دلسۆزخان . که ی من ووتوومه پیاو خرابی به ویراسه ته ؟!

ئافرهت : ئەی که واته بو پلارم تی ئەگریت ؟

هیوا : [به هیمنی] دلسۆزخان .. من ته نیا سالی که له کولێژی پزشکی له گه ل تودا

خویندووومه .. خوشوکور تو کولێژت ته واو کردووه ..

ئافرهت : بوچی وائە زانیت زانست ئە ئی هه والدزی به ویراسه ته ؟! نه خیر ...

زانست ئەوه ی سه لماندوووه که شیوه ی له شو و پهنگی پیست و چاوو

هه لکه وتی ئەندامی مروف به ویراسه ته ... به لام په فتاری جوانو

ناشیرین به ویراسه ته نی یه ... تیگه یشتی ..

هیوا : باوانه کهم ... زانست و ژیان ئە ئی ... ئە وکارو په فتاره جوانانه ی !! له

بنه ماله ی ده زگیرانه کهت ده وه شینه وه په یوه ندی راسته و خویان به

په روه رده کردن و فیرکردن و لاسایی کردنه ووه هه یه .. واته ده وروبه ر

کاریکی مه زن ئەکاته سه ر په فتارو بیرو باوه ر ..

ئافرهت : [به خووه لکیشانه وه] ئاخر هیوا .. ده زگیرانه کهم وه که ئەوان نی یه ..

ئەم رۆشنبیره .

هیوا : باپیره که وره یشی له سه رده می خویدا رۆشنبیرو ته نانه ت شاعیریش

بوو ...

ئافرهت : [به تو وره يی] يه عنی ئه ته ویت پیم بسه لمینی که ئه میش هه والذنیکی
پیاو خراپه ... گوی بگره . هیوا .. حه زناکه م له ئیشی تایبه تی خودمدا
خوتی تی هه لقورتینی .

هیوا : سوپاس خانم .. ببوره [دیته نیو بینه رانه وه] ببورن ئیوهش ببورن ..
بیئاقه .. یانسیب .. دهرئه چی .. [دابه شی ئه کات]
ئافرهت : [به ماتی یه وه] .. هیوا .. تو .. [له خوار شانوو ه ئه وهستی]
هیوا : [له پشت بینه رانه وه] دلسوزخان . ئه وه حاجی هاته وه خه ریکی ئیشی
خوتان بن .. بیئاقه .. یانسیب ..

« دیمه نی هه شته م »

حاجی : [به پرتاو دیت و بیچوو ه که یشی به دواوه یه وه لاسایی ئه کاته وه] ئه وه
کوا ... ئه وه چی لی هات ؟!
میجه رسون : [له سووچیکی شانوو ه دیته پیشه وه .]
حاجی : [به شادی یه وه به ره و پرووی ئه چی] ئه وه تا .. خویه تی ..
هه موو دوژمن له ترسی توو تیژی ئه م جووته چاوانه
وه نه وز ناچیته پیلوو یان ، حالیان گه لی پهریشانه
هه رچی ورته یه کیان لی بی .. ده یگه یه نم به زیاده وه
فیدات بم فاتیحی دهر به ند ، عه جه ب له و شه و که ت و شانه
سون : ها ... حاجی .. ئه م شیعره خوشانه ش ئه زانیت ؟!
حاجی : قوربان ئه وه پارسه نگی موخلیسیمه بو جه نابتان .. گوی بگره :
له حوسنا یووسفی سانی .. له ئه حکاما سلیمانی
له عیلما به حری عه ممانی .. به حیکه ت عه یینی لوقمانی
هو میجه رسون .. هو شیرازی .. باو کم بکه م به قوربانی
میجه رسون : ئه لالا .. ئه لالا .. له گه ل ئیشه که تدا شیعریش بلی ... زهره ر
نادا ...

[پارچه کاغذ زیک دهر دینئی]

حاجی : که ورهم نه وه شیعره کانم نه نووسیتته وه ؟
میجهرسون : نهء مه لا .. من زور لیت پازیم .. پیاوانه جی به جیت کرد .. ها ..
[کاغذ که ی نه داتی] .. نه وه سه دو په نجا روپی یه بچو له خه زینه
سه رفی که .

حاجی : له خه زینه !! [دوودله] یه عنی لای قادره فه نی ئاغا عه بدوللا ؟
سون : [به تووره بییه وه] نه لیم له خه زینه
حاجی : تووره مه به قوربان .. نه زانم .. یه عنی لای قادره فه نی . وه لاهی هر
ئیستا نه م شیعره م بو هات .. سویحانه للا ئیلهامی شیعر وهخت و
سه عات و مه کانی بونی یه .. گوی بگره :

من که موخلیسی قادرم .. نوکه ری غولام شیرازیم
له به حری به خشنده بییتان .. به زاتی خوا که لی پازیم
که شتی موعجیزه ی ئیویه .. که بوته مایه ی شانازیم ..

سون : ئافه رم حاجی .. قافیه که ی به قووته .
حاجی : خوا حافیز [بیچوو که ی به دوایه وه .. به دهم روشتته وه ..] به زاتی
خوا .. که لی پازیم .. که شتی .. به حری .. قادره فه نی .. ئاخ .. بوته
مایه ی شانازیم .. چیم کرد به خوم .. شانازی چی .. چون بچم !?
سویحانه للا .. نه وروژه بووام پیکردن !?
[به دهنگی به رز] هه ی نه حمه ق ... هه ی جاهیل .. هه ی نه فام .. هه ی
که رکوری ..

بیچوو : من چیم کردووه ؟ هه رله خوته وه جوینم پی نه دهیت ؟!
حاجی : هه تیو به تو نالیم ...
بیچوو : نه ی به کی نه لیمی که رو نه حمه ق ...
حاجی : هه تیو .. به خوم نه لیم .. ئا باشه هه تیو توله خوته وه بو قسه نه که ی ...
سویحانه للا ... تو هه رسه یرکه و گوی بگره و شت فیربه ..
بیچوو : من چیم ووتووه ؟ ئی چی فی ربم ؟! جا نه وه چی یه ؟! هه مووی
فی ربوم .. نه سلنه له توش باشتری نه زانم ...
حاجی : نه لیم : ده مت لیکنی [له به رخویه وه] .. نه بی نه قل و بیری خوم به کار

ببینم ... ئەبى چاره سەرى ئەم موشكىلەيش بگەم ... ئەمە ئەقلو
ماريفەتى گەرەكە .. [ئەپۆن]

ئافرەت : [ئەپەوى بدوى و ناتوانى ... ئەمجا] بپوون .. ئەلىى .. ئەلىى دەم
بەتەلى تەقبووە بوو .. خوشەويستان .. لەوانەيشەندى جار
ئىمەى ھونەرمەند ... زورشت بەپىچەوانەو بەخەينە پوو .. يان
ھەلى فيكرى و زانستى بگەين .. بىگومانم لە نىوانتادا كەسانىكى وا
ھەن ... ھەلەكانمان راست ئەكەنەو .. ئىمە نەمان ئەزانى ئەم
پەفتارو كردارە بەدو چرووكانە بەمىراتى لە باوكەو بو كوپ
ئەمىنئىتەو .. واتە تىكەلى كرۆموسوماتەكانى ئاوەلى نىوسكى دايك
ئەبىت !! يان بەپەرەو ەردە كردن ئەمىنئىتەو ؟! .. بەلام ئەو بوو ەكو
ديتان ھىوا .. [ھەناسەيىك] ... ھىوا بەرچاوى پوون كردينەو ..
ئەوھى لە ئامىزى ئەم بنەمالانەدا پەرەو ەردە بىت زەحمەتە بتوانى
پەپرەويان نەكات .. يان ھەر ھىچ نەبى بەو جاخ كوڤرى نامىنئىتەو ..
بەپىزان .. ئەم باسە مشت و مړىكى زور ھەلئەگرى ... بەلام ئەوھى
ھەقىقەتە ئەوھى كە تەنانت سىفاتەكانى ئەندامى لەشى
زىندەوارانىش لە بنەردەدا بەھوى كارتىكردنى دەور بەرەو بوو ..

« حىمەنى نۆبەم »

حاجى : [دەيت و بىچووەكەى بەدواوھى .. قادرفەنى دانىشتووە .] من
موخلىسى قادرفەنىم .. نىرراوى غولام شىرازىم
لەبەحرى بەخسندەبىتان .. بەزاتى خوا گەلى رازىم
ئەسسەلامو ەلەيكوم قادرفەنى .

قادر : لەبەرى ھەلئەسى و سەرسامە] ەلەيكەسسەلام ... مامە حاجى ...
حاجى : توزاتى خوا دانىشە .. مەحجوبىت كردين .

قادر : فەرموو ... فەرموو .. دانىشن .. گەرەت كردين ..
حاجى : خوا بەرخوردارت كات ... باوكت چۆنە ؟! خوا ەلیمە زور موشتاقي
ئاغاي باوكتم .. خوا بەوسەرەو شاپەتە .. سەرقالى و مەشغەلەت

مه جالی نه دام .. به زاتی خوا ناساغیش بووم ئیتر پیری وه زار عیب ..
توخوا زور سه لام له باوکت بکه .

قادر : ته شه کور ... مه منون مامه حاجی .. [سه رسامه و نه خولیته وه ..
نه چیته نزدیکی حاجی یه وه] .. حاجی نه وه خیر بوو ته شریفته هانی !؟

حاجی : [دهست به باخه لیدا نه کات و کاغه زه که در دینتی]
فیدات بم فاتیحی قاسه .. عه جهب کورپکی جوان خاسه
خه زینه گشتی پولایه .. کللی عهینی نه لاسه
نه یکه یته وه بو نه وکه سه ی .. بی ئیمان و خوا نه ناسه .
قادر : مامه حاجی خو نه وه ی فهرموت له شیعر نه چی ..

حاجی : کورپه که م .. من له میژه شاعیرم .. مه خطو طه م زوره ... به لام نه لئی
چی در فته تم نه بووه طه بعیان بکه م ..
قادر : نه و کاغه زه ش شیعر ی تیا به ؟

حاجی : نا کورپه که م ... نه مه له باوکی شیعر خوشتره .. له عیلم و هونه ر
موهیمتره .. له روح و گیان نازیزتره ... ها فهرموو بیخوینته ره وه بزانه
خیلاق هه یه .

قادر : [وه ری نه گری و نه یخوینیته وه] سه دو په نجا روپی .. ئی ئی .. لیت دا ..
بووت در چوو .. نه م طامغه و ئیمزایه ش هی ...
حاجی : هی میجه رسونه به که ...

قادر : حاجی تینا که م ... توو میجه رسون کوجا مه رحه با !!
حاجی : کورپی نازیزم .. تو هه قهت به سه ر نه م حل و فه سله وه نه بی چاکه .. تو
مه ئموورپکی حوکومه تیت ... کاری خووت بکه .
قادر : راست نه فهرموی .. به لام ... [بیر نه کاته وه] ... به لام نه و پاره یه ی له
خه زینه دا ماوه ته وه ... هه مووی ..

حاجی : [به په له] هه مووی چی ؟! هه مووی چی ؟! هه مووی سه دو په نجا روپی
نابی !! حوکمه تیکی زه به لاح و موعه ظه مه سه دو په نجا روپی بی نه دبیر
نابی ؟!

چون نه و به حری ئیحسانه

نه و که نجینه ناوه دانه

له و مه بله غه ها که زاییه دهسته وسانه

خه ريكه ئيلهامى شيعرم وشك ئه بى ..
به زاتى خواو ئه و قورئانه ..

قادر : جوانه ... جوانه .. [پى ئه كه نى] .. مامه حاجى مه خسه دم ئه وه
نه بوو ... هه يه .. شوكر هه يه .. زوره ..

حاجى : [دهست به دلييه وه ئه گرى] .. چووزانم ... « إن بعض الظن إثم »
خه ريك بوو به نكي جه رگم بچپرئت .. هه ناوم بهر بيته وه ... ئه ي باوكى
باوكم به قوربانت بى مه خسه دت چى بوو !؟

قادر : مامه گيان .. مه خسه دم ئه وه بوو عه زرى جه نابت بكه م .. كه هه رچى
پاره ي ئه وقاف و هى حه لال و له خه زينه دا بوو ، له سه ر فه رمايشته كه ي
جه نابت .. له بيرته ها .. ئه و روژه ؟!

حاجى : ئى ده كورم بيرم مه خه ره وه ... ئه لئى چى شه يتان پى كردم .. [تفى له
بيچووه كه ي ئه كات] تف شه يتان به له عنه ت بى ..
بيچوو : [رانه پهرى] ئى ده من گوناحم چى يه !

حاجى : هه تيو .. ئه بوايه پيئ بووتمايه .. قه يناكه .. ئيستا شوكور هيج
نه بووه ... ئى قادره فه نى ... پاره ي حه لالى خه زينه ت چى ليكرد !؟

قادر : له سه ر فه رمايشته كه ي خوئ هه موويمان كرده مه عاش و مووچه و بار بوويى
خه لك و خواه .. ئيستا ش ته نيا پاره ي تياتر و خانه كه ي تيداماره .. ئه گه ر
ئه فه رموويت .. هه ر ئيستا له و پاره حه رامه ي كه ئه لئى چلكى سه گه ...
مه بله غه كه ت بو ببزيرم ...

حاجى : وا نه لئى .. بو خاترى خوا .. تو بزانه .. قاصه كه بگه رى .. له
په نا ييكدا .. له ژيره وه .. له سه ره وه .. له م لاوه .. له ولاوه .. باش
بگه رى ...

قادر : به سه رى مامه حاجى ته نيا ئه وه ي تيداماره كه له چلكى سه گه
حه رامتره .. ئه گه ر سه بريش ئه فه رموويت .. ئه وا ييك دوومانگى تر ..
هه رچونى بى له بهر خاترى ئه و قورئانه ي له سنگتايه .. پاره ي حه لالت بو
لا ئه ده م ...

حاجى : [له بهر خو به وه] ييك دوو مانگى تر !! چوئ ئه بى .. تا دوومانگى تر
ميجه رسون به گه دوو ئه وه نده ي ترم بو ئه نووسى ...

[بو بیچووہ کہی] وانی یہ !؟

بیچوو : دہ ئے وہ نندہ ی تریشت بو ئے نووسی .. بو منیش ئے نووسی .. ئے ری و ہللا
واہ .. بو منیش ئے نووسی .

حاجی : [بو قادر] کورم .. دوومانگی تر ہر نہ و ..

قادر : ساوہ للا ئیتر کہ یفی جہ نابتانہ [بہ دەم قسہ کردنہ وہ ئے چیتہ لای
قاسہ کہ وہ و پارہ دہردینئی و ئے یژمیری] ئے گہر ئے مر ئے فہرموویت لہم پارہ ی
تیاترویانہ ... بو ئے ئے ژمیرم .

حاجی : [لہ گہل بیچووہ کہ یدا زمان ئے لیسنہ وہ]

کورہ کہ م .. تو وامہ ئی .. ئے وہ پارہ یہ .. مہ صدہرہ کہ ی موہیم نی یہ ..
پارہ ہزار دەست ئے بینئی و ہیچی ئی نایات .. نہ حہ لال و نہ حہ رام ...
ئے وہ موہیم نی یہ .. موہیم ئے وہ یہ ... [دان بہ ووشہ کاندانہ نیت و زمان
ئے لیسیتہ وہ] موہیم ئے وہ یہ چوئی حہ لال ئے کہ یت .

قادر : ئے شہ مبیلا مامہ حاجی ئے م فہرموودہ یات ہہ قیقہ ت کوری ہہ قیقہ تہ .

حاجی : نا کورم ... حہ قیقہ ت موئہ نہ سہ .. ئے بی بلی کچی ہہ قیقہ تہ ..

قادر : [بوئی پارہ کہ ئے کات] ساوہ للا مامہ حاجی راست ئے کہ یت پارہ کان بوئی

سوراو و سپیوایان ئی دیت [ئے یژمیری]

حاجی : کورم باشی بژمیرہ ... [زمان ئے لیسیتہ وہ]

ئے وہ ی من و ہری ئے گرم

ہی عہ زیت و پرہنجی شانہ ..

بیچوو : [زمان ئے لیسیتہ وہ] ہی ئارہ قی ناوچہ وانہ

حاجی : گہرچی پارہ ی تیاتروکانہ ... [زمان ئے لیسیتہ وہ] توبی خووا

قادرہ فہنی ..

با دەستم بہریان نہ کہ ویت

بو م بخہرہ ئے م گیرفانہ .. [گیرفانی بو ئے کاتہ وہ]

بیچوو : نا بیخہرہ ئے م گیرنانه [گیرفانہ بو ئے کاتہ وہ]

قادر : [پارہ کہ ی بہ دەستہ وہ یہ لہ بہ بیناندا دیت و ئے چی]

بی قہ زان بن مامہ حاجی

ساغی کہ نہ وہ بو کامتانہ

بیچوو : تو بیخہرہ ئے م گیرفانہ

ناجی : نا بیخه ره ئەم گیرفانه

[له گه ل بیچوودا دەست ئەدەنە یێک ..]

یچوو : ئەبێ بیخاته ئەم گیرفانه ..

ناجی : کەری ئەحمەق بەشت ئەدەم ..

[بو قادر] بەناوی منەو نو سراو

بۆم بخه ره ئەم گیرفانه ..

ادر : ئەمە سەدو پەنجا روپی ..

نەزێادەو نەنوقسانە .. [ئەبخاتە گیرفانی حاجی یەو

پێ ئەکەنی]

یچوو : [ئەمسەر و ئەوسەر ئەکات و خۆی بۆراناگیرئ]

ئەی من ؟! هەر ئیستا منیش دەست پێ ئەکەم .. ئەو چی یە ؟ خۆم

باشتری ئەزانم .. [ئەیهوی بپوا] ئەرۆم ...

ناجی : هەتیو .. وەرە ... پەلەمەکە ..

یچوو : نا ... ئەرۆم ... ئەو چی یە ؟! منیش ئەتوانم بیکەم تەنانەت ئەزانم

ئەو شیعرا نەش دانیم ... بزانه بۆری توش ئەدەم یان نا .. [ئەپوا]

ناجی : هەتیو .. مەرۆ ... مەرۆ ... [لەبەر خۆیەو] ئەترسم ئەم هەتیو خۆی

بەقەلبە یێکدا بدات ... [ئەپوا بەدوایا] هەتیو ! پەلەمەکە ... مەرۆ ...

واها تم ..

میوا : [دەنگی دیت] ... بیتاقە ... یانسیب ... دەر ئەچی ..

نافرەت : هیوا گیان ... ئەو تۆیت .. نەپۆشتوویت

میوا : [بەرەوشانو] ... نا ... نەپۆشتووم ... تا پیرو زبایی دورەکەت لی ئەکەم

ناپۆم ...

[بۆبینه ران] هاوړیکانم :

رەنگە بېرسن .. ئایا ئەنجامی ئەوانە بەچی ئەکات ؟!

ئایا تۆلە ی خەلکی بی تاوان و سەرگەردان ئەسیندریت ؟!

بیکومانین ئەسیندریت ... بەلام کە ی ؟ نازانین کە ی ..

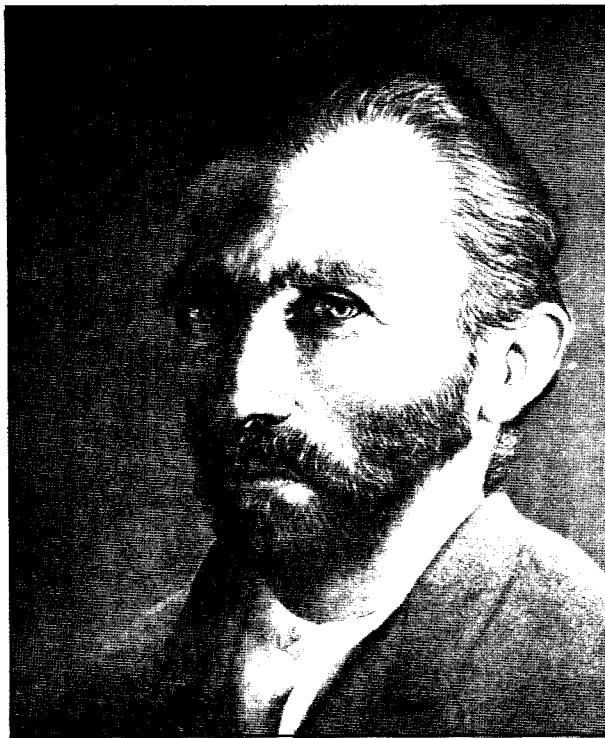
ئەو هتا ئیمە لەسەر رېبازو لەگه ل کاروانە مەزنە کەدا

بەردەوام ئەپوین .

ئافرهت : هه موو پوژى ... هه موو ساتى تاوان به ليشاوه ئه بينين ... به لام
 سزاكه ي نابيين ... به لكو پاداشتى تاوانبار نه كرى ..
 هيوا : هه روه ها هه موو پوژى ... هه موو ساتى سزا به ليشاوه ئه بينين ... به لام
 تاوانه كه ي ئابينين ... چونكه تاوان نى به بى تاوانه سزا نه درى ...
 ئافرهت : [ديته ته نيشت هيواوه ... نه لقه كه ي توور نه دات و دهست نه خه نه
 دهستى بيكترو بيكه وه سرودى كوئايى نه لين]

كاروانمان هه ر به رده وامه
 ئاسوى ئالو پروونك دياره
 كه رچى ريباز مه رگ و زامه
 به لام نه نجام ييك نه نجامه
 تا بى تاوان سزا بدرى
 تا رهنجى شان به زور بخورى
 تا نه و پوژه ي تاوانباران
 له سه ر زه وى كه سك نه درى
 كاروانمان هه ر به رده وامه
 كه رچى ريباز پر هه لديره
 به لام نه نجام ييك نه نجامه
 ئاسووده گى و خيرو بيته ..
 كاروانمان هه ..

[بيكه بيكه و دوو دوو .. هونه رمه نده كانى تر بو سلاوى جه ماوه ر دينه
 سه ر شانۆ له گه ل به رده وامى وتنى سروده كه دا ...]



سان کوخ

یغری:

تمد عمر عثمان

لیمانی

هوی ۱۹۸۴/۵/۷

که ناری سۆزی هه ژاران بووم و
له (سیو) زیاتر که سی نه بوو که س
باوه شی هیوای هه می شه یی بی..
چرای ئومیدم بخاته سه ردهس

* * *

خوو (کای) یش جار جار مه یلی ئه دامی..
خَم نه دایه دهست شه هوهت و گری
گری له دلا نیله نیلی بو..
به به فری خه لوهت گوونایم سپی

* * *

فلچه م له خوینی خوم هه لئه کیشاو
دهریایه ک بووم شیت .. شه پوالم زه به نگ
خوړکی له شم قاوه و دوکه ل بو..
خوداکی گیانیش .. بویه ی رهنکاو وره نگ

* * *

رچی ته میکی ره شی قه ترانیی..
سوی ژیانی خستبووه نیو مشت
گیانیکه وه وه ک گیانی مه سیح..
مویست ده رگای نور بخه مه سه رپشت

* * *

ه رسولا) ش ده رگای له پروو داخستم..
کلپه ی دلم .. دلی سپس نه کات
شه ش پی ی وتم: مه یه که نیسه..
لاوه کانت جی وپی پیش ئه کات

* * *

لاوه که شم وه ک خوم بریندار..
ش بوو له توژاو به که رمای ته مووز
فری مرگینیم ئه بارانده سه ر..
یکارانی ناو کانه خه لووز

* * *



له تابلووی شه وا .. هیشوی ئه ستیره م ..
 به خشی به چلی شه وی بیدوایی
 که چی ژوانی یاد نه یزه کی بوو ..
 کشاو مامه وه له گه ل ته نیایی

* * *

ناخ (کریستین) یش لیک جیا بووینه وه ..
 سوزانی نه بوو .. له لای من خوابوو
 وه کومن پایز چه قوز زرده که ی ..
 له داری سه وزی گه ردنی نابوو

* * *

پایزی رهنگ زهر د .. مایه ی دل ته نگی ..
 کردم به ره مزی ئومید .. من ره نگی
 خوم راهیب .. ره نگی زهر دیش په رسکا ..
 قه ت خاموش نه بووه له گویمه زه نگی

* * *

له تابلوکانما خورم راوو ئه کرد ..
 که شه ودائه هات .. خویری ئاوا بوو
 له و تابلویه دا که ئه میرده وه
 تازه له کوشی کار یوه دا بوو

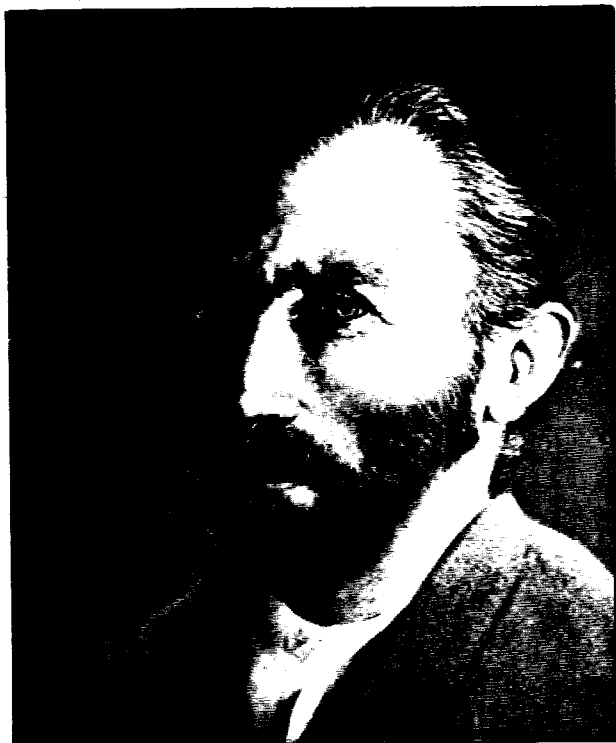
* * *

که پشکووی هاوین به پیستما ئه چزا ..
 خوم نه ئه خسته ژیر بالی به فر
 که زستان نو قمی به فرو ئاو نه یووم ..
 هانام نه ئه برد بو کولبه و چه تر

* * *

که پایز داری پروت ئه کرده وه ..
 چه زمه کرد پیستم بکه مه به ری
 پالتو سه وزه که م بده م به شانیاو
 شه یقه شره که م بکه مه سه ری

* * *



که خوینی خوم رسته تابلوه..
 که زانیم نیتر خور لیم هه نایهت
 من گولله ی مهرگم نا به خومه وه..
 چونکه (به ده به ختی کوتایی نایهت)

داخی (گۆگان) بوو.. من گویی خوم بیری..
 یاخود به ته نیا خواستی (راشیل) بوو
 دهرگای شیتخانه م بوکه و ته سه ریشت..
 به رده بارانی خه لکی کللی بوو



په راویز:

- ۱ - شه خصیه تی فنسنت فان کوخم له م شیعرهدا وهك قناعك به کارهیناوه.. فان کوخی وینه کیشی ههوله نندی له ۱۸۵۲/۲/۲۰ له ههوله نده له دایک بووه له ۱۸۹۰/۷/۲۹ له ته مه تی ۲۷ سالییدا خوی کوخت.
- ۲ - نه رسولا: به که م نافرمت بووه که فان کوخ حهزی لیکردبووه.
- ۳ - سیو: برا بچوکی فان کوخ که شهش مانگ دوا ی فان کوخ کوچی دوا بی کرد..
- ۴ - کای: کچی مامی فان کوخ.
- ۵ - نه یزهک: نهو بارستایی به خولو به رده ی نه که وینه هه وای زهوی به وه کپ نه گری و که شه وان نه بیینین لای خوان نه لاین نه ستیره به کشا.
- ۶ - کریستین: نافرمتیکی سوزانی بووه.
- ۷ - گۆگان: وینه کیشی فه ره نسی به تاوویانگ ماوه به که له پاریس له گه ل فان کوخا بیکه وه زیاون.
- ۸ - راشیل: نافرمتیکی سوزانی بووه که فان کوخ گویی به کی براووی خووی پیش کهش کردبووه.
- ۹ - وته ی ناوو که وانه که (به ده به ختی کوتایی نایهت) وته ی فان کوخ خو به تی.



- محمد بهدري -

نازاري دهر وون



- ۱ -

توش وەك من بوويت
له دوزمخي كړي دهر وونقا نه سووتاي
چلوهكانت بالنده ي بي هيلانه بوون
ته نيا هازه ي ليوانت بوو
خه مي دليان بهر ي نه كړد به توفو ناي
توش وەك من بوويت
حه زت نه كړد ببی به كړ
ببى به تهم
ببى به دلوپه ي روشنایی و
تیشكهكانت
به سهر روزگاري مهينه تما بياريني
حه زت نه كړد
له م نازاره بي پايانه ميوانم بي
له م دهشته سارو ملتهدا
شه وچهره ي ديومخانم بي

۲ - که ئەتۆرایت

کاروانی بیر

له سه ره شانۆی نامۆییدا ئەبوو به پرد

به ره و روژانی رابووردو کوچی ئەکرد

تۆش وهك من بوویت

دهسته کانت کورهی ژان بوون

په نجه کانت

گیروودهی مان و نه مان بوون

گه شته کانت

غهرقی ده ریای کویره وهری و

یه خسیری ئەفسانه کان بوون



- ۳

تۆش وهك من بوویت

حهزت ئەکرد

بو تینوو هکان ببی به ئاو

بو کویره کان ببی به چاو

به لام گیانه نه تده زانی

ماسی هه رگیز مانی نابیی

ئه وهی ئازاری نه دیوه

له وانه ی ئازاریان دیوه

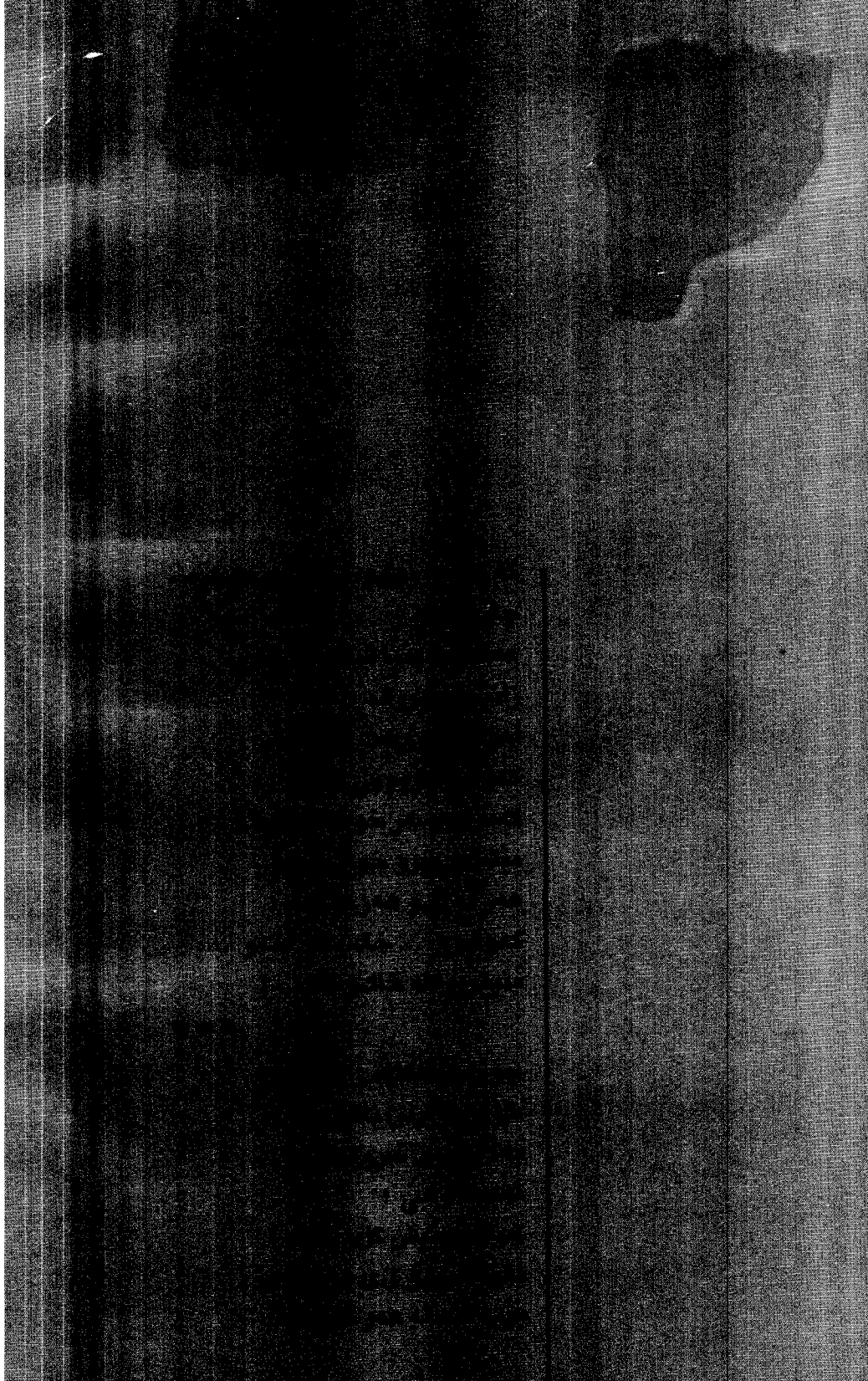
حالی نابیی ...



کاتی کہ گل نہ بیٹہ ہیموگلوبین !

شعری محمد نھین بینجونی

به منائی کلم نھ خوارد ...
 له ناو خولا خوم نھ تلاند
 زیخ و وورده بهریم نھ زمارد ...
 خولم نھ خوارد ، کلم نھ خوارد !...
 ئیان نھ دام ...
 به « شهولہ بان » ،
 ترس و خویان نھ نامہ بهر !...
 فہ لاقہ یان بوم دا نھنا ...
 زور لاسار بوم ، عارم نھنا !!...
 به مہ قاشی سوورہ وہ بوو ،
 جزیان له پیستم ، هہل نھسان !
 چون ، وهک شه کر کلم نھ خوارد
 ومکو مهل چینم ئی نھ کرد
 خولہ به تانیم پی نھ کرد
 نھم نھ زانی له بهر چی یه ،
 بهم شیوہ یه :
 من هوگری خول و خاکم
 کہر دوور له گل بم غه مناکم !



۱۰۰

۱۰۱

۱۰۲

۱۰۳

۱۰۴

۱۰۵

۱۰۶

۱۰۷

۱۰۸

۱۰۹

۱۱۰

۱۱۱

۱۱۲

۱۱۳

۱۱۴

۱۱۵

تیسری

۱۱۶ شاعران که در این سده شری سلیمانیا
۱۱۷ شاعران که در این سده شری سلیمانیا
۱۱۸ شاعران که در این سده شری سلیمانیا
۱۱۹ شاعران که در این سده شری سلیمانیا
۱۲۰ شاعران که در این سده شری سلیمانیا

موتوربه

سه‌باح ره‌نجدەر

۳ - ۵ - ۱۹۸۳ : هه‌ولیر

من ئاشقی خوری دوورم و
پشکوی سووری
ئاگردانی ته‌زووی سرم
له ئامیزی سه‌هولبه‌ندانی بیدادی
هه‌لده‌له‌رزم
ناموییکی ره‌شو رووتی بیدالده‌مه
به هه‌ورازی ژانه‌کانی ته‌مه‌نی خوم
سه‌ر ده‌که‌وم
قه‌یره‌ کچه‌ که‌ روکه‌ که‌ ی بی‌ ناو‌نیشان
تو ویلی چیت ؟
تا دوو به‌تلی شه‌و راده‌کشی
له ده‌واری قژی فینکی شو‌ره‌ جافیک
به‌یتی بیداری هه‌سه‌ره‌تی
سپیده‌ی روونی شیرینم
ده‌لیمه‌وه
چاوم نه‌وتی چاره‌نووسی تیدازاوه
وه‌ک چراخان
له‌چوار گوشه‌ی ژووری زیندان
گه‌ش .. گه‌ش چه‌شینی
ئاگری شوانی لا‌پاله‌کان
به‌ئارامی له‌نیوانی درزی شیشه
داگیرساون
تا دره‌نگ ده‌بریسکیته‌وه

* ● *



دلداره كان

له دامینى ژوانى مهرگى كتوپردا

دواى تیکخزان

ههنگاو... ههنگاو

دهکشینه ئه و بنارانه ی

رهزى میژووی تیدا سهوزه

* ● *

من دلبیام...

ههر شه پوێ رهوتی هه لچووی

ئوقیانووسی ههریمی ساردی ته ریکم

تال... تال که زى په رتی مانگی

له شانایه ک دهگریته وه

روه وه قه لى نه یاری ژین

به شا با لى ترسناکی

سیبه ر له روانگه ی روانینی دیده م دهکاو

کلوروفیلی چروى ساوام دهخواته وه

* ● *

دیرازه مانه

هه ورکی خوله میشینى رهنگداریژراو

به شه کانی ئاسویی زیندووی

سینگی شوخه که ژاوه نه دیتوه که می داپوشیوه

خورپه ی دهروون

بازنه ی تاریکی دهشکینی

له ئوردووگای چهقی چه رخی ره هیله ورك

تیده په رم

رووبار ئاسا

که سه ره رو ئاروم... ئاروم





به و ناودخته

سه‌ری کوچیکی شیتانه ده لکرتوود

ده‌روود ده‌روود بی یسودوان

تا ناوینه‌ی شاری تیسک

را ناودسته

له باودشی ده‌ریای مه‌نکا

له خه‌ودا بوود په‌لیان به‌سته



چه یکی کزیک

در به تاریکیه‌ود ده‌دات

ده‌کی قوول بیری مه‌سیاو

له‌ناو نیشتمانی میسکی یاکی مندا

زیاد رو جوود

په‌رژینی چری تووترکی

باخجه‌ی دله ده‌چیرینی

به‌میوانی روشدایی روز

له‌و مه‌له‌نده سه‌و کوچ ده‌کات

لا دبیبه‌کان

بالک له به‌کتر و در دین

به‌سایورتی په‌له سه‌ووریکی زامداریان

هه‌لکرتوود

تور دبیبه‌کان

توئوربه‌ی نه‌زده‌ی دهن

کویکه‌ی تازه‌ی داری خه‌زه‌خور ماج ده‌کات

تیر به‌سیبه تینوودکانی

سه‌ی به‌یان هه‌له‌دمزی و

کوتره‌شینکه‌ی هه‌موو دنیا

له تاکولی نوقره‌ده‌کری

جوانترین په‌لکه زیرینه‌ی دواپی باران

بو جیهانی نویی مروف

گورانی ناسایش ده‌چری

له ییلانا

صدیق خالد هروری

له ییلانا من
چهند هیزا بید هیزا من
نه ز نه کریم
چهند عه زبیزد دلا من
نه ز نه کریم

و من بوته

له ییلانا من

بشهو و روزا

بدلو چاغا

نه ز بی دکریم

* * *

له ییلانا من

تو یا ساخی و

تویا مری ؟

له ییلانا من

نه فقه تویا دچاقید منداو

نه ز بی دنیقا چاقید نه دا

تو نه فقی و

تویا بری ؟

له ییلانا من

رابه لهنداغا سهری من

سی جار جارا وهره وهره

بو دهردی خو

بو دهردی من

سئراننا مانی بستره

مهلو ورینه و

مهکه کری ؟

* * *

له ییلانا من

تو یا دبینی

تو درانی

بیهنا دهینن

بیهن کوزیرا برجا تهیه

ئیدی تبلید من ج شهکه من ؟

له ییلانا من

رهنگی چاقید ته کهوری

رهشو سبیکا نیکال کری

ئیدی چاقید م لچ سهیرکه من ؟

له ییلانا من

خه ما نه خو

من نالو رهنگی ته مهیه

من تو همیی

له ییلانا من

لهو هه رتویی و

مانا منی

دیزی مه بهیقینی مه بی

هه لزا بهر لانید جیا

ههنگی ماشین

دهمی بهکی

سج دهنگ



گه نه فروکه
 نهف په یفاهه
 خوه له رزاندو وی خوه ی بسک
 روژا بیتن
 یان نه فروکه
 فیت نهف په یفه
 بکه که نی
 مانه وه یه

په یفا شیرین ؟
 دی فی گری و ، کول و خه ما
 ژقا ژارا
 هه ره ره رهنی .

(۲)

شیرین
 دل دهر تینه
 د گفیشه
 فینا نه فی ژینی ژی تی
 کولین ژینی
 پی دکه وینه .

(۴)

کول جوانی بی
 بشکوژین رهنگ
 ب ژینا خوه
 خوه بی دکه
 داکو که و و په لیتانکین

(۵)

لره خی خوه ... بجه مینت
 روژ .. هناقیت خوه
 بکه لینت
 دسوژینت
 دا رون که تن
 ریکا هه ژارو که تیا
 و ... تاریبی فه مرینت .

شاعیریکی

رهنگ

بوریتراو

حه سیب قه ره داخی

له ناو لهی جه پله یه کدا خوئی بائه دا
شه نی لی کرت به ده سته وه
کاودانی خوئی به باکردو
زیرابی ماله که ورا نه
دهم و که پووی خوئی رانه دا
- نای که حه یفه نیوه شیعیک
دنیا نه کات به ئاکرو
رووی دوو رووان نه سووتینی
نیوه که ی دی ره هیله یه ک
بو سهر په له ی شارانی خهم
نه بارینی -

بویه وتم

کوره کابرا نه تو ناگات له خوئی یه،

له دهر باری زور داراندا

له بازاری بی باراندا

وشه کانت وا خه ریکن دهر بی کانیاں دانه که نن

ته ی دهن به سهر شانی تودا !

هه روا زوله و فرته بیان دی

له ناو نوینی زانی تودا.



سوزانی بهك لهسهر لهی شانووی روژگار
 ومکوو بولفن لهلو کومی روونکیدا خوی بلاندا
 به لایهکی سهرزانی خامه ی حهورمکی داندا
 بو ماقوولانی نلو هولیش
 تلو ی پیشو تلو ی پشی بو همل ئەدان
 بهدا هیشتنی مەمکن و هەملینی بوووزو زانی قورسو سووکی له کەمل
 ئەدان
 زیریکانی..

قووی کرد بهتلو هوئی خامستا، شلهزانی
 دەستی داهیشت بو نلو که تی
 - نیره جینگه سوچدمتانه
 لهلو پیکی بهردممتا مهرچی مهیه
 لیرموه بووم تی کردوون، نلو، مهیه -
 لههر پییدا بوو به ههلا..
 - نیهه چکین.

نیسه پاکین

تو وەک بووکه مندالانتهی
 به تهوژمی پارهی نیسه همل تهقونیت
 لفته شامیت

ئارمزوومان همل ئەچنیت
 جاریک بفت ئەکهین بهژیر
 جاریک ژیرت ئەکهین بهیان
 جاریک بهتان تو ئەستین
 جاریکی تر ئەتدمین بهتان
 تو ههر پیشی، تو ههر پشی
 تو نلو دەستی تو کلانسی -

کلارمه بوو

پشی خوی بو دهریه رانن
 مهرچی بلقی ماشهو هووشه ی
 هوئی مول بوو

به بلایهکی بوی درانن !

شانووی

روژگار

حەسێب قەرداخێ



«مال ئاوايي»^۷

□ شيعري: سيامه‌ند محمد □

له دهفتەري بير مومري ژيانما
ئاواتي دوور، خەوي و منەوشەيي بلوور
خراونە چال.
تەنھا چاري هەلنەکراوه، مومي تاهەنگي سەري سل.
وا سەعاتي مال ئاوايي ژياني من ئي ئەدا
کەردەلووي پوژگاري سەخت و ونم ئەکا



هەر بەلدارەو، بە ئاسمانی شینی جوانی بی ستورا مەله ئەکات.
هەر بەلدارەو، دەسگیرانی بو جی ژوانی
تازەي ئەبات.
وا سەعاتي مال ئاوايي ژياني من ئي ئەدا.
کەردە لووي پوژگاري سەخت و ونم ئەکا.
بە لام کەتي، کە ئاکري بەرزي ئەوين
شالو دیني
گر له هیلانەي خەم بەر دەداو ئەيسوتیني.

۱۹۸۴ سلیمانتي

نه وروز

نهم شیعیره له بهرینز کاک خویند کوری شاعیر شیخ له تیف
به رزهنجی دهمتم که وتوو که سالی (۱۹۵۹) وتوویتی:

تاماده کردنی
محمد زهاری

نه وروز ئەوا هات دنیا رازاوه
به فرو زقوم و شهخته توواوه
روبارو کانی گشت که وته خرۆش
بولبول ئەخویننی دلی پر له جۆش
دارو درهختی گوی چه م ژیاوه
چیاو دهشت ودهر به گول رازاوه
نرگس و بویووون که نیره و نه سرین
یاسه مهن له گهل و نه وشه ی رهنگین
دارو دهوونی خاکی کوردستان
جوان و رازاوه و هلک باغی ریزوان
له م روزه خوشه له م فصله جوانه
که رۆژی جهزنی پرو لاوانه

همدغای پر که نشاندن زان
به پرتکافتنی دهدهی

به نامیری چیل دول ووشک
به کمال نامیشدای نازار امدهی

تشیوی نازار مکنای هودامان
به قدر پال حمزون کردی دهدهی
که خوری فرمیشکت کله قند بیرون
زانای مندان نوازده و بیرون
کرمیشکی بی دهنگار و شمشیرت
تاسدی خوری و مندا و شمشیرت
جلوه روانه
ودال کونزه مارچکی کونستان
که نشاندنی رمان همدغای و
بازن به روز خوری
تانه قدر پال شمشیرت همدغای
کردی جلوه کورگی پری تی تاریک
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
که تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز

کونج و گهرانهوه

حصه رجب شوالی

به پور کلینکی بیفتد کونج
دهکته بدهوه
جارت زومی و نواز همدغای و دهدهی
وات لای دهکا
قورانی بی تی تو دار بدهوه

بی کوکمان برسی و بی لارو نواز
بی نیریز و تو رطبی بی له همدغای
به نامیری چیل دول ووشک
به کمال نامیشدای نازار امدهی
تشیوی نازار مکنای هودامان
به قدر پال حمزون کردی دهدهی
که خوری فرمیشکت کله قند بیرون
زانای مندان نوازده و بیرون
کرمیشکی بی دهنگار و شمشیرت
تاسدی خوری و مندا و شمشیرت
جلوه روانه
ودال کونزه مارچکی کونستان
که نشاندنی رمان همدغای و
بازن به روز خوری
تانه قدر پال شمشیرت همدغای
کردی جلوه کورگی پری تی تاریک
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
که تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز

به پور کلینکی بیفتد کونج
دهکته بدهوه
جارت زومی و نواز همدغای و دهدهی
وات لای دهکا
قورانی بی تی تو دار بدهوه
بی کوکمان برسی و بی لارو نواز
بی نیریز و تو رطبی بی له همدغای
به نامیری چیل دول ووشک
به کمال نامیشدای نازار امدهی
تشیوی نازار مکنای هودامان
به قدر پال حمزون کردی دهدهی
که خوری فرمیشکت کله قند بیرون
زانای مندان نوازده و بیرون
کرمیشکی بی دهنگار و شمشیرت
تاسدی خوری و مندا و شمشیرت
جلوه روانه
ودال کونزه مارچکی کونستان
که نشاندنی رمان همدغای و
بازن به روز خوری
تانه قدر پال شمشیرت همدغای
کردی جلوه کورگی پری تی تاریک
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز
و دال زود و زوری سیروان تی تاریک
که تیر همدغای بختاری ماچ کدهی
که رچی ندالای سوز و تاز

شيعری:

روکيه دالتون - سلفادور

«شیرزاو عبد الرحمن»

کردويه به کوردی

شعیر
بو
هه مووان

منیش وهك تۆ،

ناشقی خوشه و بستی و ژبانم..

ناشقی ئەو شتانهی پیتی مهستم..

ناشقی به شینایی ئاسمان.

منیش وهك تۆ،

خوین له ناخم ده چۆری و،

زهرده خه نه له چاوه كانم.. ده بریسكیته وه.

ئەو چاوانه ی، فیری تنۆکی فرمیسکن.

منیش ده زانم، دنیا، رهنگیته

ده زانم، شیعەر، وه کو نان وایه

له پیناوی هه موواندا، له دایک ده بی

خوین به ته نیا له جهسته م دا ناسووری

به لکو خوینم، وهك رووباره

ده چیته ناخ ده ماری جهنگاوه رانه وه..

له پیناوی خوشه و بستی و ژبان..

له پیناوی شته جوانه کان..

له پیناوی ئاسمان..

له پیناوی شیعری - بو هه مووان

نهى نازدار

شيعرى فاضل قصاب

«پيشكاهه به كهريم و فيان»

نهى نازدارى گر هه ناسه!
نه گهر سيوى دلى ماندووم
بگريته دهست،
گهر نه ستيرهى به ختى نوستووم
ليت ده ركه وى،
نه گهر كه شتى پيروزهى چاوه كانت
رووه و ده رىاى
خه مى غه ريبيم سه ركه وى،
گهر ناسمانى نه فسانه يى
هه وارى تارم نهى بكه ي،
له ده ربارى خانميتى و
له دووره وه
شازاده يى پر نووره وه
عه ساي فرمانت هه لئه ده ي
فريشته ي سوژت تاو نه ده ي:
- برؤ كيوه كان بيره .
- برؤ عه ترى هه ناسه م



له دهرياکانا پرژه.

- برۆ به تالی پرچم، گهردی نهستیره بسره.

★ ★

ئهی شازادهی ههناسه گر!

ئهی سامالی کانونی توف!

تو فینوسی و

منیش شیت و بنده به کی ده روزه کهر

تو ئاسمانی و

منیش سهربازو قهله ندهر

من به هیوام له ته لارو له دهرباری

نازو عیشوهت بیته خواری

به یانی بهک تا ئیواری

نووری چاوانتم تی بگری

بارانی عهشقت دابکاو

تهنها جاری

گری سینته به جهسته ما

بیته خواری.

فایده

1985/5/21

تاریخچه و اهمیت

در سال ۱۳۰۰

تاسیس شد

به منظور ارتقاء سطح علمی

و فرهنگی دانشجویان

در رشته های مختلف

در سال ۱۳۰۰

تاسیس شد به منظور ارتقاء

نه مجار دشیان
کویچکه م بهر دمنگی فریشتنی خه مکل خورت
نه و دهسته بووی
دهروازهی دلی نه نکت
والا کرد و
هه ر هیچ نه نی به شیخریکی ره نه نه سوینی
چرایه کت له توریکنانی باخی ناخما هه لغورد
تو خوت خمی
خوت له کهل زانا هاو دمی
کچی هه موو نان و سلتی
به لینی هاو دمنگی خوت بوی ده که بینه ووه
دمنگی نه به ردی بیره که ت
له هه ر کوی به که بیه نه مکاتی و هه ر نه مکاتی

● دیزه شیخری نه حمه دی هه ردی شاعیره

شاعیریک و شاعریک

وهرگیران و ناماده کرنی
حسین احمد جاف

توماس هود... شاعیریکی ٲینگیزی به نایوانکه. سالی ۱۷۹۹ زاینی له شاری له ننددا له دایک بووهو سالی ۱۸۴۵ زا کوچی دواینی له هه مار شاردا کردوو. نام شاعیره به کیک بووه له دامه زینه ریکانی قوتابخانه ی (ره مزی کومه لایه تی) که هه میشه دژ نهریته بوکه نه کانی کومه لی سه رمایه دار دهه وستار بوچی ده کردوو. به لام نام پارچه هونراوه به ی شاعیری ناویراو. که له م دیزانه ی خواره دهقی وهرگیرانی هاتوره، مورکی قوتابخانه ی رومانسیرمی به زهقی بیوه دیله.

رابوردوو ئیستا

هه ره له بیرمه... هه ره له بیرمه
نهو خانوو هی که چاوه کانم ٲینیدا هه له ٲیناوه
نهو ده لاقه بچکوله به ی که تاله خاوه کانی
پرچی روز به ناکاوی سه ری ٲیا نه کرد
له گهل به کهم گزنگی به یاندا

له بیریله به بیریله
کولمکن بیوزو بیی بیوزو
و نهوشتر سکه نیوگسه سیریکه
له کولاندی که له روونکی پروست کرانور
نهوشتر بیی بیی بیی بیی
هر له شویندا کوخوشیکن
هیلاتمیان بنیت دنا
له شویندی که براکم شورمیکه
له روزی له دایک بوونیا روانه
له درمخه هفتا نیستان شغلو شوخه



هر له بیرمه هر له بیرمه
له میلوبه که جیلوم جولانیم بی دمکرد
له چرکاندا دلم وهک په رسیلکه ی کتی ارین
شکه شکه ی دمکردو
کیانم له خوشیلندا روومو
نلسان بهر زمار دموو
به لام نهو بیرده دریانه نیستکه
بوونه ته هوی شهو نخوونیمو
لهو یاریانه نیستا تانیکم بی دینن
که هه موو روو یار مکنی دنیا
هیدی ناکه نومو



هەر له بیڕمه هەر له بیڕمه
ئهو دره خته (تهنوبه) ^(١) بهرزانه ی
که له سهوزیدا رهش ده نوینن
همیشه خهونم بهو تروپکه سهر که شانیه وه
دهبینی که شه ره قووچیان له گهل
که شکه لانی فه له ک دا ده کرد
ئهو خه و نانه م ئاوینه ی پاکی سهرده می
مندالی بوون ...
مندالی که سیک که ئیستا پاش ده زانی
ئهو ساکه له ئاسمانه وه که لیک نزیك تربوو
له ئیستادا

١ - له یلاک جوړه گولیکی جوانه

٢ - ته نئوب جوړه دره ختیکی به رزه



ژ فہ ریژا جہنگا مہ زن

پیرا بدلیسی ژ برایی خوه شاهین

ئی کو پشکداری دجہنگا یہ کہ ما جیہانی دہ کری ،

بہیستیہ .. من ژ ی ل روژا ۱۴/۸/۱۹۶۷

ژ زارده فی وی نفیسی و کیمہ ک ژ ئاویی

خوه لیی وی گفراند ئہ ف شیوازی

ون دبینن ژ ی دہرکەت

● سہبری بوتانی ●

ژ چار سہدان ئہ م شینست و ہہشت کەس ژ کوشتنی فہرہ ستیوون و ئہ و
سی روژ بوون خوارن ژ ی بدہ فی مہ نہ کہ تی .. زک و پشتین مہ بہہ فہ
نووسابوون . زابتی مہ حکمەت ئہ فہ ندی ہات و گوٹ :

– « دژمن مہ بکوژن بلا .. مرن ژ ی بلا ... لی پرفہیتہ ونہ دروستہ ژ ی ئہ م خوه .
بمرینن ... لاونو خوه مہ سپیرن فی مرنا کریت .. ئہ فہ ئہ زیہ ک ، چہ ند نہ فہرہ ک
دن ژ ی نافی خودی بینن رابن ئہ م خوه بہر دن فی دولا دریز ئان خوه بگہ ہینن
ناقسہ را فی چیاپی مہ زن . خودی یہ بابی رەحمی یہ . بہلکی بہرازہ کی ،
پہزکو فی یہ کی ، ہو فہ کی ، ہہ ما خودی چ کر قسمت ئہ م ژ خوہرہ نیچیر
بکن . »

حکمت گه له گوټنډ وهک ښی ، دوچار وشه ش جارکر ، لی ژچار نه فه ران پیقه دهست بلند نه کر .. نیچیرقانیډ مه چوون ، لی مه باوهر نه دکر کوئم و نه و جارک ده هه ف بیبندن ... ره پریا دلی مه یه و دهستی مه پیقه یه .. و مه « نایه تا کورسی » ژی دخووند و پف دکره خوه و چپایی بلند ، و ژخودی دخوهست کو نیچیرقانیډ مه بساخی له فه گهرین و نیچیرهک بهرکه تی ژی نانی بن .. قه نچ بوو هیژ روژین مه و وان ژ دنیا یی هه و نه بیوون . به ژنهک روژ مابوو هاتن و هرچه ک می لپی خوه رادکیشان وهک گاکي بوو نه و نه فه رین ژار و سار ل ترمی هرچا خوه وهرهاتن وهک بچووکیډ هوور خوه ل دوری هلاقیتن . هه زار یاهی یاهی ل نیچیرقانیډ خوه باراندن .. حکمت دزانی کو نیقهک ژ نه فه رین مه گوشتی هرچی ناخون ، لی نه گهر بخون ژی ، دی بی تادار بین - نساخ بکه فن - ژله و گازی مه لایی مه کرو گوټی :

- « خوچه ... خوچه ... نه ز خولامو خوچه ، له زکه وهره گوشتی فی هرچا خودی له حه لال که » .

مه لایی نیف مروف بکوټه کی خوه که ناند و گوټ : « نه زی چاوا حه لال کم !!؟ ما بهر خه نه ز حه لال کم نه فه ندم !!؟ »

حکمت نه فه ندی تیقه تیق ژخوه نانی و گوټ : ما کو بهر خ بوویا « فه توا » ته ژ بوچ بوو سه یدا ؟! .. پا توچتوف مه لایی ! مه هزر دکر تو سه یدا یه کی ژیر و زانایی .. مه لانه و مه لایه ل ته نگافیهک وهک فی ری یه کی بیبندی و نافی خودی لی بیبندی . ما نه وه یه نه سکه رنو ؟. ون ژی تشته کی بیژن ، شه ریهه تا من و مه لایی خوه بکن »

هنا گوټی : تو خواهش دبیزی ، هنا ژی گوټی : بخودی نه م بمرن ژی ، هه تا خوچه نه فه ندی « فه توایی » لسه رنه دت ، نه م دهف لی نادن . مرنا مه گه له خواهشتره ژ خوارنا گوشتی فی هرچا پیس .. خوچه کو دیت دی دل نه خواهشی ژی چی بت و هه م ژی ناگر بهر دبوو هنافی وی کو نه سکه ری بی خوارن ددیت ، دلی وی رانه گرت ، رابوو سه رخوه و نافی خودی نانی و گوټ :

- « لاونو های ژی هه بن ، نه هیلن ، دلوپهک ته نی ژی ژ خوونا وی برژی ، بهری هه ر تشتی پپانه کی ژی داگرن بینن دا نه ز سه ر پشی خوه ده کم . که زه با وی ژی بینن نه زی بخافی و نه شوشتی . بخوم ... پاشی ژی له زی ل براژتنا گوشتی وی بکن و قاقبه کی ژی ژی بکه لینن بلا خوه شمیرین مه هنافین خوه پی

گرم و نەرم بکن .. چ خوارنا هەبت بەهزا دورستی و حەلالی راھلانی و بیگومان بخون ، دا لوه بگفری . گوشتی قی هرچی ژێ وهک یی بەرخەکی لوه حەلاله ، وهک شیرێ دایکین وه لوه دورسته ناقتی خودی لسەر بینن و ژدل بخون .

ئەفدوکی جزیری ، کو « چەپوکی سەر مەزن » ژێ دگوتتی ، ژکیفاده خوه هلاقیت و گوت : ئەهێ تو چاقتی سەری منی مەلا ، سەر بەختی من تو دوزده « علمی » .

تو مفتی یی زەمانی
 بکەفیل و دەمانی
 ئەفە ژنوو من زانی
 تشتەک نینه نەزانی
 پڕ بدەف و ئەزمانی
 مەلایی ئالی ئوسمانی
 تو کەوی هەم کەمانی
 ماکا کیف و خەمانی
 شارەزایی قورئانی
 « فەتوا ، ژبوو مە ئانی
 تو هەقانی ژارانسی
 لەمە نەکر بار گرانسی

چەند نەفەرەک زک فالاً بیایی بەزی راھیلانی ، هرچا خوه بەخەنجەر و قامەیین تیزکە فلاندن ، ئەو گوشتی تەر و پیروقەلە و چاف ژێ تیرنە دبوو ، ژەف دەراتین و پەرچە پەرچە کرن .. حکمەت ئەفەندی بقورەتی هاتە پیش و گوت :
 - « دە و ن بزانت کائەم ئیروچ شیرن و چ نیچیرقانت ژێ ، ما نەوہیە ؟ توچاوا دبیینی مەلایی من ؟ »

مەلایی نیف مری و ژخوه هەو ، دیسا بکوتهکی خوه کە ناند و گوت :
 - « ون دبیین قی هرچا ژمن بەخت رەشتەر ، چاوا ئەف حکمەت ئەفەندی لسەر سەری مە کر ئەسکە نەدر ؟! تو دبیزێ قەی تەختی قەیسەر ستاندی یە ! » .

حکمه تی به ژن بلند و ناز و چل سالی ، سه ری خوه هه ژاند و ژ هه می دلی
خوه گوټ :

- « سه ر به ختی منی به ری فی جه نگی ، ئەف نیچیرا مه ژبو حالی مه بی تیرو
که له ژستاندنا ته ختی قه یسر وی سولتان زی چیتره ،
چه پوکی سه رمه زن خوه نیزیك کر و گوټ :

- « خوه زی وه ئەف هرج خانم نه کوشتا ، هه که وه بساخی ئانییا منی لخواه
مه هر بکرا ، ئەو دهست بشکی بی ئەف خانما چیا بی کوشتی ،

ئو نه فه رین مه لول و برچی هه روه کی قهت برچی نه بووین ئان زی برچی
بوونا خوه ژبیر کرین . گازی هه ف کرن : « بخون بخون هه ربخون ، گوشتی ژنا
چه پو بخون ،

پشتی هنگی بسی روژان ، به فرمانه ک ئەسکه ری ، مه ئەو جهی خوه به ردا
و ئەم چوون جهه ک دورتر ، و خوه دکورته ک پان و دریزده چه پراند ، ل هیقییا
هاتنا « بیلوکه ک ، ئەسکه ر ، کو ئەم و ئەو هه فره بچن بگهن « فرقه ، یا خوه ،
یاکو خوه ژبو تی ریشه کی به رهه ف دکر ... چه پوکی سه رمه زن کو ئەف زانی ،
هه ر دو دهستی خوه رابه ری ئەسمانی کر و بدهنگه کی بلند گوټ :

- « خودی یووو... ئەز گوټی یووو ... رهف ژمه نایی ئەو به ری مه ددن
تی ریشی ،

حکمه ت فی جاری ژدل خوه ئەنراند و گوټی :

- « کوټو چه پوکی چه پهل ، بهس بسان گوټین خوه دلی ئەسکه ر ژ
ئەسکه ری بی سارکه . من نه چاره که ته ژفان گوټین پوچ و قالا په شیمان کم ،

چه پورا بووه که شیر ، بوی دهنگی خوه ی بلند ، گوټه زابتی ئوسمانلی :

- « ئەفه ندم ... مائه ز نه هه قم !؟ ده هیشکو مه نیف تیر کن پاشی داخوازا
تی ریشی ژمه بکن ... مه نان نینه ئەو فیشه ک و بهرکین توپان ژمه ره ریدکن ... شکر
ژ خودی ره ته بخوه زی دیت پیر چاره فه ر دچه په ری هنداف ده فی که لی ده ژ
برچا مرن ، ده کال هه وران بنیر ، ئەوژی ژبه ر فی حالی مه خه مگین ، هاهادی
رونه کان بیارینن ،

حکمه ت ژ چه پوچه ز دکر ، چونکی ئەسکه ر بتناز و یاری و ترانین وی کیف
خوهش دبوون ، هینی خوراگرتتی دبوون ... لی مخابن که له ک دلوټانی دهوله تا

تالی ئوسمان بوو ، چه په ر چه په ر و چادر چادر دچوو نه سکه ری خه مکین شیرت
دکر ، که سی سل و برسی هاش دکر ... حکمت نه فه ندی کو زانی ئیریش نیزیک
بوویه ، نه سکه ر لخواه جفاند و گوټ :

- « نه م بی نان و دهرمانن راسته .. نه م دل شکه ستینه راسته ... فی جه نگا
مروټ هیر ترسا مرئی ئانی یه بهر چاځین مه ، دیسا راسته ، لی باوهر بکن کو
دژمنی مه ژی مینا مه یه ، و پر ژمه ترسیایه ژی چکو مه چاف شکاندی کریه ...
فیجا قت خوه ته نگاف مه کن ، هاما خودی لهف ئانی ، سی - چار - پینچ روژ
دن ، نان و گراړین گهرم و نهرم و خوهش ل هیځیا مه نه ، هنگی فیجا بخون
فه خون و ژ خودی بخوازن کو سه رده را سولتانی مه بلندتر بکت ... بزائن ژی کو
دنیځبه ر ویره ک و نه ویره ک ده ، ته نی هه ر مویه که و به س »

چه پوسه ری خوه راکر و گوټ

- « نه و به حشستا کو حکمت نه فه ندی ژی دبیزت ، خیرا خودی یه و ژ قیز و
بووکیڼ ئوروسان داگرتی یه ، هه رنی و خوه گیر مه کن . لی ترسا من نه وه کوه ر
که زی زهرکی سمبیل سووری خوه هه بت ... خودایو توه فی مه وندا نه کی ، ژ
وی بستینی ، بی نه ز دزانم » .. نه ف گوټنا چه پو که له ل خوچه خوهش هات و
گوټ : نامین یاره ب « توفی داخوازا چه پوکی نیف منافق بجی بکی » ... هه می
که نین وگوټن نامین نامین .. خوچه ژ حه نه کا حه ز دکر - هنده ک ژ حه نه کین چه پو
نه تی - حکمت هه رچه ند دهرزکرنا خوه ده ژ وان جو دایه ، لی دچاخی ئوسا ده
« وه ریس ژره خی خوه فه سست دکر » وی ژی وه ک وان دگوټ و دکر ژی دا خوه
ژی نه دن پاش و بگوټنا وی بکن . له وژی به رسقا چه پو نه دا . لی وی بسه ر گوټنا
خوچه فه زیده کړ ، گوټ « نه زل به ختی ته مه سه یدا ، تو ژ بهایی چه پو کیڼ
نه کی ، چه پو ، یه ک و نیځه ، نه نیځه ، مینا کو ته که رهم کری »

چه ند روژه ک دن ژی سه رفه چوون ، په رگالا مه هیژی وه ک خوه یه و دیاره
کو دی هه ر وه لی بمینت ژی ، نه گه ر خرابتر نه بت ، نیشانا فی په رگالی دوان
گوندین نیف ویران و نیف به ردایی ره دیار بوو ... چ گوندی نه م دچنی څرت و
څالایه ، هه که ته ک ته کین مالان هن ژن و زاروک و که سین ژ کارکه تی تیده هه بوونا
ژی ، نه وژی وه ک مه شه پرزه بوون . ئوسا ژی نه م نه چار دبوون تشتنه خوارنی
ژوان بستین .. روژه کی ژ سی گوند مه زن ، مه پازده کلور ئانین ، هه ر شه شا ژمه

نانهك و نيف به ركه ت .. چه پوژ كورفه لاقى هودهودهك برى فه گرتبوو ، ژكيفاده
ستراند :

ته يركو باله فرو خودى نه ز ته به رنادم
كهس نه كويه و نه ژى ناكم
فى زكى قالا برسى ناكم
هودهودو هيلين ويړانو
خه لك و شينى دبيژن
تو قازدى په لقيس و سليمانى
به خت ره شو نه ز چ بكم كو هى ئيفارى
تو ژ جانى نه فدوى كى جزيرى ره خواهش دهرمانى
نه زى بنافى سولتانى خواه ته بخوم
دا شه رى مسقوفا بكم بزكى تير و قه هره مانى

چاځى حكمت فيكه ت و گوټى :

« كورپو چه پو نه و چيه زو به رده ما تو ژ خودى ناترسى . ته نه و چوچكى دلوفان
گرتى په ؟ . ما ته نه زانى په پوسته چى بى سليمان پيغه مبه ر و په لقيسى په ؟ »
به رسفين چه پو هه رده م حازر و نه نتيكه نه ،
گوټى : ياب خودى نه و كورپى سليمان پيغه مبه ر بت نه زى وى ل بنى زكى
خوه دم ... چبكم « نه فه ندم » دهرمانى زكى ژاره ، جابى نان و گراړه
سى روژ دن ژى بورين ، ژ سى سالان دريژتر . بيلوكا نه سكه رى مه هى
نه هاتيه ، هاتنا وى « نه هتوبه هته » لى هه كه هات ژى ، كى نابيژه كونه فرين وى
نه ژمه برچى تر و ره به ن ترن ؟

دهردى مه جاميرى و مروقاتى يا حكمت نه فه ندى په ، ژدل حه ژ نه سكه ر
دكر ، له و نه فه ران ژى شيره ت و گوټنځ وى نه دشكاندن و سه ريڼ خواه بو ځى
ره وشا ره ش دچه ماندن ... گه له روژان نه سكه ر بى « تايين » دما ، روژا خيرو
به ره كه تى شوړ به كا روڼ بوو « ئاف ژرو ، به ره كه ت ژ خودى » ، كه فچى ل بنى
له گه نى دگه راندن تشتهك نه دكه تى ، رهنگى خواه ژى ژرهنگى هه رگيايى هسكى
ژ چولې دكرنى دستاند ... ئوسا ژى نه فه ريڼ ژار كيف و سه ما ژيره دكرن . فى

خوارنا که س نه دیتی گله په سته و سترانین خه موکی و که نوکی ژ چه پوکی
جزیری چی دکر :

هه ی وهرنی وهرنی وهرنی
 نه سکه رنو وهرنی وهرنی
 هه ی وهرنی وهرنی وهرنی
 گه دهنو زو بگه هنی
 زه هرا سه ری مارانه
 خودی بکی دهرمانه
 لاونو وهرنی سهیرانه
 گه دهنو زو بگه هنی
 قه ره شاننا کتکانه
 خیرا سه ری سولتانه
 که سی نه خوت پوشمانه
 گه دهنو زو بگه هنی
 هه ی وهرنی وهرنی وهرنی
 سیوینو وهرنی وهرنی
 هه ی وهرنی وهرنی وهرنی
 برسینو زو بگه هنی

مه نه وروژین هسك وگران بكيف وسهما دبورانندن ، مه خوه پي دخاپاندو
 شه ری مرنی دکر ، بیلوکا نه سکه رژی هر نه هات و نه هات .. هنهك دبیژن
 نه هاتنا وی چیتره ، وهنهك زی دبین هاتنا وی چیتره . چونکی - به لکی - که دهك
 بوانره هه بت .. چه پو چاری ژ نه زمانی خوه ناکت ، دیسا وهك هه رچار دریژکرو
 گوت :

- « بلا نه وژی بین فی سه نته نه تی ببینن و ژفی شه کری بخون ... باوهر بکن
 نه وژی نهو تاما ده فی خوه بمه خوهش دکن هه روهکی نه م بهاتنا وان تاما ده فی
 خوه خوهش دکن « مشوره ره چه م بابی خوه »

هلمگرا رهك وهك يامروفا له بوويه «خوونا سياهوش» . تا ببقارهكي ،
به و مه ديت ژنشكيفه قه له ويزي سهری ملي گازی كر : «بزائن نه وچ ره شه» ژ
دورقه ديار و به ربكتاری وه دله زينت ؟

راسته ... ره شهك دياره ؛ لي نه می چاوا بچاڤين كو ژبي خوارنی و بی
زوهمی تاري بيون بزائن چيه ؟ ... چاوهيشوکی مه ب دوربينی ته ماشا كر و
گوټ :

- « مزگيني بي بدنه هه ف ، زه لاهه كه ول دهواره کی سواره ، نان كره نان
هيستره ، لي نه گه ركب ژي مينا هيستره کی به »

هنا گو دو - سي «نولچه» كه نمی هيرايي ژمه ره ثاني به . ههك دي دگو
پوسته چي بي بيلوکی به چه پوکی تم حازر گوټ : «هه کی : بلائه وبت ،
مانی هه ربي باج ژنيف له بي مه دهرناكه فت »

سواری كهری گه ورهات و سلاف كر : «سه لاهه و نه له يكوم كه لي برايین
نه سكر» .. چه پوسهری كهری وی گرت و گوټي :

- « وهی توب كهری خواهه سه سهری من و بی ههفت بابی من هاتي
سواری ... نه م له سمانا له ته دگه پن ، تول نه ردی كهرم دکی بهر دهستی
مه ... هه كه خودی دده نايژه تو كورپی کی ديهلی بی ؟ »

كهری وی ژي ستانندن و هه ره توبخير بچی ، هه ره له خواهه مه كه شه ف و
دهرهنگی ... ميړکی ره بن ، به له نگاه و ريوی دهف ب لاقان كر :

- « نه مان به مان ، ژبو خودی ، نه ز مروفه کی ژار و پهریشانم ، لسهر داری
دنيایي ژفی نيړه كهری ويغه تر نه ز بير بي نابم و من توخمی دهوار نينه ، و برایي
من ژي مينا وه نه سكره و نه فه دوكت سالا نه م ژي بی خه بهرن ژي ...

نه ههری ، فی لافه لافا وی نه سه رگرت و نه بهر ، قه ستانندی ژخوه دور
كرن ... دچوو دچوو ديسا لخواه لذرڤری ، لي كه سی نه كډيتي و هره كهری خواهه
ببه ... ته نی دلی مه لایي مه خوجه نه فه ندی بی شه وتی و گوټ :

- « بدن خاتري خودی و بی من ، كه رکی پدنی ، نه فه نه ز ، لشوونا كهری وی
من سه رژی كن بخون »

حكمت نه فه ندی خواهه نه پراند و گوټي : «تو خودی سهيدا ، مایي خواهه تی
مه كه ، بلا دلی ته بمه ژي بسوژت ، نه و به كه و نه م سه دن ، مه ژي وهك ته دل
پيغه به ، لي نه م چ بكن چاره نينه ، نه ردی مه هشكه و دهوله تا مه هشكر »

مه لايي مه پلمي خوه كرو و بدلي شكه ستي فه بهر بچادروكا خوه چوو ...
 چه پوگازي خوداني كهرى كرو گوټي : « ته دلي مه لايي مه ژي ژمه هشت ، تو
 دچي هره ، تونه چي نه فه نه زهاتم ته ژي بينم بكم قه لي - قاورمه ، فيجا هه ما
 هره لخواه مه كه دهرهنگي چيتره ، بشيره تا خيرخوازي خوه چه پوكي جزيري
 بكه »

ميرك ره فا خودي ره في ... نه فه رين نيغ مروټ كه ري گه ورل نه ردني دان
 و سه رزي كرن ، زو زو پارچه كرن و لخواه له يقه كرن ، كرن سيزده پشك ، هه ر
 پشكه كي ژ هفت - ههشت نه فه راره . سه ري وي ژي ژ چار كه سان ره و كيرو
 هه ردوگون و پارچهك . له غه ر ژي دانه مه چار كه سان ، لي مه قيما خوه پي
 نه ناني و گازندا خوه مه بر بهر ده ستي حكمت نه فه ندي :

- « نه فه ندلم - مه گوټي - خودي قه بول ناكث كو نه و سه ري مه زن ژ چار
 كه سان ره بت و نه ف كيروگون و پچكا چه رملاق ژي بو مه چار كه سان بت ...
 باشه ، لي توب و ژدانا خوه كي نه ف و ژدانه ؟! هه ما بو خودي بيژه !! .. ني ني -
 هاني بريني هه ما نه زمانني وي ته ني ژ في كي ري مه چيتره . ده هه ما قه نه دوسي
 بوسته ك ريقي ژي بدن مه .

حكمت نه فه ندي خوه ل مه مپيتويي كرو گوټ : « وژدان !!! .. وژدانا
 چ !! « ئو غلم » هه كه وژدان لدنيايي هه بوويا نان ما بوويا نه ف جهنگ
 هلنه دخستن و نه ف بسه ري مه ژي نه دهات و مه ژي نه ف زور و سته م نه دكر .
 ماكهنگي نه ف وژدانه ، مه كه ري وي ژاري بداري زوري ژي ستاند و كره دزكي
 خوه ده ؟ »

مام خدر نافهك قه فقاسي گوټنا حكمت بري و گوټ : نه ي خودا ، ل بازاران
 خهك و شيني ناني گه نم و گوشتي بهر خان ، باقسمات و كوتلك و كادا دخون .
 نه م ل في چولا كه س نه ناس ژبو چينيك گوشتي كهر . و هرچان سه ر ودلي هه ف
 دشكيين . ما مرن ژي نه ژفي حالي مه خوه شتره ؟ »

چه پوزاني كودلي حكمت بفي گوټني شكه ست ، ژله و به رسف ژجه م خوه
 دا : « هه ي بابي من ، مام خدري زانا ، نه وين خوارنين خواهش دكه رفن ، نه ئين
 وهك من و ته نه ، ئين وهك مه ل هه ر جي گوشتي مشك و ماران ژي فيگا لوان
 هزره ته ، پشتي كوسه و كتك هه و كرين .. بيژه « ههك » ، مه بيژه « شيني » ،
 شيني شيني يه و ههك چه ند ته ره سه كن »

حکمت ئەفەندی کێف بگوتنا چە پۆهات و دەلیفا خوه دیت و لوان
 هەیتاند : « ئی دەرگەمی داخن و ئیدی قەنەکن ، بزانتن کو گوتنا راست
 (یاساقە) ...

ئەف گۆت و هەر هات و چوو ، شیورا خوه کرن ، هلانین .
 - دانین دوڤک ژێ ئاقیتن بەرمە !!... هێ نیف پژمە راهیلائی - بخون
 هەربخون - مە بهنا خوه پێ دەر کر ... باوەر بکن تا هنگی هێژمە خوارنا وەک وی
 خوهش نە خواری بوو . تا نهو ژێ کوتی بپرا من ، خوهشیا تاما وی تی دەفی
 من ... چە پۆئەم را کرن گوڤەندی و کره پەستە و ب ئاوازی « ئی ئی کنی » مە خوه
 لبهەر هلاقیت .. هنگی ژنووم زانی کوئەم کورد ژهەمی خەلکی قی دنیا یی
 خوه گرتو و کەیفی ترن ، چونکی هەرتەنی کورد بوون دیلان دکرن .

بخون بخون ئی ئی ئی
 خوهش کەبابە وای وای
 کەسی نەخوت ئی ئی ئی
 ئەو سەبابە وای وای

چاویشو کە هەڤێرکی - تۆری - مە هەبوو هات و گۆت : راستە کو دبیژن
 « قونا تازی تە مپوری دخوازی » ، یاراست دلی من ژێ دچتی ئی ئە ز چ کم خودی
 مالا خودانی قی جەنگا چە پەل ویران کی ، ئە ز کریمە وەک مروڤی کنوژ ، دبیژن
 « مروڤی کنوژ زوناری دە زو برچی نەبی » لازمە ئەم ژێ ولو بکن .

حکمت ئەفەندی - نە ژدل - کێفا خوه دیار کر و گۆت : « هەرچە ندراستە
 کو ئیش و ژان لە هەرجی هەیه و ئەم بی دختر و دەرمانن ژێ ، لپیا ماشە للا وە ئی
 ژێ نەفەرین مە هەمی ئازن ، تو دبیژی قە ی بەلکی هەر ژۆ سی دان گوشت و
 برنجی « قەرەج داغی دخون » .

چە پۆ دیسا چاره ژخوه و زمانی خوه نە کر و گۆت : « ئەفەندەم هە ی
 ئە زبەنی ، ئەف گۆتینن فالامە تیر ناکن و دلی مە ژێ خوهش ناکن ، ما تە گوہ- ئی
 نە بوو چاویشی مە ناری دە زو برچی نە بت ؟ ... یا قەنج ئەو کو ئەم هەرن مە لایی
 خوه هاش کن ئان ژبیرا تە چوو یه ؟

حکمت ئەفەندی نەدزانی چ بکت و چاوا راگرت .. هەما گۆت : سەر بەختی کەری من بت ، توژمە هەمیان چیتری ... چوون ... لی چ بچن؟! و چ ببینن؟! ... دیتن کوئەفە مەلایی رەبەن چووێ بەررەحما خودی و بستکا گوشتی کەری گەورەک خوە دەست و دەف لی نەدایی مایە ... حکمت ئەنییا وی ماچ کر گۆت :

— تە گەلە « یاسین و ئایەت » لاسە مری و کوشتییان خوەندن ، لیکو تو بخوە مری کەسەک نە بوو ئایەتەکی بەتەفە بخوینت ... تە هەر دگۆ « خوەزی جارەک دن بساخی ئەزل زاروژیچی خوە زفیریم و بسەر بەستی وەک جارەن خوەیتی ل زەفیکا خوە ورەزکی خوە کەری » لی تو مری چوووی و تە نەدیت «

سالوخوا مرنا خۆجە بدەنگی چە پۆل وی شکەفتا دەفی گەلی دەنک ئەدا :
— « هە ی هی ی ی ی ی مە لا ژ ی سولتان خوەش » فاتیحی «
بخوینن .

ژبل وی نۆبە داری راسەری دەفی گەلی کەس نەما ، هەریەکی ژجھی خوە قەستا چادروکا خۆجە ئەفەندی کر . هەنا « فاتیحە » دخوەندن و هەنەک ژ ی ل بستکا گوشتی کەری گەورەهاتن ... نەفەرەکی چلەک !!! راهژتی و رەفاند ... هەفالین وی لپە ی لەزاندن . چە پۆژبنی پیا کر هاوار و قیرەک دا :
— « لاو نۆبگە هنی ... بگرن ... بەرمەدن ... ژ ی بستین .. دەست مەکنی ، ئەزی ژرەحمەتی رە بکم خیر .

ئەفەندم : ئەزبەنی

یاهی : سپاس و ئافەرین

پیان : ترار ، تاس

قاقب : قازانا مەزن

گفراندن : الاندماج المنسجم ، التفاعل

کوورفە لاقی : هەر تشتی ژ نشکیفە بکەفی ددەستی مرووف دە ، ئان وەک

دبیژن « کەول داری کەت ، نە دارل کەو »

نیف پژ : نیف پژیایی ، نیف براژتی

ژ خواهه هو : ژ خواهه خلاس
ئاف ژ رو ، بهره کهت ژ خودی :

کوئنه کا پیشیانه یانی ئاف ژ روبار
و تد ، یانی خوارنه کا روون و کیم
زاده ، چ ژ بهله نگازی و چ ژ کنوژی
بت .

مشو وهره جهم بابی خواه : کورته چیروکهک کوردی به ، یانی ژ
خوه ره خواهش دبیژی ، خواهش دکت .

خوونا سیاھوشی : یانی پهیدا نابی وهک تو بیژی ، شیرتی چوچکی
ئان شاخی هوشتری .

ئولچه : پیقانهک ترکی به ، ژ دار و دهپان چیدکن و گهنم و جهو
گلرس ... تد .. پی دپیقن ، تابهری چهند ساله کاژی هیژ مابوو .

پلم ، پلمی خواهه کر : رووی خواهه گهمور کر ، خواهه ترش و تال کر .

قهره ج داغ : چیاکی ناقدار بلده قهره نامهد ، ناقی وی دگهلله
سئران و داستان و سه رپی هاتیاد هاتیه و برنجی وی مینایی ئاکری
خواهش و ناقداره .

جیروک

من و تو

● احلام منصور ●



دوینی وهکو ئیمرو ، هه ر وهکو سبه یینیش هه موو شتیك تیک ئالاوه
په رژینه که ی جارانیش !!

یه که م شه و هه ر که چاوم به تو که وت و وتم :

- ئه زانی هیچ په رده ی له نیوانی من و تو دا نی یه
- په رده ییکی تووله ، ده توانم به په نجه هه لی گرم ، تارایه ..

- يه كه م شه و بوو بو يه كه مجار يه كترمان دوزيبه وه روښتيت سه رنجه كانم به دواته وه بوون ، هاتيت سه رنجه كانت ريگه تاريخه كانتي ته مه نمي پروناك ده كرده وه ، نئستايش نازانم له كوښت ، ماوي مردووي ؟ په ننگه نئستايش هه ردو ده ست خستوته ژير سه رته وه ، يه كه يه كه نه سبتيره كان ده ژميږيت قومي له جگه ره ي ليوه كانت نه مژيت و دووكه له كه ي سينگت پر ده كات و ، ناو به ناو به كوڅه بيك ، به هه ناسه بيك ټاهي ناموي نه م چن ساله نه م چن مانگو ، چه رخه ده رنه كه يت .

- خوښتيت ...

- وه كوڅه ويكي دوور چاوه پيم نه كرديت له ناسمانه وه وه كو باران بباريته سه ر نيوچه وانمه وه ، پروام نه كرد له پر نه ژنوت ده شكې جارن به پراكردن هه نكاوي خيرات ده نا چركه چركي دلېشم چن هه نكاوي دواي نه خستم ، هه نكاوه كانمان له خاك تورا ملي خوڅه ويستيمان به ره و ده رياكه ناو روښتيتن .

- خوښتيت .

- مووه سپي يه كاني سه رتم پشكني چن ته له موويه كم ژمارد ناوښته ي ته مه نم هينا به سه رنجه كانت و وت .

- پير بوويت .

- نه م ويرا به تارا كه م برينه كانت بيه ستم .. ده مزاني خوښتيت تك تك نه كه ويته سه ربرينه كه مه وه .. جارن ، هينده بي كه س و كلول بووين به چه شنې نووكي قه له مه كانمان رسته كاني دووباره ده نووسيبه وه ، كه س نه يده زاني به يه كه وه ده گرښن كه س نه يزاني بو ته نها خوټ له ميژووي ژيانت تو راويت .

نه لين : وشك بووينه ته وه !

ژيانيشمان زور تاريخ بووه پروامان نه ده كرد كه مروښن .. به ته ماي سبه يني نه بووين به جاده تو راوه كاندا ده روښتيتن له ناواريه ي زياتر هيچمان نه ده دوزيه وه ، نامويي بيووه تا قه هاوري يه كمان و له بهر ده رگاي بي ده نكي دا داده نيشتښت چاوه پري ي بووين سه رتاپا ته پربووين ، بارانه ناموكه يش تو رايه وه دوو قولي به ره و دوزه خي ژيانمان هه نكاو نه نا په راسوه كانمان تي كه لي يه كتر بوون و له ژير سي به ري نوږژه كانمان به يه كه وه ده گريان و فرميسكي تاوانه كانيشمان ده سپري يه وه .. نه كه ي بتوري ي په رژين نابيته ديواري

نیشتمان دهبرد ، نیشتمانیش هه موو شه وی هه موو ساته کانی دابه ش ئە کرده سه زمان ، سه زمان قورس ده بوو ئاوینه ی روژگاریش پشتی لی ئە کردین ، خۆم و خۆت له نیو ده ریای خۆشه ویستی دا نووقوم ده بووین ... خرکه ی خوینمان تیکه لی ده ریای خۆشه ویستمان ده بوو ئاویکی خویناوی ده بووه ئە لوه ن و به ره و گوڕستانی شاره که مان ده چوو .

بیرم له وه ده کرده وه ئە که ر سه رتاسه ری ته مه نم ، فرمیسه که کانم ئە وانه ی که باریونه ته سه ر سینگه وه یان ئە وانه ی که باریونه ته سه ر سینگه وه ببووه ئە و فرمیسه که نه ی که به دزی و خویان له تو ئە شارده وه ، ریگه ی نهینیدا ملیان ئە ناو ئە رویشتن .. ئا ئە که ر بتوانم هه نگاو بنییم ئە و ریگه نهینیانه بدوزمه وه و تیا یان دا ون نه بین .. به لکو کلیلی ده رگای نهینیکت بو بینم ئا ئە و کاته لام وایه « ده چوویت » ئە م ئە رکه قورسه ت به جی ئە هینا و پیش ئە وه ی پرسیارم لی بکهیت و بلی ی - بوکوی ؟ هه میشه ئە تم نارد هه میشه پیتم ده ووت :

- برۆ .

تویش ئە رویشتیت و ماوه بیکی دوورو دریزت پی ده چوو . شه رمت ده کرد به ده ست به تالی بگه ریته وه ، ناچار ده بووی کلیلی ده رگای ده روونت ده خسته نیو مشتمه وه و ده تووت : فه رموو

له پر بی ده نگ ده بوویت و ده هاتیت و فرمیسه که کانت چاوه کانتی جی ئە هیشت و منیش ناچار ده بووم بیانمژم ، تامی فرمیسه که کانت له تامی فرمیسه که وون بووه کانی خۆم نه ده چوو به لام ناچار ده بووم دلت بده مه وه و پیت بلیم :

- هیچ جوړه فه ر ق و جیاوازییک له نیو فرمیسه که سویره کانت و فرمیسه که تاله کانم دا نییه .

ناچار ده بووم درۆت له گه ل بکه م و فرمیسه کی تال به فرمیسه کی سویر بگویم ، هیچ نه بی گه شته که ت .

ده شته ده زانی فرمیسه کی تال به فرمیسه کی سویر ناگوړی تویش بو ئە وه ی دلم بده یته وه رازی ده بووی و بی ده نگیش ده بووی کلیلی ئە م بی ده نگیه ی هه ردوو کمان باش بووه ره له نیوه ی قاسه کانمان بو ، به بیرت چووه و پروژه ی که پیتم ووت : ری بوئیمه نییه ... شوین بوئیمه ... ته نیا له سه ر لاپه ره ئە ژین .

وا دیسانه وه شنه با لاپه په کانمی هه لدايه وه ... هیچ روژی نه هاته وه یادم
 داوای شتیکت لی بکه م ته نانه ت هه لثم ده بژارد بوئه وهی کراسه که ت داکه نی و
 له سهر شاخی بووهستی و پشتت بکه یته لاپه په ییکی میژوویی و منیش به چه قو
 هه موو نووسینه کانمی له سهر بنووسم یان بیکه یته تابلویه ک و نه خشه ی ژیانی
 خومی له سهر بکیشم هه میشه بی دهنگ بوویت نه تدهووت به په نگی بهرد ، یان
 ئاو ، یان دهرخت ، یان شهو ، نه خشه ی جیهانت بکیشه ، منیش منیکی بی
 ویژدان له سهر شانه تابلوکه ت به چه قو نه خشه ی هه موو گوناهاه کانم ده کیشا ..
 ده مسرپیه وه و دووباره ده مکیشاو ده مسرپیه وه بی دهنگ ده بوویت له جیاتی من
 به رده باران ده کرایت ، من « مریه م » نه بووم تویش « مه سیح » نه بوویت که چی
 گوناهاه کانم ده کرده بهرد ده م دایه دهستی ئه م و ئه و ، به رده باران ده کرایت و
 خویشم له دوره وه ته ماشاتم ده کرد .

نهم دهووت :- بهسه وازی لی بینن

ورده وورده خوینی شانه کانت تیکه لی ئاره قی ره نجت ده بوو ، ده توانه وه ، وه کو
 باران داده بارینه سهر قاچه کانت ده ست نویژت ده گرت و دووباره له سهر شاخه
 به رزه که ده گه رایته وه منیش ئارامتم ده بری و دیسانه وه بوئه وهی بواریت بده می
 سهرت ، نه خیر ، ته له موویکی سهرم بکه مه دیاری و بته خشمه وه خیرا به
 بی دهنگی ده رویشتی سهر ده که وتی و سهر له نوی منیش به زمانی قه له مه که م
 میژووی شاره که م دیسانه وه له سهر تابلوی پشت ئه نووسییه وه ، بوئه لوه ن ریم
 خوش ده کرد له پیر ده ماره کانت ئه ته قییه وه و ئه لوه نی خوینت هه زار لقی لی
 ده بووه وه منیش له جوگه یی مه له م ده کرد و ده م و چاووم ده شورده وه ، خوینت
 خوړ وه کو تافگه یی لوتکه ی شاخه که ی ده شورده وه ، توش له پیر وام ئه زانی بهر
 ئه بییته وه یان قاچه کانت ئه خلسکی نه خیر ده گه رایته وه چه په رییکیت
 هه لده بژارد و ده گه رایته وه و سهر له نوی راسته رییکت هه لده بژارد ، به م هات و
 چویه نه م دهووت .

هه تاوم ئه ویت .

تویش ده بوویته دهرختی چوله که برینداره کانی ولاته که م له سهر لقه کانت
 هیلاننه یان ده کرد ، منیش کراسه که م ئه دری و ده مکرده « نزر » نه م ده توانی
 سه رکه وم به تاوانه کانم دهووت :

- ئا ئەم پەرۆیە بېستەن لقه كانی بېچن ئا بەم شیوه یه پالەوانه كانم له ژیر سیبەرت دا دەژیان منیش لاپەرەییکی ترم رەش دەکرده وه ، لاپەرەییکی تۆم رەش دەکرده وه ، خۆم هەر وه کو دەزانی لاپەرەم نەماوه رەشی نەکه م ، ناچار دەبووم هەر که گە لا زەر دەکانت ئەوه ری ، یه که یه که کو یانم دەکرده وه ده یانم خسته نیو داوینم ، ئە یانم شارده وه له خۆم ، نەم دەتوانی پەنجە کانمی بو درێژ که م نەوه ک ووردو خاش ببه وه له نیو له په کانی دەستدا مانگ به مانگ سال به سال رۆژ به رۆژ ، سات به سات ، هەرچی گە لای زەرد هه بوو به سەر سەرم دا دەباریه وه ، به تۆزی بی دەنگییت دەم و چاو زەرد دەبووه وه گە لا زەر ده کانییش دەبوونه فەرش ، بو خۆم دادەنیشتم بییرم له وه ده کرد ئەمجاره یان بوچی هەلتبژیرم ؟

خۆم دوڤاند وا ئەلین بی دەربه ست بووی بروا بوون و نەبوونت تیکه لی یه کتری بوون به لایانه وه . بی دەنگ بوویت پرسیارت نە کرد راسته ؟ درۆیه !
له نیو ری ی راست و چه پ وه ستای ، راستم راستم کرده چه پ چه پیشم کرده راست هه ردوو ریگه که ییشم له ژیر قاچه کانت راکیشا ، هه نکاوت به ره و راست و چه پ ئە نا نه خشی هه نکاوه کانت تاوانه کانمی ئەسپریه وه ، له سەر یه ک هه ر ده مومت :- بو . تویش ئەرویشتیت .. منیش داوی هه ردوو پیم ده کیشا .. قاچه کانت نەده خلیسکان وورده وورده په نجه کانم به و دوو داوه په نجه کانی دهستی راستم باریکه ری ی چه پم ده به سته وه په نجه کانی دهستی راستم به دوا ی باریکه ری ی چه پم ده به سته وه .

ئا ئەو کاته کویر ده بووم ئەو کاته ییش تیشکی هه تاو ده بووه ریت بویه وون نەده بووی ئاو ریشت نە ئەدايه وه ، تیشکی هه تاویکت ئەهینا ، لاپەرە زەر ده وه ریوه کانی ته مه نت سه وز ده بوون چاوه کانم ده کرده وه خۆم له هه شتیکا ده بینی ، ئا بەم شیوه راهاتمه سەر گونا ه زۆر جار بی ئەوه ی پرسیار ی له لیوه ووشکه کانمه وه بباریته سەر زارت خیرا وه لامت ده دايه وه .

بی ووشه ، به بی دەنگی ده مزانی ئەم جار هیش بۆم هه یه هه لت بژیرم بو شتیکی سه یر .

له كه نارى دهريا داده نيشم له دوورو نزيكه وه ته ماشاي شه پولى دهرياكه م ده كرد ، درويكيم ده كرد كه شتيك تويش ده ترانى و بى ده ربه ست بوويت نه مده ووت توش ره شه بايى يان زريانى ده بيت نه ههنگ قوتت ئه دا ، ماسييه گه وره كان ئه تخون و په راسوه كانتم بو ده نيرن ، يه كه يه كه به رده كانم ئه ژمارد ياريم به قوم و ريخ ده كرد پيم ئه ووت بى سه ول برو ئه رويشتيت چه زم ده كرد به سه رده رياكه دا . بروم بى ئه وهى تويى قاچه كانم ته رين ... نه م ده توانى ، ده مزانى ده خنكيم و لافاوى دروكانم ، شه پولى توپه بوونم ئه م سه رو ئه و سه رم پي ده كات ئه رويشتيت منيش له كه نارى ده رياكه چاوه رپيتم ده كرد ... رهنگى ده رياكه سه وزو شين و سپى و سوورو زهش ده بوو ... رهنگى سيبه ريشم وه كو خوى ده مايه وه پيش وهخت ده مزانى نهينى ده ريا كليلى وون بووه ، له گيرفانم دا نيه ... له پر ماسى يه بچووكه كان ئه گريان ، ده مزانى كه شتى درو فيلى لى كرد و له نيو ده رياكه وون بووى ، ده مويست فيرى مه له وانى بيت له پر ماسييه كان به ره و كه نارى ده رياكه مه له يان ده كرد دوو مراويان بو ده هينام .

ته ماشايانم ده كرد ده مزانى چاوه كانته !

له گه ل هه موو بالنده كانى گه ردوون دا بالت ده گرت ده گه راي ده گه رايته وه نه بوومه هيلانه ته خير هه ر كه هه ولت ده دا به باله كانت نزيكم بيته وه ، ده بوومه راوچى بى فيشهك ته قه بيك لى ئه كردى ، نه متوانى بيمه هيلانه بويه هه لتم بژارد بمنيزى ئه و كاته كه جه ستم ئه خه يته نيو گوپره كه ت به لى ، پيت سه يره كه ده ليم گوپره كه ت ئه گريى بو چالى ، بو گوپرى ، بو هيلانه يه ك ... هه ركاتيك ده ستت كه وت وه سيه ته كه م بو هه موو بالنده كان داواى مه رگيكي خوينم بو بكه .

له نيو مانگو و پوژا گوپرى هه يه ناو نيشانى گوپره كه نازانين هه ميشه شه پرى له سه ر ئه كه ين .. تو ئه لى :

- روژى منه ، گوپرى منه
منيش ئه ليم :-- مانگى منه و گوپرى منه ...

له سه ريهك گۆر شه پرمان نه كرد ، هه ميشه پالم پيوه نه ناي وه هه ميشه پالت
پيوه نه نام ببوره چالي نه بوو ، گۆرستان نه بوو گۆرې هه ر دوو كمان بوو ،
نه مانده تواني جه سته كانمان تياي دا بنيژين خوي هه ستي هه ر دوو كمان په نجی
ته مه نمان ئاره قی نيو چه وانمان تياي دا زينده چال ببوو .. سه رمان هه لگرت ، تو
به ره و مانگه و من به ره و روژ تيشكي هه تاووت بو نه هينام

تريفه ی مانگم بو نه هيناي له نيو تيشكه . تريفه دا جاريكي تيرزينده به چال

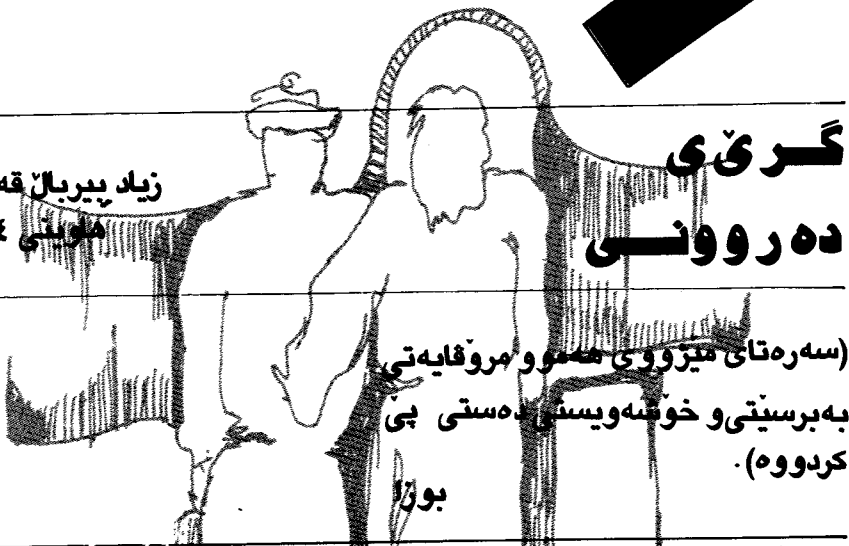
بووين .

گرێی

دەر وونیی

زیاد پیربالی قهساب

هولنی ۱۹۸۴



(سەر هتای میرووی هه موو مرو قایه تی به برسیتی و خو شه ویسنی دهستی پی کردوه).

بوژا

به یانیه شه بایه کی زور ساردی هه ل کردوه، به بیچه وانه ی هه موو پوژیک زور زو له خه و به ئاگا هات.. نازان بو! ئایا له بهر خه مو په ژاره و قویر به سه ریه کی بو.. که تاروی لی کرد له خه و زوو به ئاگا بیت؟ یان دهه مو به یانیه کی زور سارد بو.. یان خه ونیکی زور ناخو ش و کر سه لگی دیبوو.. سه بریکی ئەم سه ربان و ئەو سه ربانی کرد، ژماره یه کی زور له چوار پایه یی په نگاو په نگی بینی.. برینی یاده که ی وه ک ئیمروو دوینی تازه بووه کره یه کی یه کجار گه وره به سه ر دلی داها، بیر ی له خوی و ئەم ژیا نه ته نیا یه و.. ئەم ژیا نه که ساسیه ی ده کرده وه ئەوه سه ری بیست و چوار پایزه هه ر ته نیا یه .. ته نیا یه کی بی کوتایی یه... «هه موو شتیگ جیوت ده بیت، ئە ی بو من هه ر ته نیام؟! جگه ره یه کی داگیرساند زور و ورد بووه له ژیا نی که ساسی خوی.. ژیا نی مند! له پریکا به شاری په شی بهر یانگاره تاله کانی وه ک ئیمرووی مندالی که رایه وه، چون منالان به دوا یی ئە که وتن و گالته یان بی ئە کرد...

- هوی هالاله

- هوی هالاله

بیر له و وشه نه گبه تیه ده کاته وه که له منالیه وه بی ی، له ناخه وه مردوه.. له پیرسته ناسکه که ی دایکی له گوینی زرنگایه وه وه ک چون هه موو جاریک بی ی ئەوت...

- کوپم حه مه خه مه خو.. با ئە و مناله زولانه بو خو یان ئاوا بلین.

- ئم، ئم

جگه ره یه کی تری هر به و جگه ره یه داگیرسانده وه .. خه میکی قورس دلی
گرتوه .. له پر بیریکی ره ش بو لاهات .. له خویره وه برینی یاده که ی تازه بووه بو به
خه میکی گه وره .. بیرى له سه رده می منالی و نه و کچه جوانکیله یه ی دراوسی که یان
ده کرده وه .. که ماوه ی مانگیك بوو ماله که یان هاتبووه دراوسی ی مالی خویمان ..
هه مو به یانیا ن و ئیواران له به رده رگا، یان له سه ربان به بیانوی جل هه لختسن،
حه مه ی نه بینی پی ی پی نه که نی و خه نده یه کی جوانی نه هاتی .. دهستی بو لای
قژی به رز نه کرده وه له جیاتی سه لامی نه هیئی حه مه زور دلخوش بیوو .. زور جار
منالانی گه ره که بو ره که ی خویمان قسه یان به و کچه دهوت، حه مه خه ریک بوو شیت
بیٔ .. حه مه زور جار ئاوا بیرى ده کرده وه ...

- «بوچی له وه مو مناله بی که مو کورپانه ی گه ره که که ی خومان منی خوش
دهوی .. ته نها به منیک پی ده که نی .. ئاخ خوا نه و پروژه بگری که دایکت له ماله وه
باسی منی بو ئیوه کرد بوو ..»

- توخوا گونا نه، نه و مناله جوانکیله یه ی دراوسیمان، حه مه ی ناوه زمانی نیه و
لاله !؟ ..

«توله جیگای خوته وه راچه نی بووی وشله ژا بووی .. ئاخ له و پروژه به و لاهه
هیچ توم نه نه بینی، که منیشت ده دیت رات ده کرده ژورره وه .. نه م نه زانی بو ! ..
که چی منیش ههستم به هیچ هه له یه و کرده وه یه که نه ده کرد که به رامبه رتم
کرد بی .. یان که مو کورپه کی روخساریم هه بیٔ به رامبه رت، به لام له دوایی دا
بوم پرون بووه که تو تاکو نه و کاته نه تزانیوو که من لام وه مرو فیکی ئاسایی
نیم .. به لام بروا بکه دهروونی من و .. خوشه ویستی من بو تو گه وره ترو پیروتر
بوو مرو فیکی ئاسایی .. نه و بوو بووه گری یه کی یه کجار گه وره ی دهروونی من
تاکو نیستاش پی ی ده تلیمه وه ..»

دوو جووته کوتر برینه که ی حه مه یان تازه کرده وه .. بیرى هاته وه وه که چون
نه وه سه ری دو مانگه حه زی له و کچه جوانکیله یه کردوو بی نه وه ی تاکو نیستا
هیچ په یوه ندیه که له نیوانیان روو بدات ..

- «ئاخر چون روو بدات ؟ ئاخ گه بزائم ناوت چی یه ! باشه چون ناوت بینم ؟
چون قسه ت له گه ل بکه م !؟ .. ده ترسم زوریش ده ترسم .. له وه ده ترسم گه ر وه ک
چناری کچه دراوسی ی منالیم زانیت لام ئیتر سه یرم نه که ی .. نیستا زورم پی
خوشه که سه یرم ده که ی .. که دهست به رز نه که یته وه بوم به بیانوی قژ چاک
کردن له جیاتی سه لامی نه هیئی بو منی شه یدای تو .. نه زانم حه ز نه که ی بیم بو
لات و پیتی بلیم «خوشتم نه وی ی» بروا بکه منیش خه ریکه شیت نه بم .. به لام
چون !؟ ئاخ له م یاسا نه گبه تیه بی ئیمه .. هر له وولاتی ئیمه ئاوا یه .. که کور

کرنوش به ریتہ بہ ردہم نافرہت، ہر ئے بی کوپ بروخی بو نافرہت.. ہر ئے بی کوپ
 بجی بولای نافرہت و بی بی بلی.. خوشتم ئے وی.. بہ لام گیانہ کہم گہ رتوش ہاتی
 کہ من ہیچ وہ لامیکم نہ بوئہ و ساچی بکہم.. دووبارہ ئے زانی کہ من لام.. ناخ لہ
 نہ گبہ تیم.. باہ لسم پہ لہ کہم بہ یانیہ کاتی چوونہ قووتابخانہ یہ تی، ئیستا لہ مال
 دہردہ چی.. بابچم فریاکہ وم.. باتیر سہیری دوو چاری بکہم، ئے وچاوه زہردہ
 پایزیانہ.. ئے وچاوانہ ی کہ چہ ند سہیریان بکہم لیان تیرنام..»
 حہمہ وک ہہ موو روژیک نزیکی لای گہ رے کہہ کی شوخہ کہ ی کہ وتہ وہ..
 گہ رے کیکی پر لہ منال و پر ناژاوه و برسہ تی...

- «ئوہ تا لہ سہری کولانہ کہ ی خویان دہرکہ وت، ئے بی ئاگاداری من بی ؟
 ئے ی چون ئاگادار نیہ.. ہہ موو روژیک لی راہاتوہ» ئاوریکی لہ حہمہ دایہ وہو
 بہدہ میہ وہ بی کہ نی.. ووردہ ووردہ بہدوایا رویشتم.. جار جارہش ئاوریکی
 دہدایہ وہ تاکو بہردہم قووتابخانہ کہ یان.. لہ ویشہ وہ سہیریکی تری حہمہ ی
 کردوو.. بی کہ نی، حہمہ خریک بوولہ خوشیان بال بگری.. ووردہ ووردہ بہردہم
 قووتبخانہ کہ یانی جی ہیشت، بہدہم بیرو رویشتن و خہ یالی عیشق و
 خوشہ ویستی خویہ وہ.. خوی لہ بہر دہرگای مالہ وہ بینہ وہ.. مالیکی چول و
 تہ ناہو حہ ویشیکی بچوک و دار میویکی زرو ژوریکہ پر لہ ناخوشی و پر لہ
 یادگاری تال و.. ژوریک پر بیت لہ کوست و نہ بوونی و دل ساردی، پر لہ نہ بوونی
 خوشہ ویستی...

- «ناخر بو ئاوا بی بو ؟ دایکہ بو ئاوا زوو جیت ہیشتم، تہ ناہا تو بووی
 سہ بووریم، ہیوام، بہ تووہ مروف مابووم لہ ناو ئے م کوئمہ لہ بوگہ نہ، تہ ناہا تو بووی
 کہ ہیوات بی ئے بہ خشیم لہ م ژیانہ..»

. کوپم حہمہ گیان.. ہیچ خہم مہ خو شوکر بو خوا گہ نجیکی جوانی سہد کچ
 سوپاسیشتم دہکن ئینجا شووت بی ئے کہن.

بہ لام دایکہ گیان ئے مزانی تو لہ بہر سوژو خوشہ ویستی، دایکایہ تیت ئے م
 قسانہت بی ئے وتم، نہت دہوویست - ہہ ست بہ کہم و کوپری خوم بکہ.. دایکہ
 بہ لام نہ ئے ہوایہ کردگار توی تہر خان کردبایا بو نہ مان.. ناخ دایکہ گیان بو ئاوا
 زوو جیت ہیشتم چونکہ تہ ناہا تو بووی وات لی کردم کہ ہیوام بہ ژیان ہہ بیت.. و
 نرخی مروف و خاک بزائم بو ئاوا زوو جیت ہیشتم دایکہ گیان بو..»

دووبارہ رستہ ناسکہ کہ ی دایکی ہاتہ وہ بیر وک چون بی ی ئے وت...
 - کوپم حہمہ گیان.. خوزگہ رولہ ملم بشکایہ ئے و سہ فہرم نہدہ کرد کہ تو ئاوا
 ہیت بہ سہر ہات لہ م رووداوه نہ گبہ تیہ.. خوا شو فیری ئے و ئوتومبیلہ بگری..
 ئے گینا ئیستا توش وکھووری کانت قووتابخانہت تہ واو دہ کرد.

حەبە جگەرە یەکی داگیرساند... بە دەم جگەرە کێشانه وه بیری لەم چاره نووسه رەشە ی خۆی دەکاته وه.. وهك چون نه ژیاوه وهك هه موو مروڤیکێ ئاسایی ئەم جیهانه ..

- «باشه وا دیاره گەر مروڤیک که موو کوڤیه کی هه بیته ئیتر نه ژیت و کوڤیک هه لکه نیت و بچیته ناویه وه.. ئاخ لەم ژیانه ی ئیمرو ی تیا ده ژین...»
له پڕیادگارێکی تالی تری هاته وه به رچاوی.. وهك چون دایکی خوا لی خوش بووی چوو خوازبینی کچیک بو ی وتبووی حه مه خوینه واره.. شەشی سەرتایی ته واو کردوو، ئەتوانی له شوینیک بیته فه رمانبەرێک، وه هه ندیک پاره ی باوکه خوا لی خوش بووه که شی بو ماوه ته وه.. ئەتوانی مال و منال به خێوبکات.. ئەوانیش ووتبوویان...

- ئیمه چون کچی خومان ده دهینه پیاویکی لال.. په یوه ندی ئیوانیان ته نها ده بیته کاغه زوقه له م.. ئەوه چ میرد کردنیکه، بوچی پیاو له دونیا نه ماوه !؟
- «دایکه گیان.. وا دیاره ئەوه ی که موو کوڤیه کی هه بیته به پیاو نازانری له م کومه له.. ئاخ دایکه گیان، خۆزگه منت نه ده هینا بو ئەم ژیانه سهخت و ناخوشه بو ناو ئەم هه موو خه لکه ده روون ته سه که...»

خۆر ناوه راستی ئاسمانی حه مه ی گرتوو.. له گه ل زهنگی کات ژمیره کوئه هه لواسراوه که ی خویان راجه نی.. له بیر کردنه وه پچرا.. به بیری هاته وه، زۆری نه ماوه بیته کاتی ده رچوونی شوخه که ی، بیری کرده وه هه ر وهك جار ان به پری ی بکات تا کو به ر ده رگای ماله که یان حه مه وهك هه موو پوژیک له سه ر هه مان به رنامه به رده وام بوو به دەم خه یالی خوی و خوشه ویسته که ی و جگەرە کێشانه وه.. خوی له سووچیکێ ئەو به ری قووتبخانه که یان بینیه وه.. رووخساری په شوکاوه، چاوه پروانی ئەو چاوانه یه که خه ون و خوشی هیوا و ئاواتی خوی تیا به دی ده کات...
- «ئەوه ته، ئەبی باسی من نه کات بو هاوڤی کانی !؟...»
سه بیریکی حه مه ی کرد وهك هه موو جارێک.. هاوڤی کانیشی ده سیان کرد به بهی که نین...

- «کی نالی گالته م بهی نا که ن..؟ ها، نا بڤوا نا که م چون.. ئەبی پاش ئەو هه موو ماوه یه پیم رابویری ؟ نا. نا چون وا ئەبی...»
ئاوڤیکی تری له حه مه دایه وه و خه نده یه کی جوانی هاتی، وورده وورده نزیکي ماله که ی خویان ئەه که وته وه.. دووباره وهك هه موو پوژیک حه مه به دل ساردی گه رایه وه ماله بی نازه که ی..

ئیواره یه و خه میکی قورس دلی حه مه ی گرتوو.. به ده م جگەرە کێشان و پیاسه ی شوسته کانی دووری شار، حه مه خه یالی رویشتبوو.. بیری له م ژیانه

ته نیایی به و له م ژيانه که ساسیه و نه م چاره نووسه ره شه ی خوی ده کرده وه،
به دم خه یاله وه به سه رسم له به رده کانی سه ر شه قام ه لده دا... له پر له گل
هوړنی ئوتومبیلیکی کوړی کابرایه کی خوا پیداو... خه یاله که ی پچرا... راجه نی، به
بیری هاته وه وه ک چون نه و کوړه قوزه پیست سپیه، وه کو نه بوو بردیان بو
دوره وه ی وولات، نیستا چاک بوته وه.

«خو نه ویش وه کو من به رووداوی ئوتومبیل ناوای به سه ر هاتبوو... نه ی
چون چاک بووه...؟ ناخ له نه بوونی وه ژاری... جگه ره یه کی داگیرساندو نه ره
کوکه یه کی هاتی... به دم بیرکردنه وه به بیری هاته وه... وه ک چون مروف له به ر
ته نیایی... خوشه ویستی بو پشیله یه کی کزو برسی ده چیت... نه و پشیله یه ی که وا
کوړی کابرایه کی ده وله مند قیزی لی ده کاته وه و دلیت ناوه گله و پیسه... له پر
شانی به ر شانی نافرته تی که وت... راجه نی... نه ی توانی چی بلی، باشه چی بلی و
چون؟ به ده س و چاوداوی لی بووردنی له نافرته که کرد... که چی نافرته که به
ده میکی زور کراوه وه وتی...
- خو نه و خه لکه ده لی ی کوړین.

نه ویش به شه رمه وه ملی ریگای گرت بو مال له بی نازه که ی، وه ک کولیتیک دیار
بوو له ناو مالان.

شه وه و حه مه خه مباره زور بیزاره له م ژيانه سه خته ی که تیا به ده ژی... به
ده م سه یر کردنی نه ستیره کانی شه وه وه له سه ر جیگا شپه که ی پال که وتووه...
به دم بیرکردنه وه وه خه یالی رویشتووه...

- «نه وه بووه سه ری دوو مانگ بوه چی؟! له وانه یه نه ویش قه لس و بیزار بووی
لیم... نیستا له وانه یه بلی بو نایی پیم بلی «خوشم نه وی ی» به لام گیانه که م،
چون...؟ چی بلیم، ده ترسم که ر زانیت لالم سه یرم نه که ی... نا باهر ناوا بیت
توخوا، نه گینا که ر سه یرم نه که ی، که ر پیم پی نه که نی... که ر ده ست به رز
نه که یتنه وه بو م له جیاتی سه لامی نه هینی نه مرم... با په یوه ندیمان هه ر ناوا بمینی
نه وه کا راکه ی ناواش هه ر خوشه تو خوا...»

به دم بیر کردنه وه یه کی زوردا... خه ریک بوو شیت بیت، نه یته زانی چون
بتوانی و له و کچه بگه یه نی که خوشی ده ویت، پاش بیرکردنه وه یه کی زور بریاری
که وا له پارچه کاغه زیک دا بو ی بنووسی... بیداته ده ستی دووباره له داوی دا
ده زانی لاله هه ر ناخوشه و ئیتر سه یریشی ناکا، نه ی نه وسا چی بکا... نیستا
هیوایه کی به وه وه هه یه نه وسا هیوای به چی بی... زور وورده بووه بیری
ده کرده وه له م گیره و کیشه ی ده روونی خوی، له پر رسته یه کی کوړیکی
روشنبیری هاته بیر...

- خو هه موو كچيک يهك دهروون و پهك جوړنين !. «خوی له وانه يه راست بڼت، بونا بوی دهنووسم له پارچه كاغه زيكا.. بهلكو گهر منی خوش بویت به هه موو جوړيک رازی ده بڼت.. گهر بشزانی كه من لالم و مروفيکی ئاسایی نیم.. له وانه يه لای شتيکی زور ئاسایی بڼت...»

به دم سه يركردنی ئاسمانی شه وو ئه ستيره دوره كانه وه حه مه وورده وورده چاوانی به سه ر يهك كه وتن، وهك به رديکی زور قورس و گران كه وته بن گومی خه ويکی قول. به يانی له گهل گزنگی روژدا حه مه به ئاگا هات.. له سه ر هه مان برياری خوی ماوه.. به دواى كاغه زيک و قه له ميکدا گه را له ناو سندوقه كونه كه ی كاتی قووتاييه تی.. له پر كاغه زيک و قه له ميکی به ر ده ست كه وت، به ده ست و پليکی زور له رزو كه وه تيايا نووسی «خوشم ئه وئی ی گپانه كه م».

حه مه ئیستا له سه ر پريگای هات و نه هات دا وه ستاوه، دلی حه مه ئه و دله بئی نازه ی به بئی ئارام له لی دانه.. زور به په له.. نازانی بو، له پر شوخه كه ی وهك هه موو روژيک له سه ری كولا نه كه ی خو يانه وه ده ركه وت وورده وورده نزيکی حه مه ئه كه وته وه.. دلی حه مه ش وورده وورده له لی دان زياتری ده كرد.. خه ريکه حه مه وا ئه بوورپته وه، خه نده يه كي كه می هاتی و سه يريکی حه مه ی كرد.. حه مه توژيک هيور بووه و هه سستی به شتيکی زور سه ير ده كرد، ئه ويش ئه يزانی ئيمرو حه مه توژيک په نگو و پرووی گوړاوه و كاغه زيکی بچووكی له ده ست دايه، نزيکی كه وته وه.. حه مه ده سستی دريژ كرد بوی، شوخه كه شی وه ستا سه يريکی په نگو و پرووی حه مه ی كردو به پي كه نينه وه.. يهك دوو هه نگا و نزيك كه وته وه.. كاغه زه كه ی وه رگرت، به شه رمه وه.. خو ينديه وه توژيک وه ستا.. سه ری په زامه ندی نو اند له پر ووتی...

- تو ناوت چی يه ؟

حه مه تيک چوو.. زوريش تيک چوو، ووتی...

- ك. ح. ك. ح

- چی مانای چی ؟! مانای ئه وه يه تو لالی.. بو گه نيچ نه ماوه له سه ر دونيا ؟

به ده ميکی پر له شو پر شه وه حه مه ی پيسوا كرد، حه مه ش دايه پر مه ی گريان، دووباره به دل ساردی گه رايه وه ماله بئی نازه كه ی و ساردو سره كه ی. ئیستا پاش ساليك حه مه بئی هيوايه و بئی ئاوات ئاخو كچيک و هيوايه كي تر.



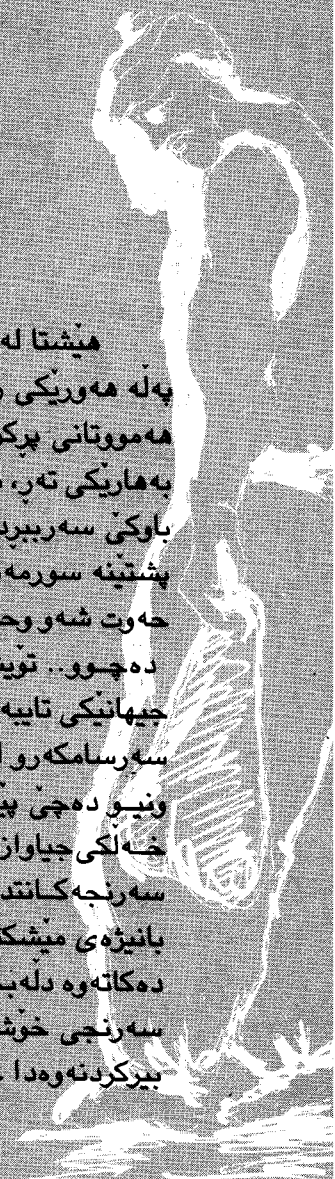
نام و

نووسيند

دانا علي سعید

سليمانی - ۹۸۵

هيشتا له گال كازيوه دا دسته ويه خه بوون، گرمه گرم كارگه كه وته كه رې...
 په له هه وزيكي رهش ناسماني كارگه كه ي ته نې... بوني نه وت و گاز دهم ولووتې
 هه مووتاني پر كړد... هه راوهاواري كړي كاره كان وهك چه خماخه ي سه ره تاي
 به هاريكي ته ر، به ناو گرمه گرمه كه دا رت ده بوو... هه زار سمايل له پالتا به ده ستي
 باوكي سه ريبېردري بيبي نازاني و لايه كي په حمه تي ل ناكه يته وه... مام كه ريميش
 پشستينه سورمه يي په كه ي له كه مر توندر دووه و به خوي و خاكه نازه كه په وه وهك
 حه وت شه و جه وت روژ نيشگدر بووبې و خه و له چاواني نه كه وتبي كيز وشه كه ت
 ده چوو... توپش به هيمني چاره كانت له ديمه نه كه بريوه و له كه اياده كانتا
 جيهانيكي تايه تيت خولقاندووه... نه م كابر اساده يه لات بووه ته چه ند ماده يه كي
 سه رسامه كه رو له تايگه ي بيرو ليكدانه وه تدا ده يهيني و ده يه ي... يو دوومانگ
 ونيو ده چي پيگه وهن... زياتر له بانزه سالة له م نيشه د ايت ويه هه زاران
 خه لكې جياوازت ناسپووه، په لام كه سيان وهك مام كه ريم له ژر تيشكي
 سه رنجه كانتدا بي وه لام نه ماوه ته وه... روژي چه پكي پرسيازي بي وه لام له
 بانيزه ي ميشكندا كه له كه ده بن... چه ند سه يري ده كه ي ساده وساكاره... كه ده
 ده كاته وه دله بچكوله كه ي ده كاته مشتته وه... كه چاوه كانيشي هه لده هيئي جيهاني
 سه رنجي خوشه ويستي ميهرو پاكي تيا ده بيئي... به لام نه وه ي توي له كيزاوي
 بيز كرده ودا خنكاندووه. بوئاشنانابي و تادي كيوي تر ده بي... ۹



یه که م پوژی هاتنی مام که ریم وه که نیسته له پیش چاوته .. یه که پارچه نه زاکه ت و پیزبوو .. به لای هر که سیکدا تی ده پیری ده سته کانی ده گوش و یه که هه زار جار به قووربانی ده بوو .. ته نانه ت کریکاره کانی هاوری به چاوی به ریوبه ره وه ته ماشاده کرد .. بگره زیاترو که وره تریش .. له ناست برغوو پارچه ناسنه کانیشدا ریزو ستایشی خوئی ده نواند .. خوگره یه کی سلاوکی لی بگردایه وه که برای حه وپشته ده بووه کلویه که به فرو له نیو ده سته که رمه کانیدا ده توایه وه .. زولیه تی یه که ی نه حه ی فیته رو شه ریفی سایه ق هه ردوو ده رکیان به مه کردوو بووه ماده ی پیکه نین و پابوار دنیان .. پوژی په نجا جار سلاوویان لی ده کردوو نه ویش هه موو جار ی له جاری پیشووتر که رمتر و سووتینه رتر وه لامی ده دانه وه ..

دلسوزیه که ی چووه ته راده ی بی نه ده بی .. هه موئی شی کار که به ئیشی خوئی ده زانی .. له هه موو کاری خوئی هه لده قورتینی .. له شیکی سووک و زمانیکی شیرین .. ناماده یه له جیاتی پانکه باوه شینی کریکاره کان بکات .. له دابه ش کردنی کار هیچ نازانی و خوئی به لیپرسراوی هه موو کاره کان ده زانی .. چه و تیکردن و قیرکوکردنه وه و برغوو به سته وه و سازکردنی ناوی سارد و گسک دان به پیشه ی ره وای خوئی ده زانی ..

یادی چواره م پوژی هاتنی لیوه کانتی تر ازان و قاقایه کی له زارت ده ره پانده .. له ژورره که ی نه حه ی فیته ره هشت نویه که کوپوونه وه و قسه ی زلتان ده کرد ، له نا کاو مام که ریم خوئی کرد به ژوردا و پارچه ناسنکی قوورسی رزیوی به ده سته وه گرتبوو ، وه که رونی له دیزه یا دیبینه وه ، نازایه تی خوئی پیشان ده دا که چون له ده سته که ی خوارکار که دیویه تی و نه یه یشتوو به فیرو بروات و میناوی یه تی وه . نیوه ش هینده ی ماندوو بوونه که ی نه و ماندوو بوون له پیکه نین ، نه مه بووه باس و نوکته ی هه فته یه کتان .. یان بابلین هه فته یه کیان .

هیشتا مانگی به سهر هاتنیدا تی نه پیری بوو ، یه که پارچه کریکاره کان ناره زاییان به رامبه ر مام که ریم ده رده بیری .. هه موو لئی بیزار بوون .. خووه لقورتانندن و لیپرسینه وه له کاری نه م و نه و به ته واری ناشرینی کردبوو ه پیش چاویان .. که بووه مانگو نیویک کار له مه تر ازان و گه یشته لیپرسراوان په ندازیارو به ریوبه ری کار که .. سکالای کریکاره کان له گرم وه پری کار که لند تریوو .. نه مه بووه هوی سه و زبوونی رق و کینه له نیوان مام که ریم و کریکاراندا ..

به لام تانیستا تو هه رته ماشاکه ریکی و هیچی تر .. هه ردوولا به ره واه ده انی .. هینده سه رنجی مام که ریمت داوه له خووت باشته ر دهیناسی .. خویش

له پراستی په کانی سه رومه سه له که گیل . که ی . و پوریای . به هیمنی سه رنجه کانت بلاوده که یته وهو به به پرپوشناییان ده خ یت . گلوله یه که یادی رابدوو دواپوژیکی چاوه پروان نه کراو پیوه ری مه سه له که یه لای تو . هرگیز دانیشتنه که ی نه و روژه ی مام که ریم و قسه کانی له یاد ناکه ی . ووردو درشتی پروداوه کانی ژیانی و به سه رها ته کانی کرده چیروکیک و خویندی په وه . باسی خیزانه هه شت که سی په . که ی و ژیا نه ساکاره که ی . کاتی خاوه نی ره زو باخ و دیبه ربووه ، وه که باسی ده کرد پاشایه کی بی سه ر بازبووه . پاش نه وه ی . نیستایش .؟! مه گه ر هرتوبزانی نه م دله بریناره ی مان که ریم چه ند بی فیل و پاکه . پروداوه که ی دوینی له نیوان تیشکی سه رنجه کانت و مام که ریمی لانه ته ریودا وه که شاخ قووت بوته وه . گه ر چاوه کانت هینده ی قه واره ی مام که ریم نه سمی هرگیز به دی ناکه ی . مافی هه موو خه لکی کارگه و مافی مام که ریم له ته رازووی لیکدانه وه تدا وه که یه که و قوورس و سووکی تیا به دی ناکه ی . نه وان ره وان یان نه م . ده ماره کانی میشکت گرژکرده وه . زیاتر . زیاتر . چاوه کانت نووقاندو سه ره توژاوی په که ت چه ند جاری هیناوبرد . به رگه ناگری . وه که شریتیکی تو مار کراو پروداوه که ت هه لکرده وه ، بوویته ته ماشاکه ری و چاوه کانت تی بری .

له که ل شه پوولی گره ی نیوه پرودا کریکاره کان کو مه لیان به ستووه . نزیکه ی نیوه ی خه لکی کارگه لیک پرژاون . هه رکه سه فریای نه وه ده که وی چه ند ووشه یه که بکاته رسته یه که و ده ری په رینی ، دهنگه دهنگو لوغانیکه بووته نه وپروژه ی قه ره وه یسی تیا کوژرا . له لای چه پی کریکاره کانه وه کاکه هوشیاری لپیرسراو به خووی و چاویلکه ره شه که یه وه به ره وپووی کریکاره کان به هیمنی هه نگاوی ده نا . مام که ریمیش له راستی حه شاماته که وه ، هه رچاوی به ودیمه نه که وت به هه له داوان خووی گه یانده شوینی پروداوه که و له نزیکه وه چاوه کانی زهق کردنه وه و گوپکانی هه لخت . پاش نه وه ی جه نابی لپیرسراو له باسه که گه یشت ، نه یویست به دهنگه ناسکه که ی هه راوه اواره که کپ بکاته وه . (کاکه له مه وداو خووم سه ره پرشتی چیشته خانه که ده که م . نه م جوړه گله بیانه دواپی دیت . دابه شکردنی خواردنه که یش هه رخوم چاره سه ری ده که م . جاریکی تر به م جوړه دووباره نا بیته وه .) وه ستاعه باس به دهنگیکی به رز وه که ناو به ناگرا بکه یت دهنگه دهنگه که ی خاموش کرد . که وته باس کردنی که م وکوپری له خواردنه کاند او چاودیری نه کردنی پاک وخواوینی . پاشان گله بی کردن له لپیرسراوان که گواپه له سه رچاوه وه مه سه له که لیل ونادیاره . نه م یش سه ری مه سه له که ی بوچه ند بابه تیکی تر راکیشا . نه مه یان نا . نه وه یان وا . له به رچی وایی . بووه دریزد ادری و هینان وبردن . له ناکا و مام که ریم وه که مووی لووت

هاتہ نیوان ہر دو لاولو دہستی کرد بہ راویژ کردن .. (کورہ عہ پیہ .. کہی خواردن
ئہ و دینئی .. ہر شورہ بییہ لہ سہر خواردن پیاو دہنگی دہریی .. باو کم
ئہ و ہشمان ناوی و زیادہ .. لہ مپو وہ ہر کہ سہ بابولہ یہ ک نان و ہرچی
خواد ابووی لہ گہ ل خویدا بیہینئی و لیہ بیخوا و تہ واو ..)

وہک شہقی لہ توپہ خرہ کہی پوژ ہلہ دہیت و بہ و دیو زہوی دا گلوری
بکہیتہ، تروسکایی لہ چاوی کریکارہ کاندانہ ما .. چون ئہ مان پووشووبن و
قسہ کانی مام کہریمیش ناگر، ہہ موویانی گرتئی بہردا .. لیشاوی قسہی ساردو
سووک و ناشرینیان بہ سہر مام کہریمدا پوکرد .. گہر کومہ نیکیان ترسی خویان
لہ دلدا نہ بوایہ ئہ وا دووان سیانیکیان خوینیان دہ کردہ کاسہ و بہ و نوپیژی نیوہ پویہ
وورگیان رائہ دا ..

لہ و دہچی ہزار جاری تر ئہ شریتہ ہلکہ یہ وہ، ناتوانی تہ رازوہ
بہ لایہ کدا بخہی .. دووہا و کیشہی ہاوسہ نگ و وہ کہ یہ کن .. کابرایہ کہ لئی نازانی و
کتوپرلہم ری و پدہ سمہ ناگات، گورانیکی خیراوی بی بنچینہ یہ .. ئہ وانیش وہک
لہ چاوی مام کہریمہ وہ دہبیرین نہ مردوون لہ برسہا، مافیکی پدہ وایہ و دہی
وہرگیری .. نجاوہرہ ئہم دووخیلہ لیکدی بگہ یہ نہ .. دووچیہانی تاییہ تی یہ و
لہ میشکی تووا ناویتہ نابن .. ہر دووکیان جی و پئی تاییہ تی خویان دہوی ..
گہر بنہ مایہ کی راست بو مہ سہ لہ کہ نہ بیینی یہ وہ، تویش دہ بیتہ بہرہی سی ہم ..
بہ لام وہک دہردہ کہ وی مام کہریم دہ بیتہ مہرہ کہی بری سمایل . پوودا وہ کان
شانویہ کہ و لہ پیش چاوہ کاندانہ بہ ددہ وامہ .. وہک گوپز پوودا وہ کان دہ شکینی و
کاکلہی ہوکانیشی دہردہ ہینئی .. گرنگ ئہ وہیہ وینہ کان وہک خوی بیینی .. ئہ مپو
خریکہ وینہی ئہ و کابراسادہیہ پووناکی چاوہ کانت بہ شی نہ کات .. سہرنجہ کانت
وہک سیہر لی جیانابیتہ وہ ہہ مووشتہ کان بہ ناشکرادیارن ..

مام کہریم نامویہ و ناشنا نابی .. تادی چاوہ کانی موپرترو سیمای ناشرینتر
دہنوینئی .. ئہ وخہ لکہی خوشی ویستن و خوشیان دہویست کہ مپو وہ وہ .. نیستا
بی کہ سہ .. بی ناشنا یہ .. جیاوازی یہ کی گہورہ لہ نیوان خوی و ئہ واندا
بہ دی دہکات .. وہک دووشاخ لہ نیوجامانہ شہرہ کہ یہ وہ دہرہاتی و اخوی دہ بیینی ..
ہر وہک بالندہ یہ کی بیئہ وا دہخولیتہ وہ .. رقی لہ ہہ مووشتہ کان دہ بیتہ وہ ..
رقیکی توپرہ و ترسینہر .. بہ ہہ مووشتی نامویہ، تہ نانہت بہ خا کہ نازہ کہی
دہستیشی ہہر نامویہ .. ئہ مپو رابردووی بووہ تہ خوین و دلہ کہ ول کراوہ کہی تہر
دہکاتہ وہ .. داہاتووشی حہزیکی پیروزہ و لہ دوزہخی خہ مہ کانیدا تہ اوہ تہ وہ ..
ہہ مووروزی دلہ بچکولہ کہی چہ پکی خوشہ ویستی و حہزوزہردہ دہچئی ..

مام که ریم ئیستا دوو که سه .. دوو دیمه نی جیاواز له سیمایدا
خوی ده نوینی .. مام که ریمی مسوگرو پازی و به خته وهر به ژیانیکی
ئاسایی وگران .. له گه ل مام که ریمی کزول و کابرایه کی نه فرهت لی کراوو بیزارو
قیزه وه .. نه لین به رد له شوینی خوی سه نگی هه یه .. راسته .. نه مپو مام که ریم
واه ست ده کا سه نگی خوی له وی چی هیشتوو .. پوژبه پوژواری لاواز تر ده بی و
پیوه له تر خوی ده نوینی .. نه مه یه نه و راستی یه پیروزه ی تو له سه رو شته کانه وه
به دییان ده که یه .. بویه لای تو مام که ریم له وه که وره تره که دیارمه .. تو سه نگی
راسته قینه ی شوینی خوی له ته رازووی هه لسه نکاندن تابه .. ره وشت و سیفاته
ساده کانی مام که ریم ری به چاوه گیله کان ده دات خه رمانی تانه و ناتوره
به دی بکه ن .. به لام گرنگ چاوه کانی تو یه شته پیروزه کانت له لانه ره ویته وه .





به دامینی

شاخیکه وه

احمد سید علی بهرزنجی

له وه چه رخانیکدا بو لای چه پ وهك گابه رده که ی لایه وه تل بداو به سه رید لیبی ناوا تابوی کرا قه له میازیکی داو له توله ریگاکه وه به ره وه ئه و به ر خوی ئه میازی په لی داره به نیک کردو وهك نیچیریکی سارده وه بوو یهك دوو جار به په له که وه ئه مسه رو ئه وسه ری کرد، دهستی به رداو له ئاستی خوی ره پ که وه ته وه سه رزه وی، له جی ی خوی چوار مه شقی دانیشته و یه خه ی مراخانی و کراسه که ی ترازند ، فینکی یه کی خوشی دای له سنگی، قایشه که ی پشتی به دوو کون بو پیشه وه شل کرده وه، ویستی به پشتا راکشی، به لام:

- نه که ی له هیچ جی یه ئه مین بی، وهك ماران گاز له خسه ی مارو میرو سل که ره وه، خوت مه دهره دهست ریکه وت.

دهسته سره‌که‌ی هیشتا تهری ماوه‌یه له‌مه و به‌ری پیوه مابوو که له‌سه‌ر
کانی خه‌یاران لامل و ناوچه‌وان و لاجانگی پی ته‌رکرد. کردی په‌وه و به له‌پی
دهستی هینای به رویدا، نه‌ی ده‌زانی نه‌وه چی بوو له‌پر تووشی بوو، هه‌موی
جگه‌ره کیشانیکه نه‌م شته په‌ریوه‌ته میشکی.

- شیخ گوهره‌که‌ی پر له نور بی، هاتبوو نه‌شکه‌وته کانی پشت ئاواپی، شه‌وی
ناردی به‌دوماو بوو راسپارده‌یه‌ک ناردمی به‌و دیوا... بو (وه‌یسه)، راستت ده‌وی
منیش له‌رودامام وشه‌رمم کرد داوای که‌سیک بگم له‌ته‌کما، هه‌ریه و شه‌وه‌پایزه،
نمه‌نمه باران ده‌باری که‌من به‌رداو به‌ردو ده‌وه‌ن به‌ده‌وه‌ن به‌م که‌له‌سه‌خته‌دا
هه‌ل ده‌زنام، لای کانی‌یه‌که‌وه‌تی په‌ریم و گویم ئی‌بوو بانگیان ده‌کردم، به‌ناوی
خوم هاواریان ئی‌ده‌کردم !!، رویشتم، هه‌نگاوه‌کانم خیراتر کردو فیشه‌کیکم
هینایه‌پیشه‌وه... ئاورم نه‌ده‌دایه‌وه؛ برۆن به‌له‌عنه‌ت بن، چیتان لیم ده‌وی،
نه‌وه‌ستام. ئه‌و ریگا دورو سه‌خته‌م له‌خویه‌وه ئی‌ته‌واو بوو، کاتیکم زانی گویم له
سه‌گوهری ئاواپی‌یه‌که‌به‌رو و چراکانی ماله‌کانیش کز کز په‌رش و بلاو وه‌ک
خاوه‌نه‌کانیان وه‌نه‌وزیان ده‌دا.

ئا، هه‌ر نه‌م خه‌یاله‌ بوو، به‌م روژی روناکه‌ نه‌مه‌ی هیناوه‌ته میشکی و
له‌ناسه‌ی خو‌ی گومان ده‌کات.

هه‌ستاو ریگا‌که‌ی گرت‌وه‌به‌ر، سموره‌یه‌ک به‌داریکدا سه‌رکه‌وت و
قو‌ری‌یه‌ک له‌درزی به‌ردیکه‌وه سه‌ره‌تاتکی‌ی بوو: (کی ئه‌ ئی‌روحیانه‌ته‌که‌یان
نه‌چوته نه‌م شتانه‌وه‌و ئاوا خویانم پیشان ناده‌ن... بو؟ نابی؟) !
- به‌پی‌ی تیوری ته‌ناسوخ، نه‌م گیانه‌ی ئاده‌می هه‌رده‌مینئ، نه‌گه‌ر پیاوچاک
بوو نه‌وا له‌شیوه‌ی گیان له‌به‌رو ئاده‌می چاکدا ده‌نوینئ و پیچه‌وانه‌که‌شی راسته‌.
- سه‌ره‌له‌دانی نه‌م باوه‌ره‌چ لایه‌ک بوو؟
- روژ هه‌لات، هیند تا میسو‌پوتامیا.

کچه‌که‌ی به‌رده‌می عاشق بوو، له‌باتی گو‌ی‌گرتن له‌بابه‌ته‌که
به‌قه‌له‌مه‌که‌ی وینه‌ی دل‌یکی گه‌وره‌ی کیشاو ئیتر ناوه‌وه‌ی به‌دلی وردتر پر
کرده‌وه.

لای بو‌کرده‌وه‌و:

- گو‌ی‌گره، ناترسی بمری.

- ئیمه‌نامرین، عاشق هه‌ر زیندوووه.

وشه‌که‌ی دواپی نه‌و کچه‌تینیکی دایه، هه‌رچه‌ند سالیک به‌سه‌ر نه‌م

قسه‌یه‌دا تی‌په‌ریبوو به‌لام زوو زووده‌هاته‌وه‌بیری، له‌گه‌ل‌یشیا خه‌م و ترسی
ده‌ره‌وانه‌وه.

هه نجیره کیویله یهك به لاپالی روخاوی ریگاكه وه وهك به زور خوئی
هیشتیته وه ناوا لقه کانی شور ببونه وه، له نیوان گه لاکانیدا به ره که ی رهش
ده چوو، لایداو دهستی کرد په هه نجیر خواردن، له وه دا بوو دهست هه لگری
ههستی کرد که سیک نه منده لی نزیکه گوئی له هه ناسه که یه تی، دهستی له
که مندی تونو کردو گورج ناوری دایه وه، لقی هه نجیره که که وته ژیر چه ناگی و
گه لا زبره که به رچاوی گرت، وازی هینا و روئی، به لام تاماوه یه کیش هه ر ته په ی
دلی ده هات.

ویستی نه و خوفه له بییر خوئی به ریته وه، جه مسه ری بییر کردنه وه ی گرت و
ترازاندیه روکاریکی تر؛ (خوشه ویستی روا له تیکی تری نه و به ربه ره کانیه یه که
گیان له بهر به رامبه ر مردن ده نیوینی، هه نکاویکه بو جوت بوون، له نه نجامی
نه مه ی دوا ییشدا بووه یه کی نوی دپته کایه وه... نه مه یان لوتکه ی زال بوونه
به سه ر مردندا... مردن ده یه وی بوون نه هیلی و بوونیش به گیانداریکی نوی مل
ملانی ی له گه ل ده کات).

خوشی نه ی ده زانی بوله هه مو بابه ته کانی خویندن ته نیا فه لسه فه ی به لاه
به تام و سه رنجای بوو، چونکه له گه ردون و بوون و ژیان و دیوی
نادیارده کولپته وه؟ چونکه زور روده چوره خواره وه و په نهانیسه کانی نه م گیانه
بزپوه ی دهرده خست؟ یان به دوا ی شتیکی نا دیاردا ویل بوو؟ وه یان چونکه
(سازگار) حه زی لی ده کرد؟

ته نیا یه کیك له مانه نا، هه موی به کومه ل، هه ر نه م فه لسه فه یه ش بوو، بووه
پردی به یه که گیاندنی نه م نه و، چونکه له هوئی دهرسه که دا چالاک بوو، نه ویش
له زی ده کرد له په نایه کدا ته ریک بن و ته نیا بو نه می باس کات.

که چاوی ورد بوونه وه ی له دهریای روانینی نه ودا ته ی ده کرد، هه رچی
پانایی و به رینی نه م دنیا و گه ردون و پاشکوکانیه تی ده بوونه کونی دهرزی یه که،
ده بوونه خالیکی وردی یه کیك له و وشه زورانه ی سه ر لاپه رهی (مه لزه مه که).

- ناکادار به، خه یالت نه روا.

- به من ده لی ی، تو خوت!

بزوه گه شی سه رو سیما ناویته بوو، مه لزه مه که ی داخست و ویستی
شتیک بلی، به لام نه و گورج له ده می سه منده وه:

- فه یله سوف بی خوشه، به لام په راگه منده بی و ته ریکی و گوشه گیری من له
گه لی دا نیم.

- سازگار، به نه ستوری هه مو کتیبه کانی ناو نه م کتیبخانه یه، من له مه دا
له گه ل تام.

- منیش به به رزایی هه مو بینا کانی ئەم ناوه.

- کاممان دهیبهینهوه.

تریقانه وهیه کی بی گهردو چه نماخه ی چه زیکی شیت له پرهینانیه وه سه ر
خویان.

له بی دهستی نوسان به پشتی دهستی یه وه، سه ری په نجه کانی یاری
به جوته بازنه ئالتونه که ی دهستی ده کرد، ئەو چاوی له هاتنی دوو قوتابی بوو،
دهستی دههیناو:

- با پروین، پیت کرا عه سردیم.

عه سریش له و جی یه ی دهستی له سه ر دانا ورده ورده پیا هات، ئەم له
دنیا ی (ئه بیقورو که لپی یه کان و بوزاو لائوسی) یه وه هه تا (مانی) و دوا ی
ئه وانیش دا که شتی ده کرد، تاسه ی شه پو لی یه که له دوا ی یه ک نیوانیک بوو بوهر
بیره وه ریه ک، قژی ره شی خاوی که می زبری تیکه ل به روی ئەویش بیووه،
ئاره قه یه کی لینج و خه ستیش وه که تیره ئەو دوو له شه ی له و ئاستانه دا له یه که
ده دا که لیکیان دابوو، فینکی و گه شکه یه کیش دوا ی لیک به ربوون وه که شه پو لی
ئاوازی ریکورده که ی لایانه وه به سه ریا ده هات.

زور جار جله و به رده بووو ده که وتنه لیژی، به ربه ره کانی مردنه که
له وه دابوو رویدا و (سازگار) وریاترو زرنکتر بوو، وه که سوره ماسی یه کی سرک و خز
خوی ده فرتانه لاوه:

- چی یه که ی ؟ له سه ر خو !!

لاده که وت به لام ئەو دوو گیانه هه ر تیک ئالا بوون، له شه کان جیا بوون،
هه ریه که له سه ر گازی پشت هه نسکه برکی ی بوو، به ده ست ئاره قه ی له
نیوچه وان ی، لاجانگی، لاملی ده سپری یه وه، به لام زوری نه ده برد، ئەوه نده لاسار
بوون، هه رچی (ناشی، نه که ی، چون، نه خه له تاب ی) ئەو چه ند ساله یه
فه راموشیان ده کردو ده که وتنه وه نه رمه غاریکی خوشی، به گوتی ده ریای
فه لسه قه ی ژیان و مان و نه ماندا، به سواری ئەه سپیکی ره شی قه ترانی ناوچه وان
سه بی یه وه به بی ئەوه ی یه که پارچه په پرویان پیوه بی، پاژنه ی پیان له به ر ورگی
توند ده کردو ئەه سپه ش ده بخیلان و ده که وته چوار ناله، جله ویان راده کیشایه وه...
ده که وته وه نه رمه غار... دیسان چوار ناله... نه رمه غار... چوار ناله... نه رمه...
ئەم له خویدا روا له تیکی سه رده مه که ی بوو. له پیچی توله ریکاله دا، له بن
به ردیکدا لاشه ی ریویه کی توپیو که وتبوو، لی ی ورد بووه، نیوه ی رزیوو، (ئاخو
چ ئازاری، فیشه کی کام راوچی، ساچمه ی کام ریوار، پیوه ی داوه و به و بریناریه
خوی خزانوته ئەم بن به رده... ئای ژیان، مانه وه و رزگار بوونی خوی له م ژیر

به رده دا دیوه... به لام)... ملی ریگاکی گرتوه، قورسایه که ی شانی چه بی
دابه شانی راستیا، دهستیگی کرد به گیرفانی شهر
واله کهیدا و دلنیا بو له وهی که نامه که ی تیدا به.
- دنیای نه مرو ههروهک جارانه... که لحوکان وهک خویانن... تاوانیکی گه وره و
لیفه یه کی شپ.

- شته کان زور ورد ده که یته وه...

- نه مرو واپیویست دهکات.

له مله که وه داگه رایه وه بو باسکه که ی نه و بهر، له بن ده وه نیکدا جوتی
که وفجوقیان کرد به ره و نه و

به ر بوونه وه، که بی و بی دهنگی، سینه ریگی که ر، شنه یه کی فینک، بوئی
کوستانیکی خوشی ده دا به پرودا... تاوانی هه ناسه یه کی هه لمزی و سنگی
کرده وه، هه ردوو باسکی به ره لاکرد، وهک نه و سروشته به رزه بگریته باوه شی یا
بچیته باوه شی.

شاخه که فراوان بوو، به رزتر بوو هه تا بووه کیویکی مه زن و نه وهک
خالیکی بریسکه دار به دامینی یه وه سه رده که وت.

له بی ده شته که شدا، هه مو شته کان به پرونی و بی په نهانی، وهک له ژیر
زه ره ببینیکدا بن ناشکرا و دیار بوون، تی ی ده پروانین و لیکی ده دانه وه ده شی زانی
سه ره نجامه که ی چی ده بی... نه مه به لایه وه نه وه نده ئاسان بوو، له وه لامی نه و
پرسیاره ی که سه ری سال به لای سازگاره وه بیستونیک بوو: (دوو نه له کترون له
نوربینالیکدا هاو بارگن، له گه ل نه وه شدا که بارگه کانیا نیکه تیغه نه توان
بژین... بوچی؟ چون؟!).

قاقا پی که نی، هه مو ماسولکه کانی جمان، دل و دهرونی به نه اندازه ی
ده شته به رینه که ی شاره زوری خواریه وه مزوان بوو... دیسانه وه سه ری
داوه کانی که وتنه وه ده ست و گری کویره کانی ده کرده وه، نه و داوه به و نامونه بوو،
جاریکی تر له وه بهر، باوکی، داویکی تری ئاوا ی کرد بووه و نه میشی فیر کرد بوو.
دهستیگی دایه وه له لارانی، بو گیرفانی شهرواله که ی و دلنیا بووه... ئیتر
هه نگاوی نا به لام به ناگایی یه کی بی نه اندازه وه، ده پروانی یه هه ر بنچکی، ژیر
ده وه نی، لاپالی، بن به ردی هه تا لای ده کرده وه بو ویزه ی هه فگیگیرش.



شه قو

نقيسينا: نور الدين انور بوتاني



دنيا هاقينه كا درهنگي يه،... ها.. تو نه مایه، پشتی چەند پوژین دن ئەمی
داکه فن پاهیزی. ئی پا هییش دنیا که له که له وتینا که رمی ناهیلە خوهدان ژنه نیا
مروقی زوهايه، تنی به شهف قاسهك هونك دبه، له ورا ژي هه رشهف بایه کی هین
ژچی بی بهر بگوند دهات،... گوندی مه ژي له ده شتی یه وقاسی سه عه تهك پی
ژچی بی دووره.

هه لیه ت ئەم ژي مینا هه می خه لکی گوند، مه (دهه - دوزده) سه رین په ز
هه بوو، شقان ژي لگوندی مه تو نه بوو، تنی مالا ئاغی شقان هه بوو، له ورا
گوندی هه رکه س بخوه چاف دیری له په ز و سه والین خوه دکر، (شه قو) ژي کوری
من نی مه زن هه رو په زی دبر ئاقار ودچیراند.

نه ز ژي سالی (دوو - سی) په رچه ژقادی رادکم وتوقی خوه ئی ده چینم،
له ورا ژي (دوو - سی) په رچین قادی بزور ئابوریا مال زاروکین من پی دهات،
هه ر چاوا به مه دهباریا خوه پی دکر.

نیقارده کی ژبه ری پو ئاقابه، (رهوشی) خه باتا شیقی دکر، (شه قو) ژي هییش
بقاتر نه هات بوو. نه ز ژي دئورتا هه وشیدا دگل زاروکین خوه پونشتی بووم ئو

به شیف دیا.

(ته مو) كورى من ئى بچوك گو: بافو ئەز برچى مه ؟... من زى دهنگل
(رهوشى) كر.

رهوشى.... رهوشى.... ده زووبه لى، ئەف چ بەتە هات، كا شيفا مه ؟...
(رهوشى) به رسفا من دا وگو: ها.... ئها.. تونەمايه چاڤى من ئەزى ژوهر
بينم، ما قەى وون برچى بوونه ؟... كا رابه (كوچەرا) من ئامانان وهرين، دهنگل
لكه چا من ئا مه زن كر وگو:

ئەرى «جاميرو»،... وه لا گرارا مه زى كيم بوويه ئو توزانى كو ئيسال مه چ
گەنمى پاقر نينه بو خوه راكن، نى من سەد جارا دگو: فى گەنمى قەندھارى
لزه فيا پيش گوند مه چينه، قادا وى گەلهك بدەخەله.

دى بلا رهوشى، تشتهك نابه، بلا ئيسال زى بخير هەرى، سالا كا دى
ئيشه لالا ئەزى زوودەست هلدەم شوفا خوه باژوم ئوژ (دەه) تگارين گەنمى كيم
تر ناچينم، مانى (رهزو) يى پسامى من ژكەرەما خوه وى هيسترەكا خوه ژمن را
بشينه، ئەز جوتى خوه پى بكم.

ئەرى... ئەرى.. (رهوشى) تنازين خوه ب من كر وگو: مانى ته سالا پار
زى دگو ئەزى (دەه) تگارين گەنمى بچينم، ما قەى توژى بوويه (ميرزو) يى
سوڤى (حەسو) ؟... (دەه- دوزدە) تگارين گەنمى بچينى هيشتا هەرپاهيز !...
تەق.. تەقا... دەرى هات وخولامى ئاغى بژور كەت.
سلاف دا ومن سلافا وى راگرت.
من گو: كەرەمكه برا روونه ؟.

گو: خوه دى ژكەرەما ته كيم نهكى برا، لى ئەز بلەزم ودقى هەرم ناڤا گوند
ئوژگونديارا بيژم كو ئاغى دقى وون تەف ئيشەف وەرن ديوه خانى.
مگو: سەر چاڤا برا، ئەز زى شيفا خوه بخوم وئەزى وەرم.
دەستورا خوه ژمن خواست وچو.
رهشى گو: (چەكو) .. ئەوكى بوو وەها بلەز چو ؟.
مگو: (سموڤى) خولامى ئاغى بوو.
گو: ديسا (سمو)....! نى مه پير ديكلكه دابويى ژئاغى پاپربوو، ئيرو بونا چ
هاته ؟

مگو: بونا ديكلى نه هات بوو، لى ئاغى دقى كو ئەم تەف ئيشەف هەرن
ديوه خانى ووى چەند پرس وگوئنا ژمەر بيژى.
گو: پرس وگوئنا چاوان ؟
مگو: ما ئەز ژكو دزانم..

دوستی گو... هی... (چه کو).. بسهری که کی خوه کم، هه به تونه به،
 گوند زناوسهر کانی بی یه !...
 دگو گوتنا چی که چی ؟
 گو یا سوبی چاخی ئەز چو بووم سهر کانی بی، من بهیزت بوو پیرا
 (سیفی) دگوته (خه جوکسا) ژنا سوړو کو دوهی یه کی په زی خوه بهردایه
 بوستانی ناغی نه وی دبه رگوندره.

ئەز که تم گومانا ودلی من ژی پر دترسا چاخی من ئەف بهیزت.
 ناخر... من شیفا خوه خوار وبله ز رابووم نو من لنگین خوه لبا بی به زی
 خست وپیرا دهر که تم بو دیوه خانی، ئەز گهام دیوانی، من سلافا دا جماعه تی
 ووانا سلافا من راگرت و بخیره اتنا من کر، گوندی ته ف لور بوون، تنی ناغا
 ومه لایی گوند نه هات بوون، قاسی نیف سه عه تی ئەم مان، من هه و دی ناغا
 ومه لایی گوند ژی ب ژور که تن، ئەم ته ف ژبه روان فه رابوون نو مه سهری خوه
 ژوان را چه ماند.
 ناغا رونشت سهری دیوانی وگو:

گه لی جماعه تی... دوهی یه کی په زی خوه بهردایه بوستانی مه بی دبه ر
 گوندده، فیجه ئەز ومه لی مه تولا فی یه کی دانی یه کو ژ (پینج) سهرین په ز و
 (دهه) تغارین گه نمی کیم تر نه به، له ورا ئی په زی خوه بهردایه بوستانی مه،
 دفی سوبه ب خوه تولا مه بینه، ژبه ری ئەز وه ته فان سوند بدم ویزانمه ئەو کی یه.
 جماعه تی...

یه کی گو: وه لا بسهری شیخ کم نه په زی منه.
 یه کی گو: ئەز به نی، یا دگوتن دوهی شقانی وه لور بوو.
 یه کی گو: وه لا من دوهی (سی - چار) چیله کین سو فی (حه مو) لوردی بوو.
 یه کی گو: یا لاوی مه دگو: دوهی (شه فو) ژی لور بوو.
 هه ری یه کی گو تنه ک کر.
 ده به سه لووو... به سه. هه ما مه نا خوه گو ت فیجه کی بی نه خواهش ژی
 به، بلا ژفر بارکی وکودا هه ری بلا هه ری.

ئەم قاسه ک مان وپاشی یه کو - یه ک رابوون بهر به مالا خوه زفرین.
 ئەز گهام مال (پهوشی) هات پیشی یا من و گو:
 خیر به چه کو، ئەف چما تو ولوب خه می، ما تشته ک هه یه ؟
 مگو: پهوشی خوه دی نالیکاری مه به، کاشه فو ژنا قار هاته ؟

گو: به لی وی لسه ربان رازایه.

من دهنگ ل (شه فو) کر، کا وهره لاوی من.

(شه فو) هات ودلی من ژی هیش پر دترسا.

من گو: کی دوهی په زی خوه به ردایه بوستاننی ئاغی لاووو ؟.

گو: وه لا بافو دوهی نه ز گه له ک وهستیایی بووم، ئو لاشی من ژی پر دیشا

قاسی (پازده - بیست) ده قیقه کا نه زازا بووم، نه ز شیار بووم من هه ودی په زی

من لور نه مایه !... من هو نیری... هو نیری لی من تشته ک لوان درا نه دی،

جارکی من هه وی نیری من که ریه ک په ز دنیف بوستاننی ئاغی دی.....

نه ز هیس بووم ومن شه قامه ک ل بنی گوئی (شه فو) خست، من کر نه ز

شه قامه ک دن ژی لی. بخم، لی په وشنی نه هیلا.

گو: ده به سه لووو... هیس مه به، ما قه ی تودی کرک ژی بکوژی ؟.

بپرستی ژی نه ز گه له ک هیس بیووم، پاشی من هزر کر نه ز فه گهرم مالا

ئاغی وهیفا ژی بکم باری مه پیچه ک سفک بکی ژبه ر کو نه م خزانن ونکارن نه و

تولا ئاغا دخوازی بجی بینن، نه ز ل بهر بووم بجم من دی (شه فو) بده نگه کی

نزم گو: بافوننی نه و که ریی په زی نه یی مه بوو.

م گو: پا په زی کی بوولو ؟

گو: په زی مالا ئاغی بوو، نی شفانی وان ژی ل چولی رازا بوو ئو په زی مه

ژی ژبه ری بگه یزه بوستاننی نه ز پیرا گهام ئو من زفراند.

نه ز گه له ک پوشمان بووم چاخنی من نه ف بهیزت.

م گو: لاوی من ل من مه گره، من نه زانی بوو ئو من نه و شه قام ل ته خست.

شه فو بکه نه به رسفا من دا وگو: خه م ناکی بافو، تشت تونه بوویه، ما قه ی

نه ف جارا یه کی یه تو شه قاما ل من دخی ..؟

نه ز مام وی شه فی دگه ل خه ما وی شه قاما من ل (شه فو) خست بوو،

چه ندی من دکر نه ز رازم لی خه وا من نه دهات جارنا ژی ل بهر تا فا هه یقی من

به ری خوه ددا شه فو ئو من لی دنیری کو رازایه



هونه‌ری «شانووی»

مالین ماکوکین

وه‌رگیرانی: - نازاد به‌رزنجی

که‌ر بمانه‌وی هر کاریکی نه‌ده‌بی به‌تیگه‌یشتن وه‌سه‌نگاندنه‌وه بخوینینه‌وه، نه‌وا ده‌بی له‌پیشدا بزاین نوسه‌ره‌که ده‌یه‌وی بلی‌چی؟ چونکه زانینی نه‌وه یارمه‌تیمان نه‌دات نه‌وئامانجه بدوزینه‌وه که نوسه‌ره‌که مه‌به‌ستیتی. شانووی نه‌و تیکسته نه‌ده‌بی به‌یه‌بوئه ده‌نوسری تا له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانو نمایش بکری و وه‌کو هر هونه‌ریکی دی ریساو بنه‌مای تایبه‌تی خوی هه‌یه، به‌لام نوسه‌ری شانووی پا به‌سته نیه به‌و ریسایانه‌ی که میژوو نوسیک یا بایوگرافی نوسیک پیویسته په‌یره‌ویان بکات. ئیمه داوا له‌دراما نوس ناکه‌ین ده‌قاوده‌ق خوی به‌حه‌قیقه‌ته میژووییه‌کانه‌وه به‌ند بکا وه‌ک چون پرویان داوه‌و داوای نه‌وه‌شی لی ناکه‌ین خوی به‌بیرو هزره‌و رفتاری شه‌خسیه‌تیکی میژووییه‌وه به‌به‌ستیتیه‌وه، به‌لکو سه‌ر به‌ستی‌یه‌کی ته‌واوی هه‌یه به‌پیی داوا کاریه‌کانی هونه‌ره‌که‌ی ده‌سکاری له‌بابه‌ته‌که‌دا بکات، چونکه وه‌کو وتمان میژوو نوس نیه تا وینه‌یه‌کی ده‌قاوده‌قی ژیانی نه‌و چاخه‌مان بو‌بخاته‌وو.

بو‌روونکردنه‌وه‌ی نه‌م مه‌به‌سته‌ش شانووی‌ی «یولیوس قه‌یسه‌ر»‌ی دراما نوسی مه‌زن ولیام شه‌کسپیر به‌نمونه ده‌هینینه‌وه، بو‌نوسینی نه‌م شانووی‌یه نوسه‌ر په‌نای بردوته‌به‌ر میژوو نوسی رومانی «پلوتارک» به‌لام به‌وه‌وه‌نه‌وه‌ستاوه‌و زور گورانکاری تیدا کردوه، ده‌بینین که دیمه‌نی دووم له‌پارتی‌یه‌که‌م لای پلوتارک پیش دیمه‌نی‌یه‌که‌م پرووده‌دا، نه‌مه‌تاقه‌رود اویش نی‌یه‌که‌شه‌کسپیر به‌

شتیک سهر به سستی یه وه دهسکاری کرد بی، ته نانهت وتاره که ی پروتوس دوای کوشتنی قه یسه ر به پوژیک ده خوینریته وه وه له ماوه ی بیست پوژیشدا دوو جه نگ له نیوریزه کانی سوپادا له قیلیبی پرو ددهات. هر وه ها شه کسپر له هه ندی وردو درشتی ژبانی رومانیدا به هه له دا چوو وه هه ندی خو و توره ی له میژوی نه لیزا بینتی یه وه وه رگرتوو وه به سهر رومانی یه کاندای سه پاندوه وه کو به رز کردنه وه ی کلاوه کان له لایه ن رومانی یه کانه وه وه روه ها یولیوس قه یسه ر له بری نه وه ی به رگی رومانی ببوشی سهر دیه ی کردوته به رو پیلانگیره کان تا سهر گوئیان کلاوه کانیان هیناوته وه کاسیوس به کاتژمیر باسی کات دهکات و نه مه بیجکه له وه ی که ناوی بازار له مهیدانی رومانی دهنی و سه کوی وتار بیژی به مینه ر ناو ده پات و لاشه ی قه یسه ر گفن شه کری و پروتوس په ریه کی کتیبه کی هه لده داته وه و ئینجا ده یه وی له گه ل شه یتان بدوی، له کاتیکدا که رومانی یه کان نه زانیویانه کلاوچی یه و نه سهر دیه و نه کاتژمیر و نه مینه ر و نه کتیبیش.

به لام نه م هه لانه زاده ی مه زنایه تی نه و دراما نوسه بووه و به لگه ن بو لیها تووی له کاری شانوییدا و شتیک نین به رچه پ و هاو دژ بن له گه ل هونه ری شانوییدا، هر وه ها هونه ری ناوبرا و له سهر مملانی یه کی ناوه وه یی روده نری و پیویست به بوونی کاراکتریکی سهره کی دهکات که ناحه زی هه بی، له شانوییی یولیوس قه یسه ردا گه ر پروتوسمان به کاراکتر ی سهره کی دانا که ده یه وی پاریزگاری کوماریه تی روما بکا نه و ده بینین که قه یسه ر هاو دژه که یه تی و ده یه وی تاجی شایه تی له سهر پنی، نوسه ری شانوییش نایه ت وه کو میژوو نویک هه موو هویه کانمان بی بلی و رای خوی تی هه لکیش بکا، به لکو نه و له خیلالی پروداوه شانوییه کانه وه بومان پوون ده بیته وه به لام ده بی نوسه ر پولی راسته قینه ی خواست و ناره زوه کان و ئیراده ی مروف له خیلالی پروداوه کانه وه بخاته پرو.

ئیمه نامانه وی به دیتنی شانوییی ی «یولیوس قه یسه ر» میژوی روما فیربین به لکو ده مانه وی مملانی نیوان دوو کاراکتر که قه یسه ر و پروتسن له خیلالی نه و پروداوا نه وه ی که له سهر ته خته ی شانو پرو ددهن ببینین.

به لام نوسه ری شانوییی پا به سته ی هه ندی کوته و پیویسته له سهر ی پیوه ی به ند بی، «فورم» له گرنگترین نه و کوتانه یه و نوسه ر نه و شتانه ی که ده یه وی بیانلی به هوی - پروداو - و - ناخاوتن - وه گوزارشتیان لی دهکا، نه و ناتوانی به شیوه یه کی راسته و خو هه ر وه کو چیروک نوس پیمان رابگه یه نیت که فلانه کاراکتر ووا بیر دهکاته ووا ره فطار دهکا ووا ده روانیته ژبان، به لکو ده توانی و امان لی بکات له کاراکتره که بگه یین کاتیک په پیره وی نه مانه ی کرد :-

- ۱ - کاراکته ره که له باره ی خوویه و بدوی.
- ۲ - کاراکته ریکی دی له باره یه ووه بدوی.
- ۳ - کاراکته ره که بیته سر شانوو به شداری رووداوه کان بکات و بواری راده برین و ناسین بو ته ماشا که ر دابنی.

جوړی دووم له و کوټ و پیوه ندانه، کوټ و پیوه ندی به دهنین، نوسه به ستراوه به توانای دیاریکراوی مروغانه ی نه کته ره وه به هه لسانی به کاره کان به شیوه یه کی سرکه و توو له سر ته خته ی شانوو. کوټی سی یه میش «کات» ه، نوسه ده بی له ماوه ی دوو کاژیر یا سی کاژیردا شانوییه که یمان پیشکه ش بکات به پیچه وانه ی چیروکنوسه وه که سر به سستی یه کی ته واری هه یه له دیاریکردنی کاتی چیروکه که ی یا رومانه که یدا، هه روه ها نوسه ری شانویی پابه نده به یه که ی رووداو و کاراکته ره وه و پیویسته سروشتی کاراکته ره کان له گه ل نه و شته دا بگونجی که بی ی ده لاین «سروشتی مروغانه تی».

نه مه له لایه که یه وه له لایه کی دیشه وه نوسه ری شانویی هه ندی مافی تاییه تی خو ی هه یه، بو نمونه بو ی هه یه ته خته ی شانوو بکاته قه لایه ک یان گوړه پانی جه نگی که یان رووی پاپوړیک و بو ی هه یه به شه ش که س سوپایه کی ته و او پیک بهینی و ده توانی به و شیوه یه ی که به گونجاوی ده بینی ده سکاری رووداوه کان بکات و و لیره شدا له ه ندی مه سه له ی گرنگ ده دوین که په یوه ندی یه کی راسته و خویان به هونه ری شانوییه وه هه یه :-

۱ - شیرازه «الحبکه» :-

شیرازه په یوه ندی یه کی راسته و خو ی هه یه به یه که به دوا یه کدا هاتنی رووداوه کانه وه، بیگوپان هر یه کی که له نیمه به سه ریدا تی په ریوه گو ی ی بو چیروکی که رادا شتی یان خویند بی تی یه وه و به لام لی ی بیزار بوو بی، نه مه ش ده که ریته وه بو لینه هاتووی چیروکنوسه که له گیرانه وه ی رووداوه کاند ا به شیوه یه کی دروست تا بگاته نه و خاله ی که کار تیکردنی داوا کراو بدات به ده سته وه، لیره شدا مه به ست له و خاله «تروپک» یان «لووتکه» یه له شانوییدا، بو یه ده توانین پیناسی شیرازه به وه بکه یین که یه که به دوا یه کدا هاتنی رووداوه کان و ریکخستنیانه بو هیئانه به ره مه ی «تروپک».

له راستیدا رووداوه کان له نیوان یولیوس قه یسه رو پرتوس و نه نتونیدا په رش و بلاون، به لام شه کسپیر هات و ریکخستنیکی پیدان به جوړیک که له گه ل مه به ستیدا بگونجی، وه که له پیشدا ئیشاره تمان بو کرد ده بینین دیمه نی دووم که رووداوه کانی پیش دیمه نی یه که م رووده دن شه کسپیر خستوویه تی یه دوا ی دیمه نی یه که مه وه تا وه کو به هو ی نه و دیمه نه وه ماده بنه رته تی یه که ی شانوییه که

به بینهران بنا سینی و بیکاته بناغیه که بو پرود اوه کانی دوا بی، بو یه تیایدا چه ماوهری رومانی پاراوه له شه مان پیشان ده دات و بایه خمان ده وروژینی و به هوی پرود اوه کانی دوا ی نه وه وه ورده بو «تروپک» مان ده بات و هندی جار نه م هه ست سه رخسته به چه مکه درامی یه که پی ی ده گوتری «پروود اوی بلند پرو» چونکه تا بیت سه رنج و بایه خمان به مملانی که له خیالی پرود اوه کانه وه بلند تر ده بی و چاودیریمان بو کاراکته ری سه ره کی زیاد ده بی، جا که ر بیتوله «یولیوس قه یسه ر» دا پروتوس به کاراکته ری سه ره کی دا بنین نه وا «تروپک» کاتیک دی که نه نتونی وتاره که ی ده خوینیه وه پاشان که می که ده وه ستی تا کاریگه ری وتاره که ی له سه ر رومانی یه کان بزانی، چونکه پرود اوه کان هر له سه ره تای شانوییه که وه تا نه م خاله له خزمه تی پروتوسدان، به لام له م ساته به دواوه راگوپین و شیواوی بیروباوهری چه ماوهری رومانی ده بینین و کوتایی ی پروتوس و کوماری یه که و شانوییه که به گشتی ده زانین، نه و پرود اوانه ی که له و خاله وه ده ست پی ده که ن و به رده وام ده بن پیان ده گوتری «پروود اوی نزمرو»، پاشانیش مردنی پروتوس دی که به «کاره سات» ناو ده بری و دوا ی نه ویش به ماوهری کی که م «پایان» دی.

شانوی ی ناوبراویش «تراجیدیا» یه چونکه کاراکته ری سه ره کی تیایدا هه رس ده هی نی، و له گشت تراجیدیاکانی شه کسپیردا کاراکته ری سه ره کی ده کوژی.

۲ - یه که ی پرود اوی شانوی ی :-

یه که م کی شه که پروبه پروی نوسه ری شانوی ی ده بیته وه هه لیزاردنی نه و پرود اوانه یه که له شانوییه که یدا به کاریان ده هی نی، شه کسپیر هه ندی پرود اوی له (پلوتارک) هوه وه رگرتووه وه هاتوه هه موو پرود اوه کانی وه برگری چونکه نامانجی نوسینی نمایشنامه یه که بووه نه ک میژوونامه یه که، بنچینه ی شانوییش مملانی یه، بو یه ته نها نه و پرود اوانه ی وه رگرتووه که یارمه تی مملانی درامی یه که نه دن و سه رنجی ته ماشاکه ر ده وروژینن.

نه و مه به سته ی نوسه ر نامانجیتی له پرود اوه درامی یه که کان یه که ی پرود اوی شانوییه، که سه ریری تیپیکی توپی پی بکه ین ده بینین نه ندنامه کان هه موو بو بردنه وه ی یاری یه که هه ول نه دن و زورچار ده لین که فلانه تیپ وا یاریان نه کرد وه که نه وه ی یه که که س بن، به لام که ر بیتو یه کیکیان بو خو ی یاری بکات، نه وا نه نجامی تیپه که باش نابی، نه م نمونه یه په سه ر پرود اوه کانی شانوییدا ته تبیق ده بی، هر پرود اویک ده بی له گه ل پرود اوه کانی دی

شانوییه که دا بگونجی و زیاد له پیویست و له سنووری دیاریکراوی خوی زیاتر بایه خی نه دریتی و له بابه ته سهرهکی یه که دهرنه چی تا به شداری بکات له پراکیشانی سهرنجی ته ماشاکه ران بو مملانی سهرهکی یه که و به س. هندی رووداو هه ن که خزمه تی مه به ستیک زیاتر نه که ن به لام نه بی مملانی سهرهکی یه که یه کیکیان بی، بویه وا پیویست نه کا نوسه ر نه و رووداوانه هه لبژیریت که خزمه تی هیله درامی یه سهرهکی یه که نه که ن، نه بینین وتاره که ی (کاسیوس) له شانوییی «بیولیوس قهیسره» دا خزمه تی نه و مه به سته ناکات که نوسه ر مه به ستیتی و هه ر وه ها ته ماشاکه ر که یشتوته نزیکه ی «تروپکی شانوییه که» و نوسه ریش ده یه وی تروپکه که توندو تیژ بی بویه ته نها به وه وه وه ستاوه وتاره که ی پروتوس میسالی راشگاو که له گه ل گیانی نیشتمانی پومانی یه کان ده دوی وتاره که ی نه نتونی خو په رست و زمان لووس که ناراسته ی سروشته چه په له که ی پومانیه کانی ده کا به کار ده هینی، به لام وتاره که ی کاسیوس هینده گرننگ نیه و خزمه تی رووداوه کان ناکات و بگره رهنکه له خیرایی و نیقاعی شانوییه که بهیئته خواری و ناگای ته ماشاکه ران به چرینی، که واته یه که ی رووداو نه وه ده که یه نی که هه ر داویکی بچوک ده بی له زیاد کردنی بایه خو سهرنجدان به مملانی ی سهرهکی له شانوییه که دا به شداری بکات.

۳ - فرمه به سستی رووداوه کان :-

وتمان رووداو پهنکه خزمه تی دوو مه به ست یان زیاتر بکات، نه و رووداوانه ی که پولیکی گرننگ له خیرایی مملانی سهرهکی یه که دا ده گپن پیمان دهوتری «رووداوه سهرهکی یه کان» به لام رووداوه کانی دی «رووداوه لاهه کی یه کان» گرنگیان که متره به لام زیان به یه که ی رووداو ناگه یه نن به لکو هه سستی خروشان زیاتر ده که ن، نیمه ده زانین که هندی له کاراکته ره کان له «یولیس قهیسره» هه والی پیلانگیرانه که یان بیستوه به لام له گه ل نه وه شدا به خومان ده لین تو بلی ئارسیمیدورس له ناگادرا کردنه وه ی قهیسره دا سهرکه وی.

هه ندی رووداو هه سانه وه یه که به ته ماشاکه ر نه دهن له و گوژی یه ی له نه نجمی رووداوی سهرهکی یه وه دوو چاری دین به لام له هه مان کاتدا یارمه تی بلند چوونی رووداوه که نه دهن وه کو نه و دیداره ی نیوان پروتوس و پورشیا له دیمه نی پیلانه که دا یان هه لچوونی پروتوس له گه ل لوسیوسدا، وه ندی دیمه نی لاهه کی یارمه تی نیشاندانی تیپه بوونی کات نه دهن وه کو دیمه نی سی یه می پاری سی یه م یان دیمه نی دووه می پاری پینجه م که چوئیتی به رده وامی جهنگی نیوان دوو سوپاکه روون ده کاته وه.

٤ - په یوه نندی ی شیرازه به کارا کتړه وه. -

په یوه نندی ی نیوان شیرازه و کارا کتړ له شانوی ی یولیوس قهیسره را
ناشکراو پوونه. له تراجیدیدا پروداوه کان له نه نجامی کاری کارا کتړه کانه وه
گه شه ده کن نه که له نه نجامی ریکه و ته وه، نه مه شه که له رومانی جودا ده کاته وه،
لیره شدا مه به ست له ریکه وت نه و پروداوه یه که له دهره وه خوی ده سه پینتی و
یاریده ی نوسه ر نه دات.

بو نمونه نوسه ری رومانیکی خه م نامیز پاله وانه که ی به دخواز «شیر»
پیشان نه دات و هندی کرده وه ی به دی نه دات پال و پاشانیش سزا که ی به
خنکاندن یان شیلانی به نوتوموبیلیک یان شه مه نده فهریک نه دات و یا خود وه کو
دیکنز به سووتان سزای نه دات و هر حال مردنی پاله وانه که له نه نجامی
کارو کرده وه ی خویه وه نابی، به لام له شانوییه که ی شه کسپیردا به زینی پروتوس
وه کو نه نجامیکی کارو کرده وه ی خوی دی و له بهر نه وه ی نینسانیکی میسالی یه و
هوشمه ندی رامیاری لانی یه و وه که نه وه ی له سه ر زمانی یه کیک
له کارا کتړه کانه وه دی کاسیوس ته ماشای خه لکی به و جوړه ده کات که له واقعیدا
هن په لام پروتوس واتیان ده پروانی که ده بی چون بن، شانوییه که ش نه نجامیکه
بو کالفامی رامیاری پروتوس، ده بیینین که ناهیل نه نتونی بکوژری و ری ی بی
نه دات له بهر ده می جه ماوهره که دات به ناره زوی خوی بدوی و نه مه ش ده بیته هو ی
فه شل بی هیانی کاو مراده کانی پروتوس. هر وه ما نمونه یه کی دیش له م
بواره دات هیه نه ویش نه وه یه کاتی قهیسر قایل نابی پیشبینه که بناسی و لی ی
بکولیته وه و نه مه ش ده بیته هو ی کوشتنی. په رنگه رومان کوتاپیه که ی به شادی
بیته به نیسبت پاله وانه که وه دوی مردنی هاوژه که ی، به لام له شانوی ی
یولیوس سیزه ردا نه مه پرو نادات له بهر نه وه ی مه سه له که ته نها مردنی قهیسر
نیه به لکو بزگار کردنی رومایه و ده بیینین خه لکه که به شان و بالی پروتوسدا
هه لته دن و قایل نه بن بیکن به قهیسر، واته کوشتنی یولیوس قهیسر بیهوده
بو و هیچ به رامبه ری ناو هستیته وه عه زابه که ی پروتوس نه بی کاتیکی خوی
به سه ر شیره که ی دات و خوی نه کوژری.

٥ - راستبیزی له نافراندنی کراکتړی شانوییدا: -

له گل نه وهدا که نوسه ری شانوی نیه به ستراوه به گواستنه وه ی وری و
درشتی حه قیقه ته میژووییه کانه وه به لام ده بی نه و کارا کتړه ری پیشکه شمان
ده کات سروشتی له گل سروشتی مرو فایه تیدا بگونجی، هندی جار نه مه

به هله ليك دهرښته وه ووا ده زانړې كه ده بې له ژيانې پوژانه شدا كه سيك هه بې
نوسخه ي دووه مې نه و كاراكتره به بې له ناو خوماندا بې، به لام مه رج نيه ورهنگه
هه والې پوژنامه يه ك بښته به لگه يه ك بومان كه نه و كاراكتره له ژيانې واقعي شدا
هه يه و نه وه ي گرنگه نه وه يه كه نوسه ر پاستيېژ ده بې له نافراندني
كاراكتره كه يدا كاتيك سروشتي له گه ل سروشتي مروفايه تيدا ده گونجې.

وهك نموننه ييش له سه ر نه وه با به رسين: - نايه قه يسه ري راسته قينه
ده توانې وه كو په فتاري قه يسه ري شانوييه كه په فتار بنويې ؟

يان نايه جه ماوه ري په مه كي وه كو جه ماوه ري شانوييه كه هه لويست
ده نويې كاتي سزاي سينا ي شاعيريان دا هه ر له به ر نه وه ي ناوي له ناوي يه كي ك
له پيلانگيره كان ده چي ؟ كه ر وه لامه كه به لي بوو نه وا وينه كه وينه يه كي
راستگويه و ته باو گونجاوه له گه ل ژيانې مروفايه تيدا.

هه روه ها سيفه تيكي دي هه يه پيوسته كاراكتره ي شانويي خاوه ني بې
نه ويش تاكي تي يه، نه مه يش نه وه ناگه يه ني كه كاراكتره كان هه ندي نمونه ي
ده قواوه قې نيوزيان بن، به لكو له خومان به رسين: - نايه كاراكتره ي شانوييه كه له
كاراكتره ري كه ده چي كه بيناسين يان له باره يه وه خويند بښتانه وه ؟ بيگومان
به روتوس له زور كاراكتره ده چي به لام هه ر خاوه ن تاكي تي ي خويه تي و به وه
ده ناسري كه ميسالي يه ك بوو له و بروايه دا بوو تاغه ده ستيك ده تواني كويلايه تي
له ناو به ري و له نيگار كيشاني نه و كاراكته - ره دا شه كسپير سه ركه و تنيكي
مه زني وه ده ست هيناوه و ته نانه ت له كاراكتره لاهه كي يه كاني نيو
شانوييه كه يشدا وه كو مادولوس و فلافيوس و كاراكتره پومانيه كاني دي.



بهراووردیکی ویژهیی

له ناوه‌ند چیرۆکی

(مه‌م و زین) و چیرۆکی (ئیلیاده) دا

نووسینی: شاکرفتاح

ئه‌م نووسراوه

له سالی ۱۹۶۹ دا نووسراویکی خۆم بلاوکرده‌وه، ناوم نابوو (چیرۆکی مه‌م و زین له ته‌رازوودا). له سالی ۱۹۸۳ دا نووسراویکی ترم بلاوکرده‌وه، له ژیر ناوی (ئه‌لیاده) و (ئوڊیسه) دا که به هی (هومیرۆس) دانراوه‌وه، له عه‌ره‌بی‌یه‌وه کردبو‌سه‌ کوردی. له سالی ۱۹۸۵ یشدا له لایه‌ن (زانکۆی سه‌لاحه‌ددین) ه‌وه داوام‌لی‌کرا که له کوپری (به‌راووردکردنی ویژه‌یی) دا، هاوبه‌شی ی (وه‌رزنی روشنبیری) ی زانستگای ویژه‌یان بکه‌م. منیش به هه‌لم‌زانی، له ژیر ناوی [مقارنه‌ ادبیه‌ بین قصتی (م‌م‌وزین) و (ئیلیاده)] دا نووسراویکی خۆم به زمانی عه‌ره‌بی پیشکه‌ش‌کردن، که له و کوپه‌دا بیخوینمه‌وه. ئه‌وانیش نووسراوه‌که‌میان چاپ‌کردو به‌سه‌ر گوئی‌گرانی کوپه‌که‌دا دابه‌شیان کرد. جا بو‌ئه‌مه‌ی (خوینده‌وارانی به‌ریزی کورد) له و نووسراوه‌م بی‌به‌ش نه‌میننه‌وه، گوپه‌مه‌سه‌ر زمانی کوردی و پیشکه‌شم‌کردن، هیوادارم که‌لك و خویشی لی‌بینن.

هه‌رچی نووسراوی [ئیلیاده] یه، چیرۆکیکی ئه‌مه‌نده‌ ناوازه‌و نایابه، شاه‌کاریکی (هومیرۆس) ی یونانی داده‌نری، که ئه‌مه (۳۰۰۰) سالی به‌سه‌ردا تیه‌ریوه. که چی هیشتا له‌ناو ویژه‌ی جیهانیدا نرخ و گرنگی ی خوی بو‌ن نه‌کردووه.

هرچی چيروکي (مه موزين) ي خانى يه، ته مهنى ده گه پښته وه بو سالى ۱۶۹۴ ي زايينى. به لام ته مه نزیکه ي سه ده ونيويکه روژه لاتناسان و ويژه وانانى جيهان بايه خى پي ده دن و به زمانه زيندووه کان په رچقه ي ده که ن و بلاوى ده که ن و ويژه دوستان ته مپش به شاهکاريکي ناوازه و ناياب داده نين.

● (ئى. ئا. ئوربلى) که روژه لاتناسيکي رووسه ده لى: «ته حمه دى خانى، له ريزه ي (روستاولى) ي گورجستان و (فیرده وسى) ي ئيراندايه. ته م بويژانه هه رسيکيان دوست و دلسوزى نه ته وه ي خويان بوون». ديسانه وه ده لى: «ته حمه دى خانى له ناو هه موو کوردستاندا ناوبانگي بلابوته وه تیکرا هه موو کورديکيش ته حمه دى خانى به بويژو ويژه وان و دوستى نه ته وه ي کورد داده نى».

● (قانات کوردو) که ماموستايه کي ويژه ي کوردى يه له زانکوى لينينگرادا له پيشه کي ي نووسراوى (مه موزين) دا که له لايه ن (م، ب، ر، دنيکو) و چاپ کراوه به زمانى رووسى ده لى: «له سالى ۱۹۳۳ دا له (يه ريفان) دا کوگره يه کي (کوردناسان) گيراو برپاريان دا که چيروکي (مه موزين) ي ته حمه دى خانى به تيبى لاتينى بو (کورده گانى سوڤييت) له چاپ بده ن».

● (دوکتور بله چ شيرکوڤه)، له نووسراوه به نرخه که يدا: (القضية الكردية) له سالى ۱۹۳۰ دا، ده لى:

«ته حمه دى خانى، زانايه کي گه وره و بويژيکي دلدار بووه. بيچگه له هونينه وه ي هونراوه، هوگرى يه کي ته واويشى به هونه ره جوانه کانه وه بووه. چيروکي (مه موزين) يش که زور به ناوبانگه و بي وينه يه له بابته تى خويدا، مه گه ر (ئيلياده) ي (هوميروس) ي بگاتى، هى ته وه».

● منيش، هه روک له م ليکولينه وه دا، که پيشکه شي خوينده وارانى به ريزى کوردى ده که م، بوم ده رکه وتووه: چيروکي (مه موزين) ي (ته حمه دى خانى)، له چيروکي (ئيلياده) ي (هوميروس) ي يونانى، گه ليک بلندتره، به که لک تره بو خوينده واران، چونکه فيرى خوداناسى و ره ووشته و خوى شيرين و، کرده وه و کارى به رزو پيروزو: مروڤ دوستيمان ده کات، که ته م بابته تانه له چيروکه که ي تر دانين و ده رناکه ون.

● ئيتر ته مه نده و خوينده وارانى به ريز، ناراسته ي خويندنه وه ي ليکولينه وه که م ده که م که ناوم ناوه: [به راوردیكى ويژه يى له ناوه ند چيروکي (مه موزين) و چيروکي (ئيلياده) دا]. هيوادارم به دليان بي و که لکيشى لى ووه ربگرن

شاکر فتاح

«خاوه نى پروژه ي خوينده وارى کورد»

سليمانى: ۱۳/۵/۱۹۸۵

پوخته‌یه‌کی میژوویی له‌بابه‌ت ئەحمه‌دی خانی و به‌رهمه‌ناوازه‌زیندوو‌ه‌که‌یه‌وه‌که‌ناوی مه‌مو‌زینه

(ئەحمه‌دی خانی) له‌سالی (١٦٥٠) دا له‌شاری (بایه‌زید) دا له‌دایک بووه، که‌که‌وتوو‌ته (کوردستانی تورکیا) وه. له‌سالی (١٧٠٦) یشدا مردوو‌ه. باوکیشی که‌ناوی (شیخ ئەلیاس) بووه، له‌خیزانیکی خانهدان بووه، که‌سه‌ر به‌هۆزی (خانیان) بووه، که‌له‌نزیک‌شاری (بایه‌زید) وه‌نیشته‌جی‌بوون. زانسته‌کانی ئایین‌و‌زمانه‌کانی کوردی و‌عه‌ره‌بی و‌فارسی و‌تورکی و‌ویژه‌کانیان له‌خویندنگاکانی ئایینی‌ی‌شاره‌کانی (ئورفه) و‌ (ئه‌خلات) و‌ (بیتلیس) دا‌فیر‌بووه. چوو‌ته (سووریه) و‌ (میسر) و‌ (ئه‌سته‌موول) ییش. به‌رهمه‌کانی (نیزامی) و‌ (جامی) و‌ (مه‌لای‌باتی) و‌ (مه‌لای‌جزیری) و‌ (عه‌لی‌حه‌ریری) و‌ (فه‌قی‌تیران) ییش خویندوو‌ته‌وه‌و که‌لکی‌نووه‌رگرتوون. دوا‌یی‌کراوه‌به‌وانابیز له‌ (مرزگه‌وتی‌مواردی‌یه)، له‌شاری (بایه‌زید) دا. پاش‌ماوه‌یه‌ک‌پیکه‌یشتوو‌ه‌بووه‌به‌زاناو‌ویژه‌وان‌و‌بوژو‌راستی‌په‌رست‌و‌خوداناسیکی‌گه‌وره‌ی (سوڤی). به‌زمانانی کوردی و‌عه‌ره‌بی و‌فارسی و‌تورکی‌یش‌به‌رهمه‌ی‌داناوه. له‌زمانی‌کوردیدا‌سی‌به‌رهمه‌ی‌هه‌ن‌که‌به‌ناوبانگن: (١) : فه‌ره‌نگی (نه‌وبه‌هار) که‌له‌شێوه‌ی‌هۆن‌راوو‌ه‌دا‌به‌زمانی‌کوردی و‌عه‌ره‌بی‌دایناوه. له‌سالی ١٦٨٣ دا‌ته‌واوی‌کردوو‌ه. (٢) : نووسراوی (عه‌قیدا‌ئیمانی) که‌بریتی‌په‌له‌ (٧١) هۆن‌راوه. (٣) : به‌رهمه‌ناوازه‌که‌ی: (چیرۆکی‌مه‌مو‌زین) که‌له‌سالی ١٦٩٤ دا‌ته‌واوی‌کردوو‌ه. ئەم‌چیرۆکی‌خانی‌یه‌بو‌گه‌لیک‌زمانی‌زینوو‌په‌رچقه‌کراوه، وه‌ک‌زمانانی‌پرووسی و‌ئهلمانی و‌فه‌ره‌نسزی و‌تورکی و‌فارسی و‌ئه‌رمنی و‌عه‌ره‌بی‌وه‌موو‌جو‌ره‌شێوه‌زمانه‌کانی‌کوردی. یان‌ه‌مووی‌یان‌به‌شیک‌ی‌زۆتر له‌بیست‌چار‌چاپ‌کراوه. ئەوه‌یش‌پێویسته‌بلێن‌که‌ (چیرۆکی‌مه‌مو‌زین‌یه‌ته‌وه‌یی، چه‌ند‌سه‌ده‌یه‌ک‌پیش (ئەحمه‌دی‌خانی) له‌ئارادا‌بووه. وه‌ک‌ده‌لێن‌کاره‌ساتی‌چیرۆکه‌که‌له‌سالی ١٣٩٣‌ی‌زایینی‌دا‌قه‌وماوه. به‌لام (ئەحمه‌دی‌خانی) هیناویتی‌چیرۆکه‌که‌ی‌سه‌رله‌نووی‌دا‌رشتوو‌ته‌وه‌ه‌موو‌زانین‌و‌چیزکه‌و‌شاره‌زایی‌ی‌هونه‌ری‌خۆی‌تیدا‌به‌کارهیناوه، تا‌توانیویتی‌له‌پیرویاوپری‌پرولووچ‌پاکی‌بکاته‌وه‌و‌بیکاته‌چیرۆکی‌زیندوو‌ی‌وه‌ها، که‌له‌دل‌و‌ده‌روونی‌کوورده‌واری‌هاتنیه‌ده‌ره‌وه‌و، چیژکه‌ی‌راست‌و‌دوروست‌و، هۆشی‌تی - گه‌یشتوو‌یش‌په‌سه‌ندی‌بکات. چیرۆکه‌که‌بریتی‌یه‌له‌ (٢٦٧٣) تاکه‌هۆن‌راوه، که‌دابه‌ش‌کراون‌به‌سه‌ر (٩٥) به‌نددا. له‌چوار‌به‌نده‌که‌ی‌سه‌ره‌تاییدا‌له‌بابه‌ت

پرزگرتن و پیشاندانی گه ورهیی خوداو پرزگرتن له پیغه مبه ر پارانه وه وه ده دوی. له دوو به نده که ی پاش نه و به ندانه دا له بابته ره و پشت و خو و نه ریتی کورده واری به وه قسه ده کات، له گه ل باری زرننگ کاری و کومه لایه تی یدا. (خانی) له ویدا هوئی پاشکه و توویی و سه رگه ردانی (هفته وه ی کورد) دهرده خات له گه ل هوئی پیشکه و تنی و زال بوونی به سه ر گیرو گرفته کانیدا. کورده واری یش ئاراسته ده کات بو ئامانجه به رزه کانی، که ئه گه ر بی یان گه یشته خوشی ی سه ر به سستی و و ئازادی و سه ر به رزی و کامه رانی و ته ندوروستی و خوش گوزهرانی ده چیژی له گه ل نه نداره ی هه ره ته وای روشنیری و کومه لایه تی دا. هه رچی به نده کانی تری چیروکه که یشنه له بابته چیروکه که خو به وه ده دوی. له برانه وه ی چیروکه که یشدا، خانی، پاله وانه کانی چیروکه که ی ئاراسته ده کات بو په ناگاهی خودا، بوئه مه ی (نه ته وه ی کورد) به هوئی به کارهینانی فه رموده کانی به رزو پیروزی خودا وه، له ژپانی خودا، بتوانی بگات به ئاوات و ئامانجه کانی خوی. ئه مه یش پیویسته بلین که (خانی) له گیرانه وه ی چیروکه که یدا، ده مانناسینی به (پیشکه و توویی) و (روشنیری) و (شارستانی) به کی ره سه نی (کورده واری).

چیروکه که به کورتی

چیروکی (مه م و زین)، چیروکی دلداری به کی پاک و بی گه رده، پس نه کراوه. له نه ندازه به کی هه ره گه ورده دا لاسوژی و خو به خت کردنیکی هه ردوو دلداره که بو یه کتری دهرده که وی. یه کی که له دلداره کار ناوی (مه م) ه، که رازنوسی میری جزیرو بوتان (میر زینه ددین) بووه. دلداره که ی تریش ناوی (زین) ه، که خوشکی ئه و (میرزینه ددین) ه بووه. نیازی (میرزینه ددین) یش و بووه، که خوشکه که ی خوی له رازنوسه که ی خوی ماره بگات. چونکه (مه م) دوستایه تی. یه کی گه رم و گوری هه بووه له گه ل زاوی (میر زینه ددین) دا که ناوی (تاژدین) بووه، یه کی کیش بووه له پاله وانه هه ره خوشه ویسته کانی میرنوشینی به که ی. به لام یه کیکی ناچیزه ی دل پر له قین به رامبه ر (تاژدین)، که ناوی (به کر مه رگه وهر) و په رده داری (میر زینه ددین) ده بی ده ست فری ده داته کاره وه. له هه لیکدا که میرزینه ددین ناگای له خوی نابی، کار له دلی ده کات و خراب له دژی (مه م) و (زین) ده بیروینی. دوایی میر زینه ددین وای لیدی که له هه ردوو دلداره که هه لده گه ریته وه، بریارده دات که له یه کتری ماره نه کرین. (مه م) ده خاته به ندیخانه وه، (زین) یش تا سالیکی خشت له ناو ژووره که ی خودا

که نهفت دهکات، ئنجا که دوسته دلسوزه که ی (مه م)، واتا (تاژدین) له گه ل کومه لیکه گه وردها که بریتی بوون له براکانی و خزمه کانی و دوسته کانی، شورشیکی توندو تیژیان به رپاکرد له دژی (میرزهینه ددین)، له سه ره ئه و زورسته مه ی که کردبووی له (مه م) و (زین)، میرزهینه ددین هاته وه هوش خوی و، پیگای دا (زین) ی هوشکی ماره بکری له (مه م) و، (مه م) یش له زیندان ده ربهینری و، ئاهه نگیکی گه وره پیشیان به و بوئه یه وه بو بکری، هه ربوئه مه ی دلی هه ردوو دلداره که بدریته وه. به لام تا ئه وه رووی دا، کار له کار ترازابوو. چونکه هه ردوو دلداره که، تازه که لکی ئه وه یان پیوه نه مابوو بژین، ئه وهنده کزو لاوازو نه خوش بوو بوون و، خه م و خه فته کاری لی کردبوون. یه که دوو پوژیکی پی نه چوو مردن. ئه وهنده هه بوو (زین) و هها داوای (زهینه ددین) ی کاککی کرد که له دوا ی مردنیان ئه و ئاهه نکه بگپریت، به لام به مه رچی هه فته یه کی ته و او دریشه ی پی بدریت و، تاسالیکی ته و اویش له پیناوی دل راگرتی خوداو که لکی خوی و میرده که یدا، کرده وه و کاری چاک بنوینی به رامبه ره ئه وانه ی له زیندان دان و، ئه وانه ی هه ژارو داماوو سه رگه ردان و هه ناسه ساردو لی قه و ماون. میریش پی ی نا له گناهه کان و زورسته مه کانی خوی که به رامبه ره ئه و دوو دلداره کردبوونی، که دی هه ردوو کیان له و شیوه پرنازار ناخوشی یه دا مردن، دهستی کرد به هه ل رشتنی فرمیسی خوینین. له به ره ئه وه (زین) ی خوشکی هه رچی یه کی لی داوا کردبوو، بوی جی به جی کرد. هه رچی (به کر - مه رگه وه ر) ی ناره سه ن بوو، له لایه ن دوسته خوشه ویسته که ی (مه م) هوه، واتا (تاژدین) ی مه ردو دلیره وه دهست به جی کوژرا. ئیتر ئه مه نده و چیرۆکه که به وه دوا یی دیت که (خانی) پاله وانانی چیرۆکه که ئاراسته دهکات بو په رستنی خودا.

پرشنگی به رامبه ره چیرۆکی مه م و زین

ئه و چیرۆکی (مه م و زین) ه ی خانی دایناوه، چیرۆکیکی نه ته وه یی یه، تاییه تی یه به (نه ته وه ی کورد). چونکه (ئه حمه دی خانی)، خوداناسی یه که ی و، هوگری یه که ی به یاسای خودایی یه وه پالیان پیوه نابوو، که نه ته وه که ی خوی واتا (نه ته وه ی کورد) و، نیشتمانه که ی (کوردستان) و، (مروقیایه تی) ی هه موو، خوش بوو. ئه وه یش بوو به هو ی ئه م (چیرۆکی مه م و زین) ه، له شیوه یه کی تازه و ناوازه و په سه نددا دابریژی، که هه رچی کیشه یه کی زرنه گ کاری و کومه لایه تی هه یه له ناو (کورده واری) دا له گه ل ئاوات و ئازاری نه ته وه که ماندا تی یدا پیشان بدات.

بیچگه له وه له چیرۆکه کهیدا جوانی ی سوروشتی کوردستان و، جوانی ی کچان و کورانی کورده واریمان پیشان دهدات، له گه له ژبانی چینی سه روودا که پره له کامه رانی و خوش گوزرانی و، ژبانی چینی خواروودا که پره له پهنج و نازار ههروه ها ئه و کرده وه و په ووست و نه ریتی کورده واری به مان پیشان دهدات، که پرین له چاکه و پیاوه تی و به خشنده بی، له گه له ئه و کرده وه و په ووست و نه ریته مان که پرین له که م ته رخه می و که م و کووپی. بیچگه له وان ه روشنییری و شارستانی تی ی کورده واری ی ئه و سه رده مه یشمان پیشان دهدات.

هه رچی (مه م) و (زین) ن، بریتین له کوپو کچیکی دیمه ن جوان و کرده وه جوان هه ردووکیان خاوه نی دهروونی ئازادو، بیروباوه ری سه به ستن. ئه و دووانه نمونه ی نه ته وه ی کوردن، که خانه دانه له جوانی و ئازایه تی و مه ردا یه تی دا، له خوشه ویستی و دوستایه تی ی پاک و بی گه ردا، له گفت و به لین به جی هیناندا، له چاکه دانه وه دا، له سه رو سامان به خت کردندا له پیناو بیروباوه ری به رزو پیروژدا، ههروه ها له هیوا و ئاواتداو، خه بات کردنیش له پیناوی ئازادی و سه به رزی دا.

ههروه ک (مه م) و (زین)، تووشی نه خوشی و سه رگه ردا نی و مال ویرانی بوون به هو ی زوروسته می (میرزه ی نه ددین)، میری (جزیروبو تان) هوه، که نه یه یشت به کامی خویان بگه ن و بینه ژن و میردو، سه به سستی ی ژبانی ژن و میردی ی لی بارکردن، که ئه وه بوو، ئه مه نده تووشی خه م و خه فه ت و نازارو نه خوشی بوون ئه نجامیان به مردن گه یشت... ههروه ها (نه ته وه ی کورد) یش له سه رده می (ئه حمه دی خانی) دا، هیزه داگیر که ری به کانی (تورکی عوسمانی) و (فارسی) و، زوردا ری ی میره کانی کوردستان، به ده ردیکی وه های بر دبوو، که ژبانی کامه رانی و خوش گوزه رانی و ئازادی و سه به رزی ی له ده ست چوو بوو.

ئه و هه ژاری و نه خوینده واری و نه خوشی یه ی ئه و سه رده می تووشی نه ته وه ی کورد بوو بوو، (خانی) په یی پی بر دبوو، که له زور و سته می داگیر که ره کان و زه بروزه نگی میره کانی خومانه وه په یدا بوو بوون. (خانی) یش، له به ره وه، ئه و زوروسته مانه، له ناو چیرۆکه کهیدا که ناوی ناوه (مه م و زین)، له شیوه یه کی ئاشکرا و دیاردا ده رده خات. (خانی)، زوردا ری ی (میرزه ی نه ددین) و، ده ره قه که ی و، تی نه گه یشتنه که ی و، خو په رستی یه که ی و، ترس وله رزه که ی له شیوه ی ئازاردانه که ی و دل شکانده که ی (مه م) و (زین) دا به ئاشکرا پیشان دهدات. ههروه ها خه باتی پاله وان و جه نگاوه ره کان: (تاژدین) و (عارف) و (چه کو) کورانی (ئه سکه ندهر) و دوسته دلسوزه کانیان پیشان دهدات وه ک: (مه م) و (زین) و (ستی) و (حه یزه بوون) و (گورگین) ی کوپی میرزه ی نه ددین و.

پشتیوانه کانیان له دلسوزانی چه ماوهرانی کوردهواری، که ئه وه بوو هه موویان پیکه وه بریاریان دابوو: ببن به یه کو، یارمه تی ی یه کتر بدهن و، خوشه ویستی به رامبه ر یه کتری بنوینن و، به هه موو هیزو هه ره تیکی خویشیانه وه دژی زورو سته می (میر زهینه ددین) بوهستن.

(میر زهینه ددین)، که گوئی نه ده گرت له ئاموژگاری یه کانی پاله وانه ئازاو مهردو تیگه یشتوو هه کی خوئی، (تاژدین)، که میردی (ستی) ی خوشکی بوو که بیجگه له وهیش خاوهنی هیزو دهسه لات و پشتیوان بوو، دهچوو گوئی له قسه کانی (به کر مه رگه وه ر) ده گرت، که خاوهنی دلکی پر له قین و زمانیکی به دگو بوو. بیجگه له وه کابرایه کی خو په رست و ناپاکیش بوو، دلی هه ر به وه ئاوی ده خوارده وه که کهسانی بی تاوان ئازا بردات وه کو (مه م) و (زین) و (تاژدین) و، ناگری ئازاو وه شه رو شو پش هه لیبیگر سینیت له ناوه ند که ساندا، یاخود قسه هه لیبه سته ی بو کهسانی تر و هانه هانه یان بدات بو خراپه کردن.

(میر زهینه ددین) یش که له م کهینه و بهینه یه دا دل ره ق خوئی نوواندو، خوئی لادا له خوداو، له دادپه روهری و، له ره فتاری زانستی یانه، نه ویست راویژ به که سیک، یاخود پرس به که سیک بکات له بابته ئه م گپرو گرفته وه که که وتبووه ناوه ند خوئی (مه م) و (زین)، یاخود ناوه ند خوئی و (تاژدین) هوه. له بابته چوئیتی ی کرده وه ی ئه و دوو دلداره یشه وه هیچ لیکولینه وه و پرسیا ریکی نه کرد، هیچ چه ندو چوونیکی نه کرد. له جیاتی ی ئه وانه، له خوئی بایی بوو و، هه له شه بی ی دهست پی کرد به رامبه ریان. ئه وه بوو (مه م) ی سه رگه ردانی ره وانه کرد بو ناو زیندان و، خوشکه به سه زمانه که یشی، (زین) ی له ناو ژورره که ی خویدا هیشته وه به ته نیایی، که تا سالیکی خشتی خایاند. ئه م کرده وه نه نگه ویستانه ی (میر زهینه ددین) بوون به هوئی ئه وه ی ئه و دوو دلداره به سه زمانانه له ناو خه م و خهفته و سزادا بمیننه وه، نه گن به کامی ژن و میردی پیکه یشتن، هه تا وایان لی هات ها ئیستا بمرن ها تاویکی تر. به لام ئه و (میر زهینه ددین) ه، هه ر خوئی، ناچار بوو، له ژیر بار ی ته نگه تاو کردنی (شو پشی کاریگه ری نه ته وه) دا، که به سه ر کرد ایه تی، پاله وانی جه نگاوه ر (تاژدین) هوه له دژی ئه و هه لگیر سا بوو، ناچار بوو سه ر بو مافی ره و او دادپه وه ری و راستی و دوروستی بنه وینی. ناچار بوو ئازادی بداته وه به هه ر دوو دلداره که: واتا به (ده م) و (زین). هه روه ها ناچار یش بوو که له به رده می (زین) ی خوشکی و (مه م) ی رازنووسی خویدا پی له گونا هه کان و زورو سته مه کانی خوئی بنی و، داوای (به خشین) یشیان لی بکات. هه روه ها ناچار یش بوو به دهستی خوئی گونا هه کانی خوئی بشواته وه: ری ی دا خوشکه بی تاوانه که ی خوئی، (زین)، له رازنووسه بی گونا هه دلسوزه که ی خوئی

(مه م)، ماره بکريت. که هه ردوو دلداره که يش مردن دهستی کرد به جی به جی کردنی نه و ناموژگاری یانه ی که (زین) ی خوشکی له به رده می نه و دا کرد بووی. (میر زهینه ددین) به دهستی خوی لاشه که ی (زین) ی هه لگرت و خستیه ته نشت (مه م) هوه له ناو گوره که یدا. داوی نه وه له پاش مردنی هه ردوو کیان چه ند ناهه نگیکی ناوازه و نایابی گیرا، به بونه ی ژن و میردی ی هه ردوو کیانه وه، که هه فته یه کی ته واویان خایاند. نجا دهستی کرد به چاکه کردن له گه له هه ژاران و به ش براوان و سه رکه ردانان و سک سووتوان و بی باوکان و به ندی یان و دیلاند، که نه وانه یش سالیکی ته واویان خایاند. (میر زهینه ددین) یش که نه مانه ی کرد، له سه ر ناره زوو، و خواستی (زین) ی جوانه مهرگی خوشکی کردی. له راستیدا (میر زهینه ددین) له سه ره تای کاردا پیاویکی گه وره و تیگه یشتوو و نازاو، به خشنده و، دل فراوان و، دلپاک و زمان پارا و بوو. نه و ونده هه بوو، جاری وا هه بوو، سه ری لی تیکده چوو، باش له شتی نه ده کوئی یه وه، دلپشی ناسک بوو زوو، تیک ده چوو نه مه بیجگه له خو په رستی یه که ی که له مندالی یدا نازدار فیئرکرا بوو، جا نه مانه هه موویان، جاری وا هه بوو، پالیان پیوه دهنه بو هه له کردن. یه کی که له وه لانه یشی نه وه بوو که پیاوانی خرابی ده کرد به فه رمانبه ر. (به کرمه رگه وه ر) یش یه کی که بوو له و پیاو خراپانه. که کرد بووی به په رده داری دیوانه که ی خوی. میریش وا خوی ده په رانده وه له وه لانه که کاروبار هه ل سووراندنی میرنوشینی یه که ی، جاروبار، پیوستی ی به و جو ره پیاو خراپانه هه یه ؟!.. به لام له راستیدا وا نیه. فه رمانبه ری خراب به که لکی هیچ فه رمانبه وایی یه که نایه ت. هیچ میریکیش که لک و چاکه ی له وه جو ره فه رمانبه ره خراپانه ده ست ناکه ویت راستی یه که ی نه وه تا: پیچه وانه ی نه و بیرو باوه ره ی (میر زهینه ددین) ه راسته. چونکه نه و جو ره فه رمانبه ره خراپانه. نه که هه ر به میرنوشینی یه که، به لکو به جه ماوه رانیش زیان ده گه بینن. نه م جو ره هه لانه یش هه ر له کوردستانی نیشتماناندا پرونده ن، ته نانه ت ره نکه بلیم، له هه موو لایه کی جیهانیشدا پرونده دن. (میری جزیرو بوتان) یش، که (به کرمه رگه وه ر) ی کرد بوو به په رده داری دیوانی میرنوشینی یه که ی خوی، دواپی نه نجامی هه له گه وره که ی خوی چیشت. به واتایه کی تر. میر، نه وه ی دوری یه وه که به دهستی خوی چاند بووی !... داخه که م نه نجامیش به وه گه یشت که میر، نه و خوشکه جوانه شه نگو شوخه بی هاوتایه ی خوی، (زین) ی له ده ست چوو. هه روه ها (مه م) یش له ده ست چوو، که رازنووسیکی دلسوزی چاکه خوازی سه راستی بوو. بیجگه له وه دووانه خوشه یستی و پیزی سه ره له شکره که ی خوی، (تاژدین) وه موو برا وکه س وکارو دوستانی (تاژدین) وه جه ماوه ره شوپش گیره کانی کوردی میرنوشینی یه که یشی

له ده‌ست چوو!.. ته‌نانه‌ت كه هوشيشى هاته‌وه‌به‌رخوى، ورياش بو‌وه، له توانچ‌وته‌شه‌رورپيسواكردنى (مه‌م) و (تاژدين) و، (زين) و (ستى) كه هه‌ردوو‌كيان خوشكى خوى بوون‌رزگارى نه‌بوو!..

هه‌رچى (به‌كر مه‌رگه‌وه‌ر) بوو، ئه‌نجامى به‌وه‌گه‌يشت كه له‌سه‌ر ده‌ستى (تاژدين) دا كوژرا. تاژدين كه بيستبووى (مه‌م) ي دوسته‌خوشه‌ويسته‌كه‌ي له زيندا‌ندا مردووه، وروژابوو، هه‌موو جيهانى ئى‌ها‌تبوووه‌وه‌يه‌ك، له‌دا‌خا‌ندا هوروژمى بردبووه‌سه‌ر (به‌كر مه‌رگه‌وه‌ر) وكوشتبووى. چونكه‌به‌دگويى ي ئه‌و، (مه‌م) ي به‌وده‌رده‌بردبوو...

شورپشه‌تون‌دوتيزه‌كه‌ي جه‌ماوه‌راني كورديش، ئه‌وه‌نده‌گرى سه‌ندبوو، ئه‌وه‌نده‌ي نه‌مابوو، ته‌خت و تارا‌جى ميرنووشيني‌به‌كه‌تيك‌بدات، و، (مير زه‌ينه‌ددين) خويشى بكوژريت!..

جا (ئه‌حمه‌دى خانى) له‌م چيروكه‌دا، په‌نديكمان پيشكه‌ش‌ده‌كات، كه ئه‌ويش ئه‌وه‌تا: كه هه‌تا ميره‌كان و سه‌ركرده‌كانمان جو‌ش و خروشى دل و خوپه‌رستى يان بيانبه‌ن به‌رپوه، هه‌روه‌ك ئيستاهه‌ن، له‌راستيدا ده‌رگاي پشيووى و ئاژاووه‌و چاوورپاوو، دووبه‌ره‌كى و شه‌رپوشور له‌به‌رده‌مماندا ده‌كه‌نه‌وه، كه هه‌تا هه‌ين له‌زيانيان‌رزگار نه‌بين. كه شه‌رو ئاژاوويش له‌ناوخوماندا به‌رپابوون، داگيركه‌ره - بيگانه‌كان به‌يارمه‌تى زورداره‌كاني خومانه‌وه، ده‌رگايان بو‌ده‌كړيته‌وه‌و، ده‌توان به‌ئاسانى بيته‌نيشتمانه‌كه‌مانه‌وه‌و داگيري بكه‌ن. كه ئه‌و داگيركه‌رانه‌ويش گه‌يشتنه‌ناو خاكه‌كه‌مان و گرتيان، ده‌ست‌ده‌هاويژنه‌ناو كاروبارو ئه‌و بابه‌تانه‌وه‌كه‌به‌كه‌لكمان دين، په‌نجه‌ده‌هوشين له‌دوا‌روژمان و سه‌ره‌نگريمان ده‌كه‌ن. كه ئه‌و داگيركه‌رانه‌ويش نيشتمانه‌كه‌يان كه‌وته‌ژير چنگيان‌وه‌و زورداره‌كاني خوشيمان يارمه‌تى يان‌دان، ئيتربى‌ناوى بيلين هه‌رسى ده‌رده‌كه، واتا: (نه‌خوينده‌واري) و (هه‌ژاري) و (نه‌خوشي) له‌ناوماندا بلاوده‌بنه‌وه‌و، په‌ريشانمان ده‌كه‌ن. جا بو‌ئهمه‌ي بتوانين (كوردستان) له‌م سه‌رگه‌ردانى و مال‌ويژراني‌يه، رزگاربه‌كه‌ين، و، ژينيكي پر له‌ئاژادى و كامه‌راني و خوش‌گوزه‌راني بو‌ (كورده‌واري) يه‌كه‌مان پيك‌به‌هينين، پيوسته‌له‌پيش هه‌موو شتيكدا، گيروگرفته‌كاني فه‌رماندارى‌ي خويى‌ي خومان چاره‌سه‌ربكه‌ين. پيوسته‌فه‌رماندارى‌يه‌خويى‌يه‌كه‌مان له‌سه‌ر بنچينه‌ي (دادپه‌روه‌رى) و (يه‌كساني) و (سه‌ربه‌ستى) دا‌بمه‌زوين. دواى ئه‌وه‌پيوسته‌هه‌ول‌بده‌ين بو‌ريكه‌وتن و يه‌كه‌بوون و خوشه‌ويستى، ياريده‌دانى يه‌كتري له‌ناوه‌ند هيزه‌كاني (نه‌ته‌وه‌ي كورد) دا، ئه‌ويش به‌شيويه‌كى وه‌ها كه هه‌موومان مل كه‌چ‌بكه‌ين بو‌ (ده‌ستوورپكى دادپه‌روه‌ر) و (پيشته‌وايه‌كى

نیشتمانی ی دادپه روهر تیگه یشتوو)، که په تی ی (یاسای خوایی) بجوولیتته وه. دواى ئه وه یش خه بات بکه ین دژی دوژمنه کانمان و، (کوردستان) یش رزگار بکه ین له دست زورداری و دلیتی. کاتیکش گه یشتین به م ئامانجانمان، پیویسته به رهنکاری ی (نه خوینده واری) و (هه ژاری) و (نه خوشی) بکه ین تا هه موویان له ناوده به ین. ئه مه یش بو ئه مه یه که (نه ته وه ی کورد) ژیانیکی سه ربه ست و ئازاد و سه ربه زانه بژی و. (کوردستان) یش ئاوه دان بیته وه و پر بی له چاکه و فه رو خوش گوزهرانی.

هه رچی (به کر مه رگه وه ر)، بویه کا ناوی هاتوو له چیروکی (مه م وزین) دا، که په نجه بکیشریت بو ئه و ناپاکی و پوول په رستی و خو په رستی یه ناپه سه نده ی، که ئیستا له ناو نه ته وه و نیشتمانه که ماندا بلا بوته وه، که به هو ی ئه وانه وه (کورده واری) یه که مان توشی سووکی و ریسوایی و له ناو چوون هاتوو هه روها ئه وه په نجه یش بو ئه وه ده کیشیت که چاو وراوو، چه واشه کاری و، که له کسو مه کی له ئاراداهن، که (داگیرکه ره کان) و (زورداره کانی ناوخو) هه لیان ده سوورین له دژی نه ته وه که مان.

هه رچی کوشنتی (به کر مه رگه وه ر) یش له لایه ن سه رکرده ی شو پشه که (تار دین) هوه، ئه ویش په نجه بو دواروژی (نه ته وه ی کورد) ده کیشیت، که له ناو نیشتمانی په روهرانی کوردا، که سانی وا خاوه ن کرده وه ی بلند و مه ردایه تی هه لده که ون، که بتوانن به سه ر پیاو - خراپانی ناو کوردستاندا زال ببن و له ناویان ببن. هه روها ئه وه یش ده گه بیینی که دوا یی هه ر (دادپه روهری) به سه ر (زورداری) و (داگیرکه ری) دا سه رده که وی. بیجگه له وانه، په نجه یش بو ئه وه ده کیشیت که نه ته وه ی کورد ئه و ده ست که وتانه ی ده ستی که وتوون وه (ئازادی) و (کامه رانی) و (خوش گوزهرانی) به هو ی ئه وه وه بووه که په پره وه ی ئه و (په ووشتی مروقیایه تی) یه ی کردوو که (یاسای خودایی) په سه ندی ده کات. به م په نگه، ئه م جو ره ده ست نیشان کردنه ی (ئه حمه دی خانی)، که له چیروکی (مه م وزین) دا پیشانمانی ده دات، هیوا و ئاواتیکی نه نه وه یی و نیشتمانی و مروقیایه تی و هه مان پی ده به خشی که له نرخ نایه ن. چونکه ئه و که له ی خه بات بکات له پیناوی ئامانجه کانی نه ته وه یی و نیشتمانی و مروقیایه تی خاویدا، له شیوه یه ک پاله وانانه و گیان به خشانه و مه ردانه ی راسته قینه دا، بی گومان ده گاته ئامانجه بلند ه کانی خو ی، له مه یدانی سه ربه رزی و پایه بلندی دا.

هه رچی په شیمان بوونه وه ی (میر زهینه ددین) یش له کرده وه و کاره خراپه کانی خو ی که به رامبه ر (مه م) و (زین) ی کلول کرد بوونی و.

به زهیی هاتنه وهی بزوتبوو پی یان و هرچی خواستیکی ئه و دوو دلداره هه بوو بوی جی به جی کردبوون، ئه وه دهگه یینی که ئه و گه له ی له پیناوی ئامانجه به رزو پیروزه کانی خویدا خه بات بکات و له سنووری ژبییری و تیگه یشتوویی و ئاین و پیاوه تی راسته قینه و سه ربه رزی نه چیته دهره وه، بی گومان سوروشتی سه دراران و پیشه وایان و سه رکردان وه هایه، که به ناچاری بو (راستی) و (دوروستی) و (دادپه روه ری) سه ردا دهنه وینن و، ده گورین و به پی ی خواست و پیوستی به ره واکانشی ده جوولینه وه و رویش ده که نه چاکه خوازی و پیاوه تی و به خشنده یی، به رامبه ری. ئا به م رهنکه نرخی چیروکی (مه موزین) ی (ئه حمه دی خانی) و گرنگی و که لکیمان بو دهره که وی، چ له کوپی (زرنگه کاری) دا، چ له کوپی (روشنبیری) دا، چ له کوپی (کومه لایه تی) و بابه تانی تر دا.

چیروکی (مه موزین)، چیروکیکی وه هایه، که هر وه ک گولیکی جوان و بونداری، چاومان پی ی ده گه شتی وه، به واتا زوره به نرخه کانشی دلمان ده بووژیته وه. هه موو ده میکیش ده توانین که لک و خوشی لی وهر بگرین. چونکه وانا کانی ره ووشت و خووی به رزو پیروزو، کرده وه و کاری چاک و پاک و، ره فتاری په سه ندمان فیره کات. هه روه ها رایشمان ده هیینی به (گیانی نیشتمانی) و (به کارهینانی یاسا کانی خودا) و (په پره وی کردنی کرده وه و کاری مروقیاهه تی) یه وه.

ئای چه ند چیروکیکی به نرخه !

پوخته یه کی میژوویی له بابه ت چیروکی (ئیلیاده) و (هومیروسی) خاوه نیه وه

له سه ده ی پینحه می پیش زایندا (بیزستراتوس)، فه رمانداری [ئه تینا] فه رمانی دا لیژنه یه کی روشنبیری یان له چه ند ویزه وان و بوژیکنگ پیکه هینا، بو ئه مه ی چیروکی [ئیلیاده] و چیروکی [ئودیسسه] له ده می چیروک بیژان وهر بگرن و بینووسنه وه. به م کاره هه ردوو چیروکه که چوونه ناو میژووی ویزه وه. پیش ئه و ده مه چیروکه کانی (ئیلیاده) و (ئودیسسه) یان له ده می [هومیروس] بیستبوو، که ئه ویش پیاویکی چیروک بیژو سه رگوزه شته گیره ره وه بوو، ده نگیکی خوشیشی هه بوو، ده گه را به ناو شارو گونده کانی یونانستاندا و ئه و دوو چیروکه ی به گورانی یه وه ده گوت بو جه ماوه ران، که وانجه که یشی له گه لدا لی ده داو دلی

گوڳرانی پي خوش ده کردن. هه ردوو چيروکه که يشی به هونراوه وه ده گوت. تايستاکه يش ئه و دوو چيروکه له شيوه يه کی جادوگه رانه دا کار له دلمان ده کهن. چونکه به جوانی ی واتاکانپیان و زمان پاراوی و پوشتی و رهوانی و سووک و ساده بی یان، سه رده می مندالی ی مروفايه تی مان بو به رجه سته ده کهن. هه ردوو چيروکه که نه ته وه یین. له به ناوبا نگترین چيروکانی یونانی و جیهانی ده ژمیرین. له پرووی ویزه و چيروکی لاسایی و هه نه ره جیهانی یه کا نیشه وه به سه رچاوه یه ک داده نرین. هه رچی (هومپروس) ه پیاویکی کویر بووه. هه ندیک هه ن به دانهری ئه و دوو چيروکه ی داده نین. گویا له نزیکي سالی (۹۰۰) ی پیش زاییندا به هونراوه هه لیه ستوون. که سانی تریش هه ن له سه ر بوون و نه بوونی (هومپروس) و، میژووی دانانی ئه و دوو چيروکه و، شوینی دانانپیان، که وتوونه ته ده مه قالی یه وه. به لام ئه م جوړه ده مه قالی یانه له نرخی ئه و دوو چيروکه که م ناکه نه وه. چونکه ئه مه نزیکه ی (۲۰۰۰) ساله به سه ر دانانی ئه و دوو چيروکه دا تیه پروه، که چی هیشتا له نیوان ویزه وانان و ویزه دوستان و ناسیاوانی ویزه دا نرخ و زیندویتی و گرنگی ی خوین پاراستوه. هه رچی (جهنگی ترواده) یه، که به هو ی کاره ساتی ئه وه وه و، ئه نجامه کانی ئه وه وه، هه ردوو چيروکه که دانراون، میژووی قه ومانی ده گه رپته وه بو سه ده کانی یانزه هه م و ده هه می پیش زایین، که ئه وساکه (شارستانیتی ی مروف) له هه ره تی هه رزه کاری یدا بووه.

پوخته ی چيروکی ئیلیاده

چيروکی (ئیلیاده) پره له کاره ساتی دلداری و جه ربه زه بی و شه رو شوپرو، ناکوکی و، دوو به ره کی ی ئاشکراو، به ربه ره کانی له ناوه ند پاله وانه کانی (ترواده) و (یونان) دا، و خودا کانپیان و پهیره وه کانی خودا کانپیان دا هه روه ها پره له کاره ساتی سه هنده و سامناک و، سه خت و، سه رسورپهینه ر له گه ل ژیانیکی رهنگا و په رنگ و، بیروباوه پانی وه ها، که هو شمان زوربه یان په سه نندا کات و، سه ریشمان ده هیننه سه رسورپمان. ئه م چيروکه يش له شيوه يه کی پان و فراواندا ناوبانگی سه ند، ته نانه ت گوپراه سه رگه لیک زمانی زیندوو له جیهاندا، که زمانی کوردی و عه ره بیش ده گریته وه. چيروکی ئیلیاده خوینده وار ناگادار ده کات، له شيوه ی گوزهران و ژیانی خاکه کانی (یونان) و (ترواده) و بیروباوه پرو، جوړی

فرمان - داری یان. نزدیکه ی ده سالیكك شه پووشوږ له ناوهند یونانستان و ترواده دا دريژه ی سهند. هو ی ئەمەیش ئەوه بوو که کرده وه کانی شاهزاده ی خاکی ترواده که ناوی (پاریس) ی کور ی شاه (پریام) بوو پر بوو له سووکی و پیسواپی و، هه له شه یی، له چیژکه ی مهردانه په سندی ده کرد، ئە مهندی و زرنگی، نه دادپهروه ری، نه چاکه دانه وه. نه په ووشتی ریزگرتن له که سانی تر. شاهزاده (پاریس) به خو ی ودهس وپیوه ندیه وه، له ناکاو سواری که شتی یه ک بوو، و دهستی کرد به گه شت وگوزار به ناو ده ریای یونان دا. زوری پی نه چوو گه رد او یکی توندوتیژی تووش بوو، خو یان و که شتی یه که یانی سه ره وژیر کرد. کاتیکیش (پاریس) هوشی هاته وه به خو ی، خو ی دی به رووتی یه وه فری دراوه ته سه ر پارچه زهوی یه ک، له که ناری زی ی یوناندا نه که سی لی یه، نه دهس وپیوه ندیه کانیشتی دیارن. به لام به ختی یار بوو چه ند ئافره تیک له خیزانی شاه ی (ئیسپارته) به لایدا تیپه رین هندی پروپیتالیان پی به خشی، توانی له به ریان بکات و له شی خو ی داپوشی. دوی ئەوهیش بردیان بو به رده م شاه ی ئیسپارته، که ناوی (مینیلوس) بوو. شاه ی ئیسپارته ییش به دل فراوانی یه که وه پیشوازی ی کرد، میوانداری یه کی جوانی کرد ریزکی وایش لی گرت که شایسته بی له شاهیکه وه بو شاهزاده یه کی خاکیکی تر بکریت.

که چی شاهزاده ی ترواده، پیچه وانه ی ئەه و جوولایه وه. به رامبه ر ئەه و شاهه چاکه، (مینیلوس)، ناپاکی ی کرد. له جیاتی ی چاکه دانه وه ی، چوو ژنه که ی شاه مینیلوس، (هیلین) ی هه لفریواندو، فراندی له گه ل خویداو، چوو وه خاکه که ی خو ی، (ترواده)، که له (ئاسیای بچووک) دابوو. (پاریس) به م کرده وه یه ی، بو هه موو لایه ک خو ی دهرخست، که پی او یکی سپله و خویری و کرده وه نه نگه، له وانه ییش نیه که چاو له تاوانه کانی بیوشری. هه رچی شاهژنی ئیسپارته، (هیلین) بوو، ئەمه نده جوان و شه نگک و شوخ بوو، هه زاران دلی گرفتاری ئەقینی خو ی ده کرد. شاه ی ئیسپارته (مینیلوس) زور خو شی ده ویست. له به ر ئەه وه ئەه کاره ساتی ژن هه لگرتنه، که ناپاکی ی ژن ومیردی ی لی ده نکاو، بو دلداری یه کی نه نگک و هیچ وپووچ قه ومابوو، دلی هه موو خونکاران و فرمانداران و، جه ماوهرانی یونستانی ووروژاند، بو که لکی (شاه مینیلوس) ته نانه ت هی ئەه وانه ییش که ناکوک و ناحه زی یه کتری ییش بوون. هه موویان به زه بی یان به مینیلوسی به سه زمانداده هاته وه. له به ر ئەه وه له شکرکی گه وره ی بی شومار ئاماده کراو، له هه زار که شتیدا سواریکران و روویان کرده خاکی (ترواده)، تا بچن به گزپداو، سزای بدهنو، (هیلین) ی شاهژنیشی لی بستینه وه. له پاش چه ند شه ریکیش که نزدیکه ی ده سالی خایاند و، دوامین شه ریان ناوی (شه ری ترواده)

بوو ښاري ترواده داگيرکرا و که و ته دهست يوناني په کان و، شاهژن (هيلين) ی
 لئ سښرايه وه. به لام تا نه مه پيک هات به کلور که س له هر دوولا کوژرا و، شارچ
 ترواده ويران کرا له گه ل شاره کان و گونده کانی ته نشتيدا و، دانيشتووه کانيان
 نازاردان و پيسوا کارن و زيانيان لئ درا. هه روه ها تالان کردن و نافرته بردنیش له
 هه موو لايه کی نه و خاکه دا پرووی دا.

پرشنگی به رامبه ر چيروکی ئيلیاده

● هه رچه نده له پيش روودانی کاره ساتی چيروکی ئيلیاده دا به چند سه ده يه ک
 نايينه کانی ناسمانی هاتوونه ته خواره وه و پيغه مبه ره کانی خودايش په يدا بون،
 هه روه ک له ناوه روکی نه و چيروکه دا دهرده که ویت. خاکی يونان هېچ
 بيروباوه ريکی تيدا په يدا نه بووه له بابه ت تا و ته نيایي ی (خودا) وه. که واته نابي
 سه رمان له وه سوږ بميني که گه ليک (خودا) و (خوداژن) له ناوه روکی چيروکی
 ئيلیاده دا ببينين وه ک: (زيفس) که گه وره ی خودا کان بووه و، (نه تينا) که خودای
 تيکه يشتووی بووه و، (نه فروديت) که خودای جوانی بووه. (هيرا) ی خوداژنیش،
 ژنی (زيفس) بووه، (فولکان) يش کوری (زيفس) و (هيرا) بووه. هه رچی (تيتس)
 يشه که به فریشته ی زری داده نری دايکی په کيکه له پاله وانانی چيروکه که و،
 خونکاريکی يونانی که ناوی (نه شيل) بووه. به لام [نارس] به خودای جهنگ
 دانراوه. يونانی په کانيش باوهريان و ابو، که خودا کان و خوداژنه کان کرده وه و
 په ووشتيان وه ک هېی مروف وايه. هه رنه وه نده جياوازن له مروف که هر
 زيندوون و هه رگيز نامرن، هيژو ده سه لاتيشيان له هی مروف زورتره، له مه يشه وه
 تی ده گه ين که نه و خود او خوداژنه کرده وه و کاری چاکيشيان لئ ده وه شتيته وه و،
 کرده وه و کاری خراپشيان لئ ده وه شتيته وه، که نه ده بوو لئ يان بوه شايه ته وه.
 هه روه ک له م چيروکه دا چاومان پي ده که وی، نه و خود او خودا ژنه، له کاتی
 شه په کاندا، دهست ده که ن به دوژنمايه تی و، پيلان دانان بويه کتری. هی وايشيان
 تيدا يه، کرده وه و کاری هه ره خراپ و هه ره پيسي لئ - ده وه شتيته وه، وه ک (نارس)
 که خودای جهنگ بووه.

نه و نده هه يه، هه رچه نده نه و خود او خوداژنه، له بابه تانی دروست
 کراو هه لبه ستراو داده نرين و، له رووداوو له راستيدا له نارادا نه بوون، به لام
 دوور نيه کاره ساتی (شه ري ترواده)، له راستيدا پرويان دابی، چونکه ته نانه ت

ئەو جى ماوانەى كۆنیش كە تازە دوزراونەتەوہ لە ژیرگدا، پەنجە بو ئەوہ دەكیشن كە ئەو شەرە قەوماىى .

هەرچەندە فراندنى ژنى شاھى ئیسپارته، (ھیلین)، لە لایەن شاھزادەى خویرى یەوہ، (پاریس) بەتاوانىكى گەورە دادەنرى و ھەر سەر بە خونكار (مینیلاوس) دانانەوینى، سەر بە ھەموو یونانى یەكانیش دادەنەوینى، بەلامن لەو باوەرەدام، كە خونكار (مینیلاوس) دەیتوانى تۆلەى خوى لەو شاھزادە بەدخوہ (پاریس) و ئەو رەدوووكە و تووہ ناپاکە (ھیلین) بكاتەوہ، بى ئەمەى بچیتە ناوئەو جەنگانەوہ كە نزىكەى دەسالیان خایاندو، بە دەیان ھەزاران كەسیان تیدا كوژرا بیجگە لە كاوول كردنى شاران و گوندان و، فراندنى ئافرەتان و گرتن و بردن و تالانى و زوروستەمانى تر كە لە ناو ھەردوو خاكى درواسى ی یەكتردا کران .

ھەرۆھا خونكار (پریام) یش دەیتوانى سزای كۆرەدپندەكەى خوى (پاریس) بدات و (ھیلین) ی رفینزاویش بنیریتەوہ بو كن میردەكەى خوى كەناوى (مینیلاوس) بوو، لە گەل پیشاندانى پەشیمانى و خەم و خەفەتدا بوئەو كارەساتە ناھەموارەى كە كۆرە ھەرزەكارەكەى قەومانەبووى و، پیشكەش كردنى ھەندى دیارى ی ناوازەكەشایستەى خونكار (مینیلاوس) بى . ئەویش بو ئەمەى تۆلەبو خونكارى یونان بكاتەوہو، مەیدانى جەنگیش نەدات كە بقەومن لە ناوہند ھەردوولایاندا، تائەو ھەموو خوینانە نەرژین و ئەو خاكانەى ھەر دوولایشیان ئەوہندە ویران نەبن .

چاچونكە ھىچ كامىكیان ئەوہیان نەكرد، ھەردوولایان بە بەرپرسيار دادەنرىن بەرامبەر ئەو حوینانەى پزان لە ھەردوولادا، ئەو زیانە گەورانەى كەوتن لە ھەردوولایان . چونكە ھەردووكیان بە دوو خونكارى خوپەرست دادەنرىن، كە كەلك چاكەى خوینان و گەورەى یە بوش و بەتالەكەى خوینان، پيش كەلك و چاكەى نەتەوہكانى خوینان خست . بوچ نەدەكرا ئەو گىروگرفت و گیشە یە، لە شىوہەكى بى و ھیدا چارەبگەن و، بەھوى چەند خونكارىكى چاكە خوزاو بى لایەن و بەرپزەوہ، ناوبژى ھەردوولایان بكەن ؟! .

● ھەوینى ئەم چىروكە بریتى یە لەو دلدارى یەى كە پەیدا بوہلە ناوہند شاھزادەى سىلەو خویرى دا، (پاریس) شاھژنى ناپاك (ھیلین) دا . بەلام ئەمە چۆن دلدارى یەكە كە بگاتە ئەوہى داوین پىسى و ناپاكى و سىلە یى لى پەیدا بى، كە لە سەر دەستى ھەردوو دلداردا روویان داوہو زىانیان بە خونكارىكى میوان نەوازو چاكە خوازو، میردىكى خوشەو یست و دلسوز گەیاندى ؟!

ئایا خونكار (مینیلاوس) یش چۆن دل بەرایی ی دا، ژنىكى وا سىلە ناپاك سەرلەنووى بگىریتەوہ بو خوى و، لە تروادى یەكانى بسینیتەوہ ؟! . كە تەماشای

چيروڪه ڪه یش دهه ڪهن، هيچ لهو بابته وه نادوي ڪه له پاش نه مهی (هیلين) دراو ته وه دهست خونڪار (مينيلاوس) ی ميردي، چي ی لي ڪراوه، يا خود چي ی به سهر هاتووه!؟ به راستي نه مه شتي ڪي سهره، پياو سهری لي ی سوڀر ده ميني ...!

هروهه له چيروڪه ڪه دا چاره نووسی شاهزاده خويڙي يه ڪه، (پاريس) پيشان نادات، ڪه چي ی به سهر هاتووه. نه وندده هه يه له چيروڪه نه ته وه يي يه ڪاني تره وه نه وه تي ده گهين، ڪه (پاريس) نه مه ی به دزي يه وه، پاله وانه يوناني يه ڪه، (ئشيل)، ده ڪوڙي، خويشي له پاش ماوه يه ڪي ڪم ده ڪوڙر يته وه.

به راوورد ڪرڻي ڪي ويڙه يي له ناوهند چيروڪي (مه موزين) و چيروڪي (ئيلياده) دا

(۱) : هه ويڙي هه ردو چيروڪه ڪه (دلداري) يه. به لام نه و دلداري يه ی له چيروڪي (مه موزين) دا يه، دلداري يه ڪي پاڪ و بيگه رده پيس نه ڪراوه. به لام نه و (دلداري) يه ی له چيروڪي (ئيلياده) دا يه دلداري يه ڪي نه نگه و گهنگه و ناپه سهنده. چونڪه فراندن و ناپاڪي ی ژن و ميردي و داوين پيسي ی لي په يدا بووه. (دلداري) له چيروڪي (مه موزين) دا بووه هو ی نه وه ی: نارام و ئاسايش و سه ريلندي و چاڪه ڪرڻ له گه له هه ژاران و سه رگه ردانان و لي قه و ماوان و دامان و ديل و به ندي ی لي په يدا بي بي له گه له چاڪه ی گشتي دا. به لام دلداري له چيروڪي (ئيلياده) دا بووه هو ی نه وه ی: جهنگ و ناوبانگي حراپ و ريسوايي و ڪوشتنی ده يان هه زاران له هه ردو ولاي لي په يدا بي بي له گه له ڪا وول بووني خاڪي هه ردو ولا دا بيچگه له بردن و گرتن و تالاني و ژن به ديل گرتن.

(۲) : له چيروڪي (مه موزين) دا خودا يه ڪي چاڪي پاڪي تاڪو ته نيا و بي هاوتا ده بنين، ڪه هه ر بووه و هه ر ده بي و، دووره له هه موو ڪه م و ڪوڀري يه ڪه وه، به چنگه و خاوهن ده سه لاتي شه به سهر هه موو ئافه ريده ڪراويدا، گه وره يه و سه رچاوه ی چاڪه وقفه ره بووه موولا يه ڪ. دا دپه روه ري ده نويني و، به زه يي ی به ڪزو بيچاره و دامان و هه ژارو و لي قه و ماواندا ديته وه، ده ڪه ويته فريايان. هه روهه به رهنگاري، زور و سته م و ناهه مواري ده ڪات. به لام له چيروڪي (ئيلياده) دا، گه ليڪ خوداو خودا ژن، ده بنين ڪه له راستيدا نه بوون و نين. ڪرده وه و ڪاري

چاکیان هه یه، کرده وهو کاری خراپیشیان هه یه، چه شنی مروقانی سه رزه مین، به لام له و جوړه خوادایه نین که دهسه لاتیان به سهر هه موو شتیگدا هه بی، یاخود دووربن له کرده وهو کاری خراپ و ناپه سه نده وه. نه و خوداو خوداژنانه ی له چیروکی ئیلیاده دا ناویان براوه، دهستیکی بالایان هه بوو له ویران کردن و زوروسته م و تالان کردن و ژن داگیرکردنی جه ننگه کانی (ترواده) دا. نه وانه به زیندویتی ده میننه وه به لام زور کون نین، له سه ره تای ژیاندا نه بوون.

(۳) : هه ردوو چیروکه که به زمانیکی ویژهبی ی پیشکه وتووو شیرین و خوش نووسراون، مروف کیش ده که ن بو خویندنه وه یان. هه رچی چیروکی (مهم وزین) ه، بریتی یه له (۲۶۷۳) تاکه هوئراوه، که دابهش کراوه به سهر (۹۵) به نندا. (نه همه دی خانی) که یه کیگ بووه له دانیشتوانی شاری (بایه پید) له کوردستانی تورکیادا، له سالی (۱۶۹۴) ی زاینیدا، له سه ر بنچینه یه کی زانست و راستیی په رستی و هوش و رووداو، که دووربی له بیروباوه ری پروپووجه وه، ته وای کردووه. دواپی ی چیروکه که به وه ده هیئی، که ریزو که وره یی ی نه و خودایه پیشان ده دات، که پاله وانه خوداناسه کانی ناوچیروکه که له خه م و خه فت و، نازارو، خوین رشتن و، سووکی و ریسوایی رزگارد ه کات، که به هوئی نه وه وه جه ماوه رانی کورد له میرنوشینی ی (جزیر و بوتان) دا که لک و فه ریکی زورگه وره یان ده ست ده که وی. (مهم وزین) چیروکیکی کوردی یه، له دل جه ماوه رانی کوردو، چاکه ی گشت لایه یانه وه هه لقولاوه، کاره ساته کانیشی وه که ده لین سالی (۱۲۹۳) ی زاینیدا قه ومان.

هه رچی چیروکی (ئیلیاده) یه، چیروکیکی یونانی یه، کاره ساته کانی، وه که ده لین له ناوهند سه ده کانی یانزه هه م و ده ه می پیش زاینیدا قه ومان. به لام له سه ده ی پینجه م پیش زاینیدا تو مارکراوه و ناوی چووته میزوی ویژه وه. وه که ده لین له لایه ن گورانی بیژیکی کویریشه وه دانراوه که ناوی (هومیروس) بووه. له م پرووه وه دووبه ره کی که وتوووته ناوهند نووسه ران و ویژه وانانه وه، له بابته بوونی که سایه تی ی هومیروس و، نه و سه رده مه ی چیروکه که ی تیدا دانراوه و، نه و جیگایه ی چیروکه که ی تیدا دانراوه و، نه و سه رده مه ی چیروکه که ی تیدا دانراوه و، نه و جیگایه ی چیروکه که ی تیدا دانراوه و، نه و که سه ی چیروکه که ی دانراوه و، چیروکه که بریتی یه له (۱۶۰۰) تاکه هوئراوه. که دابهش کراون به سهر (۲۴) به شدا، به شدا، به زمانی یونانی یش دانراوه. کاره ساتی چیروکه که یش له خاکی یونان و خاکی (ئیلیون) دا قه ومان که که وتوووته ناوپارچه زه وی یه که وه ناوی (ترواده) بووه. چیروکه که یش پره له قسه ی پروپوچ و ریژگای، به وه یش داوی ی دیت، که هه ردوو خاکه که ویران ده بن و،

خوینیکی یه جگار زوربان تیدا ده‌رژئی و، خوینیکی یه جگار زوربان تیدا ده‌رژئی و، سسوکی و ریسوایی یش بهر هه‌ردوولایان ده‌که‌وی. هه‌روه‌ها چیرۆکه‌که پرله دووبه‌ره‌کی یه‌کی که‌وره‌و، گیروگرفیتکی پر ناژاوه‌و ته‌نگ‌و چه‌له‌مه، له‌ناوه‌ند پاله‌وانانی چیرۆکه‌که‌و خودا‌کان و ژن خودا‌کان دا که یه جگار زورن. له‌ناوه‌روکی چیرۆکی (ئیلیاده) یشه‌وه‌ ده‌رده‌که‌وی که جاماوه‌رانی (یونان) و جه‌ماوه‌رانی شاری (ئیلیون)، هیچ‌که‌لک‌و چاکه‌یه‌کیان پی‌نه‌بر‌اوه. به‌پیچه‌وانه‌وه‌ه‌رچی ناژارو سه‌ر‌گه‌ردانی و، خوین‌پشتن و ریسوایی و، هه‌موو زور‌داری یه‌که‌هه‌یه، که بو‌سه‌ر ئابروو، و سامان و نیشتمان کراون تی‌یاندان پ‌روویان داوه. ئە‌مانه‌یش هه‌موو به‌هوی خو‌په‌رستی (پاریس) ی شاهزاده‌و، (هیلین) ی شاهژن و، (مینیلوس) ی شاه‌ی ئیسپارته‌و، (پریام) ی خونکاری (ترواده) وه‌روویان داوه.

(٤) : له‌چیرۆکی (مه‌م‌وزین) دا (میرزه‌ینه‌ددین) مان وادینه‌پیش چاو که دوو فرمانی بپچه‌وانه‌ی یه‌کتری جی‌به‌جی ده‌کات. یه‌کیکیان نار‌ه‌وایه. ئە‌ویش ئە‌وه‌تا که (مه‌م) ده‌خاته‌ زیندانه‌وه‌و، (زین) یش ئە‌و ماوه‌ درێژه‌ که سالیک ده‌خایینی که‌نه‌فت ده‌کات. یه‌کیکیان ره‌وایه، که ئە‌وه‌تا: مل که‌چ ده‌کات بو‌فه‌رمانی ئایینی ئیسلامی که داد‌په‌روه‌ری و به‌زه‌یی هاتنه‌وه‌و، راستی و دروستی و، که‌لکی گشتی ده‌گریت‌وه، له‌گه‌ل خو‌شک‌و بر‌ایه‌تی‌دا. ئە‌نجامه‌کانی ئە‌م کرده‌وه‌یه‌ی دوایی (میرزه‌ینه‌ددین) که‌لک‌و خو‌شی و کامه‌رانی‌رکی زوری به‌خشی به‌ (مه‌م) و (زین) و جه‌ماوه‌رانی کورر. هه‌رچی هه‌لو‌پستی خونکاری (ئیسپارته‌و)، مینیلوس و، خونکاری ترواده (پریام) و، شاهزاده‌ی ترواده (پاریس) و، شاهژنی یونانی ره‌دوو‌که‌وتوه‌و، (هیلین) بوو، هه‌موو نار‌ه‌وا بوون. له‌به‌رئه‌وه ئە‌نجامه‌کانیان به‌وه‌گه‌یشتن که ناژاریکی زورو زینیکی زورتووشی جه‌ماوه‌رانی (یونان) و (ئیلیون) بین.

(٥) : فرۆفیلی هونه‌ری ی ناسک‌و جوان، له‌هه‌ردوو چیرۆکه‌که‌دا ده‌رده‌که‌ون. له‌چیرۆکی (مه‌م‌وزین) دا، (مه‌م) و (تاژدین) جلی خو‌یان ده‌گورن و جلی ژنان له‌به‌رده‌که‌ن، له‌کاتی ئاهه‌نگی جه‌ژنی نه‌وروزدا. هه‌رله‌و پو‌ژه‌یشدا به‌ریکه‌وت (زین) و (ستی) ی خوشکیشی جلی خو‌یان ده‌گورن و، جلی پیاوان له‌به‌ر ده‌که‌ن. هه‌روه‌ها (حه‌یزه‌بوون) یش که‌دایه‌نی (زین) و (ستی) بوو جلی خو‌ی گو‌ری و، جلی پیاوانی له‌به‌رکرد، خو‌ی خسته‌شیوه‌ی پزیشکیکی پیاوه‌وه. ئە‌نجامی ئە‌م کرده‌وانه‌پیش به‌دل‌خو‌شی و سه‌رکه‌وتن و کامه‌رانی گه‌یشت بو‌هه‌موویان. چونکه ئە‌و فرۆفیلی ره‌نگینانه که هونه‌رمه‌ندی‌یان تیدا ئاشکرا بوو، بوون به‌هوی ئە‌وه‌ی، ئە‌و دوو کوره‌لاوه‌و، ئە‌و دوو کچه‌هه‌رزه‌کاره. یه‌کتری ببینن و یه‌کتریبناسن و،

بپاريزن له براکوڅی و، کاوول بوون و، نه ته وه که مان و ميرنو شينی به که يشمان سهريان به رزبيته وه.

هرچی چيروکی (ئيلیاده) به، نه سپيکی دارينه ی گه وره ی له لایه ن هونه رمه ندانی يونانی به کانه وه تیدا دوروست کراوه و، پاله وانه به کانی تیدا شاراوه ته وه. ئنجا يونانی به کان به فيل خویان واپيشان دده ن، که ده گه رپنه وه بو خاکی خویان نه و نه سپه پيش به جی ده هیلين بو (تراوده پی) به کان. تراواده پی به کانیش به بابه تی تالانی و سه رکه وتنی خویانی داده نین که نه سپه که ده به نه ناو شاره که یانه وه که (ئیلیون) بو. نه م فیله یش بوو به هو ی گرتنی شاری تراوده له لایه ن له شکری يونانه وه و، کاوول کردنی شاره که و. کوشتنی دانشتووه کانی و سه رگه ردانی ی تراوده پی به کان و سه که رتنی يونانی به کان له گیرانه وه ی شاهزته داوین پیسه که یاندا که هیلين یوو. جا هر وه که له ر دوو چيروکه که دا دهرده که وی، فروقیله هونه ری به کان له چيروکی (مه م و زین) دا چاکه و خوشی یان لی په ی داده بی، که چی له چيروکی (ئيلیاده) دا زیان و خوشی یان لی په ی داده بی.

(۶) پال وانه کانی چيروکی (مه م و زین)، په رده داری میر، (به کر مه رگه وه ر) ی لی دهر بچی، هه موویان خاوه نی که سایه تی به کی به هیزو هه رته و، جوامیریان هه یه، که خوینده واران ده هیئنه سه رسورمان. چونکه کرده وه و کاریان جوانه و، دهر وونیان پاکه و پیروزه و خویشیان به خت ده که ن له پیناوی که لک و چاکه ی که سانی ترو گشتی دا له به رته وه شایسته ی ریزو نازگرتن و، هه لیش ده گرن خوینده واران چيروکه که چاویان لی بکه ن.

به لام پاله وانه کانی چيروکی (ئيلیاده)، کرده وه و کاره کانیان پرن له نار ه وایی و خو په رستی و زورداری چونکه بوون به هو ی نه وه ی دوو خاکی گه وره ی پیشکه وتوو کاوول بین. له به رته وه هیچیان له وانه نین هه ل بگرن خوینده واران چيروکه که چاویان لی بکه ن.

(۷) : ئنجا به پی ی نه م لی کو لینه وه یه ی له مه و پیش کردمان، من له و باوه رده دام که چيروکی (مه م و زین)، له رووی گیانی و، ویژه یی و، زانستی و، روشنبیری به وه، له چيروکی (ئيلیاده) بارستایی ی به رزتره و، به کیشانه یش گرانتره. نه مه یش سه باره ت به وه یه که چيروکی (مه م و زین) راستگویی و، چاکه دانه وه و، خوبه خت کردن له پیناوی فرمانی پیویست داو، هوگر بوون به هه موو کرده وه و ره ووشتیکی پاک و پیروزو به رزه وه و، په یره وی کردنی (ئایینی پاکي ئیسلام) و،

پاراستنی که لک و چاکه ی گشتیمان فیرده کات. که چیی ئەم جوړه کرده وه و کاره باش و په سه ندانه له چیرۆکی (ئیلیاده) دا نابینین، به پیچه وانه وه، هر گیانی تو له سه ندنه وه، خو په رستی و، زور داری و، چا وچنوکی و، چا وچلیسی و، داوین بیسی و، پشم و قین و، دوژمنایه تی ده بپنن.

سه رچاوه کان

- (۱) : نووسراوی (چیرۆکی مه موزین له ته رازوودا) - شاکر فتاح
- (۲) : نووسراوی (ئیلیاده) و (ئودیسیسه) - هومیرۆس - په رچقه ی شاکر فتاح
- (۳) : نووسراوی (مه موزین) - أحمد الخانی - ترجمة محمد سعید رمضان نثراً باللغة العربية - سنة ۱۹۵۷ مطبعة الترقی - دمشق.
- (۴) : نووسراوی (میژووی ئە ده بی کوردی) - عه لائه ددین سو جادی چاپخانه ی مه عاریف، به غداد سالی ۱۹۵۲ ز.
- (۵) : نووسراوی (الالیاذة) هومیرۆس - ترجمة عنبره سلام الخالدي نثراً الى اللغة العربية - الطبعة الخامسة - بيروت - دار العلم للملايين - سنة ۱۹۸۲ م.

کورتہ چیروک

برسیہ تی

حیدر حیدر

وہرگیانی

نہ سعاد عہدو



سپیدہیہک مندالہ کہ بہ دایکی وت: دایہ بروانہ ئەم پاپورانہ، دہریاکہ یان
قووتدا! ئەی لە کوئی مەلە بکەین؟

دایکە کہی دایہ قاقای پیکەنین.. مندالە کەش لە پرسیار کردن بەردەوام
بوو، دایہ ماشینەکانی سوپایی لە ژیر دارەکان نوستوون! ئەی چۆلە کەکان لە
کوئی دەخەون؟!

دایکی پرووی گرژ بوو، هەردوو بروکانی لیک نزیك کردنەوہ و ہاواری کرد:
کۆرہ ئەو چ دەلیی؟

کۆرہ کہ گوتی: دایہ، باوکم وتی ئەو گەنمە ی بو تۆدانی زەویہ کہ مان
ہە لگرتووہ، دەیکە مە ئارد.. ئەگەر وایکرد لە روژانی بارانا زەویہ کہ مان چ لە
باوہشیدا دەگری؟

دایکە رایکردە ژووری ناندین و بہ ہەناسە سواری پەنجەرہ کہی کہ
کہ وتبووہ سەر دہریاکہ.. والای کردەوہ.

كوندە بويەك بە دلد ارەكەى وت: لە بەرچى مېردم پى ناكەى ؟
 دلد ارەكەى گوتى: بالندە يەكى ترم خوش دەوى !
 كوندە بويەكە وتى: بە لام من زور خوشتم دەوى !
 دلد ارەكەى گوتى: تو هەژارى، جگە لەم كاولة خانوو و دوو چاوى زهق و
 دوو بالى بە تىن هيچى تر شك نابەى !
 كوندە بويەكە بە مەلولىە وە وتى: من ئەم كاولة خانوو خوشەت پيشكەش
 دەكەم، بو ئەو و بە خوشى تيايا بژين، ئەى دەزگيرانە دەولە مەندەكەت چيت
 دەداتى ؟

دلد ارەكەى بالەكانى خوئ لىك كردهو، بە فيزەو پيەكنى، ها.. ها.. ها،
 خوشە ويستە دەولە مەندەكەم شارىكى پر كاولة خانووم پيشكەش دەكە ئەگەر خوا
 تەمەنى خاوەن شكۆ دريژ بكا !
 كوندە بويەكە لە شەقەى باليدا.. لە و كاتەى چاوهكانى پر لە فرميسك بوون،
 بلند بوو، وتى: وا لە شارى خاوەن شكۆ دەچمەدەر، چونكە خوشە ويستى تيا
 بەدى ناكەم، بە لام روژيك دادى نە بەرديك نە پەلە دارىك بەدى ناكەى لە سەرى
 هەلبنىشى، ئينجا يادم دەكەيتەو.

* * *

لە گەل روژئاوادا پياوھەكە لە كار كردن بە ماندوويەتى گەرايەو مأل، دەم و
 دەستى خوئ شوشت و داواى لە خيزانەكەى كرد كە خواردنى بو ئامادە بكا..
 خيزانەكەشى نانىكى تيرى و كەمىك زەيتوون و هيلكە يەكى كولاوى لە
 پيش دانا. پياوھەكە لە سەرخو دەستى كرده نان خواردن..
 ئافرەتەكەى پىى گوت: ئەو بووھك جارەن هەوالى (وافد) ناپرسى ؟
 پياوھەكە هوشيار بوو، بە راستى ئەمرو ماندووم.. ئەى كوا ؟
 - نوستوو، بە لام لىى دەترسم !
 - بو ؟

- قسەى ترسناك دەكا، ياسين تو بلىى گيانى ئادەمیزاد ببە پیتە ئادەمیزادىكى
 تر !؟

ياسين زەر دەخەنە يەكى هاتە سەر لىوى، لە و كاتەى كاويژى بە پاروھ نانىك
 دەكردو گوتى: ئەم پرسىيارە بى مانايە چيە ؟
 ئافرەتەكە وتى: وافد مندال نيه، بە لام قسەى وا دەكا زور لە خوئ زل تره !
 باوكى وافد دەستى لە نان خواردن هەلگرت و دەمى سىرپە وەو گوتى: هەموو
 مندالىك وا بە زەحمەت گەورە دەبى.

* * *

دزهکان

له هیرشیک له هیرشه دپندهکانی دوژمن بو سهر شارو گوندهکاندا،
فروکهوانی قاره‌مان (چهرجس حه‌نناوی)، شه‌ره فروکه‌یه‌کی مه‌ردانه‌ی له‌گه‌ل
فروکه‌کانی دوژمندا کرد.. له‌ئه‌نجامدا وه‌ک (باز) که‌وته سهر لووتکه‌چیاکانی
نزیک ده‌ریاکه.

ته‌رمه‌که‌یان به‌ناه‌نگی‌کی گه‌وره‌هینایه‌وه‌گونده‌که.
له‌پیش ده‌رگای مالیکی ده‌شته‌کی هه‌ژار، باوک و دایکی پراوه‌ستان و
تلیله‌یه‌کیان لیدا!

پیاویک پرسی: سه‌یره، بپروانه‌چون تلیله‌لیده‌ده‌ن.. وه‌ک بلی‌ی بووک
گواستنه‌وه‌یه!

پیاویکی‌ترگوتی: ئایا ده‌زانی ئه‌م جه‌نگاوه‌ره‌تاقانه‌یه‌و له‌خانه‌واده‌یه‌کی
هه‌ژاری ئه‌م گونده‌ن؟! ده‌لی‌ی بوئه‌م روژه‌یان په‌روه‌رده‌کردبوو.
پیاوه‌که‌ی ترگوتی: له‌م روژه‌زیاترچی؟ گونیه‌ئاردیک به‌په‌نجا لیره‌یه!
پیاوه‌که‌ی تر به‌پیکه‌نینه‌وه: ده‌گاته‌سه‌د لیره‌گه‌ر خوا ته‌مه‌نی خاوه‌ن شکو‌دریژ
بکا!

ریژنه‌گولله‌یه‌ک به‌بوئه‌ی ناشتنی شه‌هیدی پاله‌وان هاویشتر، به‌لام
گولله‌یه‌ک شوینی خوی له‌پشتی پیاوه‌ده‌م به‌پیکه‌نینه‌که‌کرده‌وه!

* * *

بازاری‌شاره‌که‌بازاریکی پان‌دریژبوو، له‌وسه‌ری‌ئه‌وسه‌ری‌شاره‌که‌ی
گرتبوو.. مزگه‌وتیکی گه‌وره‌و به‌رزیش له‌ناوه‌راستی بازاره‌که‌بوو. له‌بازارهموو
شتیک هه‌بوو بو‌فروشتن تا‌ئاده‌میزادیش!!

جو‌تیاری هه‌ژار به‌ترسه‌وه‌به‌دوای کونده‌بو‌ده‌گه‌را، هه‌ر جاره‌ی پرسیاری
ده‌کرد گالته‌یان پێ ده‌کرد! پرسیاری له‌پیاویکی کوچه‌ری وه‌ک خوی هه‌ژار کرد:
ده‌بی له‌کوی بالنده‌ی به‌ند کراو بفرۆشن؟

کوچه‌ره‌که‌ش ده‌ستی بو‌پپچی شه‌قامی بازاره‌که‌دریژکرد، به‌ره‌و‌پپچه‌که
پویشت، کاتی له‌پپچه‌که‌سوورپایه‌وه‌پوو به‌پووی کوگایه‌کی گه‌وره‌بوو، که
له‌به‌ر ده‌رگاکی ئه‌م ئایه‌ته‌ی پێ هه‌لواسرابوو [المال والبنون زینة الحیاة الدنيا]
چووه‌ژووره‌وه، چاوی به‌چه‌ندان قه‌ه‌سه‌ی شوشه‌پی و ئاسنی که‌وت، چه‌ندان
بالنده‌ی په‌نگاو په‌نگی تیا به‌ند کرابوو، هه‌ر وه‌ک کوگاکه‌به‌کوئالی په‌نگاو په‌نگ
رازا بووه.

بۆ به یانی باوکی وافد به رهو کاری خوئی ده رویشت .. وافد ئی پرسی :

باوه، ئایا باوکه کان درۆ ده که ن ؟!

باوکه که یشی وتی : نه خیر.

وافد گوتی : ئه وه ههفته یه که پیم ده ئی کونده بوویه کت بو دینم و که چی تا

ئپستاش هیچ !

- رۆله چیت له کونده بوویه ؟

- ده نکیم پئی خوشه !!

باوکی وتی : من له کوئی کونده بووت بو بکرم .. له و کاته ی برسیه تی له

دهرگای هه مو مالیک دهدا ؟

منداله که وتی : له نیو بازاری شاره که مان به ند کراوه، تویش له

به ندیخانه ی رزگار ده که ی !

باوکی هاواری کرد : چون ده زانی ...؟

وافد گوتی : چونکه شه وان له سه ر دار زه یتونه کان ناخوینی !

باوکه که ی به زه رده خه نه یه که وه کوره که ی له باوه شدا گرت و بوئی کردو

گوتی :

بوئی دینم گیانه که م .. بو که یشتنه وه یه کی تر ..

منداله که ش به ده سته ناسک و بچکوله کانی خواحافیزی ئی ده کرد .. ئه که ر

ئه م جار هیش درۆم له که لدا بکه ی، له دوا ی باوکیکی تر ده که پیم !

جوتیاره که له بازرگانه قه له وه که ی پرسی : کونده بووتان هه یه بو فروشتن ؟

بازرگانه که ش وتی : هه مو جوړمان هه یه !

- نرخ ی چه نده ؟

- بو تو په نجا لیره یه، به لام بو یه کی تر چه فتایه، چونکه وا دیاره پیاویکی

هه ژاری و پیاویسته کو مه ک بکری ی.

جوتیاره که سه ری سوورما ! له دلی خویدا قینی له منداله که ی هه لساو

گوتی : ئه و مندالانه گر نه له شت ده گرن.

له و کاته دا ئه فسه ریک هاته کوگا که، بازرگانه که یش له سه یه ک پئی راوه ستاو

به خیر هاتنی کرد : به خیر بییت، که وره ت کردین، کوگا که ت رووناک کرده وه،

فه رموو له خزمه تین، کوگا که کوگای خوته، کورسیکی بو داناوو بانگی منداله

خزمه تکاره که ی کرد : وه ره کوره بروانه که وره ت چی که ره که .. فه رموو قوربان

سارد، که رم ؟

ئه فسه ره که یش به فیزه وه گوتی : نسکافه

بازرگانه که وتی: به پراستی شه پریکی مهردانه بوو، به خوا گه وره م سهرت
بلند کردین.. خوا ته مه نی خاوهن شکومان دریز بکات.

ئه فسه ره که سیگاریکی (که نت) ی، داگیرساندو گوتی: فروکه مان زور
که وت و زوریشمان لی کوژران، به لام نه مانه یشتن بگه نه نامانج!
یاسینی جوتیار وه کو به رد پراوه ستابوو، گوی ی له قسه کان راکرتبوو،
نسکافه هات و خواردرایه وه، له دواییدا به دوو قوئی چوونه ژووریکی تری
کوگاکه.. که میک مانه وه، نینجا به پیکه نین هاتنه دهر، که لو په لی به نرخ نیردرایه
نیو (مرسیدس) ه، ره شه که ی پیش دهرگای کوگاکه !!
ئه فسه ره که ویستی پروا..

له پیش دهرگاکه پرووی وهرگیرا.. بینی کونده بوئی به سته زمان له نیو
قه فه سه که دا نوستووه، گوتی: چه سانی کورم داوای کونده بوئی کی لیم کردوه،
داخوازی ئه و مندالانه سهیره! نازانم بو بالنده یان خوش دهوی؟ بازرگانه که
به سهر خزمه تکاره که ی قیراند: کوره ئه و قه فه سه بخهره نیو ماشینی باوکی
چه سان!

جوتیاره که به م دیمه نه زیاتر سهری لی شیوا، کاتی بینی کونده بوئی
به ندکراو له کوگاکه دهرچوو، دلی زور تووند بوو، له پیش خویدا وتی: بالنده ییش
وهرده گرن!

* * *

پیوا کوژه کان

وافد یاسین گه وره بوو، بووه قوتابییکی کولجی چه کی ناسمانی له و
به شه ی که به نیوی شه هید چه رجس چه ناوی بوو، له دوا ی سی سال بوو به
فروکه وان.

هموو روژیک له ناسمان مه شقی به فروکه که ی دهرکردو خوی به هه لو
ده هاته بهر چاو، به لام ئه و هه لویه ی که هیچی نه ئه بینی جگه له بازارو کوشکی
خاوهن شکو.

له رۆژێکی سامالدا هه‌لۆ به‌ فرۆکه‌ جه‌نگیه‌که‌ی به‌رز بۆوه‌ بۆ ئاسمان،
چه‌ند جارێک به‌سه‌ر شاره‌که‌ هاتوو چۆی کرد، خۆی پێ رانه‌گیرا، به‌ره‌و بازار
هاته‌ خوار.. به‌ردوو مانی کرد ! ئینجا به‌ره‌و کۆشکی خاوه‌ن شکۆ خزی ئه‌ویشی
وێران کردو بلند بۆوه‌.. له‌ کاتی هه‌لسانه‌وه‌ی چوار فرۆکه‌ به‌رانگاری بوون و
داوایان لێی کرد که‌ خۆی بداته‌ ده‌ست به‌لام بۆی نه‌سلماندن، به‌ره‌و شاخه
بلنده‌کان رۆیشت بۆ ئه‌وه‌ی خواحافیزی له‌ باوکی بکا..

له‌ و کاته‌ی به‌سه‌ر لوتکه‌ شاخه‌کانی لیوار ده‌ریاکه‌ ده‌فری، که‌وته‌ به‌ر
لووله‌ی سارۆخی دوژمن، فرۆکه‌که‌ی پیکاوله‌ ئه‌نجامدا سوتا، وه‌ک هه‌لۆیه‌کی بال
شکاوه‌ به‌سه‌ر شاخه‌کانی لیوار ده‌ریاکه‌ که‌وته‌ خواره‌وه‌.

له‌ کۆمه‌له‌ چیرۆکی «الفيضان» ی

حیدر حیدر

وه‌رگیراوه‌. وزاره‌ الاعلام -

دار الحریه‌ للطباعه ١٩٧٦





«بازنه‌ی روژانی هه‌ینی»

هاشم نه‌حمه‌د سه‌راج

ته‌کانی دایه خوو... نه‌مجاره‌یان به سووکی که وته‌سه‌رگازی پشت...
یه‌کسه‌ر هه‌ستی به‌وه‌کرد که هه‌ینه‌ی ئاره‌قه‌داری هه‌تا‌دی زیاتر بروسکه نه‌کاو
په‌نگر ئاسا تا ووزه‌ی گه‌رمایی نه‌به‌خشیه‌تێه‌کیان و له‌شی... به‌لام خوی راته‌کاندو
به‌زه‌بری پی‌یه‌کانی به‌تانیه‌قاوه‌بیه‌که‌ی هه‌مالی... ده‌ستی چه‌په‌ی دریژ کردو توند
پاکه‌ت و شقارته‌که‌ی هه‌لگرت... په‌شته‌ماله‌موره‌که‌ش هه‌ر به‌که‌چراوی یه‌وه...

مارانه برینه که ی سهر گهردنی په نهان کردبوو... هه لسا یه سهر پڼو که می له
 پوچی شته کان وردبووه وه... نه وه ی که زیاتر سهرنجی راکیشا... کاتژمیره
 هه لواسراوه که ی سهر پووی دیواری ژوره که بوو... دیر زه مانیکه... به دهم
 هه شت و نیوه وه نووستووه... کی ده لئی ئامیره وردیلانه کان ژه نگیان
 هه لنه هیناوه و نه سواون... له وه ته ی هه م ئه م میله زه به للاحه و ئه و سه عات ژمیره
 قوت و قاوه یی یه ده خولیننه وه... هو دا... ده با ئیمه ش پون پڼینان که یین... نه...
 دلم کاتژمیری له شی شه که تمه و کاتژمیری پیروزی قهت سل ناکات له نه ژماردنی
 ته مه نی شه که تان و ناسره وی... هه ندی له ووشه کان تام و بو ی خه وی دوینی
 شه ویان لی ئه تکا... خه ریک بو هه لاژی... به لام هه تا بهر هه یوانه که گیر نه بو... له
 نکا ورا له باوه شی ئه سکه ملیکی پلاستیکیا روونیشیت... چاو خه والو بوو... بون و
 به ره که تی پیداری و شه ونخونی لا روومه ته کانی ته لخ کردبوون... زور به هیمینه وه
 په شته ماله که ی خسته بن ئانیشکی و ئازاره کانی سه ریه ست بوون...
 جگه ره یه کی داگیرساند... دوو مژه ی به قه وه تی لی داو... خسته نیوان
 په نجه کانیه وه... دیسان به هیمینه وه له توژی قه دی دار (زه ردلو) هه کی نژیک
 بن هه یوانه که راما، سی که لینی که وتبووی... شاره مورانه ش له سه مای
 ژه هراویان نه ده که وتن... سه عات (هه شت) ی رت کردبوو... چره دوو که ل داو
 کلافه یان ده به ست و پوه و ته وقه سه ر ئاوا ده بوون... خوی گوپی و به دهم
 ئاوینه که دا راوه ستا... سهیری ناو چاوه کانی خوی کرد... سوور هه لگه را بوون...
 که وته قژ دا هینان... په یوه ندیه کی هه میشه یی له گه ل شان هه باز نه یی یه که پیدا
 هه بوو... گورج هه ر گوره وی یه کانی دوینی ی له پی هه لکیشا... به پارچه په پرویی
 توزو که ردی پووی که وشه کانی دامالی و به پری که وت... له دوره وه لمووزی ماشینه
 پرته قالی یه بیست و... نه فوری یه که وه دیار که وت... ووروا... هه رکه ستوی
 کرد و نه کرد... یه کسه ر خوی تیکوتا و به خور تی له به رامبه ر شو فیره که دا نیمچه
 شوینیکی دا گیر کرد... هه ردوو چاووی ئاراسته ی جووله ی ده ست و سووکانه که و
 له رینه وه ی گوله نایلو نه که سک و سووره هه لواسراوه کان کرد... بیرو که ی قه د بری
 رپگا که ماروی دا... تیر ته ماشای میل کاتژمیره که ی کرد... مورکی شیتایه تی لی
 به دی ده کرا... نمره یه که ته نگی ی قایشه که ی شلکرده وه، مه چه کی حه سایه وه...
 له و لاشه وه رسته ته سیبیککی دنکه قه زوانی ملوانکه ئاسا... پوه و ده فه ی
 سینگی سفت و سپی ی (خواژی) شوپ بپوه و وه قوته ئیمامو که ی به لیچه
 ئاره قه یه کی سیکوینی به پیستی چه رموله یی وه نوسابو... شه قل و سیمای
 گهردانه یه کی خوابی نه نواند... هوگری کوشینی ماشینه که ببو... بست به بست
 ئاشنایه تی له گه ل بهر که جه لاتینه نه رم و شلکه کانا کرد بوو... چه ند

هه لۆیسته یه کی کردو په وتی گواستنه وه بهردهوام بو.. زور به دیقته ته ماشای
 پریزه دوو کانه کانی بهردهرکی حه مامه که ی کرد.. گری دهروونی هیور نه بووه وه..
 وهك هه موو پروژانی تر (قه برستان) پیشوازی لی کرد.. ئەمجاره یان له دل را
 ناخیکی بو هه لکیشاو چپاندی:

مسئه ستیره ی تروپ بهیداخی قه فهس.. ژهنگداره ئیستا که.. سیهه مین
 کهس بوو له گوپه پانه که دا دابهزی.. ههراو زهناو جهنجالی و بازاری جگه ره
 فروشان که لله ی سهریان کاس کرد.. خه ریک بو به چوستی له بواری جاده
 بپه پته وه.. گلوپه سووره که هه لگیرسا.. دوو ههنگاو به رهو دوواره گه رایه وه..
 ئەمجاره یان پی ی لی ناو هه تا دوپ چاخانه که رانه وهستا.. سه یریکی راست و
 چه پی خوی کردو له بنه بانئ هه لتروشکا.. به له ز ئاوریکی به رهو دهسته چه پ
 دایه وه گلوله پاره چه که ره ی ده کردو لیزمه سوور ده چوووه وه... دیاره گه رمه ی
 قوماره.. ده لی ی مرویه کانی جارائ.. به راستی که شکولیکی سه یرو سه مه ره یه..
 جوړه ها به رگه و پوشاکی گرتوته باوهش.. هه وینی به خته وه ره ی دوا پروژی له ناو
 بوته ی گیانی هه لگرتوو هه.. خه فته مه خو.. موره هه لباوی.. سه یری دهست و پلی
 خوکه و.. دوو سبه یش هه ر موره هه لباوی - ئاگری حه ز تهنگی
 پی هه لچنیون هه ر که سه ره ی هه لبری.. بنمیچه میژویی یه که درزی که وتیوی..
 زور به ووردی له تا قو دینگه کان پاما.. غوربه تی هاتی.. ده یزانی هه رامه و قنکه
 جفاره بهر کوپی یه کانی ته نیوه ته وه.. له وشه ی چاری وینه ی ناو چوار چیوه
 زه به للاحه که دا زه رده خه نه یی سوور ده بریسکایه وه، پهنگی ناو سک و ده ماره
 لولپچه کانی کرمی رهش و ووردیله ی بن پیلوه ته نکه کانیته ی هیلنجی هاتی..
 وهخت بوو برشیتته وه هه ر چابو چه ند سییه ریکی به دی کرد.. ئاوه ژوور.. که وتن..
 زور چاکه بازنه ی ئیمروش ته واو ده پی.. هه مان داب و نه ریت.. دووباره بووه...
 له و لاشه وه هه تا ده هات قه واره ی گلوله گه وره تر ده بووه... به لام سه رنجی که سی
 رانه ده کیشا.. وهك گیانی گه رمی تا قو بنمیچه کوئینه کان.. ده مه ته قی دهستی
 پیکرد.. مشت و مپیکی سه یره.. له نیو قه ده وه دهس به باسه کان ده کرا.. گوی
 رایه ل بوون.. موسیقای دهردهنگی وشه به رهو ئه و دیو هه لده کشا.. هه ردوو
 بازنه له قولایی دهریاچه ی (کات) ی مه له یان ده کرد.. جار جار رازو نیازی دلیان
 بویه کدی هه لده پشت.. جاریش هه بوو دوو چاری کش و ماتیه کی کوشندانه
 ده بوون.. زوری نه خایاندو تووژیکی دوو قولی هاته کایه وه:

- چما لیره ی ؟.. ده میکه

- دوو کهل هه ناسه ی لی بریوم، هه ر وهخته چاوم دهری..

- سوور هه لگه پاون، زه پرتکی جغاره ده پار زئن .. ته من دریزی بو ...
زه پهنندی ده خوازن ..

- دوور مه بینه .. چاوانت بین به فلتاره جغاره و نه شیرانین .

- نه وهنده تروسکاییان تیاماوه .. په تای شه و کویری ببه زینن .

- ده نا با سوورپی بدهین ..

هه تا ده هات هه ردوو بازنه کان ریځ و پیکتر ده بوون .. پله ی تیره برکی له

چه قه کاندایه کسان بوون .. جار جار لووتکه ی ریځی ده هاته کایه وه .. له ولاشه وه

جمکه نه لقه لیک هه لده شاخان، چری دهرداوی نه زوکی تیر تر ده بوو .. زرهو

زرینگی پیاله و سه مای که وچک جوانی به خش بوون .. هوگریه تی له تخته رهقی

کورسی په کان و تیلمه چه سیری په راگه نده و بریقه ی ووشکایه تی پرووی میزو

خوانه کانه وه ده سپیده کات .. شاره عومریکی چه شار دراون .. په یتا په یتا له گه ل

خرپه ی زاره کانا گلوله بچوک ده بووه و چیوه ی بازنه ش بیهک په تاقه زاریکی

شه شپالوی بچکولانه دا ده پچراو زریزه بو شاییش جی و شوینی ده گرتنه وه ..

ئینجا خشه ی مالین و ترپه ی پی تیکه لاوی په کتر ده بوون .. ته ققه ی (په نجا) فلس

تی گرتن له سینیه پر ونزیه که یا .. ناوازیکی ره سه ن بو .. موسیقای داسپران ..

به شه قامه کان و هر بوون .. نه وانیش به جووته چه ق و چیوه ی بازنه ی خولانه وه بیان

بری بوو .. ئیستا و ئیستاش نه گه راونه ته وه .. ناگری جغاره په شته ماله مور که ی

به رباد کردبوو .. هه ر به قه د پوله دو مینه یی پیجامه هیلداره که ی سووتاندبوو .. بو

سوکاری له موخی کردبوو .. له پر پانی که رمایی گه یشتی و راچه نی .. له که لینی

دار زه رده لوه که دا هه موو شتی نا شکر او پروون بوو .. جووتی پیروزه شینه ی

شیدار .. ناگریکی که سک و پاقری نه فسووناوی وه که نه وه ی له مس و قورقوشمی

تواوه هه لقبولی .. تیایان ده یسکایه وه .. چ چا و برکی یی .. خه ریک بو گیانیان هاو

پارچه بی .. که رویشکه که ش له ته ک میرگی سه وزه فریزه که دا له زه تدار بوو ..

زوبانی عار دی ده مالی و جار جار مووی سمیلی زبری له که لینی توپژی قه دی

دره ختیه که یا ده سووی هه تا داکه سی .. ئینجا به جاری دهرونی چه سایه وه ..

چونکی له چه مکی زور شتان حالی بو .. جا له سه ره خو هه ر به ناگری پیجامه که ی

سه ره نووکی (نیو) جغاره که ی داگیرساندو ئینجا به گوژمی رانه کانی له پوچه وه

دا میرکاند



خوزگه خوازی

نووسینی

عثمان حمد احمد

۱۹۸۵/۸/۲۵

به غذا



هیندهی برسی بوو، خوی بو نه گیرا تاکو دایکه پیره ی نانی بو بینی... سه ر
شیتانه نانیکی تیری کرده دوو پاروو قووتی داو لگه نیکی شله سواری فر کرد، به
په له پهل شه لوا ره پینه کراوه که ی له به رکردو سووله هه لپچراوی له پی ی کرد،
ری ی قوتابخانه ی گرت به... به دریزایی ئه و پوژه له ده ریای ئه نجام وه رگرتندا
مه له ی ده کرد، به سهدان جور بیری ده کرده وه (خوا نه خواسته)... نا نا... زور
باش وه لامم داوه ته وه، سه رکه وتنم مسو وگه ره .

ئیش و کاری سی مانگه ی پشوو دانی هاوینه قور کاری بوو... هه ر روژه ی
هه زار خشتی ده بری... هه سستی به گه رمی و ساردی نه ده کرد، ماندو بوون له
له شیا سرا بووه...!!

له چاوه کانیا ده یه ها وینه و تابلو به دی ده کرا... له جیهانیکی سه ر
هه نگاوی لیک گری ددا، به و بایه بالی بگرتایه و له ژووری به ریوه په ر
بنیشتایه...!! به سهدان به لیین و وه عد، له میشکی چینگله ی ده کرد... چله ی
دره خته کانی قه راخ شه قام به لارو له نجه وه سه مایان سازدا بوو. دوست و هاو
ده می یه کتر بوون چه ندین یادگارو رازو نیاز له ژپر هه ر دره ختی که نه خشاندر
بوو...!! هه ری که ده یویست بو ژپر سیبه ری رای بکیشیت و پشووه ک ده ر بکات،
زیاتر له رویشتندا خوی توندتر کردو ده یووت... وشه به نرخ و جوانه کانی باو کم
قه ت له یاد ناکه م، (کورم هه موو ئاوات و خواستم ئه وه یه خویندن ته واو بکه یت و
ببیت به مووچه خوور و مروفتیکی سود به خش له نیو کو مه لدا).

- دور نیه ئیستاکی «نه حشین» له ژووانی دیرینا چاوه پروانی تیپه ربوونم بیت...
بو ئه م پوژه له من به جوشرته نا هه قی ناگرم ده ردی عاشقی گرانه، یا خوا که س
تووشی نه بیت... به ده یه ها بروسکه ی هه مه جور تیژ به میشکیدا تیپه ر ده بوون.

له نه خشه ی دلّه پر خواست و ئاواته که یدا وای دانابوو، پیشر هه موو شتیک باوکه نه ساغه که ی چاره سهر بکات و ئه و چهن ساله ی که ماویه تر بجه سیه وه.

- (چون ئه و پوژه ره شه م له یاد ده چیه وه که باوکه بی هیسه که م له روژانی ساردو زوقمی زستاندا بو کریکاری دهر ده چوو، له ژیر لیفه دراوه که مدا زه نیم ده دایی، چون نانه ره قه یه کی ده ناخنه گیرفانی پالتویه بی قوله که ی... داخه که م که زستان داده هات هه رچی یه کی هه ی بوو له به ری ده کرد...!! چه ژن بوچه ژن تیر برنج و گوشتمان ده خوارد، خوا کاری خه لکی ئاوی راست بیئی، به دریزی ته مه نما یه که دانه که وش ی هه بوو ئه ویش نیوه ی قاجی له دهر وه بوو؟! خودایکه هه ش به سه ره که م هه ر هیچ...!!

باوکه م که لی که لی له و پوشته تر بوو، به خه یالم نایه ت روژی له روژان دایکم جلو به رگیکی تازه ی پویشیی. دونیا یه کی سه یره...!! ئه م چه شنه مروقانه ش بیان ده لین مروق... ته نانه ت به دیمه ن مروقن...!! هاوینان چون چووچه له له قه پیک دهر ده چیت ئیمه ش ئاوا له لیفه کوئه و جلو به رکه شرو دراوه کانه م دهر ده چووین... پیچکه له سه دان دهر ده سه ری ژیان و روژگار. خوزگه سه د خوزگه به ئاوات و خواستی باوه ده گه م... مه رج بی به شاره زاترین پزیشک نیشانی بره م هه موو په داویشتیکی ماله وه به زیاده وه دابین یکه م... پیاو نه بم ئه گه ر جلو به رگیکی کوخانه ی له به ر نه که م... دایکه به سه زمانه که) ده بی بیته پوشتترین ئاهره تی گه ره که که مان، ئاغا ژن بو ئاغا ژن...؟! دوا ی ئه م هه موو خواست و ئاواتانه نوره ی نه خشین دی، ئه و گوله ی که به سه دان شه و به ئاواتی یه وه سه رم ناوه ته وه، دوو دل به رازو نیاز ده گن... قسه خو شه کانی ژیر، دره خنه کان سه وز ده به ن و په گی ئه به دی دهر پوینن. کاکه لاو له م ئه ندیشه پر ترس و له رزه دا هه نگاوی ده نا، نه یده زانی چون ری ده کا، له ناوکاودا دوو هاویری بانگیان کرد.

- کاکه لاو هه والیک ی دلته زینمان بیستوه... ئایا تووش بیستوته؟

- نه خیر ئه م هه واله چون هه والیکه؟!

- ده ترسین راسته و راست بیدرکینن...!!

- زو که ن بیلین دل م تووقی؟!

- نه خشین تو خوش.

هه رکه ئه م ووشه دلته زینه یان له ده م دهر چوو دونیا ی رووناکی لی بووه شه مو که وته خواره وه و لاتیکی زهوی گرت.

* * *



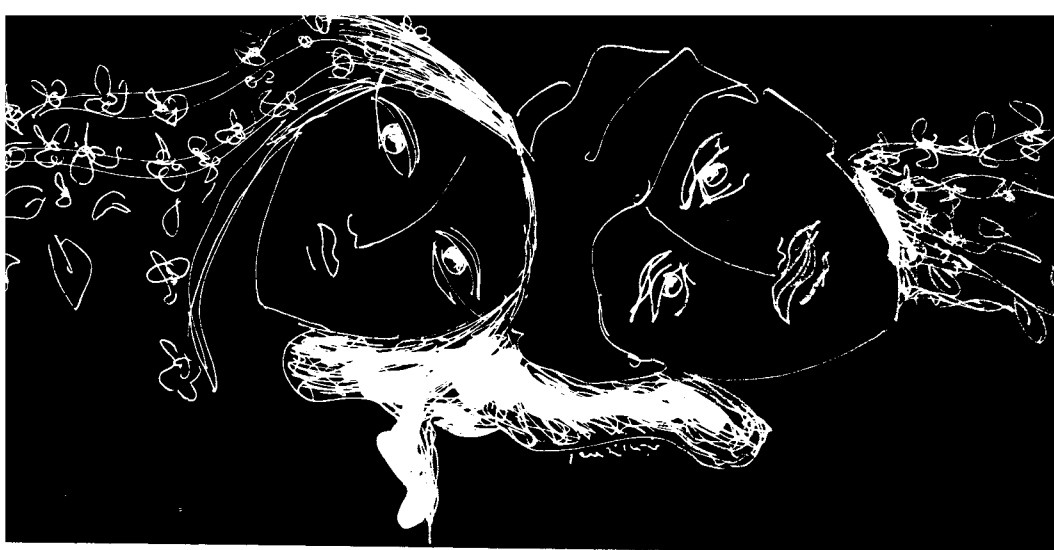


تو نه گريم

عبدالله صالح قارباژ پری

نیستا هانام، بوت هیناوه
 نه م جوانیهی من، به هونراوه
 وهك ملوانكه، بیکه ملت
 هه ر بو یادگار، تامردنت
 منیش پهردهی، شه رمم دری
 له بهر گهرمی، کلپه ی گری
 په روو بالم، وهك په روانه
 هه لکور ووزا، بهو، ووشانه
 ووتم - نه ی شوخ، دل و گیانم
 نه ی فریشته ی، خه مه کانم
 خوت نه زانی، که شیتی توم

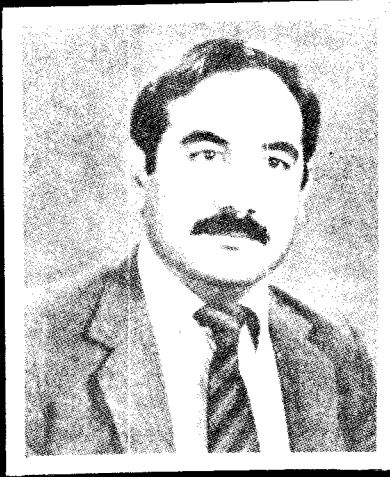
هه ر که دانیشته، له بهرده ماما
 نه زویه کی سارد، هات به سه رما
 دانیشته نی، سستی کردم
 هوش و هه ست و بیر ی بردم
 نه رموله و جوان، وهکو په ری
 دهستی خسته، سه ر که مه ری
 به چاوی رهش، خه نده ی سه ر لیبو
 حالی کردم، سه رسام په شیو
 وهك فریشته ی، زهوی و ناسمان
 هیواش، هیواش، هاته زمان
 ووتی - به سه، غه م و په سستی
 تو مرو فو، خاوه ن هه سستی
 په ل بهاوه، بو گشت لایه
 ژیان بی ژان، قهت پیک نایه
 هه ست راگره، بو گو فقام
 سه رنج بده، له گولزارم
 نه و گولزاره ی، وهك به هه شته
 پر سه مایه و، پر له گه شته
 تیر بروانه، بو خه ت و خال
 نه شنی بو تو به شنه ی شه مال
 بو نی خوشتر، له گولاله
 شیخ و مه لا، بو ی عه وداله



۲۴ / حوزەیرانی / ۱۹۸۵

بوت نه سووتيم، هەر وهکو موم
 وهک په روانه، بو جوانی تو
 دلم پره، له ناخ و سو
 وينه ی بولبول، عاشق به گول
 بو تو نه گريم، به سوزي دل
 وهکو لاو لاو، به رهو بالات
 هەر هه لئه زنييم، دهگمه لات
 له په نجه ی پيت، تا ته وقي سهر
 خوم په خشنه کهم، وهک خيرو شهر
 که نه مبینی، نه ز غه مبارم
 له م ژيانه ش، که بيزارم

خواردن و خهوم، گشت کات غه م
 ئاسوی ژينم، پر له ته مه
 بی نارام، له م ژيانه
 باوهر بکه، توخوا گیانه
 کی بی نه مرو، غه می نه بی ؟
 تووشی قورت و، هه لدیر نه بی ؟
 به لام گیانه، تو بزانه
 هوشی شاعیر، پر ویزدانه
 غه م سوزی، بو هه موانه
 بی نارامه، له م جیهانه
 هه تا گشت لا، سهر به ست نه بی
 که ل و کومه ل، ئازاد نه بی
 ژيان لای نه و، غه م و ژانه
 هه سستی منیش، وهک نه وانه
 رووه و ئاوات، رانه وه سستی
 به گشت تواناو، سوزو هه سستی
 چاپه یمان بی، خوشه ویستم
 کهر هاته ری، گشت مه به ستم
 که ش و سه وز بی، شاخ و کینوود
 خه نده نه بری، له سهر لیوم
 به وینه ی بت، نه ت په رستم
 به هوش، به کیسان، به گشت ه



له چله ی جوانه مهرگی

■ زمانی کوردی ■

غازی فاتح وهیس دا

عاصی فاتح وهیس

روژیک له روژانی سالی « ۱۹۵۱ » له دی یه که له دیکانی دهشتی « گهرمیان » له نامیزی دایکی نه که ویتته خواره وهو دهنگی گریان و واقه واقعی به باره ی مهرو مالات و جریووه ی پاساری و گاره گاری میرشک و باعه باعی به رخوله ی ساوا تیکهل دهبی و نه بیتته به ره میکی تازه ی دایک و باوکه هه همیشه کولنه دهره کسه ی، که له نازارو دهره نه خوشی نه و سه رده مه رزگاری ده بیت، پی نه نیتته قوتابخانه و خویندنی سه ره تایی هه ره له و دییه دا ته واو نه کات.

پاش نه وه ی هه ست به ژیان نه کات؛ به دهورو بهری خویدا نه پروانی که پره له کویره وهری و ناته واوی له هه موو باریکی ژیان وه، بویه هه همیشه به لین نه دا که مل که چ نه کات، چونکه به راستی مروقیکی کول نه دهر بوو... خاوه نی بروایه کی پته و بوو. که وته بهر به ره کانیه کی دریز خایه ن له گهل نه و روژگاره سه خت و ناله باره دا. هه موو روژی به یانیا ن نه چوو بو « کفری » ئیواران نه گه رایه وه تا کو خویندنی ناوه ندی و ناماده یی ته واو کرد. نه مه ش بوو به هانده ری که زیاتر باوه ری به خوی بییت گورج بیته وه بو قوناغیکی تازه ی ژیان له گهل هه موو هه نگاویکدا تاوات و نامانجی که لینه کانی دلی پر ده کرده وه و زیاتر زال ده بوو به سه ره کوسپه کانی ریگای سه ختی ژیان دا.

له سالی «۱۹۷۰» له کوليجی ئادابی زانکوی «به‌غا» وه‌گيرا توانی ئه‌و چوار ساله به‌سه‌ره‌ری ته‌واو بکات به‌هوی می‌شک و بازووه پولاینی یه‌کانی یه‌وه.

سالی «۱۹۷۶» وه‌کو فه‌رمانبه‌ریک له کوليجی ئادابی زانکوی «سلیمانی» جی‌گیر ئه‌بیت ئه‌و ماوه‌یه نیشانه‌ی دلسوزی و ئیش‌کردنی بوو. سالی «۱۹۷۹» چووه دهره‌وه‌ی وولات بو «انگلتر» بو‌خویندن تا‌کو سالی «۱۹۸۰» پاش‌گه‌رانه‌وه‌ی بو‌ولات که بپروا نامه‌ی «ماجستیر» ی وه‌رگرت له زانستی دهنگدا به‌پله‌یه‌کی باش، بوو به‌ماموستا له کوليجی ئادابی زانکوی «صلاح‌الدین» تا‌کو سالی پاربوو به‌سه‌روکی به‌شی کوردی، هه‌تا ئه‌و پوژه‌ره‌شه‌ی ۱۵/۹/۱۹۸۵ که پوژی یه‌کشه‌مه‌هه‌کات، کاتی که ئه‌هات بو «سلیمانی» بو‌به‌شداری له «ناهنگی یادی دووسه‌و ساله‌یدا» مه‌رگی چه‌په‌ل ریگی لی‌گرت و چپ‌نوکی ژه‌هراوی گیر کرد له دل‌ه‌گه‌وره‌که‌ی و بردی بو‌جیهانه تایبه‌تی یه‌که‌ی خوی.

ئه‌و دل‌ه‌پر له ئاوات و ئامانجه‌ی له لیدان خست و کوستیکی تری میلیله‌ته هه‌ژارو چاره‌ره‌شه‌که‌ی که‌وت. ئای مردن هه‌رچه‌نده‌گه‌وره‌ترین هیزی سه‌رئه‌م زه‌مینه‌ی نه‌فره‌تتا لی‌بیت ژیانته لی‌تال کردین.

وا چل روژ زیاتر تیپه‌ر بوو به‌سه‌ر کوچی نا‌کاوی یه‌ک جاریتا چل روژ پتره که‌گه‌لای سه‌وزی ته‌مه‌نت له به‌هاری ژیانته‌ر ژایه‌ باوه‌شی زه‌ویه‌پر شکومه‌نده‌که‌ی وولاتی به‌فرو خوینه‌وه. تا‌کو ئیستاش دل‌ه‌کسپه‌ لی‌که‌وتووه‌که‌ی نیمه‌ش وه‌کووه‌شخه‌لی‌گه‌لانی چه‌وساوه هه‌ر بلیسه‌ی دیت.

ئای برا دلسوزه‌که‌م چی بکه‌ین له ده‌ست مردن و روژگاری سه‌خت و مروقی بی‌ئابرووی ئه‌م سه‌رده‌مه چه‌توونه، ئه‌شکه‌نجه‌و ئازار ده‌ستی ره‌شی ناوه‌ته‌بینه‌ قاقای خه‌لکه‌ بی‌دهره‌تانه‌که‌وه. درک و دال‌و په‌یکولی زه‌هراوی هه‌رده‌و بیابانه‌کان شالاو ده‌باته سه‌رگولی وه‌نه‌وشه‌وه له خوینی گه‌شیاندا نو‌قمی ده‌کات. ئای چه‌ند بورکانی قینت به‌رووی مروقی نا‌پاک و پوازه‌کاندا ده‌ته‌قیه‌وه‌و به‌قه‌د پیتی ناو دوژمنه‌کسانته نه‌فره‌تتا لی‌ده‌کردن.

برا خیر له خو‌نه‌دیوه‌که‌م. دووا ووت و وویژی نیوانمان له چواره‌م روژی «جه‌ژن» دا بوو. ئه‌وه بوو که ده‌تویست له‌گه‌لتان بی‌مه‌وه بو «سلیمانی» به‌لام داخه‌که‌م ئه‌وشانازیه‌م پی‌نه‌برا، هه‌زار داخ. ئیتر هه‌رئه‌و بینینه‌وه‌یه بووتا ئه‌و روژه‌ی که دیوه‌نیم کردی له باوه‌شی شاخی باوه‌شاسواری سه‌رکه‌ش دا. ئه‌م

شاخه بو گه شكه نه یگری که میوانی وه کو «غازی» رازو نیازو نهینی ئە دەبو
زمانی قهومی «ماد» و ئاویستای بو بگریته وه.

کاتی که ویستت بی ی باسی دیرینی زمانه رسه نه که ت بکه ین که چه ند
بلندو سه ربه رزه هه روه کو دار گو یزه کانی هه وارامان و کانی یه پروونه کانی
کوردستان پاک و خاوینه بی گه رده، وه کو خو ت ئە تووت «ره چاوی ئە م رپیازه مان
کردوو، بو ئە وهی هه موو که سی ک دلنیا بی ت له وهی که زمانی کوردی نه ک ته نیا له
پرووی تیوری یه وه سه ر به خو یه، به لکو له پرووی چه سپاند نیشه وه هه ر
سه ربه خو یه و ئە و زمانه نی یه که به زاریکی لاوه کی زمانیکی تر دابتری» دلنیا
بووی له وهی که هه ر به سه ر به رزی ئە مینیته وه، هه رچه نده تووشی روژگاری
سهخت و ناله بار بی ت.

بدا دلسۆزه که م هه موو که س ئە و روژه پر شکو یه ی تو ی ده ست ناکه ویت
که ئاوه ها له دله گه وده که ی نیشتماندا، شاری به فرو خویندا بلاوینریته وه،
ده زانی ئیستا تو سه رتو بی دوو سه ر ساله ی شاری شارانی ؟ شاری هه له ت و
قوربانی و ئە شک و خه م و شیعوو شیخه که ی به رده قاره مان.

برای جوانه مه رگه که م .. سه ری ماندوو له په نجه ره ی مه زاره تاریکه که ته وه
ده ربهینه و به خیر هاتنی میوانه کانت بکه ؟ برپا بکه هه موویان خو یان خاوه ن
پرسه بوون، له ژیر ده واره خه مناکه که تا فرمی سکی گه رمیان و کو یستان تیکه ل
بوو. ئە و سامانی ریزو خو شه ویستی یه ی که جیت هیشت له نیوانماندا دلنیا ی
کردین که ته نیا کو ری ئیمه نه بوویت، به لکو کو ریکی به وه فای میله ته که ت،
هاکه که ت، زمانه که ت، زانکو که ت، قوتابی یه کانت بوویت. ئە وه نده ی پرسه که رانت
به داخه وه بوون بو ت مه گه ر باوکه جه رگه بر او ه که ت وا بی. به راستی خاوه ن
پرسه و دل نه وایی که ره ر ئە وان بوون.

برای جوانه مه رگم .. برپا بکه مه رگه ناکاوه که ت جه رگی له ت له ت کردم و
چوکی بی دادامه سه ر زهوی به لام !.. با گیانه پر جوش و خروشه که ت له گو ری
تاریکدا ئوقره بگری ؟، با دله پر میهرو خو شه ویسته که ی نیشتمان په روه ریت
ئاسوده بی ت ؟، با بچرپینم به گو یی خامه ره نگینه که تا که کاروانی ووشه ی
پیروزی کوردی به هه ورزی روژگاری سهخت و کو ردا هه ر هه لده زنی و ووشه و
پیتی کوردی ده بی ببیته که له پشکو ی کوانووی می شکی و ههستی ئیمه ی کورد.

ئای که میله تیکی کلۆل و تاساوی ژیر چه پوکی روژگاریکی سهخت و
نالہ باره، به لام ده بیت زاوهی میشکی روشنییرانی قسهومی «ماد» تویشوویه کی
چه وری هه موو ریپواریکی شه که تی ری هات و نه هاتی سه رفرازیمان بیت.

له کوتاییدا جوانترین و پیروژترین دیره شیعرى پیره میردى نه مر..
دروشهى دوا و وته م بیت..

«پئی ناوی بو شه هیدی وهتهن شیوهن گرین
نامرن ئه وانهی وان له دئی میله تا ئه ژین»

تیبینی: ئه م ووتاره له چلهی ماته مینی جوانه مرگ غازی فاتیح وهیس دا خویندراپه وه که
زانگوئی سه لاهه دین (کۆلیجی ئه ده بیات) به و بونه یه وه سازی کرد بوو.



٢	نووسه رى كورد	١ - سه روتار
٤	د. نه حمده عوسمان	٢ - كوردستان له توركيا
١١	حسين به رزنجى	٣ - عه زه ي سهد
١٦	ريكيش ناميدى	٤ - تورى كوردى
٢٧	نوميد ناشنا	٥ - عبد الله جه وهه رو ..
٣٦	ممتاز حيدى	٦ - ماموستا قه ناتي كوردو ..
٤٥	محمد علي قه رداغى	٧ - داش به داش و ..
٥٥	ره وفحه سه ن	٨ - هه والدر
٩٦	محمد عمر عثمان	٩ - فان كوخ
٩٩	محمد به درى	١٠ - نازارى دهر وون
١٠١	محمد نه مين پنجوينى	١١ - كاتي كه گل نه بيته ..
١٠٤	سه باح رهنجدر	١٢ - مورتوربه
١٠٧	صديق خالد هرورى	١٣ - له يلان
١٠٨	خالد حسين	١٤ - پنج دهنگ
١٠٩	حسيب قه رداغى	١٥ - شاعيريكى رهنك بوريزراو
١١١	سيامه ند محمد	١٦ - مال ناوايى
١١٢	محمد زه هاو ي	١٧ - پاچه شاعيريكى بلاونه كراوه ي لوتغى
١١٤	عبد الخالق سه رسام	١٨ - هه لويست
١١٥	جمعه رجب شوانى	١٩ - كوچ وگه رانه وه
١١٦	و: شيرزاد عبد الرحمن	٢٠ - شاعير بو هه مووان
١١٧	فاضل قصاب	٢١ - نه ي نازدار
١١٩	مه هاباد قه رداغى	٢٢ - شنه ي هيو ا
١٢١	حسين احمد جاف	٢٣ - شاعيريك و شاعيريك
١٢٤	سه برى بوتانى	٢٤ - ژقه ريژا جه نكامه زن
١٣٦	احلام منصور	٢٥ - من و .. تو
١٤٣	زياد پيربال قصاب	٢٦ - گرى ي دهر وونى
١٤٩	دانا علي سعيد	٢٧ - نامو
١٥٤	احمد سيد علي به رزنجى	٢٨ - به دامينى شاخيكه وه
١٥٩	نور الدين انور بوتانى	٢٩ - شه قو
١٦٣	و: نازاد به رزنجى	٣٠ - مالين ماكو كين
١٧٠	شاكرفتاح	٣١ - به راوردى كى ويژه يى
١٩٠	و: نه سعه ده دو	٣٢ - برسپه تى
١٩٦	هاشم نه حمده سه راج	٣٣ - بازنه ي روژانى هه ينى
٢٠٠	عثمان حمد	٣٤ - خوزگه خوازى
٢٠٢	عبد الله صالح شارباژيرى	٣٥ - بوتو نه گريم
٢٠٤	عامر فاتح وهيس	٣٦ - له چله ي - غازى فاتح وهيس - را